

Wektor integracji postsowieckiej

Wspólnota Niepodległych Państw rozpoczęła konkretne prace nad aktualizacją koncepcji dalszego rozwoju WNP, przyjętej jeszcze w 2007 r., która powinna pomóc w określeniu wspólnych punktów wzrostu gospodarczego krajów uczestniczących w tym międzynarodowym stowarzyszeniu oraz w realizacji planów opracowania wspólnych priorytetów rozwoju. Doświadczenie pokazuje, że potencjał współpracy we Wspólnocie Niepodległych Państw nie został jeszcze wyczerpany i należy podjąć odpowiednie kroki w celu jego realizacji. Przyczyni się to do zwiększenia konkurencyjności gospodarek krajowych i dobrobytu obywateli. W związku z tym Republika Białorusi konsekwentnie opowiada się za wzmocnieniem potencjału gospodarczego tego stowarzyszenia krajów postsowieckich, rozszerzeniem ich powiązań handlowych i produkcyjnych. Jedną ze skutecznych dźwigni do rozwiązywania zadań postawionych przed WNP jest dalsza intensyfikacja współpracy międzyregionalnej, która od czasu powstania tej międzynarodowej organizacji stała się skutecznym instrumentem dialogu międzypaństwowego i integralną częścią interakcji gospodarczej. Jak Białoruś rozwija stosunki ze swoimi partnerami w przestrzeni postradzieckiej, zostało to opisane w tym artykule.

Doświadczenie zawodowe w dziennikarstwie - ponad czterdzieści pięć lat. Obecnie jest profesorem nadzwyczajnym w Katedrze Międzynarodowego Dziennikarstwa Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego. Obszary badań: polityka zagraniczna Republiki Białorusi, dziennikarstwo międzynarodowe, międzynarodowa wymiana informacji, eksport produktów i usług medialnych.

Zalessky

WYDAWNICTWO
NASZA WIEDZA

Wektor integracji postsowieckiej

Widok z Białorusi

Boris Zalessky

Boris Zalessky

Wektor integracji postsowieckiej

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Boris Zalessky

Wektor integracji postsowieckiej

Widok z Białorusi

FOR AUTHOR USE ONLY

SciencaScripts

Imprint

Any brand names and product names mentioned in this book are subject to trademark, brand or patent protection and are trademarks or registered trademarks of their respective holders. The use of brand names, product names, common names, trade names, product descriptions etc. even without a particular marking in this work is in no way to be construed to mean that such names may be regarded as unrestricted in respect of trademark and brand protection legislation and could thus be used by anyone.

Cover image: www.ingimage.com

This book is a translation from the original published under ISBN 978-620-2-38346-2.

Publisher:

Scienca Scripts

is a trademark of

International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group

17 Meldrum Street, Beau Bassin 71504, Mauritius

Printed at: see last page

ISBN: 978-620-2-89900-0

Copyright © Boris Zalessky

Copyright © 2020 International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group

FOR AUTHOR USE ONLY

Borys Zalessky

Wektor integracji postsowieckiej

Widok z Białorusi

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Spis treści

Białoruś - Wspólnota Niepodległych Państw: ewolucja współpracy regionalnej.....	5
Białoruś - Euroazjatycka Unia Gospodarcza: współpraca regionalna i media.....	17
Białoruś - Rosja: cel - wspólna przestrzeń informacyjna.....	27
Białoruś - Rosja: programy unijne i współpraca regionalna	37
Białoruś - Rosja: rezerwy ruchu miast partnerskich.....	47
Białoruś - Wołga: nowoczesny wektor interakcji regionalnej.....	59
Białoruś - Ural: rozszerzenie współpracy przemysłowej z naciskiem na rozwój klastrów....	69
Białoruś - Północny Kaukaz: aktualne kwestie dotyczące interakcji.....	79
Białoruś - Daleki Wschód: specyfika intensyfikacji korzystnej dla obu stron współpracy ...	87
Białoruś - region Kostroma: od porozumienia do rzeczywistej współpracy.....	99
Białoruś - Obwód Rostowski: możliwości zacieśnienia współpracy	107
Białoruś-Ukraina: regionalny potencjał interakcji	115
Białoruś-Mołdawia : współpraca w warunkach przejścia na nowy poziom	127
Białoruś-Mołdawia: dobre wykorzystanie potencjału partnerstwa	139
Białoruś-Kazachstan: aktualne tematy medialne w ramach współpracy dwustronnej.....	149
Białoruś - Tadżykistan: współpraca oparta na szacunku, wzajemnym wsparciu i uwzględnieniu interesów.....	159
Białoruś - Uzbekistan: cel - miliard dolarów	169
Białoruś - Gruzja: nowe inicjatywy i obszary współpracy.....	177
Białoruś-Gruzja: komplementarność daje wyniki	187

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Wspólnota Niepodległych Państw: ewolucja współpracy regionalnej

W lutym 2019 roku w Moskwie odbyło się spotkanie grupy roboczej ds. przygotowania projektu Strategii Rozwoju Gospodarczego Wspólnoty Niepodległych Państw na okres do 2030 roku, która "zatwierdziła treść pierwszych czterech sekcji projektu Strategii"¹. Piąta sekcja ma zostać omówiona w kwietniu 2019 roku. Fakt ten pokazuje, że w WNP rozpoczęto konkretne prace nad aktualizacją koncepcji dalszego rozwoju WNP, przyjętej w 2007 r., która powinna pomóc w określeniu wspólnych punktów wzrostu gospodarczego w państwach członkowskich tego międzynarodowego stowarzyszenia oraz w realizacji planów opracowania wspólnych priorytetów rozwoju. Należy zauważyć, że potrzebę aktualizacji koncepcji omawiano już we wrześniu 2018 r. na posiedzeniu Rady Szeferów Państw Wspólnoty Niepodległych Państw w Duszanbe, gdzie stwierdzono, że "potencjał WNP w zakresie rozwoju współpracy regionalnej nie został wyczerpany i konieczne jest podjęcie odpowiednich kroków w celu jego realizacji". Przyczyni się to do zwiększenia konkurencyjności gospodarek krajowych, wzrostu dobrobytu obywateli i rozwoju więzi humanitarnych"².

W związku z tym Republika Białorusi konsekwentnie opowiada się za wzmocnieniem potencjału gospodarczego tego stowarzyszenia krajów postradzieckich, rozszerzeniem więzi handlowych i produkcyjnych w celu utrwalenia pozytywnej dynamiki obserwowanej w WNP: "Wzajemny handel w ramach WNP nadal się rozwija. W ubiegłym roku [2017] obroty handlowe wyniosły 164 miliardy dolarów i wzrosły o 25%"³. W pierwszych siedmiu miesiącach 2018 roku "wartość wymiany handlowej wzrosła o 15% (102 mld dolarów) w porównaniu z rokiem poprzednim".⁴ A pod koniec roku nastąpił 20% wzrost wzajemnych obrotów handlowych państw członkowskich WNP.

¹ W Moskwie odbyło się spotkanie grupy roboczej ds. przygotowania projektu Strategii rozwoju gospodarczego Wspólnoty Niepodległych Państw na okres do 2030 r. [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <http://www.e-cis.info/news.php?id=21302>.

² W sprawie wyników posiedzenia Rady Szeferów Państw Wspólnoty Niepodległych Państw [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://www.e-cis.info/page.php?id=26493>.

³ Wyniki posiedzenia Rady Ministrów WNP oraz wykaz przyjętych dokumentów (2.11.2018 r., Astana, Republika Kazachstanu) [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <http://www.e-cis.info/page.php?id=26548>.

⁴ Uczestnictwo w sesji Rady Szeferów Rządów CIS [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://www.government.by/ru/content/8365>.

Jedną ze skutecznych dźwigni rozwiązywania zadań postawionych przed Wspólnotą jest dalsza intensyfikacja współpracy międzyregionalnej państw członkowskich⁵, która od momentu powstania tej międzynarodowej organizacji stała się skutecznym instrumentem dialogu między państwami i integralną częścią interakcji gospodarczej, gdyż "umożliwia wzmocnienie więzi gospodarczych między regionami, optymalizację lokalizacji obiektów infrastrukturalnych, poprzez wspólne działania na rzecz rozpoczęcia rozwiązywania dużych projektów inwestycyjnych, zwiększenie efektywności".

Przypominamy, że jeszcze w 2004 roku przyjęto **Koncepcję Współpracy Międzyregionalnej i Granicznej Wspólnoty Niepodległych Państw**. Jego pojawienie się podyktowane było faktem, że "w związku z tworzeniem się nowych niepodległych państw, ludność terenów przygranicznych, gdzie więzi ekonomiczne, pracownicze, kulturowe i domowe zostały zerwane lub znacznie ograniczone, znalazła się w szczególnie trudnej sytuacji. Powaga tej sytuacji potwierdza potrzebę wykorzystania potencjału współpracy międzyregionalnej i transgranicznej dla zaangażowania regionów w zagraniczną działalność gospodarczą oraz wdrożenia zestawu działań na rzecz normalnego życia mieszkańców regionów przygranicznych"⁶.

To właśnie w tym dokumencie zostały określone podstawowe zasady współpracy międzyregionalnej i transgranicznej we Wspólnocie Niepodległych Państw: wzajemne poszanowanie suwerenności i integralności terytorialnej innych państw członkowskich WNP; nienaruszalność granic państwowych; pokojowe rozwiązywanie sporów granicznych; wzajemne poszanowanie przepisów krajowych regulujących współpracę międzyregionalną i graniczną oraz odpowiednich traktatów międzynarodowych; zapewnienie wspólnych interesów we współpracy międzyregionalnej i granicznej; uwzględnianie specyfiki obszarów przygranicznych państw członkowskich WNP, w tym ich różnorodności, charakteru stosunków międzypaństwowych i historycznie ustanowionych powiązań z sąsiadującymi państwami członkowskimi WNP, zasobów naturalnych, społeczno-gospodarczych, urbanistycznych, charakterystyki transportowej obszarów przygranicznych; zapewnianie bezpieczeństwa życia obywateli, nienaruszania środowiska naturalnego, interesów gospodarczych i innych interesów państw zaangażowanych we

⁵ Rozwój współpracy międzyregionalnej i transgranicznej jest najważniejszym czynnikiem konsolidacji Wspólnoty Narodów [zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.cis.minsk.by/news.php?id=5355>.

⁶ Koncepcja współpracy międzyregionalnej i transgranicznej państw członkowskich Wspólnoty Niepodległych Państw [Zasób elektroniczny]. - - 2004. - URL: <http://www.cis.minsk.by/page.php?id=13214>.

współpracę międzyregionalną i graniczną w ramach traktatów krajowych i międzynarodowych; zapewnianie wzajemnych interesów we współpracy międzyregionalnej i granicznej, a także w zakresie traktatów międzynarodowych.

I wśród głównych zadań zostały zidentyfikowane: Tworzenie środowiska opartego na zaufaniu, wzajemnym zrozumieniu i dobrym sąsiedztwie między ludnością, władzami i środowiskami biznesowymi regionów i obszarów przygranicznych państw członkowskich WNP; stymulowanie wzrostu wzajemnie korzystnych stosunków handlowych, rozwoju i wzmacniania więzi gospodarczych, kulturalnych i humanitarnych między regionami; ochrona dziedzictwa kulturowego; uproszczenie wzajemnej komunikacji między zainteresowanymi władzami, środowiskami biznesowymi i grupami ludności, w tym społecznościami etnicznymi podzielonymi granicami państwowymi, wsparcie dla kraju. stworzenie warunków sprzyjających skróceniu czasu potrzebnego na przewóz towarów w eksporcie i imporcie przez terytorium przygraniczne państwa członkowskiego WNP, w tym pomoc w budowie punktów odprawy przez granicę państwa z elektronicznym obiegiem dokumentów i systemem automatycznej identyfikacji; poprawa infrastruktury transportowej, składów celnych i terminali, w tym opracowanie i przyjęcie odpowiednich aktów prawnych o charakterze normatywnym; zwiększenie efektywności wykorzystania bazy produkcyjnej i społecznej po drugiej stronie granicy. stworzenie warunków dla współdziałania systemów zapobiegania i likwidacji sytuacji nadzwyczajnych w sąsiadujących państwach członkowskich WNP, w tym systemów informacyjnych, w celu poprawy skuteczności reagowania na sytuacje nadzwyczajne o skutkach transgranicznych; realizacja skoordynowanej polityki w dziedzinie zapewnienia bezpieczeństwa życia obywateli, ochrony środowiska, zapobiegania i likwidacji sytuacji nadzwyczajnych o skutkach transgranicznych na obszarach przygranicznych.

W październiku 2008 r. ramy prawne współpracy międzyregionalnej w przestrzeni postradzieckiej zostały uzupełnione **Konwencją o współpracy transgranicznej Wspólnoty Niepodległych Państw**. Przyjęcie tego dokumentu było spowodowane tym, że do tego czasu w WNP dojrzał już szereg warunków wstępnych dla rozwoju współpracy transgranicznej jako najbardziej aktywnej formy współpracy międzyregionalnej. Należą do nich: nowa wizja skoordynowanego rozwoju granicy, prowadząca do powstania nowych przewag konkurencyjnych; nowe rozumienie interesów społeczności lokalnych, inicjatywy społeczno-kulturalnych, środowiskowych i innych inicjatyw publicznych, które wnoszą się ponad granicami administracyjnymi gmin i regionów; "aktualizacja

istniejących i tworzenie nowych sformalizowanych i nieformalnych instytucji współpracy międzyterytorialnej⁷".

W konwencji określono główne obszary wspólnej działalności zainteresowanych stron: ustanowienie specjalnych lub specjalnych stref ekonomicznych (wolnych stref ekonomicznych) na terytoriach przygranicznych; handel przygraniczny, zapewniający jego bezpieczeństwo; prowadzenie przez właściwe organy wspólnych działań monitorujących w zakresie ochrony środowiska, w tym rzek transgranicznych, oraz racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych, zapewnienie sanitarnego i epidemiologicznego, środowiskowego, weterynaryjnego i sanitarnego dobrostanu ludności, a także ochrona terytoriów przed chorobami zakaźnymi zwierząt; opracowanie wspólnych programów ochrony ludności i terytoriów przed klęskami żywiołowymi i katastrofami spowodowanymi przez człowieka, jak również integracja systemów zapobiegania i likwidacji klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych przez człowieka na obszarach przygranicznych w celu poprawy skuteczności reagowania na sytuacje kryzysowe o skutkach transgranicznych; wsparcie stron dla rodaków mieszkających na obszarach przygranicznych w utrzymywaniu i rozwijaniu więzi humanitarnych; koordynacja wysiłków na rzecz poprawy skuteczności ochrony granic; realizacja projektów inwestycyjnych; współpraca przemysłowa i techniczna; rolnictwo i zaopatrzenie w żywność; transport; technologie informacyjne i komunikacja; egzekwowanie prawa; planowanie przestrzenne i obiekty użyteczności publicznej; regulacja migracji ludności; kształtowanie rynku pracy; h W tym samym 2008 r. powołano **Radę ds. Współpracy Międzyregionalnej** i Granicznej państw członkowskich WNP w celu zajęcia się kwestiami "zrównoważonego rozwoju gospodarczego regionów i obszarów przygranicznych, zapewnienia bezpieczeństwa obywateli, wzmocnienia przyjaźni i dobrego sąsiedztwa państw członkowskich WNP"⁸.

Do 2010 r. aktywny rozwój współpracy na poziomie jednostek administracyjno-terytorialnych i obszarów przygranicznych w krajach WNP zaczął naprawdę pomagać w rozwiązywaniu lub łagodzeniu indywidualnych problemów w stosunkach międzypaństwowych, umacnianiu i rozwijaniu historycznie ugruntowanych więzi. W tym czasie środowisko regionalne w

⁷ Sachuk, T.V. Sachuk // Perspektywy rozwoju społeczno-gospodarczego regionów przygranicznych: przebieg IV Konferencji Naukowo-Praktycznej z udziałem międzyrządowym, [9 czerwca 2017, Petrozavodsk] / FIC "Karelijskie Centrum Naukowe RAS", Instytut Ekonomii, KarNC RAS; [pod redakcją: T.V. Morozova]. - Petrozavodsk, 2017. - - C. 15.

⁸ Rozporządzenie w sprawie Rady ds. Współpracy Międzyregionalnej i Transgranicznej Wspólnoty Niepodległych Państw Członkowskich [Zasoby Elektroniczne]. - - 2008. - URL: <http://cis.minsk.by/reestr/ru/index.html#reestr/view/text?doc=2520>.

przestrzeni postradzieckiej coraz częściej zaczyna definiować "konkurencyjność przedsiębiorstw krajowych na dzisiejszym rynku światowym, promując rozwój produkcji high-tech, w której przeważa nie skala produkcji i sprzedaży, ale zdolność do ciągłego aktualizowania produktów poprzez wprowadzanie, tworzenie i promocję fundamentalnie nowych produktów na rynku⁹. Małe i średnie przedsiębiorstwa zaczynają wychodzić z "cienia" jako najbardziej przystosowane do szybkiej zmiany technologii i zdolne do tworzenia konkurencyjnych produktów. Regionalne związki naukowców, przedsiębiorców i administracji lokalnej zaczynają być czynnikiem sukcesu na rynku. Jednocześnie komisje międzyrządowe ds. współpracy państw członkowskich WNP stają się stałymi formami organizowania i koordynowania współpracy międzyregionalnej i transgranicznej. I tak, tylko "w Republice Białorusi w 2009 roku odbyło się 6 spotkań międzyrządowych komisji ds. współpracy handlowej i gospodarczej z Armenią, Azerbejdżanem, Kazachstanem, Turkmenistanem i Ukrainą (2) oraz 19 spotkań białoruskich części komisji międzyrządowych"¹⁰.

Do 2014 r. współpraca międzyregionalna na poziomie jednostek administracyjnych i terytorialnych jest już "ważną cechą nowoczesnych stosunków międzypaństwowych państw członkowskich WNP, przyczyniającą się do wzmocnienia i rozwoju historycznie ukształtowanych więzi, zwiększając wzajemny obrót handlowy". Wykorzystanie jego potencjału jest jednym z najskuteczniejszych czynników przyczyniających się do osiągnięcia rzeczywistej integracji i odgrywającym ważną rolę w tworzeniu wspólnego rynku towarów, kapitału, usług i pracy"¹¹. Umowy dwustronne regulujące współpracę międzyregionalną mają już 7 (z 74) obwodów Republiki Azerbejdżanu, 10 (z 11) - Republiki Armenii, wszystkie obwody Republiki Białorusi, 16 (z 17) - Republiki Kazachstanu, wszystkie obwody Republiki Kirgiskiej, 12 (z 33) - Republiki Mołdowy, 4 (z 13) - Republiki Tadżykistanu, 5 (z 6) - Turkmenistanu, wszystkie obwody Republiki Uzbekistanu, prawie wszystkie obwody Federacji Rosyjskiej. Ta forma interakcji między regionami, jak np. fora dwustronne zapewniające stały dialog w szerokim zakresie zagadnień, jest coraz częściej rozwijana. W szczególności pierwsze regionalne forum Białorusi i Rosji odbyło się w czerwcu 2014 r. w Mińsku. Jego tematem był "Skuteczny rozwój kompleksów rolno-

⁹ Rozwój współpracy międzyregionalnej i transgranicznej w państwach członkowskich WNP (nota informacyjna i analityczna). - Moskwa, 2010. -- C. 6.

¹⁰ To jest to samo miejsce. C. 13.

¹¹ Informacje na temat roli zgromadzenia międzyparlamentarnego państw członkowskich SIC w rozwoju współpracy międzyregionalnej między państwami członkowskimi SIC [zasoby elektroniczne]. -- 2014. - URL: <http://naviny.org/2014/10/10/by1130.htm>.

przemysłowych Białorusi i Rosji jest najważniejszym warunkiem bezpieczeństwa żywnościowego państwa unijnego".

W maju 2015 r. w ramach Wspólnoty Niepodległych Państw pojawia się kolejny ważny dokument - **Koncepcja współpracy międzyregionalnej i granicznej państw członkowskich WNP na okres do 2020 r.**, w którym stwierdza się, że "współpraca międzyregionalna i transgraniczna stała się skutecznym instrumentem dialogu międzypaństwowego¹²". I już ma na celu rozwój współpracy nie tylko między sąsiadującymi ze sobą regionami, ale także z regionami niesąsiadującymi, z którymi istnieją wspólne interesy i zamiary rozwoju partnerstwa zarówno wielostronnego, jak i dwustronnego, gdyż pozwala to na przywrócenie i wzmocnienie więzi gospodarczych między regionami, optymalizację rozmieszczenia obiektów infrastrukturalnych poprzez współpracę, eliminację nieefektywnych kosztów finansowych związanych z tworzeniem dublujących się struktur gospodarczych w regionach, wspólnie ukierunkowanych. Niniejszy dokument zawiera dziesięć głównych zadań:

1. Poprawa ustawodawstwa państw członkowskich WNP, z uwzględnieniem istniejących dwustronnych i wielostronnych traktatów międzynarodowych, w tym: a) uregulowań prawnych dotyczących współpracy międzyregionalnej i transgranicznej w celu opracowania wspólnego podejścia do ich wdrażania; b) zbieżności wymogów technicznych i przepisów w sferze gospodarczej.

2. mobilizacja istniejących możliwości w sferze społeczno-gospodarczej i kulturowej dla rozwiązywania wspólnych zadań, w tym: a) identyfikacja potencjału społeczno-gospodarczego i kulturowego regionów; b) rozwój nowoczesnych form zarządzania terytorium; c) harmonizacja podejścia do rozwoju obszarów przygranicznych.

3. organizowanie forum regionów państw członkowskich WNP, tworzenie stowarzyszeń współpracy regionalnej, w ramach którego prowadzone są następujące działania: a) podejmowanie wspólnych decyzji w aktualnych kwestiach; b) wymiana doświadczeń w zakresie efektywnego zarządzania regionami i społecznościami terytorialnymi; c) wspólna realizacja projektów w różnych obszarach współpracy w celu osiągnięcia efektu synergii.

¹² Koncepcja współpracy międzyregionalnej i granicznej państw członkowskich CIS na okres do 2020 r. [Zasoby elektroniczne]. - - - 2015. - - - URL: <http://www.cis.minsk.by/reestr/ru/index.html#reestr/view/text?doc=5135>.

4. Uzgodniony układ infrastruktury granicznej w celu: a) zwiększenia efektywności przejść granicznych między państwami członkowskimi WNP, w tym poprzez: a) organizację wspólnej kontroli na tych przejściach granicznych; b) usprawnienia procedur przekraczania granicy państwowej między państwami członkowskimi WNP dla obywateli państw członkowskich WNP, przede wszystkim przy przekraczaniu granic państwowych przez mieszkańców obszarów przygranicznych; c) stworzenia korzystnych warunków dla ruchu osobowego; d) usprawnienia procedur przekraczania granicy dla obywateli państw członkowskich WNP, przede wszystkim przy przekraczaniu granic państwowych.

5. Rozwój współpracy handlowej, gospodarczej i inwestycyjnej pomiędzy regionami, w tym: a) pomoc w tworzeniu wzajemnie korzystnych bezpośrednich powiązań pomiędzy podmiotami gospodarczymi regionów; b) rozwój handlu transgranicznego; c) realizacja wspólnych dużych innowacyjnych projektów inwestycyjnych w różnych dziedzinach gospodarki oraz tworzenie wspólnych konkurencyjnych przedsiębiorstw i grup finansowo-przemysłowych

6. wzmacnianie atmosfery zaufania, zrozumienia i dobrego sąsiedztwa wśród ludności regionów poprzez rozwój więzi humanitarnych, w tym w następujących obszarach: a) organizowanie i przeprowadzanie wspólnych imprez okolicznościowych, wystaw, koncertów, studiów regionalnych i badań historycznych, w szczególności przeprowadzanie imprez poświęconych obchodom pamiętnych dat we wspólnej historii państw członkowskich WNP; b) wspólna konserwacja i restauracja obiektów dziedzictwa historycznego i kulturowego narodów państw członkowskich WNP; c) wspólne organizowanie imprez sportowych. e) nawiązanie współpracy w zakresie prowadzenia wspólnych badań naukowych przez uczelnie i organizacje naukowe państw członkowskich WNP; f) opracowanie i wspólna realizacja programów wymiany studentów i nauczycieli w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego specjalistów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania; g) współpraca w zakresie pracy z młodzieżą, w tym poprzez zaangażowanie młodzieży w realizację projektów i działań dotyczących aktualnych zagadnień współpracy międzyregionalnej i transgranicznej państw członkowskich

7. 7) Ochrona zdrowia oraz zapewnienie prawa i porządku publicznego oraz bezpieczeństwa, realizowane między innymi w następujących dziedzinach: (a) Stworzenie warunków dla wzajemnego świadczenia usług medycznych; (b) Organizacja wzajemnego świadczenia usług w dziedzinie leczenia uzdrowiskowego i rehabilitacji ludności; (c) Realizacja wspólnych działań w celu

zapobiegania powstawaniu i rozprzestrzenianiu się zagrożeń sanitarnych i epidemiologicznych na obszarach przygranicznych; d) podejmowanie skoordynowanych środków w celu zapobiegania, zapobiegania, wykrywania, likwidowania, dochodzenia i wykrywania przestępstw i innych przestępstw, zwalczania przestępczości zorganizowanej, terroryzmu i ekstremizmu, transgranicznej działalności przestępczej, w tym przemytu, nielegalnego handlu środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi i ich prekursorami, narkomanii, kłusownictwa i handlu ludźmi.

8. Racjonalne i bezpieczne korzystanie z zasobów naturalnych oraz prowadzenie działalności gospodarczej z uwzględnieniem bezpieczeństwa środowiska naturalnego, realizowane m.in. w następujących obszarach: a) regulacja działalności gospodarczej w zakresie gospodarki odpadami przemysłowymi oraz organizacja wspólnej kontroli nad wykorzystaniem substancji szkodliwych, a także realizacja wspólnych programów i projektów środowiskowych; b) wspólna ochrona i racjonalne wykorzystanie wód transgranicznych i ich ekosystemów; c) realizacja wspólnych działań w zakresie ochrony, reprodukcji i kontroli wykorzystania zasobów rybnych; d) wzajemne szkolenie specjalistów w zakresie rozwoju zasobów mineralnych i bezpieczeństwa przemysłowego; e) wzajemne szkolenie specjalistów w zakresie rozwoju zasobów mineralnych i bezpieczeństwa przemysłowego.

9. Zapewnienie terminowego zapobiegania i wspólnej likwidacji klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych przez człowieka na obszarach przygranicznych, w tym w następujących obszarach: a) terminowe i regularne dostarczanie informacji o chorobach zakaźnych, epizootiach, epifitotiach i szkodnikach kwarantannowych, wspólne wdrażanie środków zapobiegawczych i środków nadzwyczajnych w celu wyeliminowania chorób, chorób kwarantannowych i szkodników; b) poprawa systemów transgranicznego monitorowania środowiska naturalnego i szybkiej wymiany informacji o występowaniu klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych przez człowieka oraz organizacja współpracy w celu zapobiegania im i ich eliminowania; c) pomoc w przekraczaniu granic państwowych państw członkowskich WNP zgodnie z procedurą ustanowioną na mocy ustawodawstwa państw członkowskich WNP lub traktatów międzynarodowych, których są one stronami, grup specjalistów i pojazdów służących do usuwania skutków klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych przez człowieka; d) wspólne działania (ćwiczenia, szkolenia, seminaria) służące przygotowaniu do usuwania skutków klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych przez człowieka; e) regularną wymianę informacji hydrometeorologicznych, w tym

10. regulacja rynku pracy i procesów migracyjnych w obszarach przygranicznych, realizowana m.in. w następujących obszarach: a) opracowywanie skoordynowanych działań w zakresie regulacji przepływów migracyjnych, wymiana informacji o ustawodawstwie krajowym w zakresie migracji oraz kolejności przekraczania granicy państwowej państw ościennych przez lokalnych mieszkańców; b) koordynacja działań w zakresie przeciwdziałania nielegalnej migracji w regionach i na obszarach przygranicznych; c) wymiana informacji o sytuacji na rynku pracy w obszarach przygranicznych i w regionach.

Wreszcie, we wrześniu 2016 roku, na szczelbu głów państw, przyjęto **Konwencję o współpracy międzyregionalnej państw członkowskich Wspólnoty Niepodległych Państw**¹³, która zawiera szczegółową listę możliwych obszarów interakcji między regionami w przestrzeni postradzieckiej: tworzenie wolnych (specjalnych, specjalnych) stref ekonomicznych w regionach; prowadzenie przez właściwe władze stron wspólnych działań w zakresie monitorowania środowiska, racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych, zapewnienia sanitarno-epidemiologicznego i ekologicznego dobrobytu ludności, jak również ochrony terytoriów przed wprowadzeniem chorób zwierząt i roślin; opracowanie i wdrożenie wspólnych programów ochrony ludności i terytoriów przed klęskami żywiołowymi i katastrofami spowodowanymi przez człowieka, jak również integracja systemów zapobiegania klęskom żywiołowemu i katastrofom spowodowanym przez człowieka i reagowania na nie w celu poprawy skuteczności reagowania na sytuacje kryzysowe o skutkach transgranicznych; wsparcie dla rodaków mieszkających w regionach w utrzymywaniu i rozszerzaniu więzi humanitarnych; realizacja projektów inwestycyjnych; oraz produkcja i wsparcie techniczne dla opracowania szeregu projektów. rolnictwo i zaopatrzenie w żywność; rozwój transportu, komunikacji i infrastruktury transportowej, świadczenie usług transportowych; technologie informacyjne i komunikacja; współpraca w zakresie egzekwowania prawa, w tym ochrona porządku publicznego, zapobieganie i zwalczanie przestępczości, w tym zwalczanie przemytu i nielegalnej migracji; planowanie urbanistyczne i obiekty użyteczności publicznej; rynek pracy i migracja zarobkowa; opieka zdrowotna; edukacja; współpraca naukowa i humanitarna; kultura i działalność wystawiennicza; sport i turystyka; tworzenie i rozwój obszarów ochrony przyrody, stref (obszarów) leczniczych i uzdrowiskowych; wspieranie i rozwój wszelkich form współpracy młodzieżowej, udział w realizacji międzynarodowych projektów i programów

¹³ Konwencja o współpracy międzyregionalnej państw stron Wspólnoty Niepodległych Państw [zasoby elektroniczne]. -- 2016. - URL: <http://cis.minsk.by/reestr/ru/index.html#reestr/view/text?doc=5474>.

mających na celu rozwiązywanie problemów młodzieży; tworzenie i realizacja programów ochrony i wykorzystania obiektów dziedzictwa historycznego i kulturowego; działalność handlowa i targowa.

Praktyczna realizacja wszystkich tych dokumentów doprowadziła do tego, że na początku 2018 r. Rejestr podpisanych dokumentów międzynarodowych dotyczących współpracy międzyregionalnej i transgranicznej we Wspólnocie Niepodległych Państw posiadał już "około 5000 dokumentów w sferze handlowej i gospodarczej, naukowo-technicznej i humanitarnej współpracy międzyregionalnej i transgranicznej, charakteryzujących obecny poziom rozwoju stosunków między państwami członkowskimi WNP"¹⁴. A wśród najbardziej efektywnych form realizacji potencjału interakcji pomiędzy regionami różnych państw w przestrzeni postradzieckiej znalazły się takie dwustronne wydarzenia jak: rosyjsko-ormiańskie i rosyjsko-azerbejdżańskie fora międzyregionalne; rosyjsko-kirgiskańska konferencja międzyregionalna; konferencja na temat współpracy międzyregionalnej między Rosją a Tadżykistanem; fora współpracy międzyregionalnej między Rosją a Kazachstanem, Rosją a Białorusią. Fora te odbywają się corocznie, na przemian w regionach stanów, z udziałem przedstawicieli federalnych władz wykonawczych i ustawodawczych, środowiska biznesowego i mediów, pracowników naukowych i ekspertów oraz przedstawicieli regionów stanów-stron. W trakcie prac każdego forum strony organizują ekspozycje regionów uczestniczących państw, w ramach których odbywają się prezentacje obiecujących projektów inwestycyjnych. Istniejący format organizacji forów pozwala na kompleksową prezentację i realizację potencjału regionów państw we wszystkich niezbędnych sferach. I tak, w 2018 roku strona białoruska uczestniczyła w Piątym Forum Regionów Białorusi i Rosji oraz w Pierwszym Forum Regionów Białorusi i Ukrainy. Formaty te pomagają aktywnie rozwijać współpracę handlową, gospodarczą i inwestycyjną, a także więzi współpracy między regionami krajów WNP.

Wszystkie te fakty po raz kolejny pokazują, że współpraca międzyregionalna i transgraniczna, która jest integralną częścią interakcji gospodarczej we Wspólnocie Niepodległych Państw, już dziś pozwala każdemu z uczestników realizować swoje możliwości gospodarcze, rekompensować specyfikę rozwoju i rozmieszczenia sił produkcyjnych oraz rozwiązywać problemy społeczne. Jednak jeszcze szersze perspektywy otworzą się tu w niedalekiej przyszłości wraz z wdrożeniem nowych podejść do pogłębienia

¹⁴ Rozwój i działalność Wspólnoty Niepodległych Państw w 2017 r. (gromadzenie informacji i materiałów analitycznych, wydanie nr 6). - Mińsk, 2018. - - C. 75.

współpracy między państwami członkowskimi WNP w zakresie współpracy handlowej i gospodarczej, energetycznej, transportowej i komunikacyjnej w ramach aktualizacji postanowień Koncepcji dalszego rozwoju Wspólnoty Niepodległych Państw po 2020 roku.

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Euroazjatycka Unia Gospodarcza: współpraca regionalna i media

Dzisiaj białoruska prasa regionalna stoi przed wielkimi zadaniami twórczymi, które obejmują wszystkie etapy realizacji polityki państwowej rozwoju regionalnego na Białorusi, "jednym z najważniejszych elementów jest pogłębienie współpracy transgranicznej z partnerami zagranicznymi, co oznacza m.in. odpowiedni rozwój międzynarodowego segmentu białoruskiego dziennikarstwa regionalnego¹⁵". Jednocześnie współdziałanie białoruskich obwodów z partnerami zagranicznymi powinno być płynnie włączone do rozwoju współpracy międzynarodowej Republiki Białoruś jako całości, której najważniejszymi kryteriami są stałe tempo wzrostu eksportu towarów i usług oraz osiągnięcie dodatniego bilansu handlu zagranicznego towarami i usługami.

Pod tym względem białoruskie regionalne środki masowego przekazu mają bardzo szerokie spektrum tematyczne, które w najbliższej przyszłości powinno znaleźć pełne odzwierciedlenie na łamach gazet miejskich, okręgowych i regionalnych. W tej serii zwróćmy uwagę na te obszary, które podkreślają geografie współpracy międzyregionalnej, które są omawiane w Narodowej strategii zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Republiki Białorusi na okres do 2030 roku¹⁶: rozszerzenie kompleksowej współpracy z regionami krajów Unii Europejskiej, a zwłaszcza w ramach inicjatywy Partnerstwa Wschodniego, a także z regionami krajów "Pasa Sąsiedztwa" - Polską, Litwą, Łotwą; pogłębienie współpracy z regionami krajów uczestniczących w mega-projekcie "Jeden Pas, Jedna Droga", a zwłaszcza z Chińską Republiką Ludową; dalsza intensyfikacja powiązań handlowych i gospodarczych z regionami krajów "Dalekiego Łuku" - Azją Południowo-Wschodnią, Bliskim Wschodem, Afryką, Ameryką Łacińską, a zwłaszcza z tymi, które mają znaczenie. Być może jednak jak dotąd najbardziej realny rozwój integracji gospodarczej na dużą skalę zaobserwowano w regionach krajów Euroazjatyckiego Związku Gospodarczego (Rosja, Kazachstan, Armenia,

¹⁵ Zalesky, B. Media refleksja nad specyfiką współpracy transgranicznej regionów Białorusi / B. Zalesky // *Żurnalistyka-2018: stan, problemy i perspektywy: mateyryalyaly 20 th Mizhnar. nauk.-prekt. can.*, Mińsk, 15-16 stron. 2018 / Redk.: W.M. Samusevich (ad. red.) [iinsh.] - Mińsk: BDU, 2018. - - C. 291.

¹⁶ Narodowa Strategia Zrównoważonego Rozwoju Społecznego i Gospodarczego Republiki Białorusi na okres do 2030 roku. - Ministerstwo Gospodarki Republiki Białorusi. - Mińsk, 2017. - - C. 137.

Kirgistan), a zwłaszcza w podmiotach wchodzących w skład Federacji Rosyjskiej w ramach Państwa Unii.

Jeśli chodzi o **Euroazjatycką Unię Gospodarczą**, to od samego początku jej istnienia w zakresie opracowywania działań integracyjnych uważano, że poziom współpracy regionalnej jest wskaźnikiem trafności i skuteczności działań regulacji ponadnarodowych, ponieważ historycznie istniały ekonomiczne podstawy do wdrażania działań integracyjnych mających na celu stymulowanie rozwoju regionalnego i współpracy międzyregionalnej, a także potencjał do rozszerzania współpracy w różnych dziedzinach i sferach gospodarki na poziomie regionów państw członkowskich EWEA. W rezultacie "uwzględnienie aspektów regionalnych pozwala na skuteczniejszą realizację działań stymulujących nowe obszary wzajemnej wymiany handlowej, budowę sektorowych łańcuchów produkcyjnych, tworzenie korytarzy transportowych i planowanie lokalizacji obiektów infrastrukturalnych, a w przyszłości na zapewnienie rozwoju społecznego i poprawę poziomu życia"¹⁷.

Jeśli mówimy o dwustronnym formacie współpracy międzyregionalnej w ramach Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej, to bezwarunkowym liderem i impulsem do rozwoju całej integracji euroazjatyckiej jest tutaj wzajemne oddziaływanie regionów Białorusi i **Rosji** w ramach państwa unijnego. Wystarczy powiedzieć, że od połowy 2018 roku białoruskie regiony utrzymywały "bezpośrednie stosunki handlowe i gospodarcze z 80 obwodami Federacji Rosyjskiej, z czego 70 - na podstawie długoterminowych umów o współpracy".^{18a} do dziesięciu głównych partnerów handlowych należą: Moskwa i Sankt Petersburg, republiki Tatarstanu i Baszkortostanu, obwód permski, a także obwody: Briański, Kałuski, Moskiewski, Smoleński i Tiumeński.

O rosnącym potencjale białorusko-rosyjskiej współpracy międzyregionalnej szczególnie świadczyły wyniki V Forum Regionów Białorusi i Rosji, które odbyło się w Mohylewie w październiku 2018 roku i obejmowało takie główne obszary tematyczne jak: polityka rolna, ujednoczenie i harmonizacja prawodawstwa, gospodarka cyfrowa, polityka młodzieżowa, działalność międzynarodowa oraz bezpieczeństwo gospodarcze. Należy zauważyć, że dziś w dużej mierze to właśnie z punktu widzenia mediów białoruskich i rosyjskich Forum Regionów definiowane jest jako "kluczowy projekt współpracy

¹⁷ Główne kierunki rozwoju gospodarczego EWEA do 2030 r. - Euroazjatycka Komisja Gospodarcza. - – M., 2015. - – C. 42.

¹⁸ M. Masnikowicz, M. Rabota na Wynik / M. Masnikowicz // Priorytetowe kierunki współpracy regionalnej jako kluczowy czynnik budowy sojusznicy: projekt inform.-integratsiyu / komp. Gusev, B. Zalessky. - Mińsk: Biznesofitet, 2018. - – C. 5.

regionalnej między Białorusią a Rosją, skuteczna platforma partnerskiego dialogu na temat integracji gospodarczej i współpracy międzyregionalnej"¹⁹. I nie jest to stwierdzenie bezzasadne. Wystarczy powiedzieć, że na wspomnianym forum w Mohylewie podpisano umowy na ponad pół miliarda dolarów.

Fakt, że do ram prawnych białorusko-rosyjskiej współpracy międzyregionalnej w ramach piątego forum dodano jeszcze 76 dokumentów, również przemawia za tym. W szczególności Mohylewska Rada Obwodu podpisała umowy o współpracy i rozwoju stosunków ze zgromadzeniami ustawodawczymi Obwodu Kałuskiego i Ziemia Krasnodarskiego. Rada Obwodu Grodzieńskiego będzie współpracować z Dumą Obwodu Kaliningradzkiego w sferze handlowej, gospodarczej, naukowej, technologicznej i kulturalnej. Rada Obwodu Homelskiego i Zgromadzenie Ustawodawcze obwodu Niżnego Nowogrodu, jak również Mohylewski Obwodowy Komitet Wykonawczy i rząd obwodu Nowosybirskiego określiły podobne obszary współpracy. Ale mówimy także nie tylko o integracji szczebla regionalnego czy regionalnego, ale także o tym, że "w proces ten zaangażowane są także małe miasta, które dość aktywnie współpracują, i to nie tylko w zakresie stosunków humanitarnych i budowania więzi gospodarczych"²⁰. W związku z tym okazuje się, że obecnie na szczeblu międzyregionalnym współpraca między obwodami białoruskimi a bezwzględną większością podmiotów Federacji Rosyjskiej została już nawiązana. Ale w jaki sposób jest to w pełni odzwierciedlone na stronach białoruskiej prasy regionalnej? Sprawa jest aktualna, z wielkim niezrealizowanym potencjałem.

Relacje w białoruskiej prasie regionalnej na temat współpracy między regionami Białorusi i jej partnerami w **Kazachstanie**, kolejnym członkiem Euroazjatyckiego Związku Gospodarczego, z którym w listopadzie 2017 roku podpisano Traktat o współpracy społeczno-gospodarczej do 2026 roku, mający na celu wdrożenie nowego jakościowo etapu w stosunkach dwustronnych, w tym na szczeblu regionalnym, powinny stać się bardzo zróżnicowane. Warto tu przypomnieć, że już w 2000 roku Białoruś i Kazachstan podpisały umowę o współpracy w dziedzinie prasy i informacji, która w 2017 roku została uzupełniona o zapis, że "szczególną wagę przywiązują do rozszerzenia

¹⁹ M. Masnikowicz, M. Forum Regionalne stało się skuteczną platformą dialogu na temat integracji i współpracy międzyregionalnej / M. Masnikowicz // [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <http://www.sovrep.gov.by/ru/interview-ru/view/forum-regionov-stal-effektivnoj-ploschadkoj-dlja-dialoga-po-voprosam-integratsii-i-mezhregionalnogo-256/>

²⁰ Matveev, V. Ponad 70 umów regionalnych zostało podpisanych na V Forum Regionów Białorusi i Rosji / V. Matveev // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/bolee-70-regionalnyh-soglashenij-podpisano-na-v-forume-regionov-belarusi-i-rossii-321404-2018/>

współpracy w dziedzinie środków masowego przekazu między tymi dwoma państwami"²¹, a która weszła w życie w październiku 2018 roku.

Zakres tematyczny publikacji w prasie regionalnej mógłby być w tym względzie bardzo szeroki. Jest to również działalność w Kazachstanie wspólnych zakładów montażowych z udziałem strony białoruskiej, których na koniec 2018 roku było osiem, w tym produkcja JSC BelAZ, JSC MTZ, JSC Gomselmash, JSC MAZ, JSC MCH Bobruiskagromash do produkcji kamieniołomu, kopalni, specjalnego sprzętu użytkowego i przeciwpożarowego, ciągników, kombajnów, silników, pras, sprzętu medycznego. Jest to również realizacja projektu Kazachstańsko-Białoruski Park Przemysłowo-Technologiczny Maszyn Rolniczych i Komunalnych w Kokshetau w obwodzie akmolskim, którego pierwsza faza została uruchomiona w 2016 roku. Jest to również realizacja kilkudziesięciu wspólnych projektów naukowo-technicznych w Kazachstanie z szerokim wykorzystaniem białoruskich technologii, innowacji i osiągnięć naukowych. W związku z tym przypominamy, że Białoruś i Kazachstan powinny osiągnąć w 2020 roku obroty handlowe w wysokości co najmniej miliarda dolarów. Mińsk i Astana uważają, że "aby osiągnąć ten cel, należy wykorzystać potencjał współpracy międzyregionalnej"²².

Tematyka białorusko-kazachskiej współpracy międzyregionalnej może być szczególnie aktualna dla prasy obwodów homelskiego, grodzieńskiego i mohylewskiego. W szczególności w 2014 r. regiony Grodno i Akmola przyjęły Memorandum o współpracy w dziedzinie rolnictwa. W listopadzie 2016 roku Homelski Regionalny Komitet Wykonawczy podpisał umowę o współpracy z akimatem regionu Pavlodar. Obwód Mohylewski podpisał podobne umowy z Obwodem Południowo-Kazachstańskim (2003) i Wschodnim Kazachstanem (2009). Również białoruski Mohylew i rodzina kazachska mają umowę o współpracy. Skuteczność międzyregionalnej współpracy obwodu mohylewskiego z kazachskimi partnerami ilustrują takie dane. W trzech kwartałach 2018 r. "obroty w handlu zagranicznym pomiędzy podmiotami gospodarczymi regionu a Kazachstanem wzrosły o 57% do 82,8 mln USD, natomiast eksport do Kazachstanu wzrósł o 52,4%"²³. Pod wieloma względami

²¹ Umowa między Rządem Republiki Kazachstanu a Rządem Republiki Białorusi o współpracy w dziedzinie środków masowego przekazu [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <http://pravo.by/document/?guid=12551&p0=101700071&p1=1>

²² Białoruś jest zainteresowana utworzeniem nowych spółek joint venture z Kazachstanem - "Miaśnikowicza". - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-zainteresowana-v-sozdanii-novyh-sovmestnyh-predpriyatij-s-kazahstanom-mjasnikovich-323707-2018/>.

²³ W Mohylewie otwarto Konsulat Honorowy Republiki Kazachstanu S. Kulyagin / S. Kulyagin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://belta.by/politics/view/pochetnoe-konsulstvo-respubliki-kazahstan-otkryli-v-mogileve-325498-2018/>.

tak znaczące liczby były powodem otwarcia w listopadzie 2018 roku w Mohylewie Konsulatu Honorowego Republiki Kazachstanu, co przyczyni się do nadania nowego impulsu rozwojowi białorusko-kazachskiej współpracy międzyregionalnej. Ale jakie jest odzwierciedlenie tych wszystkich dokumentów i wyników w prasie regionalnej? "Nie zawsze są one odpowiednio odzwierciedlone w sferze medialnej. A to z kolei wpływa na zmniejszenie zainteresowania partnerów i kontynuację współpracy jako całości"²⁴.

Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej jest ważnym elementem wzmacniania dwustronnej współpracy handlowej, gospodarczej i kulturalnej z **Armenią**, kolejnym państwem członkowskim Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. Dość powiedzieć, że na dzień dzisiejszy "między miastami i regionami Białorusi i Armenii podpisano 21 umów o stosunkach partnerskich"²⁵. Tak więc jeszcze w 2008 roku w ramach rozwoju współpracy między Obwodem Mińskim i Obwodem Syugskim podpisano siostrzane umowy o współpracy z Borysowem, Nieświeżem, Sołigorskiem, Słuckiem i Mojadelą z takimi ormiańskimi miastami, jak Kapan, Goris, Agarak, Sisian i Meghri. Ponadto, "w maju 2011 roku lista białoruskich i ormiańskich partnerów regionalnych została uzupełniona o powiat i miasto Sewan Osipowicze, w czerwcu 2012 roku - obwód witebski i Lori marz, miasta Orsza i Spitak, Witebsk i Wanadzor, a w październiku 2012 roku - powiat Lepel i Taszira, powiat brasławski i Stiepanaw"²⁶.

Biorąc pod uwagę fakt, że w ostatnich latach obroty handlowe między Białorusią a Armenią rosną, że aby utrzymać ten pozytywny trend, strony muszą osiągnąć wyższy poziom współpracy i stworzyć wspólne zakłady produkcyjne, a Białoruś jest gotowa wziąć udział w remoncie armeńskiej floty sprzętu pasażerskiego oraz w programie remontu wind, parlamentarzyści obu państw zamierzają zaktualizować agendę międzyregionalnej współpracy białorusko-ormiańskiej w 2019 roku. W szczególności oznacza to, że "przyspieszą się prace nad porozumieniem w sprawie ustanowienia bliźniaczych stosunków między Mińskiem a Erewanem". Teraz jest to rozważane po stronie ormiańskiej"²⁷.

²⁴ Zalessky, B. Stosunki międzynarodowe i media. Wektorialność polityki zagranicznej w warunkach globalnego kryzysu zaufania (w języku rosyjskim) / B. Zalesskiy. - Palmarium Academic Publishing, 2018. - - C. 57.

²⁵ Stosunki handlowe i gospodarcze [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: http://armenia.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/trade_economic/

²⁶ Zalesskiy, B.L. Białoruskie dziennikarstwo międzynarodowe: cechy, tendencje, perspektywy: metoda edukacyjna / B.L. Zalesskiy. - Mińsk: BSU, 2014. - - C. 221.

²⁷ Białoruś jest gotowa wziąć udział w odnowieniu parku maszyn pasażerskich Armenii [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-gotova-uchastvovat-v-obnovlenii-parka-passazhirskoj-tehniki-armenii-334782-2019/>.

Wracając do analizy realizacji już istniejących umów, prasa regionalna Białorusi i Armenii mogłaby wyjść z założenia, że białorusko-ormiańska współpraca międzyregionalna jako całość przyczynia się do intensyfikacji wspólnej działalności gospodarczej, przywrócenia utraconych więzi produkcyjnych, kontaktów humanitarnych i ludzkich, zapewnia promocję dwustronnych projektów gospodarczych i tworzenie wspólnych konkurencyjnych produktów, na które jest popyt zarówno na rynkach krajowych, jak i w krajach trzecich.

Wreszcie, w lipcu 2018 roku Białoruś podpisała umowę o współpracy w dziedzinie informacji z innym państwem członkowskim Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej, **Kirgistanem**, w celu zachęcenia do regularnej wymiany materiałów informacyjnych na temat życia politycznego, gospodarczego, społecznego i kulturalnego obu krajów, a także rozwijania współpracy między redakcjami. Jednocześnie "strona kirgiska zaproponowała również nowy kierunek współpracy w dziedzinie informacji. W szczególności chodzi tu o współpracę na poziomie dziennikarstwa regionalnego"²⁸. Portfolio tematyczne publikacji w prasie regionalnej Białorusi i Kirgistanu w tym zakresie może być bardzo zróżnicowane, mówi wiele faktów, opierając się na stwierdzeniu, że "stosunki Kirgijsko-Białoruskie rozwijają się dynamicznie w szerokim zakresie zagadnień, w tym w sferze politycznej i dyplomatycznej, gospodarczej, kulturalnej i humanitarnej"²⁹.

Na przykład w 2017 roku białoruski eksport do tego środkowoazjatyckiego kraju przekroczył 300 pozycji towarowych: od produktów mlecznych i ciężarówek po płyty wiórowe, meble, tapety. Działa tu ponad 50 przedstawicielstw podmiotów sieci dystrybucji towarów i dystrybutorów białoruskich przedsiębiorstw. W listopadzie 2016 roku uruchomiono tu produkcję montażową ciągników MTZ oraz centrum serwisowe maszyn rolniczych na bazie Biszkeku "Avtomash Radiator". Jednocześnie "UPP "Niva-Holding" (Soligorsk) zarejestrowała w Ministerstwie Sprawiedliwości Kirgistanu białoruskie przedsiębiorstwo "Niva-Shakhtospetsstroj" LLC, które planuje produkować sprzęt dla górnictwa i budownictwa wodnego z komponentów produkowanych

²⁸ Białoruś i Kirgizja podpisały umowę o współpracy w dziedzinie informacji [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-kyrgyzstan-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve-v-sfere-informatsii-309989-2018/>

²⁹ Matveev, V. ministrowie spraw zagranicznych Białorusi i Kirgistanu potwierdzili zamiar zintensyfikowania współpracy dwustronnej / V. Matveev // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/glavy-mid-belarusi-i-kyrgyzstana-podtverdili-namerenie-aktivizirovat-dvustoronnee-sotrudnichestvo-324657-2018/>.

przez "Niva-Holding"³⁰. Plany obejmują uruchomienie produkcji montażowej białoruskich kombajnów zbożowych na ziemi kirgiskiej, co jest przedmiotem podpisanego Memorandum o współpracy pomiędzy Ministerstwem Rolnictwa, Przemysłu Spożywczego i Melioracji Kirgistanu, Gomselmash OJSC oraz dystrybutorem białoruskiego przedsiębiorstwa Avtomash Radiator LLC.

Ponadto na ósmej sesji Kirgijsko-Białoruskiej Międzyrządowej Komisji ds. Współpracy Handlowej i Gospodarczej, która odbyła się w październiku 2018 r. w Biszkeku, strona białoruska zaproponowała partnerom kirgiskim realizację wspólnego projektu dotyczącego utworzenia zakładu przetwórstwa mleczarskiego, którym zainteresowane było natychmiast Ministerstwo Rolnictwa, Przemysłu Spożywczego i Melioracji Republiki Kirgiskiej. W tym przypadku mówimy o założeniu w tym środkowoazjatyckim kraju przedsiębiorstwa, które mogłoby produkować mleko, lody, kwaśne produkty mleczne - kefir, jogurt, kwaśną śmietanę, twarożek, ser miękki na bazie białoruskich surowców, a także technologię specjalnie opracowaną na Białorusi. I "w przyszłości planowane jest wejście na chiński rynek z produktami tego przedsiębiorstwa"³¹. Ponadto, konsekwentnie rozwijając regionalne więzi gospodarcze z partnerami w Kirgistanie, strona białoruska w sierpniu 2018 roku dostarczyła do stolicy Kirgistanu 15 niskopodłogowych trolejbusów produkowanych przez JSC "Belkommunmash", gdzie odbędzie się szkolenie kierowców wydziału trolejbusów Biszkeka. Interesujący szczegół: ten "sprzęt został zakupiony w ramach projektu "Rozwój transportu publicznego w mieście Biszkek", finansowanego przez Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju"³².

Umowa o współpracy pomiędzy Białoruskim Narodowym Centrum Badań Marketingowych i Cenowych a firmą wystawienniczą BI Expo z Biszkeku ma na celu rozszerzenie białorusko-kirgiską współpracę w zakresie działalności wystawienniczej i targowej. Umowa ma na celu zachęcenie białoruskich eksporterów do aktywnego udziału w międzynarodowych wystawach i targach organizowanych corocznie w Kirgistanie. W 2018 roku ekspozycja producentów z Białorusi została już zaprezentowana na międzynarodowej wystawie przemysłu

³⁰ Rozmowa z Nadzwyczajnym i Pełnomocnym Ambasadorem Republiki Białoruś w Republice Kirgiskiej A. Strachko na łamach czasopisma informacyjno-analitycznego "Połączenie rynku" (№ 1, 2018) [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/ba775717cb6a991b.html>

³¹ Białoruś oferuje Kirgizji wspólny projekt utworzenia przedsiębiorstwa przetwórstwa mleka [Zasób elektroniczny]. - - 2018. -- URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-predlagaet-kyrgyzstanu-sovmestnyj-proekt-po-sozdaniju-molokopererabaty-vajushego-predpriyatija-322349-2018/>.

³² W Biszkeku 37 dostarczonych zostało trolejbusów wyprodukowanych na Białorusi i w Rosji [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-bishkek-postavili-37-trolleybusov-belorusskogo-i-rossijskogo-proizvodstva-313496-2018/>

spożywczego FoodExpo Kirgistan, która jest najważniejszym wydarzeniem branżowym w tym kraju. Produkty zostały zaprezentowane w stolicy Kirgistanu przez JV "Spartak" OJSC, "Skidelskiy Agro-Industrial Complex" OJSC, "Oshmyanskiy Meat Processing Plant" OJSC, "Management Company of Holding "Concern Brestmyasomolprom" OJSC, "Smorgon Dairy Products" OJSC - oddział "Lida Dairy Canning Plant" OJSC, "Pinskiy Meat Processing Plant" OJSC. Oprócz białoruskich eksporterów, w imprezie wzięły udział firmy z Bułgarii, Indonezji, Włoch, Kazachstanu, Rosji, Turcji, Uzbekistanu, Francji i Sri Lanki. Około trzech i pół tysiąca osób wzięło udział w tym forum biznesowym, z czego 95 procent stanowili specjaliści z branży spożywczej.

Być może również dzięki tej wystawie "obroty handlowe między Białorusią a Kirgistanem w okresie styczeń-październik 2018 roku wyniosły 98,49 mln dolarów, z czego większość przypada na białoruski eksport (90,96 mln dolarów)".³³Najważniejszymi pozycjami w białoruskich dostawach na rynek kirgiski są mleko i suszona śmietana skondensowana, masło, ser i twaróg cukrowy. Należy zaznaczyć, że w kwietniu 2019 roku ekspozycja białoruskich przedsiębiorstw zostanie ponownie zaprezentowana na FoodExpo Kirgistan-2019 w takich sekcjach tematycznych, jak: żywność, sprzęt dla przemysłu spożywczego, towary i usługi służące wyposażeniu przedsiębiorstw gastronomicznych, wyroby opakowaniowe, przemysł halowy.

W kwietniu 2018 roku białoruskie przedsiębiorstwa eksportowe również wzięły udział w Międzynarodowej Specjalistycznej Wystawie MedExpo w Biszkeku. Wśród nich byli: ALC Belsept, JSC Gomselmash, Republikańskie Centrum Naukowo-Praktyczne Neurologii i Neurochirurgii Ministerstwa Zdrowia Białorusi, JSC Exon, LLC Arvitmedikl. Przedstawiciele białoruskiego przemysłu medycznego i farmaceutycznego sprowadził do Kirgistanu fakt, że od 2017 roku rozpoczęto w tym kraju państwowy program modernizacji systemu opieki zdrowotnej, dlatego do końca 2018 roku planowano "zakup nowoczesnego sprzętu medycznego i wysokiej jakości leków za 7 milionów dolarów"³⁴. Dlatego prezentacja produktów medycznych i farmaceutycznych była bardzo przydatna.

Podsumujmy to. W niniejszym opracowaniu przytoczyliśmy fakty szybkiego rozwoju i wzrostu współpracy międzyregionalnej Białorusi z

³³ Białoruś weźmie udział w wystawie Food Expo Kirgistan w Biszkeku [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-primet-uchastie-v-vystavke-foodexpo-kyrgyzstan-v-bishkeke-333552-2019/>.

³⁴ Białoruś weźmie udział w wystawach MedExpo i FoodExpo w Kirgistanie [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-primet-uchastie-v-vystavkah-medexpo-i-foodexpo-v-kyrgyzstane-297380-2018/>.

partnerami tylko z krajów Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej - Rosją, Kazachstanem, Armenią, Kirgistanem. Jeśli dodamy do nich podobne trendy obserwowane dziś w regionach Wspólnoty Niepodległych Państw, Unii Europejskiej, "dalekiego łuku", Strefy Ekonomicznej Jedwabnego Szlaku, to wszystkie one będą przekonująco świadczyć o tym, co oczywiste: Nawet w profesjonalnym środowisku medialnym takie pojęcie, jak "międzynarodowe dziennikarstwo regionalne", którego jeszcze nie znamy, powinno jak najszybciej odnaleźć swoje prawdziwe kontury w praktyce medialnej przestrzeni informacyjno-komunikacyjnej obwodów Białorusi, tak aby jego przedstawiciele mogli kompetentnie budować strategie informacyjne właściwe dla międzynarodowych problemów regionalnych, a także "odpowiednio odzwierciedlać pełnię tematu międzynarodowego na poziomie swojego regionu i skutecznie przyczyniać się do rozwiązania stojących przed nim problemów".³⁵ że w rezultacie temat euroazjatycki - życie i działania w regionach krajów Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej - staje się istotny dla regionalnych struktur medialnych, a tym samym dla ich czytelników, widzów i słuchaczy.

FOR AUTHOR USE ONLY

³⁵ Zaleski, B. Białoruś - Rosja: granice integracji. Kronika sojuszniczego budynku /B. Zaleskiy. - LAP LAMBERT Academic Publishing, 2016. - - C. 96.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Rosja: cel - wspólna przestrzeń informacyjna

W maju 2016 roku Rada Ministrów Państwa Związkowego Białorusi i Rosji przyjęła rezolucję "O planie działań na rzecz utworzenia wspólnej przestrzeni informacyjnej Państwa Związkowego na lata 2016-2020". Plan ten przewiduje działania w takich obszarach, jak wsparcie informacyjne budowy państwa unijnego, obejmuje transmisje telewizyjne i radiowe, Internet, media drukowane, a także wydarzenia w środkach masowego przekazu. Według strony białoruskiej i rosyjskiej "realizacja tego planu pozwoli usystematyzować działania informacyjne w państwie Unii i poprawić jakość publikacji tematycznych³⁶". Przypomnijmy, że Białoruś i Rosja już wcześniej podpisały umowę o współpracy w dziedzinie prasy. Przyjęty plan konkretyzuje współdziałanie w sferze informacyjnej w celu ułatwienia kompleksowego ujęcia wydarzeń, zjawisk i procesów zachodzących w Republice Białorusi i Federacji Rosyjskiej, a także całego kompleksu zagadnień związanych z budową państwa unijnego na wielką skalę. Jednocześnie ustalone jest zadanie - "nie tylko związek, ale również inne środki masowego przekazu powinny być w to wszystko zaangażowane"³⁷.

Sam fakt przyjęcia takiego planu do 2020 roku sugeruje, że znaczenie wspólnej przestrzeni informacyjnej w dalszej budowie Unii Białoruś-Rosja będzie tylko wzrastać. I to z wielu powodów. Jednym z nich jest to, że państwo Unii wkracza obecnie w jakościowo nowy etap swojego rozwoju, kiedy "wspólnym wysiłkiem Białoruś i Rosja mogą i powinny zapewnić przełom w dziedzinie nauki i technologii, a także rozwijać partnerstwo regionalne".³⁸ przypadku konieczności znacznej poprawy koordynacji wysiłków stron w celu stworzenia nowych możliwości wzajemnego handlu, wspierania produkcji przemysłowej w obu krajach, współpracy w zakresie inwestycji i innowacji, usuwania istniejących barier we współpracy.

³⁶ Posiedzenie Rady Ministrów Państwa Związkowego [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://government.ru/news/23002/>.

³⁷ 12 maja Ministerstwo Informacji Białorusi i Ministerstwo Łączności Rosji podpiszą dokument w sprawie unijnej przestrzeni informacyjnej [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://octmogilev.gov.by/content/view/8778/>.

³⁸ Trzecie Forum Regionów Białorusi i Rosji [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/uchastie-v-iii-forume-regionov-belarusi-i-rossii-13762/.

Nie jest tajemnicą, że w ciągu ostatnich kilku lat zarejestrowano spadek wielkości wzajemnego handlu białorusko-rosyjskiego w ujęciu dolarowym. Tak więc tylko w pierwszych czterech miesiącach 2016 roku obroty handlowe i gospodarcze między krajami zmniejszyły się o kolejne 12% - do 7,6 mld dolarów. Ale nawet przy ograniczeniu wypłacalnego popytu i inwestycji, kiedy, jak zauważono na majowym posiedzeniu Rady Ministrów Unii, istnieje szczególnie wielka pokusa, aby zwiększyć wsparcie dla własnego producenta kosztem rządowych subsydiów, zamknąć rynek poprzez biurokratyczne ograniczenia i nieformalne bariery, zawyżyć krajowe programy substytucji importu i subsydiować pożyczki, Gospodarka państwa unijnego nie powinna stać w miejscu, lecz podążać najlepszymi drogami, aby jak najszybciej przywrócić przedkryzysową wielkość wymiany handlowej i interakcji gospodarczych między Białorusią a Rosją, wykorzystując wszystkie możliwości wolnej i równej konkurencji oraz wspólne działania w dziedzinie współpracy przemysłowej. Na III Forum Regionów Białorusi i Rosji, które odbyło się w Mińsku w czerwcu 2016 roku, szef państwa białoruskiego wymienił utworzenie wspólnej przestrzeni informacyjnej i intensyfikację interakcji na poziomie regionów obu państw wśród tak fundamentalnie ważnych zadań budowy związku w nowoczesnych warunkach, ponieważ to właśnie "współpraca międzyregionalna ma ogromny potencjał, który może przyspieszyć odzyskanie wzajemnych obrotów handlowych między Białorusią i Rosją"³⁹.

Oczywiste jest, że nowy poziom rozwoju integracji w Państwie Związkowym Białoruś i Rosja będzie wymagał odpowiedniego artykułowania mediów, które powinno opierać się na fakcie, jak zauważono w rezolucji XI Białoruskiego Międzynarodowego Forum Mediów "Partnerstwo dla przyszłości", które odbyło się w Mińsku w maju 2016 roku, że "media powinny przyjąć na siebie szczególną odpowiedzialność i stać się czynnikiem konsolidacji i tworzenia, wzajemnego zrozumienia i współpracy, wzmocnienia wzajemnego szacunku i przyjaźni między państwami i narodami"⁴⁰. Odpowiednią artykulację medialną w tym przypadku należy rozumieć jako sytuację, w której przestrzeń medialna państw członkowskich Unii powinna i będzie w pełni odzwierciedlać prawie wszystkie wspólne projekty i procesy budowania integracji, przyczyniając się w ten sposób do stworzenia wspólnej przestrzeni informacyjnej.

³⁹ Spotkanie prezydentów Białorusi i Rosji [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-prezidentov-belarusi-i-rossii-13785/

⁴⁰ Media powinny stać się czynnikiem konsolidacji, tworzenia, wzmocnienia wzajemnego szacunku i przyjaźni między narodami - rozwiązanie forum mediów [zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/society/view/smi-dolzhy-stat-faktorom-konsolidatsii-sozidaniya-ukreplenija-zaimouvazhenija-i-druzhy-mezhdu-193266-2016/>

Należy zauważyć, że wspomniane już III Forum Regionów Białorusi i Rosji stało się ważnym impulsem na drodze do utworzenia takiej przestrzeni. Przede wszystkim, w ramach tego forum po raz pierwszy zorganizowano prace odrębnej sekcji specjalistycznej - "środki masowego przekazu jako istotny czynnik interakcji międzyregionalnej, kształtowania wspólnej przestrzeni wartości humanitarnych Państwa Unii". Po drugie, po raz pierwszy na tak wysokim szczeblu w ramach tego działu uznano, że szczególna rola w procesach integracji białorusko-rosyjskiej należy do wymiaru regionalnego, gdzie podmioty tej interakcji informacyjnej - redakcje gazet regionalnych oraz firmy telewizyjne i radiowe, zajmujące się opracowywaniem i realizacją konkretnych wspólnych projektów i inicjatyw - prowadzą bardzo ważną rozmowę biznesową o najbardziej efektywnych dla obywateli obu krajów obszarach współpracy, wprowadzając kulturę do masowej świadomości swoich czytelników, widzów i słuchaczy. Jednocześnie w wystąpieniach sekcji zupełnie słusznie zabrzmiała myśl, że "przepływy informacji nie tylko przecinają się, ale i łączą w potężny sposób, tworząc obraz czasu, pomagając w rozwiązywaniu problemów". <...> Media regionalne mogą wiele zrobić w tym zakresie, ponieważ są najbliższymi ludźmi".

Konkretnym krokiem w kierunku kształtowania regionalnego wymiaru wspólnej przestrzeni informacyjnej Państwa Związkowego Białorusi i Rosji były podpisane latem ubiegłego roku w Mińsku umowy o współpracy w zakresie wymiany informacji pomiędzy redakcjami gazet "Witebskie Wieś", "Mińska Prawda" i holdingiem medialnym "Gazeta Pskowska Prawda", a także pomiędzy redakcjami gazet "Homelskaja Prawda" i "Briański Rabocha". Należy założyć, że dokumenty te pozwolą stronom obiektywnie i kompleksowo informować się nawzajem o swoim życiu, dadzą możliwość rzeczywistego zanurzenia się w życiu sąsiadów, uczenia się od nich ciekawych i przydatnych doświadczeń. "Takie porozumienia są potężnym motorem informacyjnym dla współpracy międzyregionalnej".⁴² ponieważ mogą one stymulować zarówno gospodarcze, jak i humanitarne elementy współdziałania ich regionów.

W szczególności, szeroki zakres publikacji tematycznych jest otwarty w tym zakresie dla gazet partnerskich - "Gomelskaja Prawda" i "Briański Raboch". Punktem wyjścia może być tu podpisanie pod koniec sierpnia 2016 roku umowy

⁴¹ Ananicz: wymiar regionalny odgrywa szczególną rolę w integracji białorusko-rosyjskiej [Zasób elektroniczny]. -- 2016. - URL: <http://www.belta.by/society/view/ananich-u-regionalnogo-izmerenija-osobaja-rol-v-belorusko-rossijskoj-integratsii-196420-2016/>.

⁴² Malaszenkow, W. Matuszewicz: umowy między gazetami regionalnymi Białorusi i Rosji - siła napędowa współpracy regionalnej / W. Małaszenkow // [Zasoby elektroniczne]. -- 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/matuszewich-soglashenija-mezhdu-oblastnymi-gazetami-belarusi-i-rossii-drajver-regionalnogo-196482-2016/>.

o współpracy w sferze handlowej, naukowo-technicznej, humanitarnej i kulturalnej w ramach V Słowiańskiego Forum Gospodarczego, które odbędzie się w Briańsku, Homelskim i Briańskim, a także fakt, że "współpraca międzyregionalna Obwodów Homelskiego i Briańskiego rozwija się w ramach dziesięciu umów o partnerstwie i stosunkach partnerskich i opiera się na priorytetach polityki zagranicznej obu państw i wzajemnych interesach"⁴³. Nie ma potrzeby daleko iść do konkretnych przykładów udanej współpracy - joint venture do produkcji maszyn rolniczych "Bryanskselmash", którego personel zwiększył się z 35 do 250 osób w ciągu dziesięciu lat. Albo inny przykład: w 2009 roku otwarto dom handlowy "Koronki Mleczarskie" w mieście Klinty, w obwodzie briańskim, gdzie sprzedawane są produkty mleczne z homelskich przedsiębiorstw. Do końca 2015 roku wielkość eksportu mięsa i produktów mlecznych z homelskich przedsiębiorstw wzrosła do 18 milionów dolarów.

Najwyraźniej już wkrótce do wspomnianych par można i należy dodać nowych partnerów medialnych, ponieważ białorusko-rosyjska współpraca międzyregionalna została niedawno szybko uzupełniona o nowe formy, projekty, inicjatywy, które powinny koncentrować się na regionalnych środkach masowego przekazu obu krajów. I tak na początku sierpnia 2016 r. odbyło się pierwsze forum współpracy międzyregionalnej obwodów mohylewskiego i briańskiego w ramach Państwa Unii, na którym podpisano 9 traktatów i umów o współpracy handlowej, naukowo-technicznej i kulturalnej między obwodami i organizacjami obwodów briańskiego i mohylewskiego. Każdy z tych dokumentów ma wyraźny zastosowany charakter. Kilka innowacji ma fundamentalne znaczenie w organizacji tego forum, w tym priorytet współpracy gospodarczej, zaangażowanie młodych ludzi w ten proces oraz poleganie na projektach i inicjatywach regionalnych. Wszystko to pozwoliło na nazwanie Mohylewskiego i Briańskiego obwodu "pionierami w organizowaniu współpracy regionalnej na zupełnie nowych warunkach".⁴⁴gdym konieczne jest skoncentrowanie wysiłków regionalnych na tworzeniu przyzwoitych warunków konkurencji dla producentów zagranicznych w niektórych sektorach gospodarki poprzez wzmocnienie białorusko-rosyjskiej współpracy, gdy konieczne jest bardziej intensywne organizowanie wspólnych przedsięwzięć i zakładów montażowych, przy

⁴³ Sidorczyk, V. Homel i Briańsk podpisały porozumienie o współpracy / V. Sidorczyk // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/gomelskaja-i-brjanskaja-oblasti-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve-207342-2016/>.

⁴⁴ Jemielianowska, O.Miaśnikowicz: Mohylew i Briańsk - pionierzy współpracy regionalnej w nowych warunkach (w języku rosyjskim) / O.Jemielianowska // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/mjasnikovich-mogilevskaja-i-brjanskaja-oblasti-pionery-regionalnogo-sotrudnichestva-v-novyh-uslovijah-204559-2016/>.

maksymalnym wykorzystaniu wzajemnych przewag konkurencyjnych i możliwości państwa unijnego.

W tym samym sierpniu 2016 roku umowa o współpracy została podpisana przez Obwód Witebski i Obwód Briański, co znacznie rozszerzyło podobny dokument sprzed 20 lat kosztem kwestii gospodarczych. W zakresie współpracy przemysłowej rozważa się tu szereg obszarów - od produkcji materiałów budowlanych po tworzenie zakładów logistycznych w obwodzie briańskim. I nawet pierwszy krok w tym kierunku został zrobiony niedawno - podpisano umowę na dostawy cegieł do Briańska. W rolnictwie chodzi o stworzenie wspólnego przedsiębiorstwa hodowli bydła, ponieważ w Briańsku nie ma elitarnych krów mlecznych, które strona białoruska posiada, a także o projekty w dziedzinie produkcji roślinnej. Krótko mówiąc, strony zamierzają "objąć nowym porozumieniem prawie całe spektrum branż"⁴⁵. W celu realizacji planów współpracy, strony stworzyły wspólną grupę roboczą ds. rozwoju współpracy, która może stać się jednym z głównych i długotrwałych tematów w publikacjach, programach i programach mediów regionalnych w obwodzie witebskim i briańskim.

We wrześniu 2016 roku plan działań na rzecz rozwoju współpracy do 2018 roku podpisały obwody Mohylewski i Orel. Dokument przewiduje "rozszerzenie dostaw wyrobów przemysłu chemicznego do przedsiębiorstw obwodu Orel, rozwój współpracy w zakresie produkcji mebli, w tym na bazie dostaw materiałów z obwodu mohylewskiego".⁴⁶ Jak również produkcja nowoczesnego sprzętu podnośnikowego z udziałem JSC "Mohylewliftmash" i przedsiębiorstw przemysłowych obwodu Oreńskiego, wymiana podnośników, które osiągnęły standardowy okres eksploatacji, organizacja dostaw podnośników w ramach nowych projektów budowlanych w tym regionie Rosji. Interesujące może być również współdziałanie w zakresie projektowania i budowy osiedli mieszkaniowych z obiektami infrastruktury społecznej i inżynierskiej, agroturystyki w regionie Oryol.

Kolejnym istotnym tematem w mediach regionalnych Białorusi i Rosji powinien stać się stopniowo rosnący ruch miast bliźniaczych i partnerskich. Przypomnijmy, że w listopadzie 2015 roku w rosyjskim Podolsku pod hasłem

⁴⁵ Obwody Tichonowa, A. Witebski i Briański stworzą grupę roboczą ds. rozwoju współpracy / A. Tichonowa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-i-brjanskaja-oblasti-sozdatut-rabochuju-gruppu-po-razvitiuju-sotrudnichestva-205153-2016/>.

⁴⁶ Obwody Pivovarov, E. Mogilev i Orel podpisały plan rozwoju współpracy / E. Pivovarov // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/mogilevskaja-i-orlovskaja-oblasti-podpisali-plan-po-razvitiuju-sotrudnichestva-211771-2016/>.

"Współdziałanie miast bliźniaczych Białorusi i Rosji na rzecz rozwoju projektów gospodarczych, inwestycyjnych, innowacyjnych i społecznych w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej" odbyło się 8. spotkanie miast bliźniaczych dwóch państw członkowskich Unii. Zauważono, że 137 rosyjskich miast ma już partnerskie stosunki z białoruskimi miastami partnerskimi: "Bliska i owocna interakcja między nimi w różnych dziedzinach przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego naszych państw i jest ważnym czynnikiem wzmacniającym państwo Unii"⁴⁷. Innymi słowy, sama logika integracji państwa unijnego nakazuje, aby białoruskie i rosyjskie media regionalne skupiły się na najważniejszych kwestiach związanych z opracowaniem i realizacją wspólnych projektów gospodarczych, inwestycyjnych i infrastrukturalnych, programów współpracy w dziedzinie kultury, ochrony zdrowia i sportu, a także na zapewnieniu skutecznej wymiany doświadczeń między władzami miejskimi, ośrodkami naukowymi i instytucjami edukacyjnymi, organizacjami publicznymi i stowarzyszeniami przedsiębiorców.

Należy zaznaczyć, że poprzednie siedem spotkań sióstr miast Białorusi i Rosji, które rozpoczęły się w 1998 roku w białoruskim Homlu, odbyło się następnie w Mityszczach, Witebsku, Briańsku, Nowopołocku, Smoleńsku i Mińsku. Prawie wszystkie z nich stały się wymowną ilustracją wniosku, że białorusko-rosyjskie partnerstwo miast tworzy wyjątkowe środowisko dla produktywnego handlu i interakcji gospodarczej, a także dla duchowego komponentu braterstwa obu narodów i rozwoju dyplomacji narodowej. Zapewnienie kulturowej i cywilizacyjnej kompatybilności Białorusinów i Rosjan, wzajemna akceptacja wartości jest kluczem do skutecznej polityki dobrego sąsiedztwa, realizacji międzypaństwowych programów gospodarczych, politycznych i społecznych, projektów biznesowych. Dlatego też "dzisiaj wielokrotnie wzrosła potrzeba rozszerzenia formatu dialogu społeczeństwa obywatelskiego, a partnerstwo miast ma ogromne znaczenie"⁴⁸.

Mówiąc konkretnie o skali interakcji pomiędzy miastami Białorusi i Rosji w ramach długotrwałych procesów gospodarczych i integracyjnych, obecnie ponad osiem tysięcy przedsiębiorstw reprezentujących prawie wszystkie regiony

⁴⁷ Gryszkiewicz, A. Spotkanie miast bliźniaczych Białorusi i Rosji służyć będzie wzmocnieniu kompleksu komunikacji pomiędzy dwoma krajami - Putinem / A. Gryszkiewiczem // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/vstrecha-gorodov-pobratimov-belarusi-i-rossii-posluzhit-ukrepleniju-kompleksa-svjazej-mezhdu-dvumja-171991-2015/>.

⁴⁸ Gryszkiewicz, A. Białorusko-Rosyjskie partnerstwo miast tworzy środowisko dla produktywniej interakcji gospodarczej - Baturu / A. Gryszkiewicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/society/view/belorusko-rossijskoe-pobratimstvo-gorodov-sozdaet-sredu-dlja-produktivnogo-ekonomicheskogo-172010-2015/>.

obu krajów uczestniczy w budowie Unii, w której partnerstwo miast przyczynia się do tworzenia atmosfery wzajemnego uczenia się, zaufania i ochrony interesów przedsiębiorstw. Przecież "strategia twinningowa obejmuje długofalowe i wielosektorowe programy mające na celu zaangażowanie wielu osób, organizacji i instytucji".⁴⁹rozwijając w ten sposób zbiorowe zainteresowanie procesami zachodzącymi między miastami.

Wśród aktywnych uczestników ruchu braterskiego w ramach Państwa Związkowego jest rosyjski Podolsk, który już w 1992 roku nawiązał więzi braterskie z białoruskim Borysowem, a nieco później z obwodem soligorskim obwodu mińskiego. W tym przypadku nacisk w tej interakcji z białoruskimi partnerami przesuwają się na intensyfikację kompleksowych powiązań gospodarczych. Tak więc szereg podolskich przedsiębiorstw już teraz dostarcza do białoruskich miast wyroby kablowe, wyroby z tworzyw sztucznych i gumy, izolacje, meble, wyroby elektryczne i farmaceutyczne. Strona białoruska jest zainteresowana doświadczeniami powiatu orszańskiego obwodu witebskiego, który posiada 19 umów partnerskich z miastami i obwodami dalekiej i bliskiej zagranicy, z czego 10 znajduje się w Rosji. Produkty producentów z Orshy są eksportowane do 62 regionów Rosji.

Należy również zauważyć, że proces rozwoju twinningu i stosunków partnerskich między miastami i dzielnicami Białorusi i Rosji w 2016 roku nadal aktywnie się rozwijał. I tak w marcu białoruski Witebsk i Obwód Biełojarski Chanty-Mansyjski Okręgu Autonomicznego - Jugra wyszły podpisać dokument o współpracy. Strony widziały obopólnie korzystną perspektywę we współpracy pomiędzy gospodarstwami hodowlanymi obwodu rosyjskiego i Witebsk Fur Combine, które są częścią gospodarstwa obunniczego i są w trakcie modernizacji. "Teraz kierownictwo Witebska i Biełojarskiego prowadzi ścisły dialog w sprawie podpisania umowy partnerskiej"⁵⁰.

W maju Białoruski Połock (obwód witebski) i rosyjski Kansk (Kraj Krasnojarski) podpisały Traktat o przyjaźni i współpracy, które zadeklarowały chęć skutecznej współpracy "w przemyśle, małym i średnim biznesie, handlu, transporcie, rolnictwie, nauce, edukacji, ochronie zdrowia, ekologii i racjonalnym

⁴⁹ Gryszkiewicz, A. Podolsk zwiększył interakcję gospodarczą z białoruskimi miastami partnerskimi (w języku rosyjskim) / A. Gryszkiewicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/society/view/podolsk-budet-naraschivat-ekonomicheskoe-vzaimodejstvie-s-belorusskimi-gorodami-pobratimami-172025-2015/>.

⁵⁰ Kniażewa, E. Witebsk i obwód białoruski w Rosji określiły perspektywiczne punkty interakcji (w języku rosyjskim) / E. Kniażewa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/witebsk-i-belojarskij-rajon-rossii-opredelili-perspektivnye-tochki-vzaimodejstija-186534-2016/>.

wykorzystaniu zasobów naturalnych, turystyce, sporcie, kulturze i sztuce⁵¹". Należy zauważyć, że dokument ten najwyraźniej nie pojawił się w pustym miejscu. Już od ponad dziesięciu lat wiodące przedsiębiorstwo białoruskiego miasta Połocka Fiberglass OJSC aktywnie zaopatruje swoich partnerów w obwodzie krasnojarskim w wyroby z włókna szklanego. W 2015 roku obroty w handlu zagranicznym między Połockiem a regionem podwoiły się do 285,7 tys. dolarów. Biorąc pod uwagę fakt, że Kansk rozwinął przemysł chemiczny, skórzany, futrzarski, obuwniczy, włókienniczy, leśny, drzewny, celulozowo-papierniczy, strony mają nadzieję na wypełnienie podpisanej umowy potężną konkretną treścią.

W tym samym maju porozumienie o współpracy w sferze społeczno-gospodarczej zostało przyjęte przez powiat witebski i rostowski powiat miejski obwodu Jarosławskiego w celu nawiązania przede wszystkim współpracy w dziedzinie farmacji. Faktem jest, że leki weterynaryjne, produkowane w biofabryce w Witebsku, praktycznie nie są reprezentowane w obwodzie Jarosławskim, gdzie w obwodzie rostowskim działają dwie duże mleczarnie - dla 2 tysięcy i 5 tysięcy sztuk bydła. Ponadto, Obwód Witebski zapoznał swoich rosyjskich partnerów z propozycją inwestycji w organizację produkcji produktów leczniczych dla ludzi. W regionie Jarosławskim "istnieje cały klaster farmaceutyczny, a bezpośrednio w powiecie rostowskim - fabryka produkująca substancje, surowce do produkcji szczepionek⁵². Tak więc podpisany dokument o współpracy między obwodami białoruskim i rosyjskim powinien znaleźć wspólną płaszczyznę dla rozwoju wzajemnie korzystnej współpracy.

W lipcu powiat rylski obwodu kurskiego i powiat belyniarski obwodu mohylewskiego podpisały protokół o nawiązaniu stosunków partnerskich. "Wcześniej powiaty obwodu kurskiego nawiązały bliźniacze kontakty z 13 białoruskimi powiatami i miastami⁵³. W tym samym miesiącu powstały bliźniacze połączenia w Mohylewie i moskiewskim okręgu Sokolina Góra Wschodniego Okręgu Administracyjnego stolicy Rosji. A w bardzo niedalekiej przyszłości podpisana umowa "będzie wypełniona konkretnymi projektami, które

⁵¹ Tichonowa, A. Białoruski Połock i rosyjski Kansk nawiążą przyjazne stosunki / A. Tichonowa // [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/beloruskij-polotsk-i-rossijskij-kansk-namereny-ustanovit-druzhestvennye-otnosheniya-193752-2016/>.

⁵² Tichonowa, A. Przyjaźń obwodów wzmacnia stosunki między państwami między Białorusią a Rosją - szefowa obwodu rostowskiego / A. Tichonowa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/druzhiba-rajonov-ukrepljaet-mezhgosudarstvennye-svjazi-belarusi-i-rossii-glawa-rostovskogo-rajona-193090-2016/>.

⁵³ Białoruś i obwód kurski podpisały trzy dokumenty o współpracy [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-kurskaja-oblast-podpisali-tri-dokumenta-o-sotrudnichestve-200355-2016/>.

będą dotyczyły różnych obszarów interakcji, w tym⁵⁴stosunków gospodarczych". W sierpniu Kobryń (obwód brzeski) i Gusiew (obwód kaliningradzki) dołączyły do listy współpracujących miast bliźniaczych, które ustaliły swój zamiar "rozwoju długoterminowych stosunków partnerskich na wzajemnie korzystnych warunkach w sferze gospodarczej, naukowo-technicznej, kulturalnej i edukacyjnej"⁵⁵. W połowie października zostało przyjęte memorandum o współpracy gospodarczej, społecznej i kulturalnej przez rosyjski Kurgan i białoruski Homel, a nieco później umowa o współpracy partnerskiej została podpisana przez rosyjski Izhevsk i białoruski Brześć.

Wszystkie te fakty świadczą o tym, że współpraca pomiędzy poszczególnymi miastami i okręgami w ramach Państwa Unii jest obiektywnie najważniejszym obszarem współpracy, w którym Białoruś i Rosja będą w najbliższych latach szczególnie intensywne w celu przeniesienia gospodarek narodowych na innowacyjną ścieżkę rozwoju, promowania wzajemnych inwestycji, tworzenia wysoko wydajnych i zaawansowanych technologicznie gałęzi przemysłu oraz rozszerzania współpracy produkcyjnej. Dlatego też "to od rozwoju partnerstw regionalnych zależy przejście integracji związkowej do jakościowo nowego państwa - całkowita interakcja na wszystkich poziomach"⁵⁶. Dlatego też regionalne środki masowego przekazu na Białorusi i w Rosji mają duże szanse na stworzenie wspólnej przestrzeni informacyjnej państwa unijnego. Jednocześnie należy pamiętać, że aktywne promowanie idei integracji Unii w świadomości masowej milionów obywateli obu krajów "zakłada nie mniej aktywną pozycję twórczą środków masowego przekazu i ich historyczną odpowiedzialność wobec społeczeństwa"⁵⁷.

⁵⁴ Piwowar, E. Mohylew i rejon moskiewski Sokolina Góra utworzyły bliźniacze powiązania (w języku rosyjskim) / E. Piwowar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/mogilev-i-moskovskij-rajon-sokolina-gora-ustanovili-pobratimskie-svjazi-201617-2016/>.

⁵⁵ Czernowołowa, A. Kobrin i rosyjska Gusiew stały się miastami bliźniaczymi (w języku rosyjskim) / A. Czernowołowa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/kobrin-i-rossijskij-gusev-stali-gorodami-pobratimami-2017126-2016/>.

⁵⁶ Surikov, A. Dyplomacja miast to skuteczny sposób na integrację regionalną nie tylko Państwa Unii, ale także Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej / A. Surikov // Białoruś - Rosja: Dyplomacja miast : projekt inform.-integr. / redagowany przez ankietera: B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk : Sieć Biznesowa, 2013. - - C. 3.

⁵⁷ Przemówienie powitalne Ministra Informacji Republiki Białorusi L.S. Ananicha // Harmonia i tolerancja międzyetniczna - podstawa wartości integracji euroazjatyckiej: Mate. Międzyresortowa konferencja naukowo-praktyczna, Resp. Białoruś, Mińsk, 9 grudnia 2014 r. //International Consent and Tolerance - the Value Base of Eurasian Integration : Mat. - Mińsk: prawo i ekonomia, 2015 r. - - C. 13.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Rosja: programy unijne i współpraca regionalna

Obecnie na świecie istnieje ponad dwieście stowarzyszeń integracji regionalnej, których działania, oparte na wspólnych interesach uczestników wdrażania skoordynowanej polityki, mają na celu przynoszącą wzajemne korzyści współpracę gospodarczą, społeczną i kulturalną. Oczywistym liderem integracji euroazjatyckiej w przestrzeni postradzieckiej jest Państwo Związkowe Białoruś i Rosja, którego formuła dąży do głównego celu - "poprawy jakości życia ludzi poprzez zsumowanie wspólnych potencjałów rozwoju produkcji przemysłowej i rolnej, zaawansowanego rozwoju naukowego w krajach zainteresowanych przyspieszeniem rozwoju oraz rzeczywistej poprawy jakości życia społeczeństwa"⁵⁸.

Najważniejszym narzędziem promocji tej konstrukcji integracyjnej jest realizacja programów unijnych, które "na platformie państwa unijnego zostały już zrealizowane około 50"⁵⁹. W latach 2014-2015 zakończono sześć programów w zakresie oprzyrządowania elektronicznego, medycyny, rolnictwa i technologii kosmicznej. W lutym 2016 roku Zgromadzenie Parlamentarne Związku Białorusi i Rosji przyjęło unijny budżet państwowy na ten rok w wysokości 6,6 mld rubli rosyjskich, z czego znaczna część zostanie wykorzystana na sfinansowanie siedmiu istniejących programów.

W 2016 r. planowane jest również uruchomienie czterech nowych programów: 1) "Opracowanie kompleksowych technologii tworzenia materiałów, urządzeń i kluczowych elementów obiektów kosmicznych oraz zaawansowanych produktów innych gałęzi przemysłu"; 2) "Opracowanie krytycznych standardowych technologii projektowania i wytwarzania nanostrukturalnych produktów, urządzeń i systemów mikro- i optoelektronicznych na ich bazie oraz sprzętu do ich wytwarzania i testowania"; 3) "Opracowanie i udoskonalenie jednolitego systemu technicznej ochrony kolei w regionie"; 4) "Opracowanie nowej generacji komponentów elektronicznych dla systemów sterowania i

⁵⁸ Surikov, A. W obecnej sytuacji nasze kraje jeszcze bardziej utrwalają swoje polityczne, gospodarcze i biznesowe wysiłki na rzecz przezwyciężenia zjawisk kryzysowych / A. Surikov // Współdziałanie regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej: projekt inform.-integracja / eseje, wywiad : B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Greshnikov. - Mińsk: Biznesoftet, 2016. - – C. 5.

⁵⁹ Browar, E. Ponad połowa środków z budżetu państwa Unii jest wydawana na projekty innowacyjne - Light / E. Brewer // [Zasoby elektroniczne]. - – 2015. - URL: <http://www.belta.by/society/view/bolee-poloviny-sredstv-bjudzhetu-sojuznogo-gosudarstva-tratitsja-na-innovatsionnye-proekty-legkij-171482-2015/>.

bezpieczeństwa"; 5) "Opracowanie jednolitego systemu technicznej ochrony kolei w regionie". Ponadto w budżecie Unii przewidziano możliwość sfinansowania dwóch kolejnych programów dodatkowych: 1) "Rozwój systemów kręgosłupa z wykorzystaniem technologii prototypowania w chirurgicznym leczeniu dzieci z ciężkimi wrodzonymi deformacjami i urazami rdzenia kręgowego"; 2) "Rozwój innowacyjnych technologii geneo geograficznych i genomowych do identyfikacji osobowości i cech indywidualnych osoby na podstawie badania puli genowej regionów państwa Unii".

Główną cechą zarówno programów już realizowanych, jak i tych, które są dopiero opracowywane, jest ich orientacja użytkowa i zorientowanie na wyniki. Tak więc, ostatnio Rada Ministrów Państwa Związkowego zatwierdziła program "Autodiesel", zgodnie z którym planowane jest opracowanie ponad 40 rozwiązań technologicznych dla przemysłu motoryzacyjnego. Innym przykładem jest realizacja kilku programów dotyczących kwestii związanych z przestrzenią kosmiczną, które mają na celu "stworzenie ukierunkowanych naukowych urządzeń pokładowych do teledetekcji, bazy komponentów mikroelektronicznych i elektronicznych oraz systemów sprzętu i oprogramowania do cyfrowego przetwarzania informacji kosmicznych"⁶⁰. W tej samej linii - program "Autoelektronika", miał na celu tworzenie eksperymentalnych modeli układów elektronicznych pokładowych i jednostek kontroli intelektualnej i diagnostyki samochodu, monitorowanie jego stanu technicznego, sterowanie urządzeniami elektrycznymi i mikroklimatem w kabinie, a także monitorowanie rodzaju i prędkości przeszkód w warunkach słabej widoczności. Program dotyczący podziemnych zasobów naturalnych Scytii, który został uruchomiony w kwietniu 2015 r. i będzie realizowany przez cztery lata, ma na celu obniżenie kosztów poszukiwań i optymalizację interwencji w odwiert poprzez stworzenie oprogramowania aplikacyjnego do przetwarzania materiałów geologicznych i geofizycznych, ponieważ "jeden kilometr liniowy odwiertu kosztuje obecnie około 1 mln USD"⁶¹.

Duże oczekiwania twórców związane są z realizacją programu "BelRosLact", który przewiduje stworzenie przemysłowej produkcji leków z wykorzystaniem ludzkiej laktoferyny - unikalnego rozwoju białoruskich i rosyjskich uczonych, który obecnie nie ma analogów w świecie. Głównym celem

⁶⁰ Andrey Kobayakov spotkał się z Igorem Komarowem [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.government.by/ru/content/5941>.

⁶¹ Powstała mapa drogowa programu związkowego "Scythian Subsoil" [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/society/view/sformirovana-dorozhnaja-karta-sojuznoj-programmy-skifnedra-178374-2016/>.

tęgo programu jest stworzenie "serii leków opartych na ludzkim laktoferolu dla różnych potrzeb". Na przykład, w celu poprawy funkcji jelit, funkcjonowania organizmu jako całości, jak również dla odżywiania i odporności dzieci"⁶². Program ten będzie kontynuacją już zrealizowanych projektów. Przypominamy, że wspólne białorusko-rosyjskie badania w celu otrzymania leków na bazie laktoferolu rozpoczęły się w 2003 roku, kiedy to uruchomiono pierwszy program unijny "BelRosTransgen". W 2009 roku naukowcy rozpoczęli kolejny program - BelRosTransgen-2. "W wyniku tego można było wyhodować stado zmodyfikowanych kóz z laktoferyny w ich mleku"⁶³.

Przemawiając na II Forum Regionów Białorusi i Rosji, które odbyło się we wrześniu 2015 roku w Soczi, prezydent Rosji Władimir Putin powiedział, że tylko "ściśła współpraca przemysłowa zwiększy konkurencyjność obu krajów, przyciągnie inwestycje i ogólnie przyniesie korzyści dla dobrobytu narodów"⁶⁴. Innymi słowy, główne priorytety rozwoju państwa unijnego leżą dziś w udanej realizacji programów przemysłowych obu krajów, mających na celu połączenie ich w jeden program zastępowania importu. Oceniając wyniki współpracy rosyjsko-białoruskiej w 2015 roku w ramach państwa unijnego, szefowie rządów obu państw doszli ostatecznie do jednoznacznego wniosku: "Białoruś i Rosja muszą szukać nowych wspólnych punktów wzrostu gospodarczego"⁶⁵. A fakty pokazują, że takie poszukiwania już trwają.

W szczególności na lata 2017-2020 przygotowano już 18 koncepcji programowych, które obejmą różne obszary, w tym nanomateriały i elektronikę radiową. W tej samej linii szczególnie ważnym kierunkiem budownictwa unijnego są części samochodowe, biorąc pod uwagę profil inżynierski Białorusi i Rosji, produkujące wiele samochodów i silników, ale importujące niektóre z ich części. "Nowy program dotyczący komponentów samochodowych pozwoli na maksymalne ograniczenie importu"⁶⁶. Planuje się również rozwój tak interesujących obszarów wspólnych działań w ramach państwa Unii, jak obróbka

⁶² Rapota, G. Program Państwa Związkowego "BelRosPharm" zostanie zrealizowany / G. Rapota // [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: <http://www.soyuz.by/news/smi/6053.html7/>.

⁶³ NAS Białorusi przygotowuje koncepcje czterech nowych programów związkowych [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/society/view/nan-belarusi-gotovit-kontseptsii-chetyreh-novyh-sojuznyh-programm-159403-2015/>.

⁶⁴ Browar, E. Rosja jest gotowa na najbliższą współpracę przemysłową z Białorusią - Putin / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/rossija-gotova-k-samomu-tesnomu-promyshlennomu-sotrudnichestvu-s-belarusiju-putin-163211-2015/>.

⁶⁵ Andriej Kobyakow spotkał się z rosyjskim premierem Dmitrijem Miedwiediewem [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.government.by/ru/content/6284>.

⁶⁶ Koncepcje 18 nowych programów sojuszniczych zostaną wdrożone w latach 2017-2020 [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/society/view/kontseptsii-18-novyh-sojuznyh-programm-realizujut-v-2017-2020-godah-184618-2016/>.

komórek macierzystych, wykorzystanie superkomputerów do prognozowania produkcji górniczej.

Strony widzą przyszłość konstrukcji programu unijnego w gwałtownie rosnącej roli partnerstwa regionalnego w procesach integracji rosyjsko-białoruskiej i rozwoju polityki substytucji importu na tej podstawie. Świadczy o tym fakt, że w centrum uwagi stało seminarium na temat budowy państwa unijnego, które odbyło się w marcu 2016 roku w Wielkim Nowogrodzie, znalazły się takie tematy, jak: tworzenie klastrow spożywczych w ramach współpracy międzyregionalnej Białorusi i Rosji; współpraca międzyregionalna jako czynnik przyspieszający integrację gospodarczą w państwie unijnym; unijne programy państwowe jako sposób realizacji strukturalnej polityki przemysłowej Białorusi i Rosji; usprawnienie mechanizmu zastępowania towarów importowanych towarami importowanymi; rozwój polityki państwa unijnego w ramach współpracy Białorusi i Rosji.

Po stronie białoruskiej przy ustalaniu priorytetów we współpracy z rosyjskimi obwodami federalnymi i poszczególnymi regionami bierze się pod uwagę ich położenie geograficzne, potencjał zasobów, poziom rozwoju przemysłu opartego na wiedzy oraz potrzebę współpracy. Rząd zaleca korzystanie z takich programów współpracy, jak: leasing eksportowy, kredyt eksportowy i ubezpieczenie, rekompensata części odsetek od kredytów udzielonych na zakup białoruskich towarów bankom nierezydentom, a także pożyczki wiązane na szczeblu państwowym w ramach dwustronnych umów międzyrządowych. "Zadaniem jest skuteczniejsze działanie w celu otwarcia przedstawicielstw białoruskich producentów w Federacji Rosyjskiej, a także, oprócz bezpośredniej sprzedaży białoruskich wyrobów, utworzenie wspólnych przedsiębiorstw i zakładów produkcyjnych. Został on również poinstruowany, aby bardziej aktywnie organizować regionalne targi i prowadzić bardziej intensywny handel gotowymi produktami przemysłowymi, budowlanymi i spożywczymi"⁶⁷.

Po stronie rosyjskiej, na przykład, według S. Orłowa, gubernatora Obwodu Włodimirskiego, "programy naukowe, technologiczne i innowacyjne są unikalnym instrumentem integracji stworzonym i opracowanym w ramach Państwa Unii. Umożliwiają one skuteczne rozwiązywanie istotnych zadań w różnych branżach. I tu oczywiście ważne jest, aby wziąć pod uwagę interesy

⁶⁷ Michaił Miałnikowicz poinstruował szefów agencji rządowych, aby aktywnie rozwijali współpracę z rosyjskimi regionami [Zasób elektroniczny]. - - 2013. - URL: <http://www.government.by/ru/content/5026>.

regionalne"⁶⁸. W programach unijnych ten region Rosji jest bardziej zainteresowany rolnictwem, budową maszyn i urzędzeń, rozwojem technologii i organizacją pilotażowej produkcji wysoce efektywnych i biologicznie bezpiecznych leków nowej generacji, wzrostem efektywności produkcji żywności poprzez przetwarzanie produktów w oparciu o postępowe technologie i techniki, tworzeniem bazy komponentów i technologii produkcji lekkich materiałów kompozytowych nowej generacji na bazie tkanin. Na szczególną uwagę zasługuje jednak nowy program unijny "Innowacyjny rozwój produkcji ziemniaka i topinamburu", mający na celu zapewnienie ludności państwa unijnego ziemniaków wysokiej jakości. Ponadto, jednym z najważniejszych problemów rolnictwa jest zwiększenie produkcji pasz dla hodowli zwierząt po jak najniższych kosztach. Pod tym względem topinambur wydaje się być wysoce dochodową rośliną o wysokich walorach odżywczych i paszowych oraz uniwersalnym zastosowaniu. Dlatego w ramach tego programu producenci rolni na Białorusi i w Rosji będą mogli obniżyć koszty i zwiększyć konkurencyjność nie tylko na krajowym, ale i światowym rynku produktów rolnych.

W obwodzie kałuskim Centrum Badań Radiologicznych A.F. Tsyb Medical, oddział Federalnego Państwowego Zakładu Budżetowego "Narodowe Centrum Badań Radiologicznych Medycznych" Ministerstwa Zdrowia Federacji Rosyjskiej, realizuje program wspólnych działań w celu przezwyciężenia skutków katastrofy czarnobylskiej na terenie państwa unijnego w okresie do 2016 roku. "Praca specjalistów ma na celu podniesienie poziomu opieki medycznej, w tym specjalistycznej i zaawansowanej technologicznie, świadczonej obywatelom Białorusi i Federacji Rosyjskiej mieszkającym na terenach przyległych i należącym do grup ryzyka promieniowania"⁶⁹.

W obwodzie tomskim jeszcze w 2007 roku w ramach programu superkomputerowego Państwa Związkowego "SKIF-GRID" został uruchomiony superkomputer "SKIF Syberia", przeznaczony do obliczeń w dziedzinie geologii, meteorologii, inżynierii, astronomii, a także modelowania wybuchów i prób jądrowych. Dzisiaj Instytut Badawczy Genetyki Medycznej TNC SB RAMS jest jednym z twórców i współtwórców projektu "Identyfikacja DNA", który ma się

⁶⁸ Orłowa, S. Orłowa // Współpraca międzyregionalna - skuteczny mechanizm rozwiązywania wielu problemów w dziedzinie handlu, gospodarki i kultury / S. Orłowa // Współdziałanie regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej: projekt / es. inform.-integr., wywiad: B. Zalessky, M. Walkowski, A. Greshnikov. - Mińsk: Biznesoftet, 2016. -- C. 123.

⁶⁹ Artamonov, A. Life pokazuje nasze pełne zrozumienie i chęć wzajemnego wsparcia / A. Artamonov // Współdziałanie regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej: projekt inform.-integratsiyu / esej, wywiad: B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Greshnikov. - Mińsk: Biznesoftet, 2016. -- C. 159.

rozpocząć w 2016 roku. Celem programu jest stworzenie nowych metod i oprogramowania do wykorzystania przez śledczych w dochodzeniu przestępstw w zakresie identyfikacji sprawcy lub ofiary. W tym rosyjskim regionie istnieje nadzieja, że "portfel wspólnych programów zostanie w przyszłości uzupełniony w oparciu o priorytetowe obszary rozwoju naukowego i technicznego obu krajów, a finansowanie już wdrożonych programów będzie prowadzone na stabilnych podstawach⁷⁰".

W obwodzie Uljanowskim istnieje poważne zainteresowanie programem "Rozwój innowacyjnych technologii i technik produkcji konkurencyjnych materiałów kompozytowych, matryc i elementów wzmacniających". Faktem jest, że w 2015 roku otwarto w tym regionie pierwszy rosyjski zakład produkujący materiały kompozytowe w oparciu o najnowsze technologie, który już teraz dostarcza konkurencyjne produkty dla samolotów nowej generacji. A jego możliwości mogą być z powodzeniem wykorzystane w ramach państwa Unii. Albo taki program jak "Poprawa systemu ochrony wspólnych zasobów informacyjnych Białorusi i Rosji w oparciu o wysokie technologie". Potencjał udziału w nim Obwodu Uljanowskiego praktycznie nie jest jeszcze wykorzystywany, a region ten jest "jednym z rosyjskich centrów rozwoju technologii informatycznych, nasze firmy realizują zamówienia głównych partnerów zagranicznych i pracują na całym świecie, w tym w słynnej Amerykańskiej Dolinie Krzemowej⁷¹".

W Republice Sacha (Jakucja) planowana jest realizacja projektu Zjednoczonego Instytutu Inżynierii Mechanicznej Narodowej Akademii Nauk Białorusi w celu stworzenia nowego sprzętu i technologii dla rozwoju regionów Dalekiej Północy. Faktem jest, że ten białoruski instytut opracował unikalny model wywrotki wielozadaniowej, która mogłaby być wykorzystana w kamieniołomach Jakucji. "Taki pociąg drogowy może wywieźć rudę z kamieniołomu bardzo wąską drogą, a następnie przetransportować ją do 400 km. Pomaga to obniżyć koszty związane z rozwojem kamieniołomów⁷²".

⁷⁰ Żwaczkin, S. Umowa o współpracy, którą planujemy podpisać w tym roku / S. Żwaczkin // Interakcja regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej: projekt / es. inform.-integr., wywiad : B. Zalessky, M. Walkowski, A. Gresznikow. - Mińsk: Biznesoftet, 2016. -- C. 250.

⁷¹ Morozov, S. Jedynym wyjściem jest rozwój realnego sektora gospodarki, w tym poprzez innowacje, współpracę przemysłową i wspólne projekty / S. Morozov // Interakcja regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej: projekt / es. inform.-integratsiyu, wywiad: B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Greshnikov. - Mińsk: Biznesoftet, 2016. -- C. 266.

⁷² Białoruscy uczeni wezmą udział w tworzeniu sprzętu dla rozwoju regionów Dalekiej Północy [Zasobów Elektronicznych]. - - 2014. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/beloruskie-uchenye-primum-uchastie-v-sozdanii-tehniki-dlja-osvoenija-rajonov-krajnogo-severa-55323-2014>.

Krótko mówiąc, nawet te nieliczne przykłady pokazują, że unijne programy państwowe cieszą się największym zainteresowaniem również na szczeblu regionalnym, ponieważ ich realizacja ma na celu realizację skoordynowanych działań na rzecz wspólnego wsparcia naukowego i technologicznego najważniejszych kwestii społecznych i gospodarczych będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. Dziś wydaje się, że strony podeszły do całego szeregu nowych podejść w zakresie wdrażania priorytetowych obszarów współpracy naukowo-technicznej.

W szczególności w ramach programu "Rozwój środków kosmicznych i naziemnych służących dostarczaniu rosyjskim i białoruskim konsumentom informacji pochodzących z teledetekcji Ziemi" na lata 2013-2017 planowane jest stworzenie eksperymentalnych miejsc do zintegrowanego monitoringu, mających na celu rozwiązywanie stosowanych zadań tematycznych w interesie rosyjskich i białoruskich konsumentów informacji z wykorzystaniem informacji pochodzących ze środków kosmicznych w połączeniu ze środkami powietrznymi i naziemnymi. W najbliższej przyszłości "ważne jest rozwiązanie problemów w ramach programów sojuszniczych związanych z tworzeniem fundamentalnie nowych materiałów, docelowym wyposażeniem i ukończeniem standardów dla przemysłu kosmicznego w celu lepszej integracji ze światową przestrzenią gospodarczą, aby móc świadczyć usługi dla krajów trzecich"⁷³.

Pogłębianie rosyjsko-białoruskiej integracji i współpracy powinno być ułatwione poprzez stworzenie jednej firmy inżynierskiej - integratora rozwoju kompetencji maszynowo-obrotowych podmiotów gospodarczych obu krajów. Porozumienie w tej sprawie osiągnięto już w listopadzie 2015 roku. Po stronie rosyjskiej uczestnikami spółki są: Fundusz Rozwoju Przemysłu, LLC Stan Group, MSTU Stankin, Belstankoinstrument Holding oraz OJSC Kozlovski Mińskie Zakłady Elektrotechniczne. Jednocześnie podjęto decyzję o opracowaniu strategii rozwoju przemysłu obrabiarkowego obu krajów, która da dodatkowy impuls do rozwoju jednej bazy naukowej, technicznej i produkcyjnej. "Przykładem takiej współpracy może być wspólne opracowywanie nowych rodzajów wyrobów

⁷³ Vityaz, P. Istnieje szereg kwestii prawnych i ekonomicznych, które wymagają omówienia i rozwiązania / P. Vityaz // Współdziałanie regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej: projekt inform.-integratsiyu / kompozycja, wywiad: B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Greshnikov. - Mińsk: Biznesoftet, 2016. -- C. 278.

obrabiarkowych z udziałem rządowych środków wsparcia ze strony rosyjskiej i białoruskiej"⁷⁴.

Do końca 2016 roku pierwsze wspólne projekty innowacyjne powinny być finansowane przez białorusko-rosyjski fundusz venture capital, który jest obecnie tworzony z udziałem Russian Venture Company LLC. Ponadto prace nad białorusko-rosyjskim Technoparkiem są kontynuowane do dziś, gdzie planuje się opracowanie technologii transferu osiągnięć naukowych młodych uczonych do zastosowań komercyjnych. Teraz strony pracują nad "listą uniwersytetów, która będzie w niej zawarta". Zainteresowanie Białoruski Uniwersytet Państwowy wyraził w pierwszej kolejności. Rosja rozważa obecnie uniwersytety w Petersburgu i Nowosybirsku"⁷⁵. Z czasem projekt ten, należy wierzyć, stanie się dobrą podstawą do rozwoju więcej niż jednego programu państwowego Unii.

Podsumowując te rozważania, należy zauważyć, że programy państwa unijnego, będące podstawowym elementem budowy Unii, przyczyniają się do osiągnięcia wyznaczonych celów rozwojowych w głównych obszarach priorytetowych integracji białorusko-rosyjskiej. Obejmują one wprowadzenie wspólnych zasad polityki rolnej i przemysłowej wraz z realizacją dużych projektów integracyjnych oraz zapewnienie warunków dla zwiększenia eksportu na rynki państw trzecich; rozwój stosunków dwustronnych w sektorze transportu i logistyki z dostępem do włączenia krajowych systemów transportowych w schematy transnarodowych korytarzy transportowych; współpracę w sektorze energetycznym, w tym budowę białoruskiej EJ; rozszerzenie sfery realizacji programów i projektów sojuszniczych z dostępem do praktycznego zastosowania nowych i wysokich technologii; kształtowanie wspólnej polityki obronnej, zapewnienie współpracy w sferze wojskowo-przemysłowej, rozszerzenie dostępu podmiotów gospodarczych obu państw do porządku obronnego obu państw; zapewnienie równych praw obywatelskich, prowadzenie skoordynowanej polityki społecznej i migracyjnej, a także "rozwój współpracy międzyregionalnej"⁷⁶.

⁷⁴ Browar, E. Białoruś i Rosja zamierzają wspólnie rozwijać budowę obrabiarek / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-rossija-namereny-sovmestno-razvivat-stankostroenie-169549-2015/>.

⁷⁵ Białorusko-rosyjski fundusz venture capital powinien sfinansować pierwsze projekty do końca roku [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/society/view/belorusko-rossijskij-fond-venchurnyh-investitsij-dolzen-profinansirovat-pervye-proekty-do-kontsa-goda-184617-2016/>.

⁷⁶ Wywiad z Ambasadorem Nadzwyczajnym i Pełnomocnikiem Republiki Białorusi przy Federacji Rosyjskiej Igorem Pietroszenko do agencji informacyjnej "Regiony Rosji", 23 września 2013 r. [Zasoby elektroniczne] - - 2013. - URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/c52d43fe109243c9.html>.

A teraz na pierwszy plan wysuwa się kwestia znaczącej intensyfikacji wspólnej białorusko-rosyjskiej polityki medialnej w zakresie informowania społeczeństwa o wspólnych wydarzeniach, powiązaniach międzyregionalnych, programach sojuszniczych nie tylko na Białorusi i w Rosji, lecz również w innych krajach postsowieckich. Dotychczas nie wszystkie możliwości przekazywania informacji o programach państwa unijnego, o wynikach jego pracy i perspektywach jego powstania, o polityce społecznej i kulturalnej były wyraźnie wykorzystywane. I trudno nie zgodzić się z wnioskiem, że "dopóki nie osiągniemy tego, że nasza informacja będzie rozpowszechniana niezależnie od tego, czy jest to informacja handlowa, czy nie, ale po prostu dlatego, że jest ona konieczna dla naszych narodów, dla naszej przyszłości i dla naszego obecnego stanu, będą problemy"⁷⁷.

FOR AUTHOR USE ONLY

⁷⁷ Możliwości środków masowego przekazu w zakresie prezentacji państwa unijnego nie są w pełni wykorzystane - zastępca [Zasób elektroniczny]. - - 2014. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/vozmozhnosti-smi-po-prezentatsii-sojuznogo-gosudarstva-ispolzujutsja-ne-v-polnoj-mere-deputat-40898-2014>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Rosja: rezerwy ruchu miast partnerskich

Początek 2017 r. pokazał ważną tendencję w rozwoju państwa unijnego - Białorusi i Rosji. Pomimo istniejących dwustronnych problemów w sektorze paliwowo-energetycznym, tylko "w styczniu tempo wzrostu obrotów handlowych wynosiło prawie 144%". Ponadto obserwuje się wzrost zarówno po stronie Białorusi w zakresie dostaw do Rosji, jak i dostaw towarów rosyjskich do Białorusi⁷⁸.

Najważniejszym elementem integracji unijnej jest partnerstwo na poziomie regionalnym obu krajów, którego rozbudowa pozwala na rozwiązanie tak ważnych zadań, jak zastępowanie importu, promowanie produkcji zorientowanej na eksport, niwelowanie luki technologicznej z krajami zachodnimi. O skali aktualnej białorusko-rosyjskiej współpracy międzyregionalnej świadczy około 80 umów o współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej między rządem Białorusi a administracją obwodów rosyjskich, a także około 300 umów między obwodami białoruskimi a podmiotami wchodzącymi w skład Federacji Rosyjskiej i gminami. Ponadto, "szefowie ministerstw, koncernów, regionalnych komitetów wykonawczych oraz Mińskiego Miejskiego Komitetu Wykonawczego koordynują współpracę z 57 obwodami Rosji"⁷⁹. W rzeczywistości to właśnie te rozgałęzione więzi międzyregionalne pozwalają uczestnikom z państw Unii nie tylko na rozwój stosunków handlowych, ale także na tworzenie silnych łańcuchów technologicznych w przemyśle maszynowym, petrochemicznym, farmaceutycznym i wielu innych.

Najważniejszym elementem interakcji pomiędzy regionami Białorusi i Rosji jest ruch miast bliźniaczych obu krajów, który ma prawie 25 lat historii. W końcu pierwsze porozumienie w sprawie stosunków partnerskich zostało podpisane 18 czerwca 1992 roku. W tym czasie Borysów i Podolsk byli spokrewnieni. Dzisiaj łączy "49 miast i ośrodków okręgowych Białorusi z 67 miastami Rosji". Znaczna część białoruskich i rosyjskich miast ma stosunki

⁷⁸ Spotkanie z premierem Federacji Rosyjskiej Dmitrijem Miedwiediewem [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.government.by/ru/content/7139>.

⁷⁹ Griszkiwicz, A. Obwody Białorusi i Rosji mają duże doświadczenie we współpracy przemysłowej - Sołowjow / A. Griszkiwicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/regiony-belarusi-i-rossii-nakopili-znachitelnyj-opyt-promyshlennoj-kooperatsii-solovjev-240368-2017/>.

umowne o współpracy⁸⁰. Na dziewiątym spotkaniu miast partnerskich w Mohylewie pod koniec marca 2017 roku, w którym wzięli udział przedstawiciele 35 rosyjskich i 24 białoruskich miast, motywem przewodnim było stwierdzenie, że "w dużej mierze dzięki ruchowi miast partnerskich obroty handlowe białorusko-rosyjskie w ostatnich latach znacznie wzrosły. <...> Dalsza jedność między narodami obu krajów powinna być wspierana przez więzi międzyregionalne i braterskie".

Spotkanie w Mohylewie pokazało obserwowany dziś w relacjach partnerskich miast białoruskich i rosyjskich ruch w kierunku wzmocnienia przede wszystkim komponentu gospodarczego. A bardzo wymownym przykładem w tym zakresie jest sam Mohylew, który prowadzi handel z 92 krajami i eksportuje produkty lokalne do ponad 50 krajów. Jednak jego głównym partnerem pozostaje Rosja, która odpowiada za trzy czwarte handlu zagranicznego i 85% eksportu. Wiodąca rola należy do przemysłu, w którym wiodące pozycje zajmują przemysł chemiczny, lekki i przetwórczy, a także budowa maszyn i obróbka metali. W dużej mierze takie wyniki interakcji tłumaczy się tym, że to białoruskie centrum regionalne ma szeroki wachlarz kontaktów z rosyjskimi obwodami. "Mohylew ma trzy siostrzane miasta, 13 miast partnerskich, z którymi podpisano umowy o współpracy". <...> Na przykład dzisiejsze dziedzińce Mohylewskie podobają się mieszkańcom Pensji, Tuli, Moskwy i Jekaterynburga, a dziedzińce Moskwy i Tuli podobają się mieszkańcom i gościom Mohylewa".⁸¹ A w wolnej strefie ekonomicznej "Mohylew" tylko realizacja projektu z udziałem rosyjskiej firmy "Omsk Carbon Group" w celu stworzenia przedsiębiorstwa do produkcji czarnego węgla szacuje się na 175 milionów dolarów.

W Rosji dużym zainteresowaniem cieszą się doświadczenia Wołgogradu, który ma 45 miast bliźniaczych i partnerskich, gdzie uważają, że "dyplomacja publiczna jest skutecznym sposobem na utrzymanie i stały rozwój stosunków międzypaństwowych"⁸². W 2000 roku Wołgograd zawarł umowę o współpracy z Mińskiem, a od 2014 roku zajmuje pozycję centrum dyplomacji publicznej, które zajmuje się systematyzacją "doświadczenia działalności międzynarodowej

⁸⁰ Gryszkiewicz, A. Białoruś współpracuje w sferze handlowo-gospodarczej z 80 obwodami Rosji / A. Gryszkiewicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarusotrudnichaet-v-torgovo-ekonomicheskoy-sfere-s-80-regionami-rossii-240326-2017>.

⁸¹ Kulyagin, S. Około 85 % eksportu Mohylewa przypada na Rosję - Tsumarev // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/okolo-85-eksporta-mogileva-prihoditsja-na-rossiju-tsumarev-240333-2017/>.

⁸² Ważną rolę w rozwoju stosunków międzypaństwowych odgrywa dyplomacja publiczna - burmistrz Wołgogradu / A. Gryszkiewicz // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://m.belta.by/society/view/obschestvennaja-diplomatija-igraet-znachimuju-rol-v-razvitii-mezhgosudarstvennyh-otnoshenij-mer-240378-2017/>.

rosyjskich miast".⁸³i realizacji projektów na poziomie międzyregionalnym. W lipcu 2017 roku Wołgograd podpisał z Witebskiem porozumienie o współpracy w sferze gospodarczej, naukowej, technicznej i społeczno-kulturalnej w celu legitymizacji "stosunków w dziedzinie edukacji, kultury, sztuki, sportu, turystyki, gospodarki"⁸⁴.

Doświadczenie pokazuje, że w latach 2016-2017 ruch miast bliźniaczych i miast partnerskich w ramach państwa Unii - Białorusi i Rosji - nadal rozwijał się aktywnie, zyskując nowe formy i głębię treści. Na przykład Mińsk i Omsk, które podpisały umowę o współpracy i partnerstwie w marcu 2013 roku, pokazały ciekawe doświadczenia w tym zakresie. Już w maju 2015 roku w Mińsku odbyły się Dni Omska, będące kontynuacją tego dokumentu. A w lipcu 2017 roku w Omsku odbyły się Dni Mińska, które dały początek wielu ciekawym inicjatywom i projektom w ramach interakcji między miastami. W szczególności, tym razem Rada Miejska w Mińsku i Rada Miejska w Omsku podpisały protokół o współpracy i współdziałaniu - dokument, który "zapewni więcej możliwości wymiany doświadczeń w zakresie stanowiącym prawo, edukacji, opieki zdrowotnej i poprawy"⁸⁵. Wspierał je miński oddział Białoruskiej Izby Przemysłowo-Handlowej oraz Omska Izba Przemysłowo-Handlowa, które wydały podobny dokument. Forum biznesowe zorganizowane w ramach Dni Mińska w Omsku, w którym wzięło udział około 50 firm, organizacji i instytucji z samej Rosji, również zakończyło się prawdziwymi umowami biznesowymi. W ten sposób podpisano umowę o organizacji w obwodzie omskim produkcji części do ciągników i części naprawczych w celu świadczenia usług dla ciągników OJSC "MTW". Ponadto "osiągnięto porozumienie w sprawie dostaw wyrobów cukierniczych Miński Chlebprom"⁸⁶na rynek regionalny". A działalność kongresowo-wystawiennicza i turystyka biznesowa będzie podstawą współpracy i współdziałania LLC "Agencja Turystyki Biznesowej i Imprez" Momentum "i instytucji państwowej" Centrum Informacji i Turystyki "Mińsk". Innymi słowy, wyniki bezpośrednich negocjacji pomiędzy przedstawicielami środowisk

⁸³ Kosolapov, A. City policy is aimed at the maximum involvement of the civil society institutions in the international relations / A. Kosolapov // Eurasian Economic Union: urban interaction: inform.-integ. project / edited by interviewer: B. Zalesky, M. Valkovsky, A. Greshnikov. - Mińsk: Sieć Biznesowa, 2015 r. -- C. 35.

⁸⁴ Tichonowa, A. Witebsk i Wołgograd podpisały umowę o współpracy. / A. Tichonowa // {Zasób elektroniczny}. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/witebsk-i-volgograd-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve-257446-2017/>.

⁸⁵ Rady posłów z Mińska i Omska podpisały porozumienie o współpracy [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/sovety-deputatov-minska-i-omska-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve-258768-2017/>.

⁸⁶ Produkcja podzespołów i części naprawczych do ciągników MTZ zostanie uruchomiona w obwodzie omskim [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/proizvodstvo-traktornyh-komponentov-i-remdetalej-mtz-budet-sozdano-v-omskoj-oblasti-258832-2017/>.

biznesowych obu miast partnerskich otwierają nowe możliwości wzmocnienia więzi gospodarczych, dają początek rozwojowi nowych obszarów współpracy. W rezultacie "mimo wyzwań zewnętrznych, obroty handlowe pomiędzy Omskiem i Mińskiem rosną"⁸⁷.

Kolejnym ważnym partnerem strategicznym Mińska w Rosji jest Sankt Petersburg, którego dni odbyły się w stolicy Białorusi w październiku 2016 roku "w celu wzmocnienia współpracy humanitarnej, rozwoju więzi gospodarczych pomiędzy przedsiębiorstwami z Sankt Petersburga i Mińska, poszukiwania potencjalnych partnerów, tworzenia wspólnych przedsięwzięć"⁸⁸. Współpraca między tymi dwoma miastami może być szczególnie atrakcyjna w sektorze budowlanym. Faktem jest, że partie planują budowę dzielnicy mińskiej w Sankt Petersburgu, a petersburskiej - w Mińsku. "Miasta przeznaczą grunty pod budowę - do realizacji projektów brane są pod uwagę tereny w rejonie Alei Dzierżyńskiego w Mińsku i w obwodzie kalininradzkim Petersburga"⁸⁹.

Aktywnie rozwija współpracę ze stroną rosyjską na poziomie miast i obwodów obwodu witebskiego, których głównymi partnerami eksportowymi są Obwód Moskiewski, Moskwa, Obwód Smoleński, Sankt Petersburg, Republika Tatarstanu, a także Psków, Briańsk, Leningrad, Nowogród, Niżny Nowogród i obwód Swierdłowski. Na początku 2016 roku Obwód Witebski "zawarł 81 regionalnych porozumień o współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej i humanitarnej z administracjami obwodów Federacji Rosyjskiej, w tym 22 regionalne komitety wykonawcze i 59 regionalnych komitetów wykonawczych"⁹⁰. W 2017 roku tendencja ta utrzymała się: "W ciągu ostatnich 3-4 miesięcy zawarto ponad 20 porozumień pomiędzy organami samorządowymi i administracyjnymi obwodu witebskiego i obwodów rosyjskich, przede

⁸⁷ Browar, E. Białoruskie produkty są wysokiej jakości i poszukiwane w Omsku - administracji miejskiej (w języku rosyjskim) / E. Brewer // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/belorusskaja-produksija-otlichaetsja-vysokim-kachestvom-i-vostrebowana-v-omske-rukowodstvo-goroda-258735-2017/>.

⁸⁸ Karuna, O. Petersburg pozostaje strategicznym partnerem dla Mińska / O. Karuna // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/sankt-peterburg-ostaetsja-dljaminska-strategicheskim-partnerom-karpenko-213498-2016/>.

⁸⁹ Matwiejewa, N. Mińsk i Petersburg realizują projekt "Two Quarters" / N. Matwiejewa // [Electron resource]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/minsk-i-sankt-peterburg-realizujut-proekt-dwa-kvartala-213697-2016/>.

⁹⁰ Sherstnev, N. Głównym problemem pozostaje kwestia wzajemnego wzrostu podaży produktów o wysokim stopniu przetworzenia / N. Sherstnev // Współdziałanie regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej : Projekt informacyjny / Integrycyjny / pod redakcją B. Zalessky, M. Valkovskiy, A. Greshnikov. - Mińsk: Biznesoft, 2016. - - C. 114.

wszystkim obwodów pskowskiego, smoleńskiego i twerskiego. Zasadniczo, obecnie relacje między regionami i miastami są ustanawiane⁹¹.

W ten sposób w połowie marca 2017 roku zostały podpisane jednocześnie dwie umowy o współpracy: Gorodocki Obwód Witebski i Ujawajawicki Obwód Pskowski - pomiędzy władzami wykonawczymi oraz pomiędzy zastępcami korpusu. Za pomocą tych dokumentów, opartych na duchowym pokrewieństwie i wspólnocie historycznych losów ludności okręgów, bliskości geograficznej i pragnieniu ludzi do wzmocnienia więzi gospodarczych, historycznych, kulturowych i humanitarnych, strony zamierzają zaktualizować bezpośrednie kontakty struktur władzy, stowarzyszeń zastępczych, przedsiębiorstw wszelkich form własności, organizacji publicznych. Należy zauważyć, że wcześniej Obwód Gorodocki "podpisał umowę o współpracy z Obwodem Newelskim Obwodu Pskowskiego i protokół zamiarów z miastem Babajewo w Obwodzie Wołogdańskim"⁹².

Pod koniec marca 2017 roku podpisano umowę partnerską między obwodem charkowszczyzny w obwodzie witebskim a obwodem pskowskim. Dokument ten, zdaniem stron, powinien "nadać nowy impuls stosunkom między dwoma okręgami".⁹³ promowanie wzajemnie korzystnej współpracy gospodarczej i przyciąganie nowych inwestycji do gospodarki regionalnej, co z kolei przyczyni się do rozwoju obu terytoriów, wzrostu poziomu życia w obwodzie charkowskim i pskowskim.

W przeddzień Dnia Jedności Narodów Białorusi i Rosji w 2017 roku w obwodzie witebskim i demidowskim w obwodzie smoleńskim przyjęto również Traktat o przyjaźni, dobrym sąsiedztwie i współpracy. Dokumenty te, podobnie jak wspomniany traktat, "ugruntowały już dobrosąsiedzkie stosunki Dystryktu Lozna z dystryktami Rudniańskim, Jelnińskim, Wielickim i Pitelinskim.

⁹¹ Tichonowa, obwód A. Witebski i obwody rosyjskie aktywizują współpracę na poziomie miasta i obwodu (w języku rosyjskim) / A. Tichonowa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-oblast-i-rossijskie-regiony-aktivizirujut-sotrudnichestvo-na-urovne-gorodov-i-rajonov-242742-2017/>.

⁹² Obwody graniczne Tichonowa, A. Gorodok i Uswiatski podpiszą umowę o współpracy (w języku rosyjskim) / A. Tichonowa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/prigranichnye-gorodokskij-i-usvjatskij-rajony-podpishut-soglashenija-o-sotrudnichestve-237509-2017/>.

⁹³ Kulyagin, S. Umowa partnerska została podpisana przez powiaty szarkowszczyński i pskowski / S. Kulyagin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/dogovor-o-porodnienii-podpisali-sharkovschinskij-i-pskovskij-rajony-240341-2017/>.

⁹⁴przyczyniając się do rozwoju interakcji między stronami nie tylko w sferze kulturalnej, ale również gospodarczej.

W kwietniu 2017 roku podpisano protokół w sprawie wspólnych działań na rzecz realizacji umowy o współpracy między Radą Deputowanych Obwodu Witebskiego a Zgromadzeniem Ustawodawczym Obwodu Twerskiego. A w wyniku wizyty w Twerze w tym samym czasie delegacja obwodu witebskiego "osiągnęła konkretne porozumienie w sprawie podpisania dokumentów na dostawę pieczywa, wyrobów cukierniczych, mleczarskich, płatków śniadaniowych bezpośrednio pomiędzy szefami przedsiębiorstw. ⁹⁵a także rozważała propozycje dostaw sadzonek drzew iglastych, lnu i rzepaku ze strony białoruskiej do obwodu rosyjskiego.

Pod koniec kwietnia 2017 roku przyjęto kolejne dwa dokumenty dotyczące współpracy obwodów witebskich z rosyjskimi obwodami. Po pierwsze, okręg Tołoczyński nawiązał stosunki partnerskie z Safonowskim Okręgiem Smoleńskim w celu rozwoju przyjaznych i biznesowych relacji między młodzieżą, instytucjami kulturalnymi, twórczymi, sportowymi, edukacyjnymi, organizacjami handlowymi i publicznymi, przedsiębiorstwami przemysłowymi i handlowymi oraz w celu stworzenia warunków dla wzmocnienia stosunków gospodarczych i handlowych. Po drugie, Obwód Braśławski, który ze względu na swoje położenie geograficzne ma więcej kontaktów z najbliższymi regionami Łotwy i Litwy, podpisał jednak umowę o partnerstwie i współpracy z Obwodem Pskowskim, która ma na celu przede wszystkim nawiązanie więzi handlowych i gospodarczych oraz zakłada wymianę doświadczeń, poznanie życia społeczno-gospodarczego obu regionów, interakcje w dziedzinie kultury i edukacji, opieki zdrowotnej, sportu i turystyki. Jeśli mówimy o konkretnych projektach, których realizacja jest dziś realna dosłownie, to możemy je zobaczyć na przykład w edukacji. W szczególności, dzięki przyjętej umowie, powiat braśławski "oczekuje zwiększenia liczby studentów pskowskich w Państwowej Wyższej Szkole

⁹⁴ Obwody Tichonowa, A. Lioznenskiego i Demidowskiego będą obchodzić Dzień Jedności Narodów Białorusi i Rosji traktatem o przyjaźni / A. Tichonowa // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/lioznenskij-i-demidovskij-rajony-otmetjat-den-edinenija-narodov-belarusi-i-rossii-dogovorom-o-druzhbe-239817-2017/>.

⁹⁵ Tichonowa, A. Witebsk obwód planuje dostarczyć do obwodu Twerskiego sadzonki drzew iglastych (w języku rosyjskim) / A. Tichonowa // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/vitebskij-region-planiruet-postavljat-v-tverskuju-oblast-sazhentsy-hvojnyh-derevjev-242765-2017/>.

Zawodowej Produkcji Rolniczej w Widzowie". Teraz studiuje tam tylko trójka dzieci z obwodu rosyjskiego, chociaż wcześniej było ich więcej⁹⁶.

W maju 2017 roku Traktat o ustanowieniu stosunków braterskich został podpisany przez rosyjski Wołgońsk, który znajduje się w obwodzie rostowskim, oraz przez Obwód Orszański, który posiada połowę z 24 istniejących umów o współpracy i braterstwie z rosyjskimi miastami i regionami. Przyjęty dokument przewiduje realizację "wspólnych projektów w zakresie stosunków handlowych i gospodarczych, edukacji, kultury, sportu i turystyki".⁹⁷ Jak również wymiana doświadczeń w zakresie mieszkalnictwa i usług komunalnych, wspólne rozwiązywanie problemów w zakresie ochrony środowiska oraz organizacja wystaw i targów wyrobów przedsiębiorstw miasta Rosji i obwodu białoruskiego. Pomimo odległości półtora tysiąca kilometrów od Orszy do Wołgońska, strony są przekonane o sukcesie wzajemnie korzystnej współpracy handlowej i gospodarczej oraz partnerskich relacji we wszystkich dziedzinach.

W lipcu 2017 roku miasta Głubokoje, które znajdują się w obwodzie witebskim, i Uwarowo, które znajduje się w obwodzie tambowskim, zatwierdziły protokół o zamiarze zorganizowania współpracy, deklarując swoje zdecydowane plany rozwoju współpracy. Co ciekawe, w tych miastach co roku odbywają się "Festiwal Wiśni", więc imprezy planują rozpocząć od wymiany kulturalnej. W tym celu, festiwal w Uwarowo może zorganizować miejsce dla głęboko zakorzenionego festiwalu, a w Deepwood będzie miejsce dla Uwarowski "Wiśniowy sad". A potem, "biorąc ten temat za podstawę, wzmocnimy więzi w edukacji, handlu"⁹⁸.

Na międzynarodowej konferencji biznesowej "Innowacje są drogą do udanej integracji", która odbyła się w lipcu 2017 roku w Witebsku i z mównicy, której cel został określony w tych dokumentach, podpisano pięć umów o współpracy między miastami i obwodami obwodu witebskiego i Federacji Rosyjskiej oraz między regionalnymi stowarzyszeniami przedsiębiorców: "Aby potencjał gospodarczy dwustronnej współpracy był większy, konieczne jest

⁹⁶ Obwody Kniażewski, E. Braślowski i Tołoczyński będą współpracowały z obwodami smoleńskim i pskowskim / E. Kniażewa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/braslavskij-i-tolochinskij-rajony-budut-sotrudniczat-s-regionami-smolenskoj-i-pskovskoj-oblastej-244869-2017/>.

⁹⁷ Kniażewa, E. Rosyjskie miasto Wołgońsk stało się bliźniakiem rejonu Orszańskiego (w języku rosyjskim) / E. Kniażewa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/rossijskij-gorod-volgodonsk-stal-pobratimom-orshanskogo-rajona-247584-2017/>.

⁹⁸ Tikhonova, A. Miasto Głubokoe będzie rozwijać współpracę z Uwarowo z regionu Tambov / A. Tikhonova // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/gorod-glubokoe-budet-razvivat-sotrudnichestvo-s-uvarovo-iz-tambovskoj-oblasti-258311-2017/>.

bardziej aktywne wykorzystanie zasobów takich umów partnerskich między regionami, włączenie w ten proces przedsiębiorstw, środowisk biznesowych, stowarzyszeń przedsiębiorców, izb handlowych i przemysłowych⁹⁹. Umowy partnerskie w ramach konferencji zostały zawarte przez Nowopołock i Buzuluk, które w obwodzie orenburskim, chasznickim i buzulukowskim, zastępcze korpusy obwodów witebskiego i iwanowskiego o tej samej nazwie, a także przez Witebski Obwodowy Związek Pracodawców i Orenburski Związek Przemysłowców i Przedsiębiorców.

Faktycznie, ten sam cel - promowanie rozwoju potencjału produkcyjnego i logistycznego terytoriów - realizuje umowa o współpracy podpisana kilka dni wcześniej między wolną strefą ekonomiczną "Witebsk" i specjalną strefą ekonomiczną "Lotus", która znajduje się w Narimanowskim powiecie obwodu astrachańskiego. Fakt, że "najważniejsze europejskie korytarze transportowe przechodzą przez obwód witebski, a obwód astrachański znajduje się na skrzyżowaniu powstających międzynarodowych korytarzy tranzytowych "Północ-Południe" i północna część Wielkiego Jedwabnego Szlaku"¹⁰⁰ czyni ten dokument szczególnie istotnym.

Obwód brzeski, który nawiązał "dobre stosunki z ponad 80 rosyjskimi obwodami, z których 22 podpisały umowy o współpracy", realizuje również obszerne plany rozwoju kompleksowej współpracy z rosyjskimi miastami i obwodami¹⁰¹. Fakt, że obwody rosyjskie odpowiadają za trzy czwarte eksportu przedsiębiorstw obwodu brzeskiego, które w pierwszych czterech miesiącach 2017 roku wysłały towary o wartości 540 milionów dolarów. Najbardziej aktywni partnerzy Brześcia są w obwodzie kaliningradzkim, moskiewskim, briańskim i smoleńskim, a także w Moskwie i Petersburgu. W szczególności w listopadzie 2016 roku w tym samym obwodzie kaliningradzkim odbyło się forum biznesowe "Dni Gospodarki Obwodu Brzeskiego w Kaliningradzie", na którym przedstawiciele białoruskiego obwodu z branży budowlanej, lekkiej, turystycznej nawiązali kontakty i nawiązali współpracę z przedsiębiorcami z rosyjskiej enklawy. Doświadczenie pokazuje wysoką skuteczność takich spotkań, co następnie ma bardzo pozytywny wpływ na wielkość dwustronnej wymiany

⁹⁹ Pięć umów o współpracy zostało podpisanych na międzynarodowej konferencji biznesowej w Witebsku [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/pjat-soglashenij-o-sotrudnichestve-podpisany-na-mezhdunarodnoj-biznes-konferentsii-v-vitebske-257665-2017/>.

¹⁰⁰ FEZ "Witebsk" i Astrachań FEZ "Lotus" będą rozwijać zdolności produkcyjne i logistyczne [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/sez-vitebsk-i-astrahanskaja-oez-lotos-budut-razvivat-proizvodstvennyj-i-logisticheskij-potencjal-257199-2017/>.

¹⁰¹ Obwód brzeski zamierza dalej rozwijać kompleksową współpracę z rosyjskimi obwodami - Anatolij Lis [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/brestskaja-oblast-amerena-i-dalshe-razvivat-vsestronnee-sotrudnichestvo-s-regionami-rossii-anatolij-253168-2017/>.

handlowej: "Obroty w handlu wzajemnym z Obwodem Kaliningradzkim w okresie styczeń-wrzesień wyniosły prawie 10 mln USD. Stopa wzrostu w porównaniu z tym samym okresem ubiegłego roku - 138,7%. W tym samym czasie eksport towarów wyniósł 8,8 mln USD (dynamika wzrostu 121,7%)¹⁰².

Należy założyć, że Republika Udmurcka wkrótce znajdzie się wśród aktywnych partnerów tego regionu Białorusi. Podstawą tej interakcji może być porozumienie o ustanowieniu więzi partnerskich, które zostało podpisane przez Brześć i Izewsk w listopadzie 2016 roku i w którym "strony zgodziły się rozwijać stosunki w przemyśle, handlu, edukacji, polityce młodzieżowej, kulturze, sporcie, turystyce i innych dziedzinach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania"¹⁰³. Na IV Forum Obwodów Białorusi i Rosji, które odbyło się w czerwcu 2017 roku w Moskwie, obwód brzeski podpisał umowę o partnerstwie z obwodem penzińskim oraz plan działań na rzecz rozwoju współpracy w latach 2017-2019 z obwodem briańskim. Ponadto, "opracowywana jest kwestia podpisania porozumień o współpracy z obwodami smoleńskim i irkuckim"¹⁰⁴.

W obwodzie mohylewskim rozwój stosunków twinningowych z rosyjskimi miastami jest jednym z stałych priorytetów współpracy międzyregionalnej dla takiego miasta jak Bobruisk, które już w 1998 roku podpisało umowę partnerską z rosyjskim Władimirem, a w 2006 roku z Naro-Fińskiem. W 2012 roku mieszkańcy Bobrujska przyjęli Porozumienie o współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej z Radą Miejską Wewnętrzniemiejskiej Jednostki Komunalnej Sankt Petersburg, rok Kolpina oraz Porozumienie o nawiązaniu przyjaznych stosunków z Kostromą. A w lutym 2017 r. lista ta została uzupełniona o Protokół Intencji w sprawie rozwoju wszechstronnej współpracy z miastem Ługa w obwodzie leningradzkim, w którym strony nakreśliły działania na rzecz rozwoju stosunków handlowych i gospodarczych, naukowo-technicznych, gospodarczych, stworzenia "korzystnych warunków dla rozwoju współpracy między organizacjami

¹⁰² Dni Gospodarki Obwodu Brzeskiego odbędą się w Kaliningradzie w dniach 28-29 listopada [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/dni-ekonomiki-brestskoj-oblasti-projdu-t-v-kaliningrade-28-29-nojabrja-220443-2016/>.

¹⁰³ Czernowołowa, A. Brześć i Izewsk stały się miastami bliźniaczymi (w języku rosyjskim) / A. Czernowołowa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/brest-i-rossijskij-izhevsk-stali-gorodami-pobratimami-217807-2016/>.

¹⁰⁴ Brześć i Penza planują podpisać umowę o współpracy na Forum Obwodowym [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/brestskaja-i-penzenskaja-oblasti-planirujut-podpisat-dogovor-o-sotrudnichestve-na-forume-regionov-252937-2017/>.

zarejestrowanymi lub działającymi na terytorium stron, w tym poprzez wymianę materiałów informacyjnych i nawiązywanie kontaktów między nimi" ¹⁰⁵.

Jeśli chodzi o obwód grodzieński, decyzja rządu białoruskiego przewiduje aktywny rozwój współpracy z Komi-Republiką Federacji Rosyjskiej. W listopadzie 2016 r. odbyło się pierwsze posiedzenie grupy roboczej w tej sprawie, na którym przedstawiono konkretne środki mające na celu zwiększenie obrotów handlowych między stronami, zapewnienie wzrostu wielkości i dywersyfikacji wywozu towarów i usług. Punkt wyjścia dla uczestników tej współpracy jest następujący: "Obroty handlowe obwodu grodzieńskiego z Republiką Komi Rosji w 2015 roku wyniosły 663,3 tys. dolarów, w tym eksport 427,5 tys. dolarów, import 235,8 tys. dolarów" ¹⁰⁶. Ale, oczywiście, interesy mieszkańców Grodna w obwodach Rosji nie ograniczają się tylko do Republiki Komi. Tak więc tylko budowniczowie obwodu grodzieńskiego mają interesy biznesowe w kilku obwodach Rosji: w obwodzie moskiewskim i kałuskim - JSC "Grodenozhilstroy" zawarło umowy na budowę obiektów, w obwodzie kaliningradzkim - JSC "GrodnoOlselstroy", gdzie "zbuduje obiekty kompleksu rolno-przemysłowego i mieszkaniowego" ¹⁰⁷.

Mówiąc o obwodzie homelskim, należy zauważyć, że regiony rosyjskie odpowiadają za ponad 60% jego obrotów handlowych z zagranicą, "jednocześnie Moskwa i region moskiewski zdecydowanie zajmują czołowe pozycje wśród rosyjskich regionów w tym obszarze" ¹⁰⁸. A sam Homel realizuje 13 umów o współpracy z rosyjskimi miastami, m.in. z Anapą, Armawirem, Briańskiem, Woroneżem, Kaliningradem, Krasnoselskim i Wasileostrowskim obwodem Petersburskim, Kurskiem, Protwinem, Rostowem nad Donem, Surgutem, Uljanowskim, Czermuskowskim obwodem południowo-zachodniego obwodu administracyjnego Moskwy. Mieszkańcy Homelszczyzny przywiązują "szczególną wagę do wykorzystania potencjału stosunków partnerskich dla

¹⁰⁵ Kulyagin, S. Bobruisk i rosyjskie miasto Ługa będą rozwijać wszechstronną współpracę / S. Kulyagin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/bobrujsk-i-rossijskij-gorod-luga-budut-razvivat-vsestoronnee-sotrudnichestvo-231419-2017/>.

¹⁰⁶ Region Grodno reprezentuje potencjał inwestycyjny, turystyczny i rolniczy w Komi [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/grodnenskaja-oblast-predstavljajet-investitsionnyj-turisticheskij-i-selskohozjajstvennyj-potencial-v-220545-2016/>.

¹⁰⁷ Grodzieńscy budowniczowie będą pracować w czterech regionach Rosji [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/grodnenskie-stroiteli-budut-rabotat-v-chetyreh-regionah-rossii-213339-2016/>.

¹⁰⁸ Sidorchik, W. Władimir Dwornik: Dni obwodu homelskiego w Moskwie - przełomowe wydarzenie w dwustronnych stosunkach gospodarczych (w języku rosyjskim) / W. Sidorchik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/vladimir-dvornik-dni-gomelskoj-oblasti-v-moskve-znakovoe-sobytie-v-dvustoronnih-ekonomicheskikh-212208-2016/>.

rozwoju współpracy handlowej i gospodarczej"¹⁰⁹. Partnerzy z Briańska wyraźnie wyróżniają się na tym tle swoją aktywnością. W szczególności na międzynarodowym forum biznesowym "Homelskie Dni Biznesu", które odbyło się w październiku 2016 roku, przedstawiciele Briańskiej Izby Przemysłowo-Handlowej oraz Briańskiego Obwodowego Inkubatora Przedsiębiorczości wystąpili z inicjatywą zorganizowania podczas forum specjalistycznej wymiany kontaktów dla przedsiębiorców indywidualnych i liderów biznesu z Briańskiego i Homelskiego regionu w celu "uczynienia takich spotkań indywidualnych przedsiębiorców tradycyjnymi w przyszłości i wymiany informacji poprzez wideokonferencje". Według partnerów rosyjskich, połączenie wysiłków dwóch regionów przygranicznych powinno wspierać małe przedsiębiorstwa konkurujące z większymi podmiotami na rynku towarów i usług¹¹⁰.

Kończąc niniejszy przegląd, należy zauważyć, że wysoki potencjał współpracy między regionami, miastami, okręgami Białorusi i Rosji znajduje również odzwierciedlenie w takich faktach. Na wspomnianym już IV Forum Regionów Białorusi i Rosji strony zawarły umowy na kwotę 450 milionów dolarów, podpisały nowy pakiet prawie 80 umów międzyrządowych o współpracy regionalnej, osiągnęły bezprecedensowo wysoki poziom współdziałania, gdzie większość rosyjskich regionów ściśle współpracuje z białoruskimi, w tym umowy o współpracy dwustronnej, gdzie projekty realizowane są zarówno na poziomie międzyregionalnym, jak i za pośrednictwem gmin, izb przemysłowo-handlowych, ośrodków naukowych, W tym względzie trudno jest nie zgodzić się z prezydentem Rosji Władimirem Putinem. Putin, który jednoznacznie podkreślił w swoim wystąpieniu na forum: "Liczba takich wzajemnie korzystnych projektów będzie tylko rosnąć"¹¹¹.

¹⁰⁹ Kirichenko, P. Szczególne znaczenie wykorzystania stosunków partnerskich dla rozwoju współpracy handlowej i gospodarczej / P. Kirichenko // Białoruś-Rosja: Dyplomacja miast: projekt inform.-integr. / redagowany przez ankietera: B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk: Business-Network, 2013. - – C. 35.

¹¹⁰ Sidorchik, V. Współpraca regionalna jest podstawą stosunków handlowych i gospodarczych pomiędzy Rosją i Białorusią - ekspert / V. Sidorchik // [Zasoby elektroniczne]. - – 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/sotrudnichestvo-regionov-javljaetsja-osnowoj-torgovo-ekonomicheskikh-otnoshenij-rossii-i-belarusi-214369-2016/>.

¹¹¹ Rosja jest zainteresowana obopólnie korzystnymi projektami z Białorusią - Putin [Zasób elektroniczny]. - – 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/rossija-zainteresowana-vzaimovygodnyh-proektah-s-belarusju-putin-255271-2017/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Wołga: nowoczesny wektor interakcji regionalnej

Współpraca międzyregionalna stanowi główny potencjał dla rozwoju stosunków gospodarczych między Białorusią a Rosją, ponieważ pozwala na realizację dużej liczby projektów lokalnych, ważnych dla danego regionu lub obszaru. O obecnym zakresie współpracy obu państw na poziomie regionalnym świadczy fakt, że "na Białorusi jest ponad 2500 firm z kapitałem rosyjskim i ponad tysiąc firm białoruskich w Rosji"¹¹². Jednak już trzeci rok z rzędu, w ramach Państwa Unii - Białorusi i Rosji, nastąpił spadek obrotów we wzajemnej wymianie handlowej. Tylko w 2015 roku spadł o ponad jedną czwartą. Dlatego na posiedzeniu Najwyższej Rady Państwa Związkowego, które odbyło się w lutym 2016 roku w Mińsku, zauważono, że współpraca międzyregionalna może i powinna przynieść "większe zyski dla rozwoju więz gospodarczych".¹¹³ Bo tylko pod tym warunkiem ten negatywny trend może zostać odwrócony przez wspólne wysiłki.

Takie stwierdzenie dotyczy większości współpracujących regionów Białorusi i Rosji, w tym sześciu republik i siedmiu regionów położonych w Nadwołżańskim Okręgu Federalnym. Przecież ten okruk znajduje się w pierwszej trójce po okrukach centralnych i uralskich, które zajmują czołowe pozycje we wzajemnym handlu z Republiką Białorusi. Obwody Orenburski i Niżny Nowogrodzki oraz położona nad rzeką Wołgą Republika Tatarstanu należą do pierwszej dziesiątki podmiotów Federacji Rosyjskiej, które najskuteczniej współpracują z Białorusią, stanowiąc ponad 70 procent białorusko-rosyjskiego obrotu handlowego. O tym, że trzy miasta tego obwodu federalnego - Niżny Nowogród, Ufa i Kazań - posiadają filie ambasady Białorusi w Rosji, których działalność "przyczynia się do szybkiego rozwiązania kwestii dwustronnych stosunków handlowych i gospodarczych z rosyjskimi obwodami"¹¹⁴, również mówi wiele.

¹¹² S. Savko, S. Białoruś i Rosja wzmocnią koordynację w utrzymaniu stabilnego wzrostu gospodarki SG / S. Savko // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-rossija-usiljat-koordinatsiju-v-obespechenii-stabilnogo-rosta-ekonomiki-sg-183181-2016/>.

¹¹³ Posiedzenie Najwyższej Rady Państwa Związkowego [Zasoby Elektroniczne]. - - 2016. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vgs-minsk-13169/.

¹¹⁴ Współpraca Białorusi z rosyjskimi obwodami [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: http://mfa.gov.by/bilateral/russia_regions/.

Wołżański Okręg Federalny jest nieco podobny do Białorusi, ponieważ jego położenie geograficzne "charakteryzuje się brakiem dostępu do oceanów świata i względną odległością od portów morskich". Sytuacja ta nie uniemożliwia jednak handlu na rynkach krajowych i międzynarodowych"¹¹⁵. Rzeczywiście, region Wołgi ma wyjątkową pozycję tranzytową, ponieważ znajduje się na skrzyżowaniu międzynarodowych korytarzy transportowych "Północ - Południe" i "Wschód - Zachód", łączących Syberię i Daleki Wschód, a także kraje Azji Wschodniej z europejską częścią Rosji i państw europejskich. O obecności znacznego potencjału produkcyjnego w Okręg świadczą takie dane. Skupia się tu jedna czwarta całej produkcji przemysłowej w Rosji, 85 % rosyjskiego przemysłu motoryzacyjnego, 65 % produkcji lotniczej, 40 % petrochemii, 30 % przemysłu stoczniowego, 30 % przemysłu obronnego. Znajduje się tu jedna trzecia przedsiębiorstw innowacyjnych w Rosji, a około połowa eksportu rosyjskiego sprzętu jest stąd dostarczana. Pięć regionów tego okręgu federalnego - Republika Baszkortostanu, Republika Tatarstanu, Kraj Permski, obwód Niżny Nowogród i Samara - znajduje się w czołowej grupie podmiotów Federacji Rosyjskiej pod względem wskaźnika rozwoju ich zagregowanego potencjału inwestycyjnego.

Jeszcze kilka lat temu podmioty Wołżańskiego Okręgu Federalnego rozwijały różne formy współpracy z Republiką Białorusi, koncentrując się na partnerstwie w rozwoju innowacyjnych technologii i produktów, udziale w ich koprodukcji i sprzedaży, tworzeniu trwałych kanałów wymiany naukowej, technicznej i badawczej między przedsiębiorstwami i organizacjami, rozwoju infrastruktury dla innowacji. To multidyscyplinarne podejście do współpracy z białoruskimi partnerami miało pozytywny wpływ. Na przykład w 2008 roku łączny obrót podmiotów Wołskiego Okręgu Federalnego z Białorusią osiągnął "rekordową wysokość prawie 4,5 miliarda dolarów".¹¹⁶ A podstawą współpracy była "współpraca pomiędzy kompleksami maszynowo-budowlanymi i petrochemicznymi, praca wspólnych przedsięwzięć w zakresie produkcji maszyn rolniczych, modernizacja technologiczna kompleksów rolno-przemysłowych"¹¹⁷.

¹¹⁵ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Nadwołżańskiego Okręgu Federalnego na okres do 2020 roku. - - M., 2011. - - C. 3.

¹¹⁶ Aleksander Łukaszenko spotkał się z delegacją Nadwołżańskiego Okręgu Federalnego Federacji Rosyjskiej [Zasoby Elektroniczne]. - - 2009. - - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-vstretilsja-s-delegatsiej-privolzhszkogo-federalnogo-okruga-rossijskoj-federatsii-4826/.

¹¹⁷ Białoruś i Nadwołżański Okręg Federalny pracują nad projektami stworzenia wspólnego przemysłu zaawansowanych technologii [Zasoby elektroniczne]. - - 2009. - - URL: <http://export.by/?act=news&mode=view&id=15205>.

Wszystkie te fakty wskazują, że dziś, kiedy "państwo unijne powinno stać się rdzeniem Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej".¹¹⁸ Gdy koordynacja stosunków białorusko-rosyjskich w zakresie dywersyfikacji gospodarek narodowych, współpracy w sektorze przemysłowym, tworzenia nowych gałęzi przemysłu, rozwoju kapitału ludzkiego powinna zostać podniesiona do jakościowo nowego poziomu, dobrze by było, gdyby strony jeszcze raz zwróciły się do własnych doświadczeń w budowaniu integracji międzyregionalnej, aby wziąć z niej wszystko, co najlepsze, co już przeszło próbę czasu. Takie podejście do wykorzystania potencjału Państwa Związkowego Białoruś i Rosja w 2016 roku wykazuje już szereg podmiotów Nadwożańskiego Okręgu Federalnego.

Na przykład, **Republika Baszkortostanu**, Umowa o współpracy handlowej, naukowo-technicznej i kulturalnej, z którą strona białoruska podpisała się w lipcu 1999 roku. W grudniu 2012 r. przyjęto Program współpracy między Rządem Republiki Białorusi a Rządem Republiki Baszkortostanu na lata 2013-2015, który przewiduje wspólne prace w szeregu priorytetowych obszarów w przemyśle, budownictwie, infrastrukturze drogowej, petrochemii, rolnictwie, ochronie zdrowia. Baszkortostan dostrzega potencjał interakcji z Białorusią w tych działaniach, w których można uzyskać maksymalny praktyczny efekt integracji związkowej. Dotyczy to przede wszystkim kompleksów petrochemicznych, maszynowych i rolno-przemysłowych, robotyki i elektroniki. Dlatego uważają, że "nadszedł czas, aby Rada Ministrów Państwa Unii przyjęła w grudniu 2012 r. decyzję o skoncentrowaniu wspólnych wysiłków na rozwoju pięciu sfer gospodarki realnej: inżynierii, rolnictwa, nauki, farmakologii i biotechnologii, a także na tworzeniu nowych materiałów"¹¹⁹. I to pragmatyczne podejście zostało poparte konkretnymi działaniami. Na koniec września 2012 roku w Baszkortostanie działało już 15 spółek joint venture z udziałem białoruskiego kapitału. A "jednym z udanych przykładów jest białorusko-baszkirskie przedsiębiorstwo JV Belarus-Inmash LLC, założone w październiku 2009 roku w Sterlitamaku"¹²⁰. W tym samym rządzie można również wspomnieć o współpracy Państwowego Przedsiębiorstwa Jednostkowego

¹¹⁸ Wizyta robocza w Federacji Rosyjskiej [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-prezidentom-rossii-vladimirom-putinym-12139/.

¹¹⁹ Mavrin, E. Widzimy co najmniej pięć głównych punktów wzrostu (w języku rosyjskim) / E. Mavrin // Single Economic Space: Integration of Regions: inform.-integration. project / redagowane przez ankietowanych: B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk: Biznesofet, 2013. - - C. 40.

¹²⁰ Mirsajapow, R. Musimy być w stanie być elastyczni i odpowiedzieć na wyzwanie czasu / R. Mirsajapow // Unia Celna: interakcja regionów. Widok z Rosji: projekt inform.-integr. / pod redakcją ankietera: B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk: Tezeusz, 2012. - - C. 10.

"Bashelkhoztehnika" z "Bobruiskagromash". W ramach produkcji montażowej, którą stworzyli w 2011 roku, produkuje się kilka rodzajów maszyn.

Mimo to w 2015 roku obroty w białorusko-baszkirskim handlu wzajemnym wyniosły tylko około 520 milionów dolarów. Faktem jest, że już w 2011 r. obroty handlowe między stronami osiągnęły 1,4 mld dolarów. Być może, biorąc pod uwagę ten fakt, na spotkaniu wicepremierów Białorusi W. Semaszko i D. Baszkortostan na początku marca 2016 roku obroty handlowe między stronami osiągnęły 1,4 miliarda dolarów. Szaronow postawił sobie ambitny cel - maksymalizacja białorusko-baszkirskich obrotów handlowych i "osiągnięcie 1,4 miliarda dolarów w perspektywie trzech lat"¹²¹. Podstawą białoruskiego eksportu do tego regionu Rosji w 2015 roku były lodówki i zamrażarki, płyty wiórowe, włókno szklane, a także mleko suszone i skondensowane, złożone przędze syntetyczne, ciężarówky, rury i profile z metali żelaznych, pralki, obuwie. Główne pozycje dostaw z Baszkortostanu na rynek białoruski to ropa naftowa, węglany, soda akustyczna i węglowodory. Jeżeli weźmiemy pod uwagę fakt, że kluczowym czynnikiem wzrostu gospodarczego państwa unijnego w najbliższej przyszłości powinien być rozwój współpracy przemysłowej, wzrost wspólnej produkcji wyrobów bardziej wymagających wiedzy, to okaże się, że istniejący, niewykorzystany potencjał interakcji białorusko-baszkirskich jest dość duży.

Już w 2012 roku lider baszkortostanu R. Chamitow zaznaczył: "Z pomocą strony białoruskiej uruchomiono produkcję małych ciągników, na które jest zapotrzebowanie, planuje się uruchomienie produkcji montażowej ciągników na torach. Wraz z Gomselmash'em zorganizowano montaż wleczonych kombajnów zbożowych. <...> Baszkortostan jest również zainteresowany białoruskimi kombajnami paszowymi i zbożowymi. Istnieją również dobre perspektywy dla utworzenia wspólnych zakładów produkcyjnych"¹²². Jednocześnie strony uzgodniły szereg możliwych obiecujących kierunków współpracy: w dziedzinie przemysłu chemicznego, ponieważ Baszkortostan z powodzeniem prowadzi przedsiębiorstwa o tym profilu, powstają nowoczesne technologie i produkty, na które jest zapotrzebowanie na Białorusi; w rolnictwie, gdzie planowano wspólne prace w zakresie produkcji nasion, a także w zakresie rozwoju i tworzenia maszyn do produkcji zboża; w przemyśle szklarskim, gdzie strony zamierzały wypracować kwestię utworzenia wspólnego holdingu, aby połączyć wysiłki w

¹²¹ Vladimir Semashko spotkał się z delegacją Baszkortostanu [Zasoby elektroniczne]. -- 2016. - URL: <http://www.government.by/ru/content/6303>.

¹²² Aleksander Łukaszenko spotkał się z prezydentem Baszkortostanu Rustem Chamitowem [Zasób elektroniczny]. - - 2012. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-vstretilsya-s-prezidentom-bashkortostana-rustemom-khamitovym-3491/.

tym zakresie. Wreszcie, "osiągnięto porozumienie w sprawie wspólnego podejścia do budowy 300.000-tonowej fabryki sody kalcynowanej na Białorusi z perspektywą zwiększenia jej do 600.000 ton. Ten obszar jest nowy dla Białorusi, a Baszkortostan jest gotowy udzielić wsparcia inżynierskiego w pierwszym etapie projektu, aby się nie pomylił. Są inwestycje w budowę nowego zakładu na Białorusi"¹²³. Inaczej mówiąc, budownictwo jest kolejnym obszarem potencjalnej współpracy białorusko-baszkortostańskiej, który jest dziś istotny. Tym bardziej, że w kompleksie budowlanym Republiki Baszkortostanu "planuje się realizację projektów z udziałem firm zagranicznych, w tym budowę cementowni w dzielnicy Uchalinsky i budowę zakładu produkcji płyt gipsowych w dzielnicy Ufa"¹²⁴. Ponadto, w 2012 roku strony podpisały "protokół intencyjny, który przewiduje możliwość budowy przez Białorusinów zakładu budowy domów w Baszkortostanie".¹²⁵ a także udział białoruskich trustów budowlanych w budowie domów wielkopowierzchniowych.

Istnieją wszelkie powody, aby sądzić, że spotkanie Grupy Roboczej ds. Współpracy pomiędzy Białorusią i Baszkortostanem, które odbyło się w Mińsku na początku marca 2016 roku, oraz opracowanie planu wspólnych działań na lata 2016-2018 otworzy nową kartę w rozwoju partnerstwa białorusko-baszkirskiego, ponieważ strony zgodziły się co do głównego: "Współpraca pomiędzy Białorusią i Baszkortostanem będzie kontynuowana w przyszłości w tradycyjnych obszarach. Są to budowa maszyn, rolnictwo, wysokie technologie"¹²⁶. I już podjęli nowe konkretne kroki w tym kierunku. W szczególności już w lutym 2016 roku Gomselmash podpisał umowę o produkcji białoruskiego sprzętu do zbioru zboża i pasz w Baszkortostanie. Oczekuje się, że "wielkość produkcji wyniesie około 200 kombajnów rocznie". Przedsiębiorstwo planuje zamontować około 5 typów maszyn"¹²⁷. Należy zauważyć, że do tej pory homelskie kombajny paszowe

¹²³ Premier Białorusi Michaił Miasnikowicz spotkał się z prezydentem Baszkortostanu Rustem Chamitowem [Zasoby elektroniczne]. - - 2012. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4440>.

¹²⁴ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Nadwołżańskiego Okręgu Federalnego na okres do 2020 roku. - - M., 2011. - - C. 10.

¹²⁵ Markovich, E. Bashkortostan jest zainteresowany współpracą z Białorusią w dziedzinie budownictwa (w języku rosyjskim) / E. Markovich // [Zasoby elektroniczne]. - - 2012. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/bashkortostan-zainteresovan-v-sotrudnichestve-s-belarusiju-v-oblasti-stroitelstva-79448-2012>.

¹²⁶ Iwaniuk, T. Baszkortostan w 2016 roku spodziewa się zwiększenia dostaw ropy na Białoruś / T. Iwaniuk // [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/bashkortostan-v-2016-godu-rasschityvaet-narastit-postavki-nefti-v-belarus-184238-2016/>.

¹²⁷ Iwaniuk, T. "Gomselmash" planuje w pierwszej połowie roku otworzyć produkcję montażową kombajnów w Baszkortostanie / T. Iwaniuk // [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/newscompany/view/gomselmash-planiruet-v-i-polugodii-otkryt-v-bashkortostane-sborochnoe-proizvodstvo-kombajnov-184262-2016/>.

i zbożowe zostały sprzedane do Baszkortostanu tylko w całości zmontowane na Białorusi.

Kolejnym regionem Nadwołżańskiego Okręgu Federalnego, który od początku 2016 roku przedstawił swoje poważne zamiary zintensyfikowania współpracy z Republiką Białorusi, jest **region Orenburg**, w systemie stosunków międzynarodowych z zagranicą, gdzie Białoruś tradycyjnie zajmuje jedno z najważniejszych miejsc. Strony podpisały umowę międzyrządową w sprawie współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej w maju 1998 r. Ramy prawne tych stosunków dwustronnych tworzą również umowy o współdziałaniu tego obwodu rosyjskiego z Homelskim, Mińskim i Brzeskim obwodowym komitetem wykonawczym, a także z Ministerstwem Przemysłu Republiki Białorusi.

W pierwszej dekadzie tego wieku partnerstwo między Republiką a regionem rozwijało się dość dynamicznie i stopniowo. "W 2010 roku wielkość wzajemnej wymiany handlowej między Obwodem Orenburskim a Republiką Białorusi wzrosła o prawie 6% i osiągnęła około 200 milionów dolarów. Wzrost ten spowodował wzrost importu białoruskich towarów, który przekroczył 30 milionów dolarów"¹²⁸. W 2013 roku obroty handlowe nadal rosły i przekroczyły miliard dolarów. Wyniki za rok 2014 pokazały spadek dwustronnej wymiany handlowej o prawie połowę do 543 mln USD. Poza niekorzystnymi czynnikami zewnętrznymi, do tego spadku przyczynił się fakt, że 98% eksportu Orenburga na Białoruś stanowiły dostawy ropy naftowej.

Już wiosną 2015 roku strony doszły do bardzo prostego wniosku: "Taka sytuacja wymaga szybkich działań w celu przywrócenia pozytywnej dynamiki stosunków dwustronnych"¹²⁹. Stało się oczywiste, że w relacjach z białoruskimi partnerami potrzebny jest manewr w celu poszerzenia nomenklatury i wielkości wymiany towarowej. Podobne podejście do rozwoju podyktowane jest Strategią Jakości i Efektywności realizowaną obecnie w Obwodzie Orenburskim, która mówi o kierunku "zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego, substytucji

¹²⁸ Shorikov, V. Tendencja wzrostu importu z Białorusi pozostała / V. Shorikov // Unia celna: współdziałanie regionów. Widok z Rosji: projekt inform.-integr. / pod redakcją ankietera: B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk: Tezeusz, 2012. -- C. 149.

¹²⁹ Spotkanie z gubernatorem regionu Orenburg w Federacji Rosyjskiej Jurijem Bergiem [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-gubernatorom-orenburgskoj-oblasti-rossijskoj-federatsii-jurijem-bergom-11063/.

importu, poszerzenia granic współpracy z krajami Unii Euroazjatyckiej, oraz kardynalnego wzrostu eksportu"¹³⁰.

Po dokładnym wspólnym opracowaniu konkretnych obiecujących obszarów współpracy strona białoruska wyraziła swoją gotowość: 1) zaferowanie partnerom z Orenburga niezbędnego sprzętu dla kompleksów hodowli bydła, pomoc w ich budowie i projektowaniu; 2) rozszerzenie dostaw białoruskich wielofunkcyjnych maszyn rolniczych, uwzględnienie zarówno nazewnictwa zebranego sprzętu, jak i ilości jego montażu w zależności od potrzeb i zamówień agrariuszy obwodu; 3) udział w odnowieniu transportu samochodowego i elektrycznego obwodu, zarówno na trasach miejskich, jak i międzymiastowych, w tym transfer miejskich autotransportów. Na koniec omówiliśmy również przejście "do nowych form relacji: tworzenie wspólnych przedsięwzięć, zakładów montażowych"¹³¹. A propos, do połowy marca 2015 roku w obwodzie orenburskim istniały tylko dwa zakłady montażowe białoruskich maszyn - kombajn stowarzyszenia produkcyjnego Gomselmash oraz ciągniki MTZ.

Z kolei od strony Orenburga tak duże przedsiębiorstwa regionu, jak koncern maszynowy "ORMETO-YUZM", zakład alkoholi syntetycznych, zakład konstrukcji metalowych "Orsk", zakład urządzeń wiertniczych zadeklarowały zainteresowanie rozszerzeniem kontaktów handlowych z białoruskimi partnerami. W związku z tym, aby skoordynować wszystkie te wspólne prace ze stroną orenburską, zaproponowano "rozważenie możliwości otwarcia misji handlowej Białorusi w regionie"¹³². Propozycja ta została uwzględniona w planie działań na rzecz wspierania współpracy między rządami Białorusi i regionu Orenburga na lata 2015-2017. I wierzy się, że w 2016 r. zostanie on wprowadzony w życie w praktyce, ponieważ strony są zaangażowane w najbardziej efektywne partnerstwo, o czym świadczą inne fakty.

I tak, na II Forum Regionów Białorusi i Rosji, które odbyło się jesienią 2015 roku w Soczi, obwody orenburski i homelski podpisały porozumienie o

¹³⁰Przemówienie na sesji plenarnej V Euroazjatyckiego Forum Gospodarczego "Orenburg - 2015" na temat "Rosja i USA: od polityki integracyjnej do projektów rozwojowych". [Zasoby elektroniczne] - - 2015. - URL: <http://www.orenburg-gov.ru/power/governor/speeches/vystuplenie-na-plenarnom-zasedanii-v-evrazijskogo-ekonomicheskogo-foruma-orenburzhe-2015-po-teme-ros/>.

¹³¹Białoruś jest gotowa rozszerzyć dostawy wielofunkcyjnych maszyn rolniczych do Obwodu Orenburskiego [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-gotova-rasshirit-postavki-mnogofunktsionalnoj-selhoztehniki-v-orenburgskuju-oblast-161490-2015/>.

¹³²Berg zaproponował otwarcie misji handlowej Białorusi w rejonie Orenburga [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/berg-predlagaet-otkryt-torgovoe-predstavitelstvo-belarusi-v-orenburgskoj-oblasti-161493-2015/>.

współpracy. Na początku marca 2016 roku do Homel przybyła delegacja reprezentacyjna z regionu Orenburga. Faktem jest, że na polach tego rosyjskiego regionu "działa ponad 400 jednostek Gomselmaszu", co potwierdziło się po pozytywnej stronie. Wymiana starych kombajnów i zwiększenie parku maszyn rolniczych pozwoli rolnikom regionu znacznie skrócić czas prac żniwnych. Rząd regionu Orenburga przyjął program rekompensaty za zakup sprzętu od 300 tys. do 1,5 mln rubli rosyjskich"¹³³.

Albo ten fakt. W listopadzie 2015 roku w tym regionie Rosji otwarto park przemysłowy "Orenburg Down Shawl", w którym znajdują się warsztaty produkcyjne, centrum szkoleniowe, muzeum chusty i pracownia rzemiosła ludowego. Ale na sześć miesięcy przed wydarzeniem zostało podpisane trójstronne porozumienie o współpracy z parkiem przemysłowym przez Białoruskie Centrum Mody i Aleję. Celem dokumentu jest skonsolidowanie kierunków współpracy białorusko-rosyjskiej w zakresie przemysłu lekkiego: "Przede wszystkim strony zamierzają stworzyć listę białoruskich przedsiębiorstw - producentów wyrobów przemysłu lekkiego oraz wyrobów dla dzieci, które mają stabilną sprzedaż swoich wyrobów w Rosji, w celu zbadania możliwości umieszczenia swoich zakładów produkcyjnych w parku przemysłowym"¹³⁴. Ponadto przedmiotem współpracy stały się następujące pilne kwestie: organizacja produkcji przędzy w Orenburskim Parku Chusteczek Puchowych na potrzeby zakładów dziewiarskich na Białorusi i w Rosji; wspólna realizacja zamówień na mundurki krawieckie dla uczniów w obwodzie orenburskim; stworzenie przez białoruskich projektantów mody kolekcji odzieży damskiej z wykorzystaniem elementów orenburskiej chusty puchowej.

Te i wiele innych przykładów pokazuje, że wspólne prace rozpoczęte wiosną 2015 roku po spotkaniu gubernatora obwodu orenburskiego z głową państwa białoruskiego w celu poszerzenia zakresu i wielkości wymiany towarowej wykazały już bardzo zachęcające wyniki dywersyfikacji struktury wzajemnej wymiany handlowej między Orenburgiem a Republiką Białorusi w sektorach przemysłu lekkiego, maszynowego, górnictwa, hutnictwa i

¹³³ Sidorczyk, W.O. Orenburg jest zainteresowany zakupem białoruskich kombajnów / W.Sidorczyk // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/orenburgskaja-oblast-zainteresowana-v-zakupkah-belorusskih-kombajnov-184056-2016/>.

¹³⁴ Pivovar, E. Przedstawiciele białoruskiego przemysłu lekkiego zgodzili się na współpracę z parkiem "Orenburg Puffy Shawl" / E. Pivovar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/predstaviteli-belorusskogo-legproma-dogovorilis-sotrudniczat-s-parkom-orenburgskij-puhovyj-platok-152520-2015/>.

kompleksów rolno-przemysłowych, po raz kolejny udowadniając i pokazując ogromny pot białoruskiej gospodarki.

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Ural: rozszerzenie współpracy przemysłowej z naciskiem na rozwój klastrów

Współpraca z obwodami Federacji Rosyjskiej w Republice Białoruś należy do priorytetowych obszarów interakcji białorusko-rosyjskiej, która "służy jako podstawa stosunków handlowych i gospodarczych, naukowych i technicznych oraz społeczno-kulturalnych"¹³⁵. Jednocześnie czołowe pozycje we wzajemnej wymianie handlowej z partnerami białoruskimi, wraz z obwodem centralnym, nadwołżańskim i północno-zachodnim, zajmuje Obwód Federalny Uralu, duży ośrodek przemysłowy założony w maju 2000 roku, jeden z głównych ośrodków surowcowych i przetwórczych Rosji, który rozciąga się od granicy z Kazachstanem do wybrzeża Oceanu Arktycznego na długości prawie dwóch i pół tysiąca kilometrów, którego łączna powierzchnia przekracza łącznie terytorium Niemiec, Francji, Wielkiej Brytanii i Hiszpanii. Obwód ten, obejmujący Chanty-Mansyjski i Jamało-Nieniecki Okręg Autonomiczny, Kurgańską, Swierdłowską, Tiumeńską i Czelabińską "odpowiada za 63% całkowitego wydobycia ropy w Rosji i 87% gazu ziemnego. <...> Do 45 procent zapotrzebowania na gaz w Europie Zachodniej i Wschodniej jest zaspokajane ze złóż Dystryktu Federalnego Uralu". Ponadto wanad, grafit, azbest, ruda chromu, mangan, talk, boksyt, kaolin, kadm, cynk, ruda żelaza, bentonit, kwarcyt, bizmut, siarka, miedź, zeolit, złoto, kobalt, nikiel, uran znajdują się na liście minerałów wydobywanych tutaj.

Główne perspektywy rozwoju gospodarki Uralu wiążą się z dwoma megaklastrami: część zachodniosyberyjska jest kompleksem paliwowo-energetycznym wyposażonym w światowej klasy bazę surowcową i unikalny system transportu rurociągowego; przemysłowy Urals jest podstawowym kompleksem przemysłu wytwórczego - budowy maszyn i hutnictwa - dla Rosji, wyposażonym w system ośrodków badawczych i edukacyjnych. Te kluczowe klastry mają zostać skonsolidowane w ramach międzyregionalnego zintegrowanego projektu inwestycyjnego "Przemysłowy Urals - Polarny Urals", który przewiduje budowę infrastruktury transportowej i energetycznej, wprowadzenie do obrotu gospodarczego kompleksu minerałów stałych położonych na wschodnich stokach Uralu.

Jeśli chodzi o priorytetowe kierunki zagranicznej działalności gospodarczej regionów Okręgu Federalnego Uralu, to na pierwszym miejscu stawia się

¹³⁵ Współpraca Białorusi z rosyjskimi obwodami [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: http://mfa.gov.by/bilateral/russia_regions/.

rozszerzanie więzi "z krajami Wspólnoty Niepodległych Państw na podstawie nawiązania długotrwałej współpracy".¹³⁶ rozwój korytarzy transportowych wraz z nimi, turystyka przyjazdowa, tworzenie kompleksów logistycznych. Jednocześnie jednym z liderów współpracy z partnerami Uralu jest Białoruś, której obroty handlowe z obwodami Obwodu Federalnego Uralu w 2012 roku wyniosły blisko 12 mld dolarów, co dało jej drugie miejsce w tym wskaźniku wśród wszystkich obwodów federalnych Rosji po Obwodzie Centralnym. "W obwodzie uralskim znajduje się 10 bezpośrednich obiektów białoruskiej sieci dystrybucyjnej oraz 5 zakładów montażowych pojazdów rolniczych i ciężarowych"¹³⁷. Struktura importu Uralu na rynek białoruski tradycyjnie była zdominowana przez ropę naftową, wyroby z metali walcowanych i żelazostopy, natomiast białoruski eksport opierał się na samochodach ciężarowych, urządzeniach ciekłokrystalicznych, oponach, transformatorach elektrycznych i środkach spożywczych.

W 2013 roku wielkość wzajemnej wymiany handlowej białorusko-uralijskiej spadła do 7,1 mld dolarów, co wskazuje na palący problem dla obu stron: nie tylko przywrócenie wcześniej osiągniętego wolumenu współpracy dwustronnej, ale również jego znaczne przekroczenie. Tym bardziej, że istnieją ku temu realne możliwości. Jeszcze dziś Ural jest interesujący dla białoruskich przedsiębiorstw, przede wszystkim dla ich potencjału przemysłowego. Istnieje wiele firm wydobywczych ropy naftowej i gazu, zakładów zbrojeniowych i maszynowych, które budują zamówienia i realizują wiele projektów inwestycyjnych. Istnieje również "zapotrzebowanie na nasze wywrotki do kamieniołomów, ciężarówki, autobusy, sprzęt do budowy dróg i pozyskiwania drewna, maszyny komunalne, materiały budowlane, artykuły spożywcze, artykuły przemysłu lekkiego"¹³⁸. Oczywiście, rozwiązanie tego problemu polega na optymalizacji interakcji pomiędzy stroną białoruską a każdym z podmiotów regionalnych, które wchodzi w skład Obwodu Federalnego Uralu. Szczególnie kuszące pod tym względem są perspektywy współpracy z Obwodem Swierdłowskim, który znajduje się w pierwszej dwudziestce regionów Federacji Rosyjskiej pod względem najbardziej podstawowych wskaźników rozwoju społecznego i gospodarczego.

¹³⁶ Strategia Rozwoju Społecznego i Gospodarczego Dystryktu Federalnego Uralu na okres do 2020 roku. - - M., 2010. - - C. 66-67.

¹³⁷ Wywiad z Ambasadorem Nadzwyczajnym i Pełnomocnikiem Republiki Białorusi przy Federacji Rosyjskiej Igorem Pietroszenko do agencji informacyjnej "Regiony Rosji", 23 września 2013 r. [Zasoby elektroniczne] - - 2013. - URL: <http://mfja.gov.by/press/smi/c52d43fe109243c9.html>.

¹³⁸ Polyaniin, V. Ural zakres współpracy / V. Polyaniin // SB - Białoruś dzisiaj. - - 2014. - 31 lipca.

Przypomnijmy, że "Republika Białorusi była kiedyś pierwszym obcym państwem, z którym Obwód Swierdłowski wypracował mechanizm skutecznego współdziałania, zarówno organów państwowych, jak i innych organizacji zainteresowanych współpracą. To doświadczenie stało się dobrym przykładem kompetentnego budowania relacji na poziomie regionalnym"¹³⁹. Umowa o współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej została podpisana między Republiką a Obwodem w 2001 roku. Ten dokument ramowy pozwolił stronom na zorganizowanie prac nad rzeczywistym wypełnieniem dwustronnej współpracy w zakresie projektów gospodarczych i humanitarnych oraz kontroli nad ich realizacją. Na podstawie proponowanych projektów zaczęto opracowywać plany działania na okres od dwóch do trzech lat. Od tego czasu Białoruś stała się jednym z głównych zagranicznych partnerów handlowych tego rosyjskiego regionu, zajmując konsekwentnie trzecie miejsce pod względem obrotów handlowych po Kazachstanie i Ukrainie. Głównym celem, jaki postawiły sobie od samego początku rządy republiki i regionu, było "promowanie bezpośrednich kontaktów i współpracy pomiędzy poszczególnymi przedsiębiorstwami". I jest ich mnóstwo. Wśród nich < ...> - producenci ładówek drogowych, koparek, sprzętu drogowego, komunalnego i leśnego, przedsiębiorstwa budowlane, drogowe i komunalne po obu stronach" .

Tak więc jeszcze w okresie przedkryzysowym strony odnotowały dobre perspektywy współpracy w wielu dziedzinach. W szczególności w 2008 roku na bazie otwartej spółki akcyjnej NPK Uralvagonzavod zmontowano dwie wywrotki Białoruskich Zakładów Samochodowych. A w tym samym czasie planowany był montaż w Niżnym Tagil do czterdziestu takich ciężarówek rocznie. W tym samym 2008 roku podpisano porozumienie o współpracy między Stowarzyszeniem "Belenergo" a spółkami akcyjnymi "Uralskie Zakłady Turbinowe" i "Uralski Zakład Serwis Turbin", które umożliwiło specjalistom z Obwodu Swierdłowskiego udział w remoncie bloków turbinowych w CHPP-3 i CHPP-4 w Mińsku oraz analizę stanu urządzeń i ich żywotności w białoruskich CHPP. Jednocześnie strony omówiły konkretne perspektywy organizacji produkcji sprzętu medycznego opracowanego przez przedsiębiorstwa z Uralu w Mohylewskiej Wolnej Strefie Ekonomicznej. A przedsiębiorstwa drzewne Obwodu Swierdłowskiego przygotowały propozycje wykorzystania sprzętu białoruskich producentów Amkodora i Mińskich Zakładów Ciągnikowych w wyřębie. W specjalnym aneksie w Środkowym Uralu rozważano również

¹³⁹ Rossel, E. Na poziomie regionalnym stworzyliśmy wystarczające podstawy do pełnego rozwoju kontaktów biznesowych / E. Rossel // Białoruś - Rosja: współpraca regionów: projekt inform.-integrat. / com. B.L. Zalesskiy, E.A. Korovkin, M.E. Korovkin, M.E. Korovkin. - Mińsk: BelTA, 2010. - - C. 249.

możliwość udziału strony białoruskiej w remontach technicznych zakładów obróbki drewna i celulozy oraz zakładów papierniczych obwodu swierdłowskiego. Wszystkie te przykłady okresu przedkryzysowego niewątpliwie świadczyły o tym, że "integracja ogromnego potencjału intelektualnego i produkcyjnego Republiki Białorusi i Obwodu Swierdłowskiego w ramach projektów przemysłowych pozwoli wprowadzić nasze przedsiębiorstwa na nowy jakościowo poziom i przyczyni się do rozwoju społeczno-gospodarczego stron"¹⁴⁰.

Podpisując w październiku 2009 r. w Jekaterynburgu plan działań na rzecz rozwoju współpracy na lata 2010-2012, strony podkreśliły, że "istnieje realna szansa na osiągnięcie obrotów w wysokości 1,5-2 mld USD do 2012 r. (w 2008 r. było to ponad 500 mln USD)"¹⁴¹. Jednocześnie podjęto decyzję o powołaniu Rady Współpracy Biznesowej między Białorusią a obwodem swierdłowskim. Jednak ze względu na pojawiający się kryzys gospodarczy i finansowy, wydarzenia zaczęły się rozwijać w ramach innego scenariusza. W 2012 roku obroty handlowe między Republiką a Obwodem Swierdłowskim wyniosły 578,2 mln dolarów, a w 2013 roku jeszcze mniej - 502,4 mln dolarów. Pierwsze posiedzenie Rady Współpracy Biznesowej odbyło się dopiero jesienią 2014 roku.

Ale nawet w czasie kryzysu obwód swierdłowski, położony na granicy Europy i Azji - na skrzyżowaniu transkontynentalnych przepływów surowców, towarów, zasobów finansowych, pracy i informacji - był uważany przez stronę białoruską za jeden z najbardziej obiecujących pod względem rozwoju międzyregionalnych więzi partnerskich regionów Rosji, ponieważ "tutaj stale pracujemy nad nawiązaniem takiej współpracy, wypracowujemy obiecujące obszary i formy współdziałania, mające na celu rozwój projektów integracyjnych"¹⁴². Tworzenie i rozwój rosyjsko-białoruskich powiązań kooperacyjnych w sektorze produkcyjnym oraz tworzenie i rozwój nowoczesnych, zaawansowanych technologicznie gałęzi przemysłu wykorzystujących nowoczesne, innowacyjne technologie zostały uznane za najbardziej obiecujące obszary współpracy w okresie kryzysu. W rzeczywistości

¹⁴⁰ Grechin, A. Wspólne projekty przechodzą na nowy poziom / A. Grechin // Białoruś - Rosja: współpraca regionów: projekt inform.-integratsii / com. B.L. Zalesskiy, E.A. Korovkin, M.E. Korovkin, M.E. Korovkin. - Mińsk: BelTA, 2010. - - C. 251.

¹⁴¹ Białoruś i Obwód Swierdłowski podpisały plan działania na rzecz rozwoju współpracy na lata 2010-2012 [Zasoby elektroniczne]. - - 2009. - URL: <http://www.government.by/ru/content/419/print>.

¹⁴² Kharlov, A. Priorytetem są projekty w sferze przemysłowej / A. Kharlov // Wspólna przestrzeń gospodarcza: integracja regionów: projekt inform.-integracja / redagowany przez rozmówców: B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk : Biznesosset, 2013. - - C. 213.

zarówno w regionie, jak i w kraju istnieje wiele innowacyjnych technologii, które mogą być wymieniane w celu modernizacji zakładów produkcyjnych.

Właściwie jest to czas, kiedy przedstawiciele Obwodu Swierdłowskiego muszą zintensyfikować negocjacje z białoruskimi partnerami w celu rozszerzenia wzajemnego handlu towarami o wysokiej wartości dodanej. Takie jak produkty inżynieryjne i zaawansowane technologicznie urządzenia z organizacją pełnego serwisu na miejscu oraz transferem istniejących technologii do przyszłej organizacji zakładów montażowych. Ponadto region zaczął koncentrować się na rozwoju procesów integracyjnych z Białorusią nie tylko w zakresie współpracy produkcyjnej, lecz również usług, finansów, transportu i logistyki.

Wizyta w Mińsku w październiku 2014 roku dużej delegacji z Obwodu Swierdłowskiego na czele z gubernatorem tego rosyjskiego obwodu, Jewem Kujawaszewem, była z pewnością przełomowym wydarzeniem pod względem intensyfikacji współpracy pomiędzy stronami. W ramach wizyty strona białoruska stwierdziła na najwyższym szczeblu konieczność rozszerzenia współpracy produkcyjnej z przedsiębiorstwami z Bliskiego Uralu, postawiła sobie za zadanie przywrócić poprzedniego wolumenu wzajemnej wymiany handlowej, omówiła wspólne plany w dziedzinie energetyki, budowy maszyn, budowy maszyn i urządzeń oraz nauki. Szef państwa podkreślił gotowość Białorusi do "szerokiej współpracy z Obwodem Swierdłowskim we wszystkich dziedzinach, w szczególności w zakresie dostaw sprzętu rolniczego, samochodowego, drogowego i komunalnego"¹⁴³.

Należy zauważyć, że w tym regionie Rosji Republika Białorusi jest rozpatrywana w dość szerokim kontekście stosunków partnerskich. Z jednej strony rynek białoruski jest konsumentem uralskich metali i ich wyrobów, różnych wyrobów inżynieryjnych i chemicznych, sprzętu kolejowego i elektrycznego, kosmetyków i tworzyw sztucznych. Z drugiej strony, Białoruś jest dostawcą produktów inżynieryjnych, artykułów spożywczych, mebli, obuwia, papieru i tektury, wyrobów ceramicznych i szklanych dla obwodu swierdłowskiego. Ponadto znaczna część zbiorów Uralu jest uprawiana i zbierana przy pomocy białoruskich maszyn rolniczych. I tak tylko w 2014 roku producenci rolni tego obwodu rosyjskiego zakupili ponad 170 sztuk białoruskiego sprzętu - ciągników, kombajnów zbożowych i paszowych. Ponadto region jest zainteresowany rozszerzeniem dostaw białoruskiego sprzętu do pozyskiwania

¹⁴³ Spotkanie z gubernatorem obwodu swierdłowskiego Jewgieniem Kujawaszewem [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-gubernatorom-sverdlovskoj-oblasti-evgeniem-kujashevym-9993/.

drewna, sprzętu do budowy dróg, autobusów, rozwojem wspólnej produkcji obrabiarek, opon, materiałów hydroizolacyjnych, maszyn i urządzeń rolniczych.

Jeszcze w lipcu 2014 roku Białoruś i Obwód Swierdłowski ogłosiły zamiar, rozszerzając współpracę międzyregionalną, "opracowania mapy drogowej wspólnych projektów w ramach programów substytucji importu w Państwie Unii"¹⁴⁴. Można to wytłumaczyć faktem, że wszystkie regiony Okręgu Federalnego Uralu aktywnie pracują obecnie nad programami zastępowania importu. W samym Obwodzie Swierdłowskim planowane jest znalezienie analogów dla 6,5 tys. pozycji asortymentowych. I nie jest łatwo wymienić jedną część na drugą. Chodzi o realizację bardziej złożonego i poważnego zadania - wyprodukować bardziej zaawansowane elementy, zwiększyć poziom produkcji o kilka etapów naraz, stworzyć takie łańcuchy współpracy, które pozwoliłyby firmom na opracowanie obiecujących planów na kilka lat do przodu i zaplanowanie wejścia na nowe rynki zarówno w sąsiednich republikach postsowieckich, jak i poza Euroazjatycką Unią Gospodarczą. W przypadku Obwodu Swierdłowskiego należy również wziąć pod uwagę fakt, że stał się on jednym z czterech pilotażowych regionów, w których powstanie pierwszy rosyjski klastery obrabiarek, w którym mogliby aktywnie uczestniczyć również białoruscy partnerzy, dla których tym ważniejsze jest "przybliżenie swoich obrabiarek jak najbliższej konsumenta, ponieważ są one dwa razy tańsze od swoich zachodnioeuropejskich odpowiedników, a o 30-40% tańsze od swoich wschodnioeuropejskich odpowiedników. Miejsce w mieście Berezovskoye zostało już wybrane"¹⁴⁵.

Zauważono już powyżej, że w 2012 r. strony powołały Radę Współpracy Gospodarczej, w skład której wchodzi członkowie rządu Republiki i regionu, w celu koordynacji wspólnych prac i poprawy efektywności współpracy handlowej i gospodarczej. Bardzo szybko zapotrzebowanie na tę strukturę zaczęło szybko rosnąć. Przecież na koniec 2014 roku obroty handlowe między Republiką Białorusi a obwodem swierdłowskim spadły o 22,4% do 387,7 mln dolarów. "Jednocześnie, analizując wyniki handlu zagranicznego w ciągu ostatnich kilku

¹⁴⁴ Browar, E. Białoruś i obwód Swierdłowski opracują mapę drogową wspólnych projektów w zakresie zastępowania importu / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-i-Sverdlovskaja-oblast-prorobotajut-dorozhnyju-kartu-sovmestnyx-proektov-po-importozamesheniju_i_674609.html.

¹⁴⁵ Polyaniin, V. Ural zakres współpracy / V. Polyaniin // SB - Białoruś dzisiaj. - - 2014. - 31 lipca.

lat, możemy mówić o wysokim stopniu wykorzystania jego potencjału i potrzebie stopniowego przechodzenia do nowych form współpracy gospodarczej¹⁴⁶.

Wiosną 2015 r. Rada ta zainicjowała opracowanie i przyjęcie mapy drogowej dwustronnego partnerstwa w formie konkretnych kroków na rzecz realizacji wspólnych projektów w dziedzinie budowy maszyn, konstrukcji maszyn i mikroelektroniki. W szczególności, Obwód Swierdłowski zaproponował zintensyfikowanie dialogu na temat realizacji projektów utworzenia na jego terenie holdingu Belstankoinstrument oraz organizacji klastra maszynowo-budowlanego do produkcji i sprzedaży kompleksu maszyn dla przemysłu wydobywczego, w ramach którego prowadzone są już wspólne prace nad produkcją koparek hydraulicznych zdolnych konkurować na rynkach światowych z odpowiednikami produkowanymi w USA, Japonii i krajach europejskich.

Kładąc nacisk na tworzenie wspólnych rosyjsko-białoruskich przedsiębiorstw, stron: opracował plan działania na rzecz współpracy Uralu z Białoruskimi Zakładami Samochodowymi w zakresie produkcji maszyn dla przemysłu wydobywczego; nakreślił perspektywy produkcji podstawy elementowej wózków przez białoruskie stowarzyszenie Integral dla urządzeń radioelektronicznych, które jest montowane w obwodzie swierdłowskim; nadać odpowiednią dynamikę projektom Uraltransmashu OJSC z białoruskimi przedsiębiorstwami "Monitor-Serwis", "Belfingroup" i "Stanexim"; zgodzić się na "utworzenie jednego centrum inżynieryjnego, wykorzystać kompetencje każdego przedsiębiorstwa do stosowania tańszych, lepszych i bardziej niezawodnych technologii Uralu i białoruskich przedsiębiorstw"¹⁴⁷. Kolejnym dużym projektem, który ma być zrealizowany, jest budowa zakładu materiałów hydroizolacyjnych Penetron-Rosja na Białorusi, gdzie będzie produkowany cały asortyment tych produktów, tym samym w pełni odpowiadający potrzebom rynku białoruskiego. Dzięki zastosowaniu rosyjskich materiałów hydroizolacyjnych na Białorusi zbudowano i zrekonstruowano już obiekty białoruskiego, metra i mińskiego parku wodnego, a także liczne budynki mieszkalne i zespoły handlowe.

¹⁴⁶ Kujawaszew, E. Współpraca regionów może stworzyć solidne podstawy do rozwiązania wielu problemów gospodarczych / E. Kujawaszew // Współdziałanie regionów: Państwo Unijne - lokomotywa integracji euroazjatyckiej: projekt inform.-integr. / pod redakcją: B. Zalesky, M. Valkovsky, A. Greshnikov. - Mińsk: Biznesoftet, 2016. -- C. 240.

¹⁴⁷ Konkretny kroki w zakresie współpracy Obwodu Swierdłowskiego z Republiką Białorusi zostaną odzwierciedlone w "mapach drogowych" [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: <http://www.embassybel.ru/departments/ye katerinburg/news/konkretnye-shagi-po-sotrudnichestvu-mezhdu-sverdlovskoj-oblastyu-i-respublikoj-belarus-budut-otrazheny-v-dorozhnyh-kartah.html>.

Na drugim posiedzeniu Rady Współpracy Biznesowej Republiki Białorusi i Obwodu Swierdłowskiego, które odbyło się w lipcu 2015 roku, przedstawiono środki mające na celu pobudzenie współpracy przemysłowej oraz interakcji handlowych i gospodarczych, a także podkreślono priorytetowe wspólne projekty. Wśród nich: dostawa białoruskich autobusów na paliwo gazowo-silnikowe, co jest szczególnie ważne dla Jekaterynburga w okresie przygotowań do Mistrzostw Świata FIFA 2018 roku; wprowadzenie silników D-185 Diesla Zakładu Silników Diesla Uralu wraz z Mińską Fabryką Silników na platformę białoruskich wywozów marki BELAZ; uruchomienie białoruskiej firmy BELAseptika produkcji środków antyseptycznych dla przemysłu spożywczego w regionie Rosji; odnowienie taboru lokomotywowego białoruskich przedsiębiorstw kolejowych i przemysłowych Białorusi przez lokomotywy elektryczne prądu przemiennego Urals 2ES7; współpraca między OAO Sinara - Maszyny transportowe i Holdingiem "BelAZ", która może zaowocować "porozumieniem o seryjnej produkcji silników wysokoprężnych nowej generacji w ramach programu zastępowania importu"¹⁴⁸.

Wszystkie te fakty świadczą o tym, że współpraca pomiędzy Republiką Białoruś a obwodem swierdłowskim w zakresie rozwoju współpracy przemysłowej nabrała aktywnego i ofensywnego charakteru, włączając w to nowe obszary partnerstwa. W sektorze energetycznym jest udział Uralskiego Zakładu Turbin OJSC w projektach modernizacyjnych mińskiej elektrociepłowni CHPP-3. W dziedzinie leśnictwa Uralski Państwowy Uniwersytet Leśny, organizacja non-profit "Uralski Związek Przemysłowców Drzewnych" wraz z białoruskim partnerem OJSC "Amkodor" realizuje projekt utworzenia w obwodzie swierdłowskim wspólnego zakładu produkcyjnego, który ma na bazie spedytora "Amkodor" zamontować zunifikowaną zrywarę-ładowarkę z zestawem swierdłowskich przystawek. Głubokoe i Newyansk, Mołodeczno i Kachkanar już współpracują w ramach współpracy międzywspólnotowej w oparciu o podpisane umowy. Plan działań w zakresie współpracy na lata 2015-2016 jest realizowany przez Komitet Wykonawczy miasta Mińska i administrację Jekaterynburga. Poza tym "mamy wspólny potencjał w takich kwestiach jak: wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań w instytucjach akademickich, wymiana doświadczeń

¹⁴⁸ Białoruś i obwód swierdłowski Rosji zintensyfikują swoje wysiłki na rzecz zwiększenia współpracy przemysłowej [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-sverdlovskaja-oblast-rossii-aktivizirujut-rabotu-po-naraschivaniju-promkooperatsii-6165-2015>.

w szkolnictwie wyższym i zawodowym, rozwój wspólnych projektów edukacyjnych"¹⁴⁹.

Jak widzimy, ta międzyregionalna współpraca w formie państwa Unii ma bardzo duży potencjał i poważne perspektywy obejmujące szeroki zakres obszarów tematycznych. Należy założyć, że otrzyma on nowe impulsy rozwojowe w przygotowywanym obecnie Planie rozwoju współpracy między Rządem Republiki Białorusi a Rządem Obwodu Swierdłowskiego na lata 2016-2018.

FOR AUTHOR USE ONLY

¹⁴⁹ Kujawaszew, Obwód Swierdłowski jest gotowy zaoferować Białorusi szereg wzajemnie korzystnych projektów przemysłowych (w języku rosyjskim) / E. Kujawaszew // [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: <http://www.belta.by/interview/view/sverdlovskaja-oblast-gotova-predlozhit-belarusi-tselyj-rjad-vzaimovogyodnyh-promyshlennyh-proektov-4160>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Północny Kaukaz: aktualne kwestie dotyczące interakcji

Jeszcze w maju 2016 r. Rada Ministrów Państwa Związkowego Białorusi i Rosji przyjęła rezolucję "O planie działań na rzecz utworzenia wspólnej przestrzeni informacyjnej Państwa Związkowego na lata 2016-2020", której realizacja pozwoli usystematyzować działania informacyjne w Państwie Związkowym i poprawić jakość publikacji tematycznych, w tym dotyczących współpracy między regionami Białorusi i Rosji, która jest najważniejszym obszarem stosunków dwustronnych w ramach Państwa Związkowego. Przecież, jak zauważono na V Forum Obwodów Białorusi i Rosji, które odbyło się w październiku 2018 roku w Mohylewie, "to właśnie w obwodach naszych krajów zaczyna się wiele łańcuchów produkcyjnych i technologicznych do produkcji wspólnych wyrobów"¹⁵⁰. Dość powiedzieć, że podstawa umowna i prawna tej interakcji obejmuje ponad trzysta umów dotyczących zwiększenia wielkości wzajemnych dostaw towarów, rozbudowy sieci dystrybucji towarów, wzmocnienia współpracy produkcyjnej, stworzenia zakładów montażowych. Nawet dziś bardzo ważne jest, aby realizacja tych wspólnych projektów była stale w centrum uwagi mediów centralnych i - co najważniejsze - regionalnych obu krajów.

Należy zaznaczyć, że czołowe pozycje w białorusko-rosyjskiej współpracy międzyregionalnej już od wielu lat zajmują okręgi centralny, uralski, nadwołżański i północno-zachodni. Północnokaukaskańska DR jest nadal znacznie opóźniona w rozwoju więzi partnerskich z Republiką Białorusi, ale niewątpliwie ma duży potencjał i warunki wstępne do osiągnięcia pozytywnych zmian w tym zakresie. Przecież "posiada on korzystne warunki dla rozwoju kompleksu rolno-przemysłowego, turystyki, uzdrowisk, górnictwa i przetwórstwa oraz rozwinięte funkcje tranzytowe"¹⁵¹. Te naturalne atuty regionu, aktywnie rozwijające się zagraniczne stosunki gospodarcze, są możliwe do zrealizowania, biorąc pod uwagę, że jednym z kluczowych czynników długofalowego rozwoju społeczno-gospodarczego Północno Kaukaskiego Okręgu Federalnego, jak zapisano w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego

¹⁵⁰ Wystąpienie na sesji plenarnej V Forum Regionów Białorusi i Rosji [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vystuplenie-na-plenarnom-zasedanii-v-foruma-regionov-belarusi-i-rossii-19684/.

¹⁵¹ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Północnokaukaskiego Okręgu Federalnego do 2025 r. [Zasoby elektroniczne]. - - 2010. - URL: <http://skfo.gov.ru/district/soc/sed/>.

Północno Kaukaskiego Okręgu Federalnego do 2025 roku, jest integracja w euroazjatycką przestrzeń gospodarczą, co "pozwoли zapewnić napływ inwestycji do regionów Północno Kaukaskiego Okręgu Federalnego pod warunkiem stworzenia korzystnych warunków inwestycyjnych i biznesowych"¹⁵². Jednocześnie jednym z efektywnych partnerów Północnokaukaskiego Okręgu Federalnego może być Białoruś. Z analizy publikacji w białoruskich środkach masowego przekazu wynika, że **Kraju Stavropolskiego, Republiki Czezeńskiej i Republiki Dagestanu** są jak dotąd oczywistymi liderami w tworzeniu partnerstwa z Białorusią w SCFD.

W ten sposób w połowie marca 2017 roku została podpisana Umowa o współpracy handlowo-gospodarczej, naukowo-technicznej i społeczno-kulturalnej między rządami Ziemia **Stavropolskiego** i Republiki Białorusi. Dokument ten znacznie rozszerzył istniejące prawne i umowne ramy współpracy między obwodem rosyjskim a Białorusią, po raz kolejny wymownie podkreślając wniosek, że "integracja z obwodami Białorusi jest koncepcyjnym kierunkiem stosunków zagranicznych Kraj¹⁵³Stavropolskiego". Jeszcze w roku 2000 i 2002 rząd Stavropolu podpisał umowy o współpracy z obwodowymi komitetami wykonawczymi Brześcia i Homela, przewidujące współpracę w dziedzinie handlu, gospodarki, nauki, technologii i kultury. A w 2008 roku została przyjęta Umowa o współpracy między Ziemską Izbą Przemysłowo-Handlową Stavropol a Białoruską Izbą Przemysłowo-Handlową. Jeszcze dziś w Kraju są szeroko reprezentowane wyroby wielu czołowych białoruskich przedsiębiorstw przemysłowych. Wśród nich są Mińskie Zakłady Ciągnikowe i Mińskie Zakłady Samochodowe. Popularnością cieszy się również białoruska żywność, co spowodowało otwarcie w Stavropolu sieci sklepów z produktami mięsnymi i mlecznymi z Białorusi. Z kolei przedsiębiorstwa Stavropolu opanowały dostawy na rynek białoruski: surowce rolne i produkty wstępnego przetwarzania - pszenica, mąka, olej słonecznikowy i słonecznikowy, wełna owcza; wyroby techniczne - liczniki energii elektrycznej i naczepy; wyroby przemysłu chemicznego - materiały polimerowe, tworzywa sztuczne, aerozole.

Wszystkie te fakty pokazują, że Ziemia Stavropolska jest jednym z najbardziej obiecujących partnerów gospodarczych Białorusi w Rosji. W 2013 roku obroty handlowe regionu i republiki wzrosły 1,5-krotnie w porównaniu z

¹⁵² Amirova, E.A. Analiza specyfiki społecznego i gospodarczego zróżnicowania rozwoju regionów SCFD / E.A. Amirova // Regionalne problemy transformacji gospodarczej. -- 2014. -- №9. -- C. 159.

¹⁵³ Vladimirov, V. Ekspansja rynkowa to zawsze dobra rzecz dla przedsiębiorców / V. Vladimirov // Euroazjatycka Unia Gospodarcza: aspekt regionalny: projekt inform.-integracja / redagowany przez ankietera. B. Zaleskiy, M. Valkovskiy, A. Mostovoy: aspekt regionalny: inform.-integracja. projekt / es., ankieter. - Mińsk: Biznesoftet, 2014. -- C. 56.

2012 rokiem, wynosząc 6,7 mld rosyjskich rubli. Jednak potem nastąpił pewien spadek. I dopiero w 2016 r. wielkość wzajemnej wymiany handlowej osiągnęła 140 milionów dolarów. Oznaczało to, że po dwóch latach spadku, jego dynamika wzrostu przekroczyła 9%. Jednocześnie fakt ten świadczy o tym, że Ziemia Stavropolska i Republika Białoruś mają obecnie realny potencjał do znacznego zwiększenia obrotów handlowych i rozszerzenia wzajemnych stosunków. Dlatego wizyta gubernatora Stavropolu W. Władimirowa na Białorusi w marcu 2017 roku została uznana w Mińsku za poważną intencję strony rosyjskiej, aby "znacznie zwiększyć wzajemny handel i uruchomić nowe obiecujące projekty w sektorach, w których jesteście dla siebie ciekawi i przydatni"¹⁵⁴. Wśród takich obiecujących obszarów stron są: rozwój więzi kooperacyjnych w przemyśle; efektywne współdziałanie w sektorze rolno-przemysłowym; realizacja obiecujących projektów w sektorze budowlanym; intensyfikacja współpracy w przemyśle lekkim; aktualizacja innowacyjnego komponentu partnerstwa.

Jeśli chodzi o współpracę przemysłową, to w 2013 roku odnotowano, że "na terenie Stavropola zarejestrowano ponad czterdzieść przedsiębiorstw z udziałem białoruskich inwestycji"¹⁵⁵. Ponadto, w celu rozszerzenia więzi kooperacyjnych, strona białoruska proponuje "realizować wspólne projekty MAZ-u i holdingu "Autokomponenty" z przedsiębiorstwami Ziemia Stavropolskiego"¹⁵⁶. Tym bardziej, że Ziemia Stavropolska "chce wrócić do kwestii organizowania produkcji montażowej białoruskiego sprzętu i jego serwisu"¹⁵⁷. Mówimy również o rozszerzeniu dostaw różnorodnego sprzętu z Białorusi do obwodu rosyjskiego - pasażerskiego, miejskiego, towarowego, drogowego - w celu realizacji tam dużych projektów infrastrukturalnych. Jednocześnie "dostawy sprzętu są możliwe na warunkach leasingu"¹⁵⁸. W sferze rolno-przemysłowej największym zainteresowaniem cieszą się dwa kierunki: dostawy nowoczesnego sprzętu technologicznego na Ziemię Stavropolską do odbudowy gospodarstw mlecznych

¹⁵⁴ Negocjacje z gubernatorem Stavropolskiego Terytorium Rosji Władimirem Władimirowem [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/peregovory-s-gubernatorom-stavropolskogo-kraja-rossii-vladimirom-vladimirovym-15800/.

¹⁵⁵ Vyshe Slavov, V.V. W perspektywie - wspólny rozwój innowacyjnych technologii (w języku rosyjskim) / V.Vyshe Slavov // Jednolita przestrzeń gospodarcza: integracja regionów: projekt inform.-integracja / redagowany przez rozmówców: B.Zaleskiy, M.Valkovskiy, A.Mostovoy. - Mińsk: Biznesofset, 2013. - - C. 79.

¹⁵⁶ Spotkanie z gubernatorem Stavropolskiego Terytorium Rosji [Zasoby Elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.government.by/ru/content/7111>.

¹⁵⁷ Negocjacje z gubernatorem Stavropolskiego Terytorium Rosji Władimirem Władimirowem [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/peregovory-s-gubernatorom-stavropolskogo-kraja-rossii-vladimirom-vladimirovym-15800/.

¹⁵⁸ Białoruś spodziewa się zwiększyć dostawy sprzętu na terytorium Stavropola i stworzyć nowe spółki joint venture - Kobyakov [Zasoby Elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-rasschityvaet-na-uvelichenie-postavok-tehniki-v-stavropolskij-kraj-i-sozdanie-novyh-sp-kobjakov-237868-2017/>.

z udziałem białoruskich specjalistów w realizacji projektów odbudowy i budowy gospodarstw hodowlanych; dostawy specjalistycznego sprzętu Mińskiej Fabryki Traktorów, z uwzględnieniem planów Ziemia Stawropolskiego w zakresie rozwoju winiarstwa. W dziedzinie innowacji białoruscy i staropolscy uczeni mogą naprawdę współpracować w dziedzinie robotyki i oszczędzania zasobów, geoinformatyki i geofizyki, mikrobiologii i biotechnologii.

Jeśli chodzi o **Republikę Czecheńską**, podpisała ona umowę o współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej z Republiką Białorusi w czerwcu 2017 roku na IV Forum Regionów Białorusi i Rosji. Dokument ten poważnie wzmocnił ramy prawne współpracy między Mińskiem a Groznym praktycznie we wszystkich obszarach partnerstwa, które zostało zainicjowane umową między obwodem rosyjskim a Mińską Radą Wykonawczą ds. współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technologicznej i kulturalnej, podpisaną w lipcu 2002 roku. Dokument ten był jednym z pierwszych porozumień pomiędzy Republiką Czecheńską a krajami trzecimi po rozpoczęciu okresu odbudowy. "Jednak z obiektywnych powodów dostępnych w tym czasie, w tym ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej w Republice [czecheńskiej] oraz obaw potencjalnych inwestorów co do możliwego ryzyka w dziedzinie działalności inwestycyjnej, umowy te niestety nie uległy dalszemu rozwojowi¹⁵⁹.

Ale po latach, kiedy rząd czecheński znacznie zintensyfikował prace nad wdrożeniem wszystkich wcześniej podpisanych umów z zagranicą, rozpoczął się postęp również w stosunkach ze stroną białoruską. Nowe impulsy do współpracy między Białorusią a Czechenią dało zrozumienie, że ten rosyjski region posiada znaczny potencjał gospodarczy i zasobowy, który pozwala mu tworzyć konkurencyjną gospodarkę, pozytywnie wpływającą na rozwój współdziałania z białoruskimi jednostkami administracyjnymi i terytorialnymi, strukturami biznesowymi, organizacjami publicznymi i kulturalnymi. Dlatego "pierwsza wizyta delegacji Republiki Czecheńskiej z wicepremierem na czele w Republice Białoruś odbyła się 6 lipca 2015 roku w celu omówienia kwestii współpracy korzystnej dla obu stron"¹⁶⁰. Do obwodu rosyjskiego zaczęto dostarczać

¹⁵⁹ Kadyrow, R. Konieczne jest nadanie nowego impulsu współpracy z Białorusią / R. Kadyrow // Białoruś - Rosja: współpraca regionów: projekt inform.-integracyjny / por. B.L. Zalesskiy, E.A. Korovkin, M.E. Korovkin, M.E. Korovkin. - Mińsk: BelTA, 2010. - - C. 58.

¹⁶⁰ Umarov, D. Najbardziej perspektywiczny kierunek jest postrzegany jako ustanowienie i rozwój współpracy w sferze przemysłowej / D. Umarov // Współdziałanie regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej: projekt / es. inform.-integratsiyu, wywiad: B. Zalesskiy, M. Valkovsky, A. Greshnikov. - Mińsk: Biznesoftet, 2016. - - C. 60.

białoruski sprzęt gospodarstwa domowego, tekstylia, kosmetyki, opony, a także sprzęt drogowy, komunalny i rolniczy holdingu Amkodor.

Ale niewątpliwie nowy etap w stosunkach między stronami otworzyła wizyta szefa Republiki Czecheńskiej R. Kadyrowa na Białorusi we wrześniu 2017 roku, podczas której zwrócono uwagę zarówno na rozwój współpracy handlowej, jak i na kluczowy temat współpracy dwustronnej - współpracę przemysłową, która zarówno w Mińsku, jak i w Groznm jest uważana za najbardziej zaawansowaną, wzajemnie korzystną formę współpracy, "która pozwala zaspokoić potrzeby rynku regionalnego, a także tworzyć miejsca pracy w dziedzinie zaawansowanych technologii"¹⁶¹. Jeśli chodzi o współpracę handlową, to zdaniem stron potencjał jej wielokrotnego wzrostu w najbliższych latach tkwi w dostawach do Czechenii białoruskiego sprzętu pasażerskiego, towarowego, wydobywczego, rolniczego, drogowego i komunalnego. Szczególnym projektem w tym zakresie mógłby być udział Mińskiego Zakładu Samochodowego w modernizacji czecheńskiej floty samochodów ciężarowych i autobusów.

Pierwszym krokiem w rozwoju białorusko-czecheńskiej współpracy produkcyjnej powinno być założenie przez białoruską firmę Bobruiskagromash zakładu montażowego w tym rosyjskim regionie. Przynajmniej w tej kwestii zostało już podpisane porozumienie z czecheńskim ministerstwem rolnictwa, a także istnieje jasność zarówno co do miejsc, jak i etapów realizacji projektu. A to może stać się swego rodzaju prologiem do zakrojonej na szeroką skalę współpracy stron w dziedzinie współpracy przemysłowej, ponieważ "Białoruś i Czechenia muszą opracować inne wspólne projekty, w szczególności dostawę sprzętu i części zamiennych holdingu "Autokomponenty" dla przedsiębiorstw przemysłu samochodowego Czechenii"¹⁶². Wśród innych obiecujących obszarów współpracy strony wskazały m.in.: sektor rolny - wprowadzanie zaawansowanych technologii w produkcji i przetwórstwie produktów rolnych, tworzenie gospodarstw mlecznych, zaopatrzenie w nowoczesne dojaranie, produkcję roślinną, hodowlę zwierząt, weterynarię; budownictwo i mieszkalnictwo oraz usługi komunalne - budowę dróg, projektowanie i budowę mieszkań i infrastruktury, zaopatrzenie w sprzęt drogowy i komunalny, materiały budowlane i windy.

¹⁶¹ Spotkanie z szefem Republiki Czecheńskiej Ramzanem Kadyrowem [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-glavoj-chechenskoj-respubliki-ramzanom-kadyrovym-17164/.

¹⁶² Spotkanie z szefem Republiki Czecheńskiej Ramzanem Kadyrowem [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.government.by/ru/content/7518>.

Innymi słowy, Mińsk i Grozny poważnie zobowiązały się do wypełnienia porozumienia podpisanego w czerwcu 2017 roku konkretnymi, wzajemnie korzystnymi projektami, biorąc pod uwagę zasadę wyrażoną przez czeczeńskiego przywódcę - "w interesie strony czeczeńskiej leży bezpośrednia praca bez pośredników¹⁶³". I wszystko wskazuje na to, że realizacja planu działania na lata 2018-20120, który określa wszystkie obiecujące obszary współpracy białorusko-czeczeńskiej, będzie kolejnym wymownym przykładem na to, że nawiązanie więzi między Białorusią a Czeczenią jest nowym etapem na drodze do wzmocnienia stosunków białorusko-rosyjskich.

Jeśli chodzi o inny temat Północnokaukaskiego Okręgu Federalnego - **Republikę Dagestanu, to Republika** Białorusi już w 2002 roku podpisała z tym rosyjskim regionem umowę o współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technologicznej i kulturalnej. W kwietniu 2014 r. ramy prawne tego współdziałania międzyregionalnego wzbogaciły się o Umowę między Stałym Komitetem Państwa Unii a rządem Republiki Dagestanu w sprawie współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej, kulturalnej i współpracy w dziedzinie kultury. W ramach niniejszego dokumentu strony wyraziły zamiar udzielenia pomocy w realizacji wspólnych programów i działań mających na celu rozwój więzi gospodarczych między obwodami Białorusi i Dagestanu, stworzenie warunków dla rozszerzenia więzi handlowych i gospodarczych między podmiotami gospodarczymi stron, a także współpracę w opracowywaniu rozwiązań dla działalności inwestycyjnej i innowacyjnej, w tym przyciąganie kapitału zagranicznego i zaawansowanych technologii zagranicznych. W tym czasie Dagestan wyraził swoje zainteresowanie dostawami białoruskich maszyn rolniczych, ponieważ "Dagestan musi zorganizować przetwórstwo produktów rolnych¹⁶⁴".

W tym samym 2014 roku obroty w handlu zagranicznym między Białorusią a Dagestanem wyniosły prawie 14 milionów dolarów, z czego udział w białoruskim eksporcie wyniósł około 13 milionów dolarów, na podstawie "wyrobów mineralnych, wyrobów metalowych, drewna, wyrobów celulozowych i papierniczych, maszyn, urządzeń i pojazdów, wyrobów przemysłu chemicznego, gumy, tekstyliów, wyrobów włókienniczych i obuwia, wyrobów

¹⁶³ Kadyrow, R. O słowie prezydenta, wizerunku Czeczenii i współpracy / R. Kadyrow // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/interview/view/o-slove-prezidenta-imidzhe-chechni-i-sotrudnichestve-kadyrov-podelilsja-vpechatlenijami-ot-vstrechi-s-5791/>.

¹⁶⁴ Umowa o współpracy została podpisana ze Stałym Komitetem Państwa Związku Rosji i Białorusi [zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: https://www.riadagestan.ru/news/president/podpisano_soglashenie_o_sotrudnichestve_s_postoyannym_komitetom_soyuznogo_gosudarstva_rossii_i_belorussii/.

skórzanych, wyrobów futrzarskich, artykułów spożywczych i surowców rolnych"¹⁶⁵. Na imprezie "Forum obwodów Białorusi i Rosji", która odbyła się w czerwcu 2014 roku w Makhaczkali, strony zgodziły się opracować "kwestię wprowadzenia białoruskich technologii uprawy produktów rolnych, technologii przetwórstwa mleka, produkcji serów, mięsa drobiu brojlerskiego, wykorzystania nowych technologii w produkcji jaj" w ramach realizacji wspólnych projektów inwestycyjnych na ziemi dagestańskiej¹⁶⁶. We wrześniu 2014 r. strony uzgodniły stworzenie i realizację wspólnych projektów mających na celu stworzenie infrastruktury turystycznej na obszarach wiejskich. W szczególności Traktat Intencyjny został następnie podpisany przez Komisję Turystyki Dagestanu i białoruskie stowarzyszenie społeczne "Odpoczynek we wsi". Dokument ten "implikuje interakcję stron w dziedzinie turystyki wiejskiej i współpracy kulturalnej, przyciąganie turystów, promowanie marki Dagestan jako obszaru turystycznego"¹⁶⁷.

W marcu 2015 roku Miński Zakład Ciągników otworzył w Dagestanie swoje centrum dealerskie do obsługi sprzętu na bazie firmy "Dagselmash" w powiecie bujnackim, gdzie w pierwszym etapie "przeprowadzona zostanie renowacja ciągników, a w przyszłości - wdrożenie nowego sprzętu"¹⁶⁸. W tym celu podjęli się zadania przygotowania miejsca ekspozycji białoruskich ciągników oraz przeszkolenia specjalistów, dając im możliwość zdobycia niezbędnych umiejętności w zakresie konserwacji i naprawy sprzętu w centrum szkoleniowym Mińskich Zakładów Ciągnikowych. W tym samym roku 2015 jaskrawym wydarzeniem współpracy międzyregionalnej były Targi Białoruskich Producentów Towarowych, które odbyły się w Dagestanie, gdzie zaprezentowano towary kompleksu rolno-przemysłowego i przemysłu lekkiego: słodczyce, miody różnego rodzaju, wyroby wędliniarskie, odzież, obuwie, tekstylia i wiele innych. W rezultacie strona Dagestani oszacowała, że w 2017 roku miała "największe

¹⁶⁵ Abdulatipov, R. Współpraca regionalna jest strategicznie konieczna w warunkach polityki sankcji Zachodu / R. Abdulatipov // Współdziałanie regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej: projekt / es. inform.-integ., wywiad: B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Greshnikov. - Mińsk: Biznesofset, 2016. - -- C. 22.

¹⁶⁶ Dagestan i Białoruś zgodziły się na współpracę w biznesie [Zasoby elektroniczne]. - -- 2014. - URL: <http://www.dag.aif.ru/society/details/1186729>.

¹⁶⁷ Białorusini będą uczyć Daghestanczyków, jak rozwijać turystykę wiejską [Zasoby elektroniczne]. - -- 2014. - URL: <https://www.interfax.by/news/belarus/1167841>.

¹⁶⁸ MTW otworzyło centrum dealerów w Dagestanie [Zasoby elektroniczne]. - -- 2015. - URL: <https://www.belarus.by/ru/business/business-news/mtz-otkryl-dilerskij-tsentr-v-dagestane-i-0000020779.html>.

transakcje handlowe z Azerbejdżanem - 47,93 mln dolarów, Iranem - 34,54 mln dolarów, Chinami - 17,81 mln dolarów, Białorusią - 16,67 mln¹⁶⁹ dolarów".

Podsumujmy to. Wszystkie te fakty wyraźnie pokazują, jak szeroki jest zakres tematyczny publikacji medialnych obu krajów na temat organizacji współpracy między obwodami Białorusi i Stavropolu, Czeczenii i Dagestanu. Najważniejszym zadaniem stojącym dziś przed mediami białoruskimi, stavropolskimi, czeczeńskimi i dagestańskimi w tym zakresie jest zapewnienie odpowiedniego poziomu artykulacji medialnej tej międzyregionalnej współpracy, w której wszystkie wspólne projekty powinny znaleźć pełne odzwierciedlenie w przestrzeni medialnej, aby ostatecznie zapewnić przejście integracji związkowej do jakościowo nowego państwa - całkowitej interakcji na wszystkich szczeblach.

FOR AUTHOR USE ONLY

¹⁶⁹ W sprawie wyników handlu zagranicznego Republiki Dagestanu za rok 2017. [Zasoby elektroniczne] - - - 2018. - URL: https://makhachkala.mid.ru/mezdunarodnoe-sotrudnicestvo/-/asset_publisher/ZPNsLt1FS6Qn/content/ob-itogah-vnesnej-torgovli-respubliki-dagestan-za-2017-g-?inheritRedirect=false.

Białoruś - Daleki Wschód: specyfika intensyfikacji korzystnej dla obu stron współpracy

Najważniejszym narzędziem intensyfikacji współpracy pomiędzy Białorusią i Rosją oraz pogłębienia sojuszniczych więzi społeczno-gospodarczych, naukowych, naukowo-technicznych, edukacyjnych, kulturowych i humanitarnych jest dalsze konsekwentne rozszerzanie białorusko-rosyjskiej interakcji na poziomie regionalnym w celu "wzmocnienia państwa unijnego, rozwoju Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej, stymulowania procesów integracyjnych w przestrzeni WNP"¹⁷⁰. Na III Forum Regionów Białorusi i Rosji, które odbyło się w czerwcu 2016 roku w Mińsku, wśród głównych trendów obserwowanych w Państwie Unii był fakt, że "w ostatnim czasie we współpracy aktywnie uczestniczyły Ural, Syberia i Daleki Wschód"¹⁷¹.

Szczególne zainteresowanie w tym zakresie budzi intensyfikacja stosunków partnerskich Republiki Białorusi z najbardziej odległym regionem Rosji - Dalekim Wschodem, którego ludność nie sięga nawet siedmiu milionów osób. Jednak ze względu na fakt, że w tej części Rosji znajdują się najbogatsze zasoby surowców naturalnych - prawie cały stół Mendelejewa, a głównymi kierunkami gospodarki są górnictwo, wydobywanie złota, rybołówstwo i leśnictwo, hutnictwo metali nieżelaznych i budownictwo okrętowe, dziś całkiem realistyczne jest prognozowanie, że "Daleki Wschód stanie się centrum życia gospodarczego w Rosji za dziesięćdziesiąt lat". Kraje regionu Azji i Pacyfiku doświadczają obecnie silnego wzrostu gospodarczego"¹⁷².

Na II Wschodnim Forum Ekonomicznym, które odbyło się na początku września 2016 roku we Władywostoku, rosyjscy przywódcy wyrazili ambitny i ambitny cel - uczynienie z Dalekiego Wschodu jednego z ośrodków rozwoju społeczno-gospodarczego Rosji - potężnego, dynamicznego i zaawansowanego. Jego geografia, zasoby naturalne, bezpośredni dostęp do najbardziej obiecujących rynków dają regionowi niewyczerpane możliwości zastosowania inicjatywy

¹⁷⁰ Wyniki Forum Regionalnego potwierdzają skuteczność wybranej formy interakcji - dokumentu końcowego [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/society/view/rezultaty-foruma-regionov-podtverzhajut-effektivnost-vybraznoj-formy-vzaimodejstwiya-itogovyj-dokument-196724-2016/>.

¹⁷¹ Białoruś i Rosja muszą przyspieszyć harmonizację programów unijnych - Rapota [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/belarusi-i-rossii-nado-uskorit-soglasovanie-sojuznyh-programm-196625-2016/>.

¹⁷² Daleki Wschodni Dystrykt Federalny [Zasoby Elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://dfo.gov.ru/district/>.

przedsiębiorczej i czynią go jednym z najważniejszych priorytetów krajowych Rosji, której strategia rozwoju powinna opierać się na "otwartości na współpracę, na szeroką współpracę międzynarodową"¹⁷³.

Dlatego zarówno dla samej Federacji Rosyjskiej podmioty Dalekowschodniego Okręgu Federalnego stają się platformą wejścia na obiecujące rynki państw azjatyckich, a aktywna promocja interesów Białorusi "nie tylko wzmocni dwustronne stosunki handlowe i gospodarcze, lecz również wejdzie na rynki państw sąsiednich - Chin, Japonii, Republiki Korei"¹⁷⁴. W tym celu strony już teraz podejmują konkretne działania na rzecz aktualizacji współpracy dwustronnej, uznając handel, turystykę, budownictwo i rolnictwo za najbardziej obiecujące obszary współpracy.

W 2016 roku zdecydowanym liderem pod względem realizacji konkretnych projektów współpracy międzyregionalnej z Białorusią wśród podmiotów Dalekiego Wschodniego Okręgu Federalnego był **Sachalin**, którego potencjał gospodarczy zlokalizowany jest w trzech strefach wzrostu gospodarczego - Sachalinie Południowym, Kurału i Sachalinie Północnym. Produkt regionalny brutto tworzą tu głównie takie branże jak: wydobywanie ropy naftowej, gazu ziemnego i węgla, przemysł rybny i spożywczy, przemysł materiałów budowlanych. Wśród głównych priorytetowych elementów rozwoju gospodarczego Sachalinu, stymulujących zadania modernizacji, dywersyfikacji i wzrostu konkurencyjności regionalnej gospodarki, znajdują się zagraniczne działania gospodarcze, których rozwój powinien mieć decydujący wpływ na współpracę i integrację regionalnej gospodarki z gospodarką krajów Azji i Pacyfiku. Należy zauważyć, że geografia działalności handlu zagranicznego Sachalinu jest bardzo zróżnicowana i reprezentowana przez ponad sto krajów. Jednocześnie "strategicznym celem rozwoju zagranicznej działalności gospodarczej do 2025 roku jest zapewnienie harmonijnego wejścia kompleksu gospodarczego regionu do systemu światowych stosunków gospodarczych regionu Azji i Pacyfiku, zwiększenie obrotów handlu zagranicznego Obwodu Sachalińskiego dzięki wzrostowi dostaw eksportowych produktów o wysokim

¹⁷³ Władimir Putin wziął udział w sesji plenarnej Eastern Economic Forum [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: https://forumvostok.ru/wp-content/uploads/2016/09/03.09_Plenarno_e_zasedanie.pdf.

¹⁷⁴ Białoruś planuje rozszerzyć powiązania biznesowe z Dalekim Wschodem [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-planiruet-rasshirjat-delovye-svjazi-s-dalnim-vostokom-208745-2016/>.

udziale wartości dodanej, przyciągnięcie inwestycji do branż zorientowanych na eksport"¹⁷⁵.

Obroty handlowe Republiki Białoruś z tym rosyjskim regionem tradycyjnie jeszcze do niedawna wahały się od dwóch do czterech milionów dolarów rocznie. Interakcja białorusko-sachalińska otrzymała silny impuls w październiku 2015 roku, kiedy to na najwyższym szczeblu w Mińsku stwierdzono, że "Białoruś jest zainteresowana projektami stworzenia obszaru zaawansowanego rozwoju na Sachalinie". <...> Priorytetowe kierunki mogą stać się współpracą przemysłową, rolnictwem, sferą budowlaną". W szczególności dyskusja koncentrowała się na gotowości Białorusi do pomocy obwodowi sachalińskiemu w modernizacji kompleksu rolniczego, na aktywnym udziale białoruskich specjalistów w budowie autostrad i centrów logistycznych, na bliższej współpracy w zakresie transportu pasażerskiego. Jednocześnie strona sachalińska wyraziła zainteresowanie nabyciem szerokiej gamy białoruskiego sprzętu - komunalnego, pasażerskiego, do obróbki drewna, a także pogłębieniem współpracy przemysłowej, nabyciem mięsnych i mlecznych produktów rolnych, udziałem białoruskich budowniczych w budowie mieszkań czynszowych i hipotecznych na wyspie. Do końca 2015 roku strony przygotowały plan działania na rzecz rozwoju współpracy dwustronnej na lata 2016-2018, który określa konkretne środki, które "przyczynią się do rozwoju stosunków handlowych i gospodarczych między Białorusią a regionem Sachalinu"¹⁷⁶.

Jednym z głównych kierunków współpracy jest budowa miasteczka rolniczego i gospodarstwa mleczarskiego, które mają być zlokalizowane na terenie Państwowego Gospodarstwa Rolnego "Korsakovsky" w rejonie wsi Razdolny, gdzie "powstanie nowoczesny kompleks hodowli bydła na 1,2 tys. sztuk z całą niezbędną infrastrukturą, stworzone zostaną wszystkie warunki do stałego pobytu mieszkańców miasteczka rolniczego: drogi asfaltowe, zaplecze socjalne, oświetlenie uliczne, gazyfikacja"¹⁷⁷. Innymi słowy, będzie to cały kompleks rolniczy z bazą warzywną, stacją maszyn i traktorów, dużą mleczarnią, która będzie również produkować żywność dla dzieci. Do sierpnia 2016 roku wybudowano tu już część wykopów kiszonkowych, które zapewnią bydłu wysokiej jakości paszę do rozwoju hodowli bydła mięsnego na bazie

¹⁷⁵ Strategia Rozwoju Obwodu Sachalińskiego [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: <http://sakhalin.gov.ru/index.php?id=139>.

¹⁷⁶ Andrey Kobayakov spotkał się z gubernatorem Obwodu Sachalińskiego [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.government.by/ru/content/6059>

¹⁷⁷ Białoruś planuje zakończyć do końca 2016 roku budowę I etapu rolniczego miasteczka na Sachalinie [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-planiruet-zavershit-stroitelstvo-1-j-ocheredi-agrogorodka-na-sahaline-do-kontsa-2016-goda-185195-2016/>.

państwowego gospodarstwa. Jak wiadomo, Sachalin jeszcze nie w pełni zaopatruje się w żywność, dlatego współpraca z Białorusią może stać się dobrą pomocą w rozwiązaniu tego problemu. Wiele innych faktów również wskazuje na ten wniosek.

W szczególności w 2016 roku, po 30-letniej przerwie, strona białoruska wznowiła uprawę ziemniaków na Sachalinie, wysadzając swoje nasiona na pierwszych 40 hektarach. A już w 2017 roku planuje się używać tylko białoruskich sadzeniaków. W tym celu "Białoruskie Centrum Ziemniaka przejmie prace związane z utworzeniem centrum nasiennego¹⁷⁸". Interesujące jest również to, że już teraz dwa sachalińskie gminy przygotowują tereny pod uprawę drzew owocowych, które będą uprawiane w oparciu o białoruską technologię. Jedno z tych miejsc znajduje się w powiecie Korsakovskim, niedaleko wyżej wymienionego rolniczego miasta. Drugi ogród jest sadzony w dzielnicy Kholmsky. "Na wiosnę 2017 roku planowane jest posadzenie drzew w dwóch miejscach, zostaną one dostarczone z Białorusi¹⁷⁹". Ogólnie rzecz biorąc, zauważalne ożywienie stosunków białorusko-sachalińskich pozwoliło tylko w pierwszej połowie 2016 roku pięciokrotnie zwiększyć ilość stosunków handlowych z Białorusią w zakresie dostaw żywności do Sachalina, a poprzez eksport mleka w proszku, produktów mięsnych i ziemniaków zwiększyć je do miliarda rubli rosyjskich.

W czerwcu 2016 roku strony podpisały kilka dokumentów mających na celu wzmocnienie białorusko-sachalińskiej interakcji. Przede wszystkim w dziedzinie mechanizacji rolnictwa - na dostawę trzech linii do sortowania ziemniaków o wartości 721 tys. euro, 50 mińskich ciągników, 50 sianokosów produkowanych przez JSC "Managing Company of Holding "Babruiskagromash", siewników precyzyjnych JSC "Lidagroprommash". Zawarto również umowy na dostawę na Sachalin trzech autobusów elektrycznych i dwóch przystanków ze stacjami ładowania Belkommunmash Holding Management Company OJSC oraz dziesięciu mobilnych przyczep handlowych MAZ-Kupava Automobile Trailer and Body Plant LLC. W sumie zawarto

¹⁷⁸ Michowicz, S. Białorusini uczeni wezmą udział w tworzeniu centrum nasiennego w obwodzie sachalińskim (w języku rosyjskim) / S. Michowicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/society/view/beloruskie-uchenye-primut-uchastie-v-sozdanii-semennogo-tsentra-v-sahalinskoj-oblasti-196634-2016/>.

¹⁷⁹ Browar, E. Gardening na Sachalinie będzie rozwijany w oparciu o białoruskie technologie (w języku rosyjskim) / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/sadovodstvo-na-sahaline-budut-razvivat-na-osnove-beloruskikh-tehnologij-207030-2016/>.

wówczas "kontrakty o wartości ponad 400 mln rubli rosyjskich z Sachalinem"¹⁸⁰. Szczególną uwagę w tym wykazie umów zwraca się na białoruskie autobusy elektryczne, których dostawa planowana jest na koniec 2016 roku. Urządzenia te, ze względu na brak niebezpiecznych emisji, niski poziom hałasu i korzystanie z czystych źródeł energii, są uważane za najważniejszy element "zielonej gospodarki". Sachalińczyków w elektrycznych autobusach przyciąga również fakt, że są oni już "dobrze sprawdzeni" na miejskich trasach w Bułgarii i Chinach, wyposażeni w chińskie superkondensatory¹⁸¹. Łącznie Obwód Sachaliński planuje do końca 2016 roku zakupić na Białorusi około 250 jednostek wyposażenia miejskiego i autobusowego. A to dopiero początek.

Kolejnym tematem Dalekowschodniego Okręgu Federalnego Rosji, z którym Białoruś w ostatnich latach znacznie zwiększyła swoje wzajemne oddziaływanie, jest **Obwód Amurski**. Pierwsza deklaracyjna umowa z nią została zawarta przez stronę białoruską pod koniec 2002 roku. Ale dopiero siedem lat później osiągnięto główne porozumienia o wzajemnie korzystnej współpracy. Warto wspomnieć, że Obwód Amurski nie jest przypadkowo nazywany koszykiem chleba Dalekiego Wschodu. Na przykład, około 65% całej rosyjskiej soi jest tu uprawiana. W 2014 r. zbiory zbóż w regionie, po kilkukrotnym zwiększeniu, wyniosły 1,4 mln ton, w tym około miliona ton soi. Jest oczywiste, że wzrost wielkości produkcji roślinnej wymaga zwiększenia i odnowienia parku maszynowego i ciągników w regionie. Dlatego budowa maszyn rolniczych stała się priorytetowym obszarem współpracy białorusko-amurskiej.

W 2010 roku na bazie zakładu "Kranspetsburmasz", którego głównymi partnerami były UAB "Gomselmasz", UAB "Mińskie Zakłady Ciągnikowe", UAB "Leedselmasz", UAB "Mińskie Zakłady Samochodowe", UAB "Lidagroprommasz", powstała produkcja montażowa urządzeń z komponentów białoruskich. W ciągu pięciu lat realizacji tego projektu ponad 700 sztuk sprzętu montażowego Amur dostosowanego do warunków przyrodniczych i klimatycznych zostało dostarczonych do producentów rolnych tego regionu Rosji. Przede wszystkim - kombajny zbożowe. "Jednocześnie poziom lokalizacji na początkowym etapie nie przekraczał 5 procent, a teraz wynosi do 35 procent.

¹⁸⁰ S. Michowicz, S. Białoruski sad pojawi się w obwodzie sachalińskim (w języku rosyjskim) / S. Michowicz // [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/beloruskij-fruktovij-sad-pojavitsja-v-sahalinskoj-oblasti-197006-2016/>.

¹⁸¹ Karuna, O.B. Białoruskie autobusy elektryczne pojawią się na ulicach Juzhno-Sachalińsk // [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/beloruskie-elektrobusy-pojavjatsja-na-ulitsah-juzhno-sahalinska-196908-2016/>.

W planach jest doprowadzenie go do 50 procent. Ponad połowa zbiorów w 2015 roku została zebrana z pól Amur za pomocą tego sprzętu¹⁸².

W 2012 roku w obwodzie amurskim zorganizowano montaż energochłonnych ciągników z białoruskich komponentów, a także dostarczono tu 28 wywrotek białoruskiego zakładu samochodowego o ładowności 130 ton. Już w 2013 roku dyskutowano o tym, że "Białorusini pomogą Rosjanom przy budowie potoków zbożowych, kompleksów mleczarskich różnego rodzaju i ich pozyskaniu, a także przy budowie gospodarstw ag¹⁸³roturystycznych". A w lutym 2014 roku strony podpisały program rozwoju współpracy na lata 2014-2018. W tym czasie w obwodzie amurskim znajdowało się już "pięć zakładów montażowych białoruskich przedsiębiorstw przemysłowych"¹⁸⁴. Ponadto strona białoruska wyraziła chęć rozszerzenia tej współpracy w zakresie dostaw nie tylko szeregu maszyn rolniczych - od pługów po suszarnie zboża - lecz również sprzętu dla kamieniołomów, budownictwa, drogowego, leśnego i użytkowego, tworząc centra serwisowe i handlowe dla jego utrzymania, a także magazyny i centra logistyczne. W praktyce, kwestia utworzenia spółki joint venture do przetwarzania produktów mlecznych z późniejszą dostawą nie tylko w obszarze rynku, ale także w krajach sąsiednich, w szczególności w Chinach, a nawet klastra mięsno-mlecznego, który "będzie obejmował gospodarstwo mleczarskie, kompleks trzody chlewnej, młyn paszowy, przedsiębiorstwa rolne i przetwórcze"¹⁸⁵.

W wyniku tego obrotu w handlu zagranicznym między Białorusią a regionem Amur w 2014 roku wzrosły 2,5-krotnie i wyniosły ponad 104 mln dolarów. Na trzecim posiedzeniu stałej grupy roboczej ds. rozwoju współpracy dwustronnej między Białorusią a obwodem amurskim w marcu 2015 roku strony

¹⁸² Kozlov, A. Priorytetowym kierunkiem interakcji jest inżynieria rolnicza / A. Kozlov // Interakcja regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji europejskiej: projekt / es. inform.-integ., wywiad: B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Greshnikov. - Mińsk: Biznesoftet, 2016. - - C. 90.

¹⁸³ 5 lutego Aleksander Łukaszenko spotkał się z gubernatorem obwodu amurskiego Olegiem Kozhemjako [Zasoby Elektroniczne]. - - 2013. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/5-fevralja-aleksandr-lukashenko-vstretijsja-s-gubernatorom-amurskoj-oblasti-olegom-kozhemjako-1530/.

¹⁸⁴ Iwaniuk, T. Przedsiębiorstwa Ministerstwa Przemysłu Białorusi dostarczą w 2014 roku mini-sprzęt dla gospodarstw obwodu amurskiego / T. Iwaniuk // [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/predprijatija-minproma-belarusi-budut-postavljat-v-2014-godu-mini-tehniku-dlja-fermerskih-hozjajstv-amur-36247-2014>.

¹⁸⁵ Grigorowicz, T. Białoruś oferuje pomoc w tworzeniu klastrów mięsno-mlecznych w obwodzie amurskim / T. Grigorowicz // [Zasób elektroniczny]. - - 2014. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-predlagaet-amurskoj-oblasti-pomosch-v-sozdanii-mjaso-molochnogo-klastera-51576-2014>.

zgodziły się na "zwiększenie eksportu białoruskich produktów rolnych"¹⁸⁶. W szczególności omówiono kontynuację współpracy w dziedzinie hodowli zwierząt z dostawą tysiąca sztuk młodego bydła hodowlanego z Białorusi do obwodu amurskiego w 2015 roku i dwóch tysięcy w 2016 roku. Ponadto strona białoruska wyraziła chęć utworzenia w regionie dalekowschodniego centrum handlowo-wystawienniczego dla produktów wytwarzanych na Białorusi. Po stronie Amuru pojawiła się propozycja rozważenia konkretnych projektów dotyczących przyszłej współpracy w dziedzinie pozyskiwania drewna. Wszystkie te fakty świadczą o bardzo bogatym i różnorodnym programie partnerstwa między Białorusią a Amur. Doświadczenia z ich rozwoju dowodzą jednego: duże odległości nie są już przeszkodą dla wzajemnie korzystnej białorusko-rosyjskiej współpracy międzyregionalnej.

Temat Dalekowschodniego Obwodu Federalnego, na przykład **terytorium Chabarowska**, które ma dostęp do Morza Ochockiego i Morza Japońskiego, również ma znaczący potencjał dla rozwoju współpracy międzyregionalnej z Republiką Białorusi. Podstawową gałęzią jego gospodarki jest kompleks paliwowo-energetyczny, gdzie dwie trzecie terytorium pokrywają lasy, jedna dziesiąta dalekowschodniego złota i jedna czwarta platynowych zasobów znajduje się w podglebiu, Połowa - miedź, jedna piąta - cyna, a także liczne złoża żelaza, manganu, ołowiu i cynku, molibdenu, tytanu-apatytu i rud miedziowo-niklowych, fosforytów i tlenku glinu, które wymagają dodatkowych badań geologicznych, gdzie "znajdują się dwie niezależne linie kolejowe - Transsyberyjską i Bajkałsko-Amurską, które są podstawą transkontynentalnego mostu lądowego Europa-Azja"¹⁸⁷. Jednocześnie udział przemysłu wytwórczego w całkowitej produkcji przemysłowej regionu wynosi już 60 procent.

Interesujące jest również to, że w Kraju Chabarowskim istnieją dwa obszary o specjalnym reżimie gospodarczym - w Chabarowsku i Komsomolsku nad Amurem, które dziś przyciągają szczególną uwagę inwestorów zagranicznych. Pierwszy z nich specjalizuje się w rolnictwie i produkcji żywności, produkcji materiałów budowlanych, transporcie i logistyce. Druga specjalizacja to obróbka metalu i budowa maszyn, produkcja materiałów kompozytowych i komponentów dla przemysłu lotniczego i stoczniowego, głęboka obróbka drewna.

¹⁸⁶ Białoruś i obwód amurski zamierzają zwiększyć wzajemny handel [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belarus.by/ru/business/business-news/belarus-i-amurskaja-oblast-namereny-uvelichit-objemy-vzaimnoj-torgovli-i-20298.html>.

¹⁸⁷ Przemysł i transport [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <https://www.khabkrai.ru/khabarovsk-krai/Razvitie-kрая/184>.

W związku z interakcją między Białorusią a Krajem Chabarowskim strony podpisały już w 2003 r. umowę o współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej, a w 2014 r. przyjęły plan działań w celu wdrożenia umowy, który przewiduje środki mające na celu zwiększenie wzajemnego obrotu handlowego, współpracę w dziedzinie produkcji, inwestycji, rolnictwa, nauki i techniki. Mińsk widzi duże perspektywy współpracy z tym rosyjskim regionem, ponieważ "Kraj Chabarowski importuje około 1 miliarda dolarów rocznie, podczas gdy udział białoruskich dostaw wynosi tylko około 1%, co jest bardzo małe"¹⁸⁸.

W przyjętym planie, wśród priorytetów rozwoju współpracy dwustronnej, strony wymieniły przede wszystkim rolnictwo i uzgodniły "dostawę białoruskich maszyn rolniczych do Kraju Chabarowskiego na zasadzi¹⁸⁹ dzierżawy". Strona białoruska zaoferowała również pomoc dla regionu przy budowie gospodarstwa mleczarskiego i wyposażenie go w roboty lub dojarnie białoruskiej produkcji. Ponadto omówiono utworzenie w Kraju Chabarowskim białoruskiego przedsiębiorstwa z własną siecią dystrybucji, a także otwarcie całej sieci białoruskich sklepów spożywczych.

Należy zauważyć, że to właśnie w tym właśnie rosyjskim regionie działa oddział Ambasady Republiki Białorusi w Federacji Rosyjskiej, którego głównym celem jest intensyfikacja integracji międzyregionalnej regionów Dalekiego Wschodu z partnerami białoruskimi. Utworzono również dwustronną grupę roboczą, która w latach 2014-2015 zajmowała się rozwojem dwustronnej współpracy w wielu dziedzinach, w tym organizacją dostaw do obwodu białoruskiego sprzętu komunalnego, drogowego, pożarniczego i rolniczego, towarowego, windowego; zwiększeniem dostaw białoruskich produktów rolno-przemysłowych i żywności przyjaznej dla środowiska. W związku z tym "na Dalekim Wschodzie powstało pierwsze w regionie centrum dystrybucji zamówień i dostaw białoruskich produktów, podjęto decyzję o rozszerzeniu asortymentu importowanych produktów"¹⁹⁰. Jednak region jest zainteresowany nie tylko zwiększeniem wzajemnej wymiany handlowej poprzez import wysokiej jakości białoruskich produktów, lecz również rozwojem współpracy

¹⁸⁸ Spotkanie z gubernatorem obwodu chabarowskiego Wiaczesławem Szortem [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-gubernatorom-xabarovskogo-kraja-rossii-vjacheslavom-shportom-9310/.

¹⁸⁹ Michaił Miasnikowicz spotkał się z Wiaczesławem Szortem [Zasób elektroniczny]. - - 2014. - URL: <http://www.government.by/ru/content/5624>.

¹⁹⁰ Szport, W. Kraj zamierza aktywnie wzmacniać stosunki dwustronne z Białorusią / W. Szport // Współdziałanie regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej: projekt / es. inform.-integr., wywiad: B. Zalessky, M. Walkowski, A. Gresznikow. - Mińsk: Biznesoftet, 2016. - - C. 86.

przemysłowej. Z tego powodu w obwodzie trwają prace nad utworzeniem zakładu montażowego wind w Wostokmetalurgii i Mohylewskim Maszynie Windy, a także białoruskich maszyn rolniczych. Zamiary te mogą być dobrym prologiem dla realizacji nowych wspólnych projektów nie tylko produkcyjnych, ale również innowacyjnych w zakresie technologii informacyjnych, materiałoznawstwa, tworzenia i stosowania nowych urządzeń pomiarowych. Gwarancją tego są silne związki pomiędzy środowiskiem naukowym kraju i regionu.

W 2015 roku znacznie zacieśniły się związki partnerskie z Republiką Białorusi i takim podmiotem Dalekowschodniego Okręgu Federalnego Rosji jak **Kraj Kamczacki**. Na Drugim Forum Regionów Białorusi i Rosji, które odbyło się w Soczi we wrześniu 2015 roku, rządy Republiki i regionu podpisały Umowę o współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technologicznej i kulturalnej, która ma na celu stworzenie korzystnych warunków do interakcji pomiędzy podmiotami gospodarczymi stron. Faktem jest, że w 2014 roku obroty handlowe Białorusi-Kamczatki nie przekroczyły 2 milionów dolarów. Jednocześnie opierała się na białoruskich dostawach mięsnych i spożywczych produktów ubocznych, wyrobów cukierniczych i cukierniczych, drewna i jego wyrobów, odzieży, transportu lądowego, łodzi i konstrukcji pływających.

Podpisany w Soczi dokument powinien przyczynić się do znacznego wzrostu wzajemnej wymiany handlowej - o 18-25 procent - oraz poszerzenia asortymentu produktów po obu stronach. Współpraca z białoruskimi producentami samochodów i sprzętu drogowego może stać się w tym przypadku bardzo obiecującym obszarem rzeczywistej interakcji. W końcu obwód ma nadzieję, że udział organizacji drogowych i budowlanych Białorusi w przetargach na obiekty miejskie i rozwój infrastruktury na Kamczatce może stać się czynnikiem przyczyniającym się do przyciągnięcia do obwodu nowych technologii w budownictwie drogowym. Ze swojej strony strona białoruska jest zainteresowana bezpośrednimi dostawami świeżych mrożonych ryb, produktów rybnych i owoców morza "Kamczatki" bezpośrednio z przedsiębiorstw rybackich obwodu, ponieważ do tej pory wysokiej jakości produkty rybne "Kamczatki" nie były dostarczane bezpośrednio do Białorusi. Dlatego też "w tej kwestii najbardziej obiecujące jest tworzenie rosyjsko-białoruskich spółek joint venture¹⁹¹".

¹⁹¹ Sobota, M. Zawarcie umowy przyczynia się do wzrostu współpracy handlowej i gospodarczej / M. Sobota // Współdziałanie regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej : projekt / es. inform.-integr., wywiad : B. Zalessky, M. Walkowski, A. Gresznikow. - Mińsk: Biznesoftet, 2016. -- C. 74.

Ogólnie rzecz biorąc, zainteresowanie kamczackiego środowiska biznesowego rozszerzeniem współpracy handlowej, gospodarczej i inwestycyjnej z partnerami białoruskimi kształtuje się dzisiaj w następujących obszarach: wspólna realizacja projektów na terenie wiodącego rozwoju społeczno-gospodarczego "Kamczatki"; zakładanie przedsiębiorstw głębokiego przetwórstwa ryb i owoców morza w obwodzie kamczackim; realizacja projektów w dziedzinie rolnictwa; rozwój infrastruktury turystycznej na terenie obwodu z udziałem inwestorów z Białorusi w branży budowlanej.

Innym tematem Dalekowschodniego Okręgu Federalnego, który ma znaczny niezrealizowany potencjał we współpracy z Republiką Białorusi, jest **Kraj Primorski** - placówka Rosji na Dalekim Wschodzie, gdzie tworzone są obszary zaawansowanego rozwoju z bardziej korzystnymi warunkami dla inwestorów i różnymi korzyściami dla biznesu. Zagraniczne stosunki handlowe Kraju są skierowane głównie do czterech krajów regionu Azji i Pacyfiku - Chin, Japonii, Korei Południowej i Stanów Zjednoczonych Ameryki. Stanowią one ponad 80 procent obrotów w handlu zagranicznym Primorye. Jeśli chodzi o Republikę Białorusi, to w 2013 r. wielkość jej wzajemnej wymiany handlowej z Krajem wyniosła 64,1 mln dolarów. Dziś ta liczba wygląda znacznie skromniej: "I tak w okresie styczeń-czerwiec 2016 r. wielkość eksportu do Kraju Primorskiego wyniosła 5,3 mln dolarów, import z Kraju Primorskiego - 0,7 mln dolarów"¹⁹². Jest oczywiste, że liczby te w żaden sposób nie odzwierciedlają rzeczywistego potencjału współpracy. Aby jednak mogły one ulec zmianie, strony muszą znacznie zintensyfikować kontakty i uzupełnić nową treść Umowy o współpracy w sferze handlowej, gospodarczej, społecznej i kulturalnej, podpisanej jeszcze w 1998 roku.

Strona białoruska widzi realne perspektywy współpracy z Krajem Primorskim "w dziedzinie przemysłu, transportu, kompleksu paliwowo-energetycznego oraz dostaw białoruskich wyrobów przemysłu maszynowego dla górnictwa, rolnictwa, dróg i obiektów użyteczności publicznej Primorye"¹⁹³. Mińsk rozumie, że budowa dużych przedsiębiorstw, rozpoczęta w tym regionie Rosji, doprowadzi do rozwoju przemysłu, który będzie potrzebował wysokiej jakości sprzętu, produkowanego na Białorusi. W związku z tym w Primorye istnieją realne możliwości zaopatrywania białoruskich kamieniołomów, rolnictwa, sprzętu odśnieżającego, produktów rolnych, przemysłu lekkiego,

¹⁹² Misja biznesowa Kraju Primorskiego odwiedzi Białoruś [Zasoby Elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/biznes-missija-primorskogo-kraja-posetit-belarus-208280-2016/>

¹⁹³ Dyrektor biura ambasady w Chabarowsku V. Maksymow odwiedził teren Primorski [Zasób elektryczny]. - - 2013. - URL: <http://embassybel.ru/departments/khabarovsk/news/a9648c49dd86.html>

spożywczego, drzewnego i innych. Dlatego, w celu realizacji tych planów, badana jest możliwość stworzenia w Primorsky Kraju "centrum dealerskiego dostarczającego leśny sprzęt do załadunku i zrywki oraz organizującego jego konserwację techniczną, gwarancyjną i serwisową, a także możliwość stworzenia produkcji montażowej kombajnów zbożowych i paszowych na bazie przedsiębiorstw Primorsky Kraju z udziałem i ewentualnym zaangażowaniem inwestorów zagranicznych"¹⁹⁴. Rozważane są również perspektywy utworzenia w regionie magazynu konsygnacyjnego dla sprzedaży wyrobów przedsiębiorstw przemysłu maszynowego Ministerstwa Przemysłu Republiki Białoruś z organizacją serwisu i konserwacji białoruskiego sprzętu, produkcji montażowej zaczepianych maszyn do siewu i zbioru plonów, centrum handlowego w celu zwiększenia dostaw białoruskich elewatorów i sprzętu dźwigowego. Krótko mówiąc, pomimo znacznego oddalenia geograficznego stron, istnieją perspektywy współpracy białorusko-południowej, a na pozór istnieją znaczne możliwości. I to jest zachęcające.

FOR AUTHOR USE ONLY

¹⁹⁴ Starichkov, A. Starichkov // Euroazjatycka Unia Gospodarcza: aspekt regionalny : projekt inform.-integracja / redagowany przez ankietera. B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk: Biznesofitet, 2014. - - C. 50-51.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - region Kostroma: od porozumienia do rzeczywistej współpracy

Ministerstwo Informacji Republiki Białoruś i Administracja Obwodu Kostromskiego Federacji Rosyjskiej podpisały memorandum o współpracy w dziedzinie prasy i informacji w ramach IV Forum Regionów Białorusi i Rosji, które odbyło się w Moskwie pod koniec czerwca 2017 roku. Niniejszy dokument zawiera postanowienia o wzajemnie korzystnej współpracy w dziedzinie środków masowego przekazu w celu skierowania ich na procesy integracyjne przy jednoczesnym opracowaniu praktycznych projektów w sferze środków masowego przekazu, ponieważ, jak twierdzi białoruski minister informacji L. Ananich, "realizacja naszych wspólnych projektów informacyjnych ma na celu nie tylko wymianę informacji, lecz również budowanie silnej przyszłości dla naszych narodów"¹⁹⁵.

Należy zauważyć, że Ministerstwo Informacji Republiki Białoruś od dawna i aktywnie współpracuje z kilkoma obwodami rosyjskimi. W szczególności trzy umowy - z Republiką Baszkortostanu, Moskwą i Jamało-Nienieckim Okręgiem Autonomicznym - są obecnie wdrażane, a także sześć protokołów o współpracy - z obwodami Briańsk, Kaliningrad, Leningrad, Moskwa, Niżny Nowogród i Uljanowsk. "Ponadto współpracę w dziedzinie informacji i prasy zapewniają postanowienia 11 protokołów rządowych i planów działania na rzecz wspierania współpracy między Republiką Białorusi i obwodami rosyjskimi"¹⁹⁶. Dlatego poszerzenie tej listy partnerów kosztem regionu Kostromy można nazwać kolejnym ważnym i konkretnym krokiem w kierunku stworzenia wspólnej przestrzeni informacyjnej Państwa Unii - Białorusi i Rosji. Takie skupienie uwagi partii na ekspansji segmentu medialno-informacyjnego integracji związkowej tłumaczy się tym, że jak stwierdzono na mównicy IV Forum Regionów Białorusi i Rosji, "opinia publiczna staje się prawdziwą siłą polityczną, której nie można ignorować, dlatego bardziej niż kiedykolwiek wcześniej konieczne jest aktywne

¹⁹⁵ Białoruś i obwód kostromski będą rozwijać współpracę w dziedzinie środków masowego przekazu [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/society/view/belarus-i-kostromskaja-oblast-budut-razvivat-sotrudnichestvo-v-oblasti-massovoj-informatsii-255131-2017/>.

¹⁹⁶ Umowy [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.mininform.gov.by/ru/soglasheniya-ru/>.

rozwijanie wspólnych projektów, podejmowanie nowych interesujących inicjatyw i angażowanie młodych ludzi w ich realizację"¹⁹⁷.

Należy przypomnieć, że temat współpracy informacyjnej między naszą republiką a obwodem kostromskim był dyskutowany na III Forum Regionów Białorusi i Rosji, które odbyło się w Mińsku w czerwcu 2016 roku. Następnie strony "zwróciły uwagę na znaczenie regionalnych interakcji środków masowego przekazu, w tym poszczególnych kanałów telewizyjnych".¹⁹⁸które mogłyby wymieniać interesujące programy i ogólnie nawiązywać bliższe więzi twórcze w celu wprowadzenia do masowej świadomości ich odbiorców kultury interakcji integracyjnej międzynarodowej, aby ostatecznie osiągnąć poziom adekwatnego artykułowania medialnego, przez co rozumiemy w tym przypadku "sytuację, w której przestrzeń medialna państw członkowskich Unii powinna i będzie w pełni odzwierciedlać niemal wszystkie wspólne projekty i procesy budowy integracji, będzie ułatwiać Jednocześnie, omawiając obiecujące obszary współpracy i możliwości wspólnych projektów, strona białoruska "wyraziła gotowość do zapewnienia dostaw wind osobowych, budownictwa drogowego i urzędzeń komunalnych do tego regionu Rosji, a także do zwiększenia eksportu produktów mięsnych i mlecznych, ziemniaków i warzyw"¹⁹⁹.

W tym miejscu należy podkreślić, że współdziałanie obwodu kostromskiego z Republiką Białorusi w ciągu ostatnich piętnastu lat opierało się na dwustronnych umowach "z poszanowaniem zasady cywilizowanego równego partnerstwa w interesie zaopatrzenia ludności obwodu w żywność i dobra konsumpcyjne, stworzenia warunków do poprawy klimatu inwestycyjnego i przyciągnięcia inwestycji w gospodarce regionalnej, a także aktywniejszej promocji towarów kostromskich na rynku białoruskim"²⁰⁰. Punktem wyjścia w relacjach między Republiką Białorusi a Obwodem Kostromskim może być podpisana w lutym 2017 roku umowa między rządem białoruskim a administracją

¹⁹⁷ Porozumienie o współpracy w dziedzinie prasy i informacji zostało podpisane na Forum Regionalnym [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/society/view/memorandum-o-sotrudnichestve-v-oblasti-pechati-i-informatsii-podpisan-na-forume-regionov-255207-2017/>.

¹⁹⁸ Białoruś oferuje obwód kostromski w celu rozszerzenia współpracy w dziedzinie informacji [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/society/view/belarus-predlagaet-kostromskoj-oblasti-rasshirit-sotrudnichestvo-v-informatsionnoj-sfere-231787-2017/>.

¹⁹⁹ Białoruś i obwód kostromski podpisują umowę o współpracy w dziedzinie ekonomii, nauki i kultury [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-kostromskaja-oblast-podpishut-soglaszenie-o-sotrudnichestve-v-ekonomike-nauke-i-kulture-211290-2016/>.

²⁰⁰ Konovalov, A. Konieczne jest wstępne omówienie możliwości stron w zakresie opracowania zgodnych propozycji projektów / A. Konovalov // Unia Celna: interakcja regionalna. Widok z Rosji: projekt inform.-integr. / pod redakcją ankietera: B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk : Tezeusz, 2012. - - C. 95.

tego rosyjskiego obwodu o współpracy handlowej i gospodarczej, naukowo-technicznej oraz społecznej i kulturalnej. W sierpniu 2017 roku porozumienie to zostało poparte i określone w Planie wspólnych działań na lata 2017-2019, który przewiduje ścisłą współpracę między stronami "w następujących dziedzinach: przemysł, budownictwo, mieszkalnictwo i usługi komunalne rolno-przemysłowe i leśne, informacja, edukacja, zdrowie, nauka, kultura i sztuka, działalność wystawiennicza i marketing informacyjny"²⁰¹.

Należy zauważyć, że jeszcze wcześniej podobne umowy zostały podpisane między obwodem kostromskim a niektórymi obwodami białoruskimi - brzeskim (2003), witebskim (2005) i mohylewskim (2006). Ta interakcja międzyregionalna jest uzupełniana przez relacje bliźniacze na poziomie międzygminnym. I tak, jeszcze w 2009 roku okręg Kologriwa regionu Kostroma "zawarł umowę o przyjaźni i współpracy z okręgiem Smorgon regionu Grodno". W 2012 roku Bobruisk został bliźniakiem Kostroma"²⁰². Jeśli chodzi o współpracę miast siostrzanych, to od samego początku zgodziły się one pomagać sobie nawzajem w rozwoju stosunków handlowych i gospodarczych między przedsiębiorcami i organizacjami, uczestniczyć w opracowywaniu i realizacji nowoczesnych projektów mających na celu rozwój gospodarczy, a także "będą współpracować w zakresie polityki kulturalnej młodzieży, w tym w dziedzinie kształcenia zawodowego, rozwoju dziecięcej sztuki amatorskiej oraz prowadzić zajęcia mistrzowskie z udziałem czołowych specjalistów kreatywnych miast"²⁰³. Najwyraźniej realizacja tych relacji partnerskich może mieć bardzo dobry efekt, biorąc pod uwagę doświadczenie, jakie Kostroma ma już w takiej formie współpracy międzynarodowej, która dwanaście lat temu została wysoko oceniona przez Radę Europy - ten niezależny organ współpracy międzyparlamentarnej: "Komisja ds. organów samorządu lokalnego Zgromadzenia Parlamentarnego na posiedzeniu w dniu 28 kwietnia 2005 r. postanowiła przekazać miastu flagę Rady Europy"²⁰⁴. A jeżeli weźmiemy pod uwagę, że obwód kostromski liczy obecnie 179 podmiotów miejskich, w tym sześć obwodów miejskich, 24 obwody miejskie, 12 miejskich i 137 wiejskich, to nietrudno ocenić perspektywę dalszego rozwoju współpracy między Białorusią a tym rosyjskim obwodem na poziomie

²⁰¹ Rozszerzenie współpracy Obwodu Kostromskiego z Republiką Białorusi [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2017. - URL: <http://investkostroma.ru/mobile/news/1392.html>.

²⁰² Aleksejew, P. Współpraca powinna być skierowana na wykorzystanie dostępnych potencjałów (w języku rosyjskim) / P. Aleksejew // Wspólna przestrzeń gospodarcza: integracja regionów: projekt inform.-integracja / redagowany przez rozmówców: B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk : Biznesosset, 2013. - - C. 135.

²⁰³ Kostroma stała się bliźniakiem Bobrujska [Zasobów Elektronicznych]. - - 2012. - URL: <http://k1news.ru/news/culture/kostroma-stala-pobratimom-bobrujska/>

²⁰⁴ Działalność międzynarodowa [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: http://www.gradkostroma.ru/i/u/power/international/international_action.pdf.

międzywspólnotowym. Należy przypomnieć, że już kilka lat temu strony rozważały "zawarcie takich umów między miastem Manturowo a Połockim obwodem Witebskim, obwodem Ostrowskim i Dribińskim obwodem Mohylewskim"²⁰⁵.

W tym samym szeregu partnerstw - współpraca z białoruskimi kolegami z Izby Przemysłowo-Handlowej obwodu kostromskiego, którzy podpisali odpowiednie umowy z brzeskimi i mińskimi oddziałami Białoruskiej Izby Przemysłowo-Handlowej. Ta lista istniejących dokumentów dwustronnych daje stronie białoruskiej podstawy do stwierdzenia na najwyższym szczeblu, że "Obwód Kostromski od dawna jest obiecującym i wiarygodnym partnerem Białorusi"²⁰⁶.

Ze statystyk wynika, że w ostatnich latach administracja regionu Kostroma prowadzi bardzo aktywną politykę wewnętrzną i otwartą politykę zagraniczną, mającą na celu stworzenie optymalnych warunków dla przyciągania inwestycji, innowacyjnych technologii i tworzenia w gospodarce regionu przemysłu opartego na wiedzy. Dość powiedzieć, że w roku 2016 zagraniczna działalność gospodarcza przedsiębiorstw i organizacji regionu prowadzona była z 89 krajami. Pierwszymi trzema głównymi partnerami handlowymi tego regionu Rosji w 2016 roku były Kazachstan, Białoruś i Finlandia. A dopiero po nich były Chiny, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Niemcy, Ukraina, Włochy, Uzbekistan, Azerbejdżan, Czechy, Szwecja, Holandia, Turcja, Stany Zjednoczone Ameryki, Polska, Francja i Egipt. Fakt ten mówi również sam za siebie: w roku 2016 obroty w handlu zagranicznym regionu wzrosły od razu o 45,6 procent, wynosząc 439,8 mln dolarów. Prawdopodobnie dzieje się tak również dlatego, że "przedsiębiorstwa regionu są liderami w Rosji w produkcji ropy i gazu oraz urządzeń do podnoszenia ładunku, szczegóły grupy cylindra-tłoka, elementy systemu kontroli mikroprocesora silnika, produkcji stoczniowej, przędzy bawełnianej, odzieży, nawozów mineralnych, piły-zbieraki"²⁰⁷.

²⁰⁵ Slyunyaev, I. Stoimy na samym początku drogi rozwoju partnerstwa / I. Slyunyaev // Białoruś - Rosja: współpraca regionów : projekt inform.-integr. / com. B.L. Zalesskiy, E.A. Korovkin, M.E. Korovkina. - Mińsk: BelTA, 2010. -- C. 143.

²⁰⁶ Spotkanie z gubernatorem regionu Kostroma Siergiejem Sitnikowem [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. URL:

http://president.gov.by/ru/search_ru/getExtendedResults/?query=&search_type=type_all_words&group=0&from_day=7&from_month=2&from_year=2017&to_day=7&to_month=2&to_year=2017&search_type_sort=desc&search_ok.x=27&search_ok.y=9&search_mode=&search_node=news&search_node_id=374&search_title_name=events.

²⁰⁷ Zagraniczna działalność gospodarcza regionu Kostroma [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2017. - URL: [http://investkostroma.ru/vneshneekonomicheskaya-deyatelnost/vneshneekonomicheskaya-deyatelnost-kostromskoy-oblasti](http://investkostroma.ru/vneshneekonomicheskaya-deyatelnost/vneshneekonomicheskaya-deyatelnost/vneshneekonomicheskaya-deyatelnost-kostromskoy-oblasti).

W strukturze towarowej eksportu obwodu kostromskiego do Republiki Białoruś czołowe miejsce zajmują maszyny i urządzenia, części zamienne do nich, a także części zamienne do sprzętu włókienniczego, chemicznego i produktów leśnych. Ogółem obwód Kostromski importuje do Republiki Białoruś ponad 30 produktów wytwarzanych w regionie. Z Białorusi do tego regionu Rosji dostarcza się ponad 80 produktów. Są wśród nich artykuły spożywcze, ciężarówki, dzianiny, obuwie, meble, preparaty medyczne. Przedsiębiorstwa przetwórcze Kostroma od wielu lat współpracują ze sobą w zakresie wymiany towarowej i wzajemnych dostaw surowców, urządzeń, środków technicznych i produktów spożywczych. Białoruskie towary konsumpcyjne są szeroko reprezentowane w centrach handlowych w obwodzie kostromskim.

Ciekawe, że już w 2012 roku "strona białoruska zaproponowała otwarcie w regionie sieci markowych sklepów "Towary z Białorusi", w których klienci mogą kupować towary przemysłu spożywczego i lekkiego (odzież, obuwie i wiele innych).²⁰⁸aby rozszerzyć zakres dostarczanego tu sprzętu. A dziś w regionie Kostromy działają już centra handlowe JSC "MTW", JSC "Gomselmash", LLC "Zapagromash". Istnieje również sieć handlowa i firmowa JV "Milavitsa" (dwa sklepy w Kostromie) oraz JV "Belvest" (dwa kolejne sklepy w tej samej Kostromie). Ponadto otwarto sklep "Białoruskie Obuwie", w którym prezentowane są wyroby przedsiębiorstw obuwniczych "Marco", "San Marco", "Niemen", "Czerwony Październik" oraz fabryki wyrobów skórzanych "Galantea"²⁰⁹.

Głównym zagadnieniem, do którego media białoruskie i kostromski powinny się przyczynić poprzez swoje publikacje, programy i audycje, jest znalezienie sposobów na zwiększenie ilości interakcji pomiędzy stronami, ponieważ "potencjał współpracy pomiędzy Białorusią i obwodem kostromskim jest znacznie większy niż ponad 77 milionów dolarów, które mamy w naszym partnerstwie handlowym i gospodarczym"²¹⁰. Rezerwy znajdują się tutaj w wielu obiecujących obszarach interakcji, wśród których strony wyraźnie przyznają pierwszeństwo współpracy przemysłowej, w ramach której mogłyby wspólnie wytwarzać produkty, na które popyt byłby nie tylko w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. Co więcej, "istnieją już udane przykłady takiej współpracy - mówimy o Mińskiej Fabryce Silników i Zakładach Komponentów

²⁰⁸ Region Kostroma i Białoruś: perspektywy współpracy [Zasób elektroniczny]. - - 2012. - URL: http://www.postkmsg.com/news/sotrudnichestvo_regionov/189526/.

²⁰⁹ Region Kostroma [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <https://export.by/kostroma>.

²¹⁰ Białoruś liczy na znaczny wzrost obrotów towarowych z obwodem Kostromskim [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-rasschityvaet-nasuschestvennoe-naraschivanie-tovarooborota-s-kostromskoj-oblastju-231783-2017/>.

Samochodowych "Kostroma"²¹¹". Szereg przedsiębiorstw w tym regionie Rosji ma duży potencjał współpracy z białoruskimi partnerami. Są to: Zakład Żurawi Samochodowych Galich (dostawy żurawi na drodze), Dom Handlowy "Saimaa" (eksport mrożonych jagód i grzybów), LLC "Spetsstanok" (dostawy urządzeń do cięcia metalu).

Wyroby koncernu Kostroma "Medved" cieszą się dużym zainteresowaniem na białoruskim rynku, produkując ponad 2000 pozycji: kurtyny ciepłe, nagrzewnice, nagrzewnice powietrza, płytowe wymienniki ciepła, wentylatory, urządzenia przeciągowe i termomasery (regulatory temperatury)²¹². Z kolei zakład chemiczny w Bui, znajdujący się w pobliżu Kostromy, dostarcza nawozy dla kompleksów szklarniowych i komponentów - soli prostych - dla JSC "Belaruskali". W roku 2016 konsumentami kostromskich nawozów stały się również inne białoruskie przedsiębiorstwa: OJSC "Belreakhim", FH "Dnepr-Agro", LLC "Interros", LLC "PromSipInvest". Na tej samej liście - przedsiębiorstwo Kostroma "Tsvet", którego urządzenia pojemnościowe dla przemysłu spożywczego, chemicznego i petrochemicznego, perfumeryjnego i kosmetycznego, farmaceutycznego, włókienniczego kupują takie białoruskie przedsiębiorstwa, jak JLLC "Unimilk-Shklov", JLLC Unimilk-Pruzhany, UPP Vitella, LLC Kronohem, JSC Naftan, JSC Nesvizh Medical Products Plant, JLLC Conte Spa, RUPTP Orsha przedsiębiorstwo, JSC Słonim przedsiębiorstwo tarczową, RUPP Groniteks, LLC Mogotex.

W obwodzie kostromskim obiecujące obszary wspólnej współpracy produkcyjnej z obwodami białoruskimi widoczne są w wielu branżach: w budownictwie maszynowym - organizacja produkcji montażowej traktorów "Białoruś" i maszyn komunalnych w parku przemysłowym "Przemysł"; w produkcji tekstylnej i odzieżowej - współpraca w produkcji tkanin lnianych z wykorzystaniem włókien chemicznych poprzez tworzenie wspólnej produkcji na bazie jednego z przedsiębiorstw włókienniczych, tworzenie wspólnych przedsięwzięć w zakresie produkcji akcesoriów włókienniczych, przędzarek i rovingu, tworzenie centrów projektowania odzieży z lnu i innych materiałów krajowych po obu stronach w produkcji chemicznej - rozszerzenie asortymentu produkowanych nawozów chemicznych poprzez stworzenie wspólnej sieci handlowej; w budownictwie - wspólne projekty z wykorzystaniem efektywnych kosztowo materiałów budowlanych i technologii dla budownictwa

²¹¹ Andriej Kobyakov spotkał się z gubernatorem regionu Kostroma [Zasoby elektroniczne]. -- 2017. - URL: <http://www.government.by/ru/content/7018>.

²¹² Skudayeva, A. To wszystko sól. / A. Skudayeva. // [Zasoby elektroniczne] - - 2017. - URL: <https://www.sb.by/articles/v-etom-vsya-sol-bel-rus-sotrud.html>.

niskoenergetycznego na obszarach wiejskich; w przetwórstwie drewna - wspólne projekty rozwoju nowych technologii wykorzystania drewna i tworzenie wspólnych przedsięwzięć w zakresie produkcji wyrobów gotowych, renowacji lasów; w dziedzinie oszczędności energii - rozwój kotłów.²¹³

Jeśli mówimy o konkretnych projektach, które są opisane w wyżej wymienionym Planie Działania na lata 2017-2019 na rzecz realizacji Umowy między Administracją Obwodu Kostromskiego Federacji Rosyjskiej a Rządem Republiki Białorusi o współpracy handlowo-gospodarczej, naukowo-technicznej i społeczno-kulturalnej, to projekty takie przyciągają uwagę w branży: możliwość zorganizowania dostaw autobusów elektrycznych z Białorusi do organizacji obwodu kostromskiego i stworzenia infrastruktury do ich eksploatacji; zapewnienie kompleksu transportowego obwodu rosyjskiego z białoruskimi pojazdami osobowymi pracującymi na paliwie płynnym; stworzenie jednego centrum sprzedaży i serwisu sprzętu białoruskiego w regionie, z uwzględnieniem jednoczesnej rozbudowy floty sprzętu z Białorusi w regionie. Należy przypomnieć, że obecnie w kompleksie rolniczym regionu z powodzeniem działają maszyny Mińskiej Rośliny Traktorowej, sieczkarnie zbożowe i paszowe, sprzęt paszowy RUE "Gomselmash", JSC "Bobruyskelselmash", JSC "Bobruiskagromash", sprzęt do przygotowania pasz LLC "Zapagromash".

W dziedzinie rolnictwa jednym z głównych obiecujących obszarów współpracy z Białorusią jest rozwój uprawy ziemniaków w regionie. W tym zakresie Instytut Badawczy Rolnictwa "Kostroma" prowadzi owocną współpracę z Republikańską Jednostką Przedsiębiorczości "Centrum Naukowo-Praktyczne Narodowej Akademii Nauk Białorusi ds. ziemniaka i ogrodnictwa" (SPC NAS Białorusi). Badania i ochrona osiągnięć hodowlanych 31 odmian ziemniaków hodowlanych SPC NAS Białorusi²¹⁴. Tradycyjnie w Instytucie Badawczym w Kostromiu odbywa się "Dzień ziemniaka białoruskiego w Rosji". W wyniku tych badań na polach Kostroma pojawiły się takie odmiany ziemniaków jak "Scarb", "Zhivica", "Żurawina", "Krinitsa" i okazały się dobrze sprawdzone.

Jeśli mówimy o naukowej i technicznej interakcji stron w ogóle, to opiera się ona na ścisłym partnerstwie między instytucjami szkolnictwa wyższego

²¹³ Anokhin, A. Interakcja międzyregionalna w kwestiach bezpieczeństwa żywności jest konieczna / A. Anokhin // Euroazjatycka Unia Gospodarcza: aspekt regionalny : projekt inform.-integracja / redagowany przez ankietera. B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk: Biznesoftet, 2014. -- C. 132.

²¹⁴ Aleksejew, P. Jednym z obiecujących kierunków współpracy jest rozwój uprawy ziemniaków na terytorium regionu / P. Aleksejew // Współdziałanie regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej : projekt / es. inform.-integr., wywiad : B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Greshnikov. - Mińsk: Biznesoftet, 2016. -- C. 170.

Republiki i regionu. W szczególności Kostromski Państwowy Uniwersytet Technologiczny zawarł umowę o współpracy naukowej i technicznej z Centrum Naukowo-Praktycznym Narodowej Akademii Nauk Białorusi w zakresie mechanizacji rolnictwa. N.A. Nekrasow Kostromski Uniwersytet Państwowy współpracuje na podstawie umów z Mińskim Państwowym Uniwersytetem Lingwistycznym, Mohylewskim Uniwersytetem Państwowym A.A. Kuleszowa, Białoruskim Państwowym Uniwersytetem Technologicznym i Białoruskim Uniwersytetem Państwowym.

Bardzo obiecujące jest współdziałanie stron w sferze turystyki kulturowej i poznawczej, eventowej, ekologicznej, terapeutycznej i zdrowotnej, gdzie priorytetowymi kierunkami mogłyby być: poszerzanie możliwości i warunków do tworzenia nowych produktów turystycznych oraz ich promocja na rynku turystycznym; poszerzanie różnorodności rodzajów turystyki grupowej i indywidualnej, w tym amatorskiej, dziecięcej i młodzieżowej, rekreacyjnej i innych rodzajów turystyki socjalnej; udział w wystawach, forach i innych imprezach organizowanych przez strony; pomoc w rozwoju branży turystycznej.

Wszystkie te fakty, pomysły i plany pokazują, jak szeroki i różnorodny może i powinien być zakres tematyczny publikacji w środkach masowego przekazu w Republice Białorusi i w regionie Kostromy, aby przejść trudną drogę od podpisanego memorandum w dziedzinie prasy i informacji do jego odpowiedniego wyartykułowania w mediach, odpowiadającego obecnemu poziomowi budowy integracji w ramach Państwa Unii - Białorusi i Rosji. Tym bardziej, że w części planu działań na lata 2017-2019, która dotyczy współpracy w dziedzinie informacji, jest mowa o potrzebie promowania "medialnego przekazu dwustronnej współpracy między Republiką Białorusi a obwodem Kostromskim"²¹⁵.

²¹⁵ Plan działań na lata 2017-2019 w celu wdrożenia Umowy między administracją Obwodu Kostromskiego Federacji Rosyjskiej a rządem Republiki Białorusi w sprawie handlu i współpracy gospodarczej, naukowej i technicznej oraz społecznej i kulturalnej [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: http://investkostroma.ru/uploads/file/Plan_meropriyatiy_2017-2019.pdf.

Białoruś - Obwód Rostowski: możliwości zacieśnienia współpracy

Obwód Rostowski w Republice Białorusi jest nazywany jednym z kluczowych partnerów wśród obwodów Południowego Okręgu Federalnego Federacji Rosyjskiej. Wynika to w dużej mierze z faktu, że wśród głównych kierunków działań międzynarodowych regionu priorytetem jest "wzmacnianie więzi gospodarczych i humanitarnych w ramach współpracy transgranicznej i rozszerzanie partnerstwa z krajami WNP"²¹⁶. Region posiada około trzech tysięcy osób prawnych - uczestników zagranicznej działalności gospodarczej, którzy w 2016 roku prowadzili działalność eksportowo-importową ze 149 krajami, w tym z Republiką Białorusi, która wraz z Turcją, Ukrainą, Szwajcarią, Egiptem, Chinami i Kazachstanem jest jednym z pierwszych siedmiu państw - głównych partnerów handlowych Obwodu Rostowskiego.

W kwietniu 2002 r. strony podpisały umowę o współpracy w dziedzinie handlu, gospodarki, nauki, technologii i kultury. Od tego czasu stosunki między Republiką a Obwodem Rostowskim rozwijają się w sposób dość spójny i systematyczny, co znacznie ułatwiła działalność wspólnej grupy roboczej, której regulamin przewiduje organizowanie corocznych wspólnych spotkań, na których rozważane są kwestie rozwoju współpracy między przedsiębiorstwami i organizacjami Republiki Białoruś i Obwodu Rostowskiego w takich dziedzinach, jak stosunki handlowe i gospodarcze, medycyna, edukacja, kultura i sport.

Produktywne współdziałanie stron po podpisaniu umowy wkrótce doprowadziło do rejestracji kilku wspólnych przedsięwzięć z białoruskim kapitałem w obwodzie rostowskim. "To jest CJSC Atlant-Yug, która sprzedaje urządzenia chłodnicze produkowane na Białorusi. Jest to spółka "BelarusYugService LLC", która zajmuje się sprzedażą i serwisem białoruskich ciągników i innych maszyn rolniczych. Jest to Dom Handlowy BMZ LLC, przedstawiciel największego zakładu metalurgicznego na Białorusi, który zaopatruje rynek rosyjski w armaturę budowlaną i importuje do Białorusi komponenty do produkcji metalurgicznej. To jest LLC "BelAvtoMaz", która

²¹⁶ Działalność Ministerstwa - Współpraca międzynarodowa Obwodu Rostowskiego [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://mineconomikiro.ru/a25.php>.

reprezentuje Mińską Fabrykę Samochodów, sprzedaje swoje produkty i zapewnia dalszy serwis"²¹⁷.

Od 2011 roku w Rostowie nad Donem działa oddział Ambasady Republiki Białorusi w Federacji Rosyjskiej, co przyczyniło się do wzmocnienia wzajemnych relacji między stronami. W czerwcu 2011 roku zostało podpisane porozumienie o współpracy pomiędzy Regionalnym Centrum Informacji i Analiz a Białoruskim Narodowym Centrum Badań Marketingowych i Cenowych. A w listopadzie tego samego roku NIAEP i Ministerstwo Architektury i Budownictwa Republiki Białorusi podpisały protokół o udziale białoruskiego kompleksu budowlanego w budowie obiektów - bloków energetycznych 3 i 4 EJ Rostów - na lata 2011-2012.

W 2011 roku głównymi pozycjami eksportowymi obywateli Rostowa na rynku białoruskim były: maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; tłuszcze i oleje zwierzęce lub roślinne oraz produkty ich łupania; produkty spożywcze; węgiel; produkty chemiczne; wyroby żelazne i nieżelazne; lampy i rury elektroniczne. Z Białorusi do obwodu rostowskiego aktywnie dostarczano następujące wyroby: wyroby inżynierskie; wyroby z aluminium i aluminium; urządzenia i urządzenia mechaniczne, ich części do kotłów; wyroby z metali żelaznych; wyroby gumowe, gumowe i gumowe; produkty mleczarskie, jaja drobiowe, miód naturalny; produkty spożywcze dla zwierząt; warzywa; wyroby gotowe z mięsa i ryb; tworzywa sztuczne i wyroby z tworzyw sztucznych; wyroby papiernicze; włókna syntetyczne i wyroby z nich; maszyny i urządzenia elektryczne. Ponadto białoruscy producenci dostarczali inne produkty higieniczne, kosmetyki, wyroby elektryczne, sprzęt gospodarstwa domowego i meble.

Takie przedsiębiorstwa obwodu jak LLC PK "Nowoczerkaska Elektryczna Fabryka Lokomotyw", LLC "Kombinat "Rostselmasz", OJSC "Sojusz Energomaszynostroitelny", CJSC "Don-Tex" z powodzeniem współpracowały z partnerami z Białorusi. W tym samym czasie OOO Belneftekhim-RUS kontynuował dostawy produktów polietylenowych produkowanych na Białorusi do przedsiębiorstw z Rostowa nad Donem. "A 1 października 2010 roku w obwodzie oktyabryjskim obwodu rostowskiego otwarto wspólne rosyjsko-białoruskie przedsiębiorstwo "BelaRus-Południe" na montaż ciągników "Białorus

²¹⁷ Pawłatenko, G. Konieczna jest wymiana doświadczeń w zakresie udzielania wsparcia małym i średnim podmiotom gospodarczym / G. Pawłatenko // Białoruś - Rosja: współpraca regionów: projekt inform.-integr. / com. B.L. Zalesskiy, E.A. Korovkin, M.E. Korovkin, M.E. Korovkin. - Mińsk: BelTA, 2010. -- C. 219.

320"²¹⁸. Na bazie "BeltechTorga" zaplanowano stworzenie centrum handlowo-logistycznego sprzedaży białoruskich produktów w Południowym Okręgu Federalnym. Na jego budowę przeznaczono nawet działkę w Bataisku, w obwodzie rostowskim.

Rekordowy obrót handlowy "między regionem a republiką" został osiągnięty w 2012 roku i wyniósł wówczas 423,3 mln dolarów²¹⁹. Należy przypomnieć, że w tym samym roku odbyło się spotkanie białoruskiego przywódcy A. Łukaszenki z gubernatorem Obwodu Rostowskiego W. Gołubiewem, które miało istotne znaczenie dla współdziałania stron. Zauważono, że "konieczne jest osiągnięcie poziomu realizacji wspólnych, zintegrowanych gospodarczo projektów i programów. Wykorzystanie efektu synergii wynikającego z połączenia naszych zasobów produkcyjnych, technologicznych i intelektualnych"²²⁰. Jednocześnie strony wskazały najbardziej obiecujące obszary współpracy, z których jednym jest kompleks rolno-przemysłowy, gdzie zidentyfikowały możliwości wspólnych projektów dotyczących modernizacji i rozwoju infrastruktury rolnej, bazy produkcyjnej, wprowadzenia zaawansowanych technologii produkcji i przetwarzania produktów rolnych. Faktem jest, że w tym czasie obywatele Rostowa podjęli inicjatywę, aby stać się pilotażowym miejscem realizacji programów państwowych Unii w sektorze rolnym, gdzie wdrożono już dwa programy, mające na celu wprowadzenie nowoczesnych technologii, przede wszystkim w rolnictwie, rozwój obiecujących, oszczędzających zasoby technologii przyjaznych środowisku, urządzeń do produkcji biologicznie kompletnych pasz, a także zwiększenie efektywności produkcji żywności poprzez przetwarzanie ich odpadów w oparciu o postępowe technologie. Innym obszarem współdziałania jest udział białoruskich organizacji w programach rozwoju dróg, realizacji projektów infrastruktury transportowej, wodociągów i kanalizacji, a także budowy obiektów mieszkalnych, socjalnych, kulturalnych i sportowych w obwodzie rosyjskim. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się wówczas możliwości współpracy w sektorze transportowym, ponieważ w obwodzie rostowskim przygotowywane były tak

²¹⁸ Gawriłenko, E. Asortyment towarów z Białorusi jest dość szeroki i nie ogranicza się tylko do odzieży i żywności (w języku rosyjskim) / E. Gawriłenko // Unia Celna: interakcja regionalna. Widok z Rosji: projekt inform.-integr. / redagowany przez rozmówcę: B. Zalesskiy, M. Valkovskiy, A. Mostovoy. - Mińsk : Tezeusz, 2012. - - C. 164.

²¹⁹ Golubev, V. Znaczący potencjał dwustronnej współpracy istnieje w sferze rolnictwa / V. Golubev // Interakcja regionów: Państwo Unii - lokomotywa integracji euroazjatyckiej: projekt / es. inform.-integr., wywiad: B. Zalesskiy, M. Valkovsky, A. Greshnikov. - Mińsk: Biznesoftet, 2016. - - C. 235.

²²⁰ Aleksander Łukaszenko spotkał się z gubernatorem obwodu rostowskiego Wasyliem Gołubiewem [Zasoby elektroniczne]. - - 2012. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-vstretilsja-s-gubernatorom-rostovskoj-oblasti-vasiliem-golubevym-974/.

duże projekty jak budowa kompleksu lotniskowego i modernizacja uniwersalnego portu w Rostowie.

W związku z tym strony doszły do wniosku, że mogą znacznie zwiększyć wolumen wzajemnej wymiany handlowej, realizując szereg wspólnych projektów: po pierwsze, organizując montaż białoruskich wind w obwodzie rostowskim i tworząc kolejny system ich obsługi; po drugie, łącząc wysiłki w zakresie produkcji maszyn rolniczych; po trzecie, realizując duży projekt integracyjny dotyczący produkcji mięsa indyczego; po czwarte, wspólnie produkując konstrukcje stalowe i panele w zakładzie produkcyjnym w Klimowiczach na Białorusi. Jako obiecujące wymieniono wówczas projekty utworzenia w Rostowie nad Donem spółki joint venture do produkcji wyrobów cukierniczych oraz wspólnego zakładu produkcyjnego do produkcji oleju słonecznikowego i rzepakowego. A w kolejnych latach podjęto szereg konkretnych kroków w zakresie realizacji zaplanowanych planów. W szczególności, z pomocą białoruskiego przedsiębiorstwa Beltranslift, w latach 2013-2014 wymieniono i zainstalowano 513 wind w budynkach mieszkalnych i usługach komunalnych Obwodu Rostowskiego. W latach 2015-2016 ten rosyjski region zakupił 43 białoruskie autobusy dużej pojemności i 15 trolejbusów.

Niemniej jednak, w 2016 r. wielkość wzajemnej wymiany handlowej nieznacznie spadła - do 339 mln dolarów. Z tego powodu, podpisując w maju 2017 roku w Mińsku "Mapę drogową współpracy na lata 2017-2019", strony jasno nakreśliły plany średnioterminowe w zakresie zwiększenia obrotów handlowych: "Mamy wszelkie możliwości, aby²²¹ w ciągu najbliższych dwóch lat do 2019 roku zwiększyć je do 500 milionów dolarów. Na tym samym spotkaniu białoruskiego lidera z gubernatorem Rostowa obie strony wyraziły głębokie przekonanie, że strony mają wszelkie możliwości "znacznego zwiększenia wolumenu współpracy handlowej i gospodarczej w najbliższych latach oraz opanowania nowych, obiecujących obszarów współdziałania²²²". W szczególności strony mówiły o "przywróceniu do życia wspólnej produkcji

²²¹ Matveev, W.W. Potencjał współpracy z Białorusią jest ogromny - gubernator obwodu rostowskiego (w języku rosyjskim) / W.Matveev // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/potencial-sotrudnichestva-s-belarusiju-gromadnyj-gubernator-rostovskoj-oblasti-246760-2017/>.

²²² Spotkanie z gubernatorem obwodu rostowskiego Wasylym Golubevem [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/search_ru/getExtendedResults/?query=&search_type=type_all_words&group=0&from_day=11&from_month=5&from_year=2017&to_day=11&to_month=5&to_year=2017&search_type=sort=desc&search_ok.x=31&search_ok.y=5&search_mode=&search_node=news&search_node_id=374&search_title.name=events.

ciągników zasilanych energią w Bataisku".²²³ Realizacja planów budowy obwodnicy wokół Rostowa nad Donem z udziałem strony białoruskiej, rozwój współpracy w zakresie hodowli bydła. Jeśli chodzi o wznowienie produkcji montażowej białoruskich ciągników w Bataisku, warto przypomnieć, że Dom Handlowy Mińskich Zakładów Ciągnikowych posiada "zakład produkcyjny w obwodzie rostowskim, przygotowany do montażu urządzeń energochłonnych - ciągników 5 i 6 klas trakcyjnych o mocy od 300 do 500 KM". Strona rosyjska rozważa możliwość subsydiowania produkcji z budżetów różnych poziomów"²²⁴.

Wśród 225 najskuteczniejszych sposobów zwiększenia wolumenu wzajemnej wymiany handlowej między Republiką Białorusi a Obwodem Rostowskim Mapa drogowa współpracy na lata 2017-2019 wskazuje również na przejście od interakcji regionalnych na poziomie dwóch państw - Białorusi i Rosji - do skutecznych partnerstw na poziomie miast i obwodów, które mogą zapewnić nowe bodźce i perspektywy, ponieważ pozwalają "wzmocnić istniejące kontakty i rozwijać nowe więzi gospodarcze, połączyć potencjał twórczy i intelektualny, wzmocnić zaufanie i wzajemny szacunek".

Jeden z pierwszych dokumentów w tym zakresie, umowa o partnerstwie na rzecz rozwoju, została podpisana między Rostowem nad Donem a Homelem w 2009 roku. Pięć lat później, po wygaśnięciu tego dokumentu, strony przyjęły nowe, już otwarte porozumienie, w którym uzgodniono, że "współpraca między miastami partnerskimi będzie odtąd gęstsza i spotkania będą częstsze"²²⁶. Główne kierunki współpracy pomiędzy Rostowem nad Donem i Homelem zostały określone jako "wzajemne dostawy maszyn rolniczych, maszyn drogowych i produktów rolnych"²²⁷.

W 2012 roku przy okazji siódmego wspólnego posiedzenia Grupy Roboczej ds. Współpracy Republiki Białorusi i Obwodu Rostowskiego, Obwodu Żernogradzkiego Obwodu Rostowskiego i Obwodu Goreckiego Obwodu

²²³ Spotkanie z Gubernatorem Obwodu Rostowskiego w Rosji [Zasoby Elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.government.by/ru/content/7227>.

²²⁴ _Region Rostowa jest zainteresowany produkcją montażową ciągników BELARUS [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/rostovskaja-oblast-zainteresovana-v-sborochnom-proizvodstve-tractorov-belarus-246848-2017/>.

²²⁵ T. Woronina, T. Twinning z Mińska i Rostowa nad Donem będzie logicznym krokiem - ekonomista / T. Woronina // [Źródło elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://eurasia.expert/pobratimstvo-minska-i-rostova-na-donu-budet-logichnym-shagom-ekonomist/>.

²²⁶ Lucik, A. Rostów nad Donem + miasta partnerskie = nowe perspektywy konstruktywnej współpracy (w języku rosyjskim) / A. Lucik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://rostov.mk.ru/articles/2015/09/29/rostovnadonu-gorodapartnery-novye-perspektivy-konstruktivnogo-sotrudnichestva.html>.

²²⁷ Podpisanie umów o współpracy pomiędzy miastem Rostów a miastami Homel, Wołgograd i Glasgow [Zasoby Elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.don-plaza.ru/ru/press/news/881/>.

Mohylewskiego podpisały Traktat o stosunkach braterskich, który nakreślił ich zamiar rozwijania wszechstronnej współpracy nie tylko w dziedzinie kultury, ale i nauki, między działającymi w tych dziedzinach uczelniami rolniczymi: "Znalazły one już wspólne punkty kontaktowe. Mają oni plany dalszego rozwoju w sferze gospodarczej. W Obwodzie Żernogradzkim znajduje się ośrodek hodowlany, w którym hoduje się nowe odmiany pszenicy i zbóż, które interesują się białoruskimi uprawami kukurydzy i zbóż ozimych. W przyszłości więzi zostaną nawiązane również tutaj"²²⁸.

Jednocześnie w 2012 roku Kogalnicki Okręg Obwodu Rostowskiego i Okręg Smolewiczski Obwodu Mińskiego podpisały Porozumienie o nawiązaniu bezpośredniej współpracy w celu ukierunkowania ich wysiłków "na zwiększenie wymiany informacji i wzajemnej współpracy w dziedzinie rozwoju gospodarczego, zarządzania, ochrony zdrowia, edukacji, kultury, planowania regionalnego, ochrony środowiska, rozwoju obwodów jako całości, rozszerzenia bezpośrednich kontaktów między przedstawicielami i organizacjami publicznymi bliźniaczych obwodów"²²⁹.

Wreszcie, pod koniec czerwca 2018 roku Mińsk i Rostów nad Donem podpisały umowę partnerską, której celem jest poprawa stosunków handlowych i gospodarczych, współpracy w sferze społecznej i partnerstwa. Zdaniem stron, dokument ten "otwiera jeszcze większe możliwości dla obu miast, w tym dla realizacji projektów z zakresu gospodarki miejskiej, współpracy szkół średnich i wyższych, imprez sportowych i festiwali". Poza tym planowany jest rozwój sprawiedliwego handlu"²³⁰. Fakty pokazują, że wcześniej obywatele Mińska i Rostowa mieli długotrwałe, wzajemnie korzystne relacje. Rostowskie przedsiębiorstwa eksportowały olej słonecznikowy, odzież damską, farby do białoruskiej stolicy. Żywność i obuwie, produkty inżynieryjne i chemiczne były dostarczane do Dona z Mińska. Tylko w 2017 roku administracja Rostowa kupiła w czasie mistrzostw świata w piłce nożnej w 2018 roku 75 mińskich autobusów niskopodłogowych o dużej pojemności do przewozu turystów i mieszkańców. W związku z tym "obroty handlowe przedsiębiorstw "Rostów nad Donem" z białoruskimi przedsiębiorstwami w 2017 roku wyniosły 143,6 mln dolarów"²³¹. A

²²⁸ Białorusini z Rosji: Widok z Rostowa nad Donem [Zasób elektroniczny]. - - 2014. - URL: <http://www.soyuz.by/news/region/1054.html>.

²²⁹ Smolevichi [Zasoby elektroniczne]. - - 2012. - URL: <http://kagl-rayon.donland.ru/news/2012/09/05.aspx>.

²³⁰ Browar, E. Mińsk i Rostów nad Donem nawiązały partnerskie stosunki / Browar E. // [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/minsk-i-rostov-na-donu-ustanovili-pobratimskie-otnosheniya-308489-2018/>.

²³¹ Czy Mińsk i Rostów nad Donem staną się miastami bliźniaczymi? [Zasoby elektroniczne] - - 2018. - URL: <https://regnum.ru/news/2371856.html>.

w kwietniu 2018 roku otwarto bezpośrednie połączenie lotnicze między Mińskiem a Rostowem nad Donem. Od tego czasu samoloty białoruskiego przewoźnika lotniczego regularnie odlatują z lotniska Rostów nad Donem we wtorki, czwartki, soboty i niedziele, a z Mińska - w poniedziałki, środy, piątki i soboty. Należy założyć, że zarówno otwarcie bezpośrednich lotów, jak i podpisanie traktatu o stosunkach partnerskich pozwoli przedsiębiorstwom z Mińska i Rostowa nad Donem na bardziej aktywną współpracę, tworząc nowe wspólne projekty, które z kolei zwiększą dwustronne obroty handlowe.

Wśród innych obszarów współpracy, strony zamierzają zwrócić uwagę na rozwój współpracy w 232sferze naukowej i edukacyjnej. Co więcej, Południowe Centrum Narodowe Rosyjskiej Akademii Nauk od wielu lat współpracuje z Narodową Akademią Nauk Białorusi. "Współpraca z białoruskimi uczonymi rozwija się najbardziej dynamicznie w ramach Umowy o współpracy naukowo-technicznej między Państwowym Instytutem Naukowym "Instytutem Mechaniki Systemów Metalowych i Polimerowych im. W. Łomonosowa" a Narodową Akademią Nauk Białorusi. Najbardziej dynamicznie rozwijająca się współpraca jest z białoruskimi uczonymi w ramach Umowy o współpracy naukowo-technicznej między Państwowym Instytutem Mechaniki Systemów Polimerów Metalowych Białej Akademii Nauk Białorusi "V.A. Biała Narodowa Akademia Nauk" a Południowym Centrum Narodowym Rosyjskiej Akademii Nauk i Międzynarodowym projektem wielkoskalowej oceny ryzyka środowiskowego metodami ALARM wspieranym przez 6 Program Ramowy Komisji Europejskiej <...> z udziałem uczonych z Republiki Białorusi, Niemiec, Litwy, Rosji i innych krajów".

Bardzo obiecująca jest współpraca białoruskich i rostowskich uczonych w dziedzinie rolnictwa, gdzie Federalny Państwowy Instytut Naukowy Budżetu Państwowego "Wszechrosyjskie Centrum Badań Naukowych Winiarstwa i Winiarstwa Osiedla Ja.I. Potapenko" podpisał umowę o współpracy naukowej z Republikańską jednostką zależną ds. produkcji naukowej "Instytut uprawy owoców", która przewiduje wymianę wstępnego materiału selekcyjnego owoców, roślin jagodowych i winogron. Ponadto już w 2015 roku Nowoczerkaski Instytut Inżynierii i Rekultywacji im. A. K. Szortunowa FSBEI HPE "Don Państwowy Uniwersytet Agrarny" oraz Instytut Rekultywacji Białoruskiego RUE "Instytut" prowadziły prace nad wymianą doświadczeń w pracy badawczej oraz udziałem w konferencjach naukowych. Od 2016 roku Stacja Doświadczalna

²³² Barteniev, W.W. Barteniev // Jednolita przestrzeń gospodarcza: integracja regionów: projekt inform.-integracja / redakcja: B.Zalesskiy, M.Valkovskiy, A.Mostovoy. - Mińsk: Biznesoftet, 2013. - - C. 200.

"Don" imienia L.A. Żdanow z Wszechrosyjskiego Instytutu Badawczego Roślin Oleistych imienia W.S. Pustowita nawiązała współpracę z białoruskimi przedsiębiorstwami w zakresie selekcji, testowania odmian wczesnych hybryd słonecznika, lnu oleistego, rzepaku i soi.

Okolo trzydzieścia podpisanych umów i porozumień obejmuje współpracę rostowskich uczelni wyższych z białoruskimi instytucjami edukacyjnymi i naukowymi. Dokumenty te przewidują opracowanie i realizację wspólnych projektów naukowych i programów nauczania w celu poprawy edukacji w oparciu o nowe technologie i koncepcje informacyjne i pedagogiczne, realizację wspólnych publikacji, wymianę opublikowanej literatury naukowej i metodycznej, organizację seminariów naukowych, konferencji i sympozjów w celu wymiany pozytywnych doświadczeń. W szczególności, w kwietniu 2011 roku Wydział Nanotechnologii i Materiałów Kompozytowych oraz Wydział Technologii Materiałów Budowlanych Donskiego Uniwersytetu Państwowego i Białoruskiego Instytutu Metalurgii Prochowej zawarły umowę o współpracy, która przewiduje prowadzenie prac innowacyjnych, badawczo-rozwojowych oraz podniesienie poziomu naukowego, technicznego i zawodowego personelu. Pomiędzy Rostowem a Białoruskimi Państwowymi Uniwersytetami Gospodarczymi nawiązano również owocne kontakty twórcze.

Wszystkie te fakty świadczą o tym, że Republika Białoruś i obwód rostowski nadal mają duże możliwości poszerzenia wzajemnie korzystnej współpracy, opanowania nowych obiecujących obszarów współdziałania i pogłębienia istniejących więzi partnerskich zarówno w sferze handlowej, jak i gospodarczej, produkcyjnej i operacyjnej, a także naukowej i technologicznej, w celu pomyślnej realizacji zadań, jakie stawia sobie za zadanie zwiększenie wzajemnego obrotu handlowego w najbliższych latach.

Białoruś-Ukraina: regionalny potencjał interakcji

Podczas oficjalnej wizyty białoruskiego prezydenta na Ukrainie w lipcu 2017 roku strony wyraziły chęć podwojenia białorusko-ukraińskiego obrotu handlowego w ciągu najbliższych dwóch lat do poziomu 8 miliardów dolarów w 2019 roku. Zwracając uwagę na znaczenie rozwoju więzi kooperacyjnych w obecnych warunkach, tworzenia nowych i wdrażania wspólnej produkcji przemysłowej, realizacji wspólnych projektów modernizacji infrastruktury drogowej i transportowej, wdrażania innowacyjnych technologii, Mińsk i Kijów wspomniały również o intensyfikacji białorusko-ukraińskich więzi międzyregionalnych, które mogą mieć ogromny wpływ na ich kompetentną organizację. Strony zgodziły się nawet "zorganizować odpowiednią współpracę i zorganizować pierwsze forum międzyregionalne w Homelu". Drugie takie wydarzenie odbędzie się na Ukrainie"²³³.

Dwa lata temu szef białoruskiego MSZ W. Makiej, mówiąc o możliwościach współpracy białorusko-ukraińskiej, zauważył, że "współpraca międzyregionalna jest dla nas szczególnie interesująca, ponieważ czasami regiony na ich poziomie mogą uzgodnić niektóre projekty szybciej niż władze centralne"²³⁴. Dlatego też znaczenie zorganizowania forum regionów Białorusi i Ukrainy tłumaczy się nie tylko celami humanitarnymi, ale także znacznie bardziej pragmatycznymi. W końcu "na Ukrainie nastąpiła redystrybucja przepływów finansowych pomiędzy centrum, Kijowem i regionami. 60% finansów pozostaje w obwodzie. W rezultacie dziś w depozytach u gubernatorów znajduje się 55 mld hrywien. To jest więcej niż 2 miliardy dolarów"²³⁵.

Należy zauważyć, że temat wzmocnienia więzi międzyregionalnych został szczegółowo omówiony wśród priorytetowych obszarów współpracy dwustronnej już w ramach dwudziestej czwartej sesji Międzyrządowej Białorusko-Ukraińskiej Komisji Mieszanej ds. Współpracy Handlowej i Gospodarczej, która odbyła się w listopadzie 2016 roku w Mińsku. To właśnie tam zauważono, że po decentralizacji budżetu lokalne budżety na Ukrainie uległy

²³³ Oficjalna wizyta na Ukrainie [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/ofitsialnyj-vizit-v-ukrainu-16683/.

²³⁴ Zapis wywiadu ministra spraw zagranicznych Republiki Białorusi W. Makieja dla kanału telewizyjnego "ONT" podczas wizyty na Ukrainie (14 sierpnia 2015 r.) [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/cf6bc6e2f8dc3647.html.

²³⁵ Białoruś i Ukraina spodziewają się podwoić swoje obroty handlowe w ciągu dwóch lat [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-ukraina-rasschityvajut-uvelichit-tovarooborot-vdvoe-za-dva-goda-258460-2017/>.

niemal podwojeniu. Oznacza to, że zakup sprzętu i inne podobne kwestie są już w dużej mierze nadzorowane przez władze lokalne. Stąd wniosek: "Konieczne jest bardziej aktywne budowanie stosunków na poziomie międzyregionalnym między Mińskiem a Kijowem, Mozyrem a Winnicą lub Lwowem"²³⁶. Dlatego nawet w ramach dwudziestego piątego posiedzenia międzyrządowej białorusko-ukraińskiej komisji mieszanej ds. handlu i współpracy gospodarczej, które odbyło się w lipcu 2017 roku w Kijowie, "wyrażono zainteresowanie zintensyfikowaniem współpracy międzyregionalnej w ramach umów między regionami Republiki Białorusi i Ukrainy"²³⁷.

Należy przypomnieć, że ogólnie rzecz biorąc, ramy prawne stosunków białorusko-ukraińskich przekraczają dziś 210 dwustronnych traktatów międzynarodowych i innych międzynarodowych dokumentów prawnych, z których większość odnosi się do współdziałania regionów i rozwoju stosunków braterskich między miastami, regionami i okręgami obu państw. Wystarczy powiedzieć, że "wszystkie regiony Ukrainy i Białorusi mają umowy o współpracy w sferze handlowej, gospodarczej, humanitarnej i kulturalnej".²³⁸ a umowy o partnerstwie są obecnie zawierane między ponad 40 miastami na Białorusi i Ukrainie. Już w maju 1997 r. podpisano międzyrządową umowę o współpracy między regionami przygranicznymi obu krajów. A w listopadzie 2013 roku weszła w życie Umowa między Rządem Republiki Białorusi a Gabinetem Ministrów Ukrainy o współpracy międzyregionalnej i transgranicznej. Odrębne kwestie współpracy między regionami obu państw reguluje również międzyrządowa umowa o zewnętrznym sprawiedliwym handlu towarami produkcji krajowej w regionach przygranicznych Białorusi i Ukrainy, która weszła w życie w lipcu 2010 roku.

O poważnym potencjale współpracy pomiędzy regionami białoruskimi i ukraińskimi świadczy następujący fakt: około 90 białoruskich i ponad 380 ukraińskich przedsiębiorstw, reprezentujących różne regiony obu krajów, wzięło udział w białorusko-ukraińskim forum biznesowym, które odbyło się w Kijowie w lipcu 2017 roku i "były zainteresowane rozwojem współpracy w zakresie budowy maszyn i produkcji przemysłowej, rolnictwa, petrochemii, energetyki i

²³⁶ Ukraina rozważa możliwość zapewnienia rolnikom dopłat do zakupu białoruskich maszyn [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/ukraina-rassmatrivaet-vozmozhnost-vydelenija-fermeram-subsidij-dlja-pokupki-beloruskoj-tehniky-218636-2016/>.

²³⁷ Około dwudziestego piątego posiedzenia Komisji [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://ukraine.mfa.gov.by/ru/embassy/news/a34815b6a08a5205.html>.

²³⁸ Wywiad Igora Sokoła, Ambasadora Nadzwyczajnego i Pełnomocnika Republiki Białorusi na Ukrainie z rocznym czasopismem naukowym "Ukraina dipramatichna" (№ 17, 2016) [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/c210c1737ece09bb.html>.

elektrotechniki, budowy i rozwoju infrastruktury, transportu, turystyki, farmacji"²³⁹. W ramach tego wydarzenia biznesowego podpisano umowy o wartości ponad 40 milionów dolarów. Pokazuje to, że regiony ukraińskie mają duże możliwości zaangażowania białoruskich partnerów w szereg projektów infrastrukturalnych. W szczególności "jest to odnowienie sieci drogowej, floty pasażerskiej, urządzeń komunalnych"²⁴⁰. A szereg ukraińskich jednostek administracyjnych już teraz podejmuje konkretne kroki w celu zintensyfikowania kontaktów z przedstawicielami białoruskich regionów.

Oczywiste jest, że na czele białorusko-ukraińskiej współpracy międzyregionalnej stoją stolice obu państw - **Mińsk i Kijów**, które "stanowią 38% dwustronnego handlu między Białorusią a Ukrainą"²⁴¹. Wystarczy powiedzieć, że w 2016 roku Kijów kupił 50 białoruskich autobusów, a pod koniec 2015 roku kupił 30 białoruskich ciągników - do czyszczenia chodników i podwórek w okresie jesienno-zimowym, które według władz miasta Kijowa "pracowały skutecznie przez cały sezon - bez awarii i przestojów"²⁴².

O tym, jak obiecujący jest potencjał białoruskiego eksportu kompleksowych wyrobów technicznych do ukraińskich regionów, bardzo wymownie pokazała wystawa pojazdów osobowych i komunalnych z Białorusi, która odbyła się w kwietniu 2017 roku na bazie obiektów użyteczności publicznej Administracji Państwowej Miasta Kijowa, gdzie zaprezentowano wyroby takich białoruskich producentów jak Amkodor, Bełkommunmasz, Mińskie Zakłady Samochodowe i Ciągnikowe, Bobrujska Fabryka Części i Zespołów Ciągnikowych oraz szereg innych. Ciekawostka: to właśnie w ramach tej wystawy władze stolicy Ukrainy, mówiąc o swoich wielkich planach zastąpienia istniejącego transportu publicznego w mieście nowym i nowoczesnym, ogłosiły zamiar "zakupu 80 trolejbusów i 100 autobusów na Białorusi"²⁴³. Ponadto, wydaje się, że interakcja między obiema stolicami bardzo szybko może wykraczać poza

²³⁹ Przedsiębiorstwa z Białorusi i Ukrainy wykazują duże zainteresowanie współpracą - UkrCCI [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/biznes-belarusi-i-ukrainy-demonstriruet-ogromnuju-zainteresovannost-v-sotrudnichestve-ukrtpp-258234-2017/>.

²⁴⁰ Matveev, V. Kontrakty o wartości ponad 40 milionów dolarów zostaną podpisane na białorusko-ukraińskim forum biznesowym / V. Matveev // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/kontrakty-na-summu-bolee-40-mln-budut-podpisany-na-belorusko-ukrainskom-biznes-forume-258116-2017/>.

²⁴¹ Vladimir Semashko złożył roboczą wizytę w Kijowie [Zasoby Elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.government.by/ru/content/7150>.

²⁴² Burmistrz Kijowa: Białoruski sprzęt spełnia europejskie standardy [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/mer-kieva-belorusskaja-tehnika-otvechaet-evropejskim-standartam-241055-2017/>.

²⁴³ Kijów planuje kupić na Białorusi 80 trolejbusów i 100 autobusów [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://m.belta.by/economics/view/kiyv-planiruet-zakupit-80-trolleybusov-i-100-avtobusov-v-belarusi-241046-2017/>.

dostawy sprzętu komunalnego, ponieważ Kijów chce pójść dalej w tej współpracy - studiować mińskie doświadczenia w zakresie utrzymania dróg, zielonej gospodarki, poprawy miasta, ponieważ "sądząc po wyniku, jak wygląda Mińsk, jest wiele do nauczenia się"²⁴⁴.

Interesujące wspólne projekty mogą być realizowane przez mieszkańców Kijowa i we współpracy z partnerami z **obwodu brzeskiego**. Co najmniej w kwietniu 2016 roku szefowie dużych przedsiębiorstw przemysłowych i małych firm sektora rolniczego, chemicznego, maszynowego i kosmetycznego wzięli udział w Giełdzie Kontaktów i Współpracy Pierwszego Międzynarodowego Forum i Wystawy Kontaktów Biznesowych "Brześć-2016" w ramach delegacji Kijowskiej Izby Handlowo-Przemysłowej. "Wszyscy oni są zainteresowani znalezieniem białoruskich partnerów. Kierunki i formy współpracy mogą być różne. Na przykład, rozwój zaawansowanych technologii i obszary współpracy"²⁴⁵.

Na Białorusi są partnerzy w Kijowie i **Witebsku woblescie**. **Jeszcze** w 2014 roku podpisano umowę o współpracy między administracją wolnej strefy ekonomicznej "Witebsk" a Kijowskim Centrum Innowacji i Rozwoju. Zgodnie z tym dokumentem strony planują rozwijać stosunki dwustronne w zakresie przyciągania inwestycji i działalności handlowej na wzajemnie korzystnych warunkach, pomocy przedsiębiorstwom w realizacji projektów na terytorium drugiej strony, a także pomocy w znalezieniu inwestorów zagranicznych. Strony porozumienia są przekonane, że otworzy ono "nowe możliwości realizacji szeregu obiecujących projektów, w tym w dziedzinie energii odnawialnej"²⁴⁶.

Obwód **kijowski** **charakteryzuje** się aktywnym udziałem regionu we współpracy przemysłowej z białoruskimi partnerami. Na przykład w Browarach prowadzona jest produkcja systemów roletowych białoruskiej grupy przedsiębiorstw "Alutech". A w Wyshgorodzie od 2005 roku jest wspólna produkcja urządzeń podnośnikowych z "Mohylewską Maszą Windującą", która wynosi już 40-70 procent, w zależności od modelu jest zlokalizowana na Ukrainie. Tylko w roku 2016 zebrano około 500 wind. W 2017 r. wzrost produkcji wyniesie 60 procent przy rocznych obrotach na poziomie siedmiu milionów

²⁴⁴ Karuna, O. Kijów, delegacja zamierza przyjąć doświadczenia Mińska w zakresie poprawy miasta / O. Karuna // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/delegatsija-kiewa-namerena-perenjat-opyt-minska-po-blagoustrojstvu-goroda-190454-2016/>.

²⁴⁵ Wechorko, S. Białoruś i Ukraina mają ogromny potencjał do współpracy - szef kijowskiego CCI / S. Wechorko // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-ukraina-imejut-kolossalnyj-potencial-dlja-sotrudnichestwa-glava-kiewskoj-tpp-190524-2016/>.

²⁴⁶ Bogacheva, O. Bogacheva. // [Zasoby elektroniczne] - - 2014. - URL: <https://news.tut.by/economics/385667.html>.

dolarów. Do tego wzrostu przyczyni się również fakt, że "OJSC "Mogilevliftmash" dostarczy 200 sztuk sprzętu dźwigowego do "Karat-liftkomplekt" Ltd²⁴⁷. (Ukraina).

Obwód **Żytomirski**, gdzie w sierpniu 2017 roku specjaliści JSC "Zarząd Budowy Dróg 1 4 z Brześcia" zaczęli przeprowadzać obecny remont drogi, można wymienić wśród innych uczestników, aktualizując dziś białorusko-ukraińską współpracę międzyregionalną. Koszt obiektu przekracza milion dolarów. Należy zaznaczyć, że wcześniej budowniczy dróg brzeskich uczestniczyli w aukcjach w obwodach wołyńskim, kijowskim, żytomierskim i zaporoskim. W Żytomierzu - został zwycięzcą. Ponadto, "Brzeski trust budownictwa drogowego ma możliwość wzięcia udziału w remoncie ulic w Kijowie". W szczególności jest to kwestia odbudowy miejsca, w którym znajduje się autostrada nabrzeżna"²⁴⁸.

W **obwodzie poławskim** białoruscy naftowcy realizują już kontrakt na 50 operacji szczelinowania hydraulicznego dla PJSC "Ukrgazdobycza". A w lipcu 2017 roku RUE PO Belarusneft wygrał międzynarodowy przetarg na wykonanie czterech kolejnych odwiertów produkcyjnych na polu kondensatu gazowego Semirenkovskoye w tym samym regionie Połtawy. "Okresem wiercenia jest rok 2017-20120²⁴⁹. Intensyfikacja obecności w tym regionie Ukrainy jest częścią planów innej białoruskiej firmy - Amkodor, która planuje kilkakrotnie zwiększyć dostawy swoich urządzeń na rynek ukraiński. W szczególności "aktywnie pracuje się nad dostawą kompleksów do suszenia zboża dla przedsiębiorstw w regionie Odessy i Połtawy"²⁵⁰. Ponadto, ten białoruski producent, obecny na rynku ukraińskim od siedmiu lat, zamierza zwiększyć sprzedaż swoich maszyn tutaj w ramach projektów budownictwa drogowego, rolniczego i przetwórstwa drewna. Chodzi również o stworzenie zakładu montażowego, który umożliwi montaż sprzętu z dostarczonych zestawów maszyn, a następnie wypromowanie go na rynku ukraińskim.

²⁴⁷ "Mogilevliftmash" dostarczy 200 jednostek sprzętu do ukraińskiego kompleksu Karate-Lift [Zasobów Elektronicznych]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/mogilevliftmash-postavit-ukrainskomu-karat-liftkomplektu-200-edinits-oborudovanija-258270-2017/>.

²⁴⁸ Brzescy drogowcy naprawią drogę w obwodzie żytomierskim Ukrainy [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/brestskie-dorozhniki-budut-remontirovat-dorogu-v-zhitomirskoj-oblasti-ukrainy-259513-2017/>.

²⁴⁹ Sidorchik, V. "Belorusneft" wygrał przetarg na wykonanie odwiertów na złożu kondensatu gazu ziemnego na Ukrainie / V. Sidorchik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belorusneft-vyigrala-tender-na-burenie-skvazhin-na-gazokondensatnom-mestorozhdenii-v-ukraine-257746-2017/>.

²⁵⁰ Matveev, V. Amkodor" planuje zwiększyć w czasie dostawy maszyn na Ukrainę / V. Matveev // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/amkodor-planiruet-v-razy-narastit-postavki-tehniki-v-ukrainu-258136-2017/>.

Jeśli chodzi o **region Odessy**, to ma on partnerskie stosunki z **obwodami grodzieńskim i mohylewskim**. Jednym z konkretnych rezultatów tej międzyregionalnej współpracy jest na przykład fakt, że "Mohylewskie windy zostały zainstalowane w budynku Administracji Obwodu Odesskiego"²⁵¹. Ponadto już latem 2015 roku obwody odeski i mohylewski zgodziły się na położenie nacisku na rozwój współpracy w dziedzinie turystyki. Jeśli chodzi o współpracę gospodarczą, strony omawiają możliwość tworzenia wspólnych produkcji w zakresie przetwórstwa rolnego, obróbki drewna, budowy wind i maszyn. W szczególności mieszkańcy Mohylewa zaproponowali, aby Odessa "zainteresowana sprzedażą naturalnych win gronowych na Białorusi założyła produkcję rozlewniczą na bazie jednego z zakładów przetwórczych obwodu"²⁵². Temat rozszerzenia współpracy w szkolnictwie wyższym, zwiększenia wymiany nowych technologii i osiągnięć jest również istotny w tej współpracy międzyregionalnej. Należy przypomnieć, że w 2015 r. w regionie Odessy istniało 21 szkół wyższych, na których studiowało ponad 110 tys. studentów.

Dziś ten ukraiński region jest również przedmiotem szczególnej uwagi takiego białoruskiego producenta jak Belkommunmash, który w lipcu 2017 roku podpisał umowę na dostawę 47 sztuk swoich urządzeń do Odessy w wyniku wygranego przetargu. I planuje dalej uczestniczyć w przetargach kilku ukraińskich regionów, aby dostarczyć tam ponad sto sztuk swoich pojazdów. Biorąc pod uwagę fakt, że Belkommunmash otworzył już zakład montażowy na Ukrainie, prace zostały wykonane w celu uzyskania odpowiednich dokumentów".²⁵³ Jeżeli kierunek ukraińskiej ekspansji gospodarczej za granicą jest bardzo obiecujący, to możemy go śmiało nazwać bardzo obiecującym. Poza tym, dany region ukraiński jest dla partii białoruskiej szczególnie interesujący pod względem "zwiększenia przeładunku naszych ładunków przez porty w Odessie, Illiczewsku i innych południowych portach Ukrainy"²⁵⁴.

²⁵¹ Zapis wywiadu ministra spraw zagranicznych Republiki Białorusi W. Makieja dla kanału telewizyjnego "ONT" podczas wizyty na Ukrainie (14 sierpnia 2015 r.) [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/cf6bc6e2f8dc3647.html.

²⁵² Obwoduyulagin, S. Mogilevskaia i Odessa zamierzają położyć nacisk na rozwój współpracy w zakresie turystyki / S. Kulyagin // [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/mogilevskaia-i-odesskaja-oblasti-namereny-sdelat-aktsent-v-razvitiu-sotrudnichestva-na-turizmie-5826-2015>.

²⁵³ Matveev, V.V. "Belkommunmash" weźmie udział w przetargach na dostawę na Ukrainę ponad 100 sztuk sprzętu / V.Matveev // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belkommunmash-primet-uchastie-v-tenderah-na-postavku-v-ukrainu-bole-100-edinits-tehniki-258137-2017/>.

²⁵⁴ Zapis podejścia do prasy ministra spraw zagranicznych Białorusi W. Makieja po wynikach negocjacji z ministrem spraw zagranicznych Ukrainy P. Klimkinem (12 sierpnia 2015 r., Kijów) [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/c9ba3e062e46dbe7.html.

W **obwodzie mikołajewskim** perspektywy współpracy z białoruskimi partnerami widziane są w takich dziedzinach, jak współpraca "w dziedzinie przemysłu i produkcji transportowej, wzmocnienie współpracy humanitarnej, rozwój braterskich i przyjaznych stosunków"²⁵⁵. Przypomnijmy, że w Mykołajnie znajduje się grupa firm "Technotorg" - oficjalny diler na Ukrainie Mińskich Zakładów Ciągnikowych i JSC "Gomselmash". Podobnie jak w Niżu, w **obwodzie czernigowskim**, tutaj zbierają energetycznie nasycone wyposażenie Mińskich Zakładów Ciągnikowych o mocy do 350 koni mechanicznych. Tak więc podstawowy poziom pragmatycznego partnerstwa międzyregionalnego w regionie jest już obecny, więc teraz szczególnie ważne jest podjęcie nowych konkretnych kroków w celu jego dalszego rozwoju.

Kontrakty JSC "BelAZ", podpisane na białorusko-ukraińskim forum biznesowym w Kijowie w lipcu 2017 roku, "na dostawę pięciu wywrotek "BelAZ-75131" z PJSC "Arcelor Mittal Krivoy Rog" oraz dwóch wywrotek "BelAZ-75473" z PJSC "Nowotrocki zarząd kamieniołomu" są związane z **obwodem dniepropietrowskim** i **donieckim**²⁵⁶. Łączna suma na tych dwóch kontraktach wynosiła sześć milionów dolarów. Należy zauważyć, że obecnie udział wyposażenia kamieniołomu Białoruskich Zakładów Samochodowych w rynku ukraińskim przekracza 90%. "Na Ukrainie działa ponad 2 tys. wywrotek BelAZ"²⁵⁷.

Obwód **Chmielnicki** **charakteryzuje** się dużym zainteresowaniem tworzeniem spółek joint venture z partnerami z obwodu brzeskiego w sektorze rolnictwa. A strony już dyskutują nad pomysłem zorganizowania takiego przedsięwzięcia do produkcji nasion kukurydzy, które może być korzystne dla obu stron. Przecież w regionie Chmielnickim istnieją naturalne warunki do ich uprawy i dojrzewania, ale nie ma środków na realizację projektu. W obwodzie brzeskim istnieją technologie i środki. W rezultacie, "takie przedsiębiorstwo działałoby na korzyść obu stron"²⁵⁸.

²⁵⁵ Białoruś jest zainteresowana dostarczeniem transportu do obwodu Mikołajewskiego na Ukrainie - Ambasador [Zasoby Elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-zainteresovana-postavljat-transport-v-nikolaevskuju-oblast-ukrainy-posol-253463-2017/>.

²⁵⁶ Na białorusko-ukraińskim forum biznesu [Zasoby elektroniczne] podpisano umowy o wartości ponad 45 milionów dolarów. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/kontrakty-na-summu-bolee-45-mln-podpisany-na-belorusko-ukrainskom-biznes-forume-258242-2017/>.

²⁵⁷ Udział wywrotek BelAZ w rynku ukraińskim przekracza 90% [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/dolja-karjernih-samosvalov-belaz-na-ukrainskom-rynke-prevyshaet-90-258250-2017/>.

²⁵⁸ Obwody Czernowołowy, A. Brześć i Chmielnicki są zainteresowane tworzeniem wspólnych przedsiębiorstw (w języku rosyjskim) / A. Czernowołowa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL:

Ponad rok aktywnie współpracuje z partnerami białoruskimi i **obwodem rówieńskim**, w strukturze towarowej działalności eksportowej z obwodami Białorusi "dominują producenci tradycyjnych towarów obwodu: wyroby z kamienia i kruszcu, nawozy mineralne, surowce bazaltowe, cement portlandzki, płyty wiórowe polerowane, wyroby producentów rolnych i przedsiębiorstw przemysłowych²⁵⁹.

Kolejnym ukraińskim regionem, o którym należy wspomnieć w kontekście obecnego zacieśniania więzi z białoruskimi partnerami, jest **region winnicki**, który podpisał umowę o współpracy z obwodem homelskim w październiku 2014 roku. Strony uzgodniły, że dokument ten będzie podstawą do rozwoju kontaktów w różnych dziedzinach przemysłu i rolnictwa, interakcji między instytucjami szkolnictwa wyższego. W szczególności "po ukraińskiej stronie zainteresowania są maszyny rolnicze PO "Gomselmash", a dla przedsiębiorstw rolniczych obwodu homelskiego - możliwość zakupu śruty z nasion oleistych, cennych pasz białkowych dla zwierząt"²⁶⁰.

Po stronie białoruskiej szczególne miejsce we wzajemnej wymianie handlowej z partnerami ukraińskimi zajmuje granica **homelska**, której udział w eksporcie z Białorusi jest największy. Ponadto, ukraińscy biznesmeni biorą aktywny udział w projektach inwestycyjnych w obwodzie homelskim. Wśród takich projektów, które zapewniły bezpośrednie inwestycje ukraińskie w gospodarce białoruskiej jest produkcja wagonów w Homelskich Zakładach Wagonowych CJSC z udziałem ukraińskiej PJSC Kryukiv Wagon Works. Wśród bieżących projektów znajduje się "budowa zakładu przetwórstwa soi w regionie Homelskim z inwestycjami sięgającymi 50 mln dolarów"²⁶¹.

Innym interesującym przykładem w tym zakresie jest LLC "Svetlogorsk Welding Electrode Plant", której właścicielem od 2011 roku jest ukraińska firma Plasma Tec. Firma zajmuje już ponad 30 procent białoruskiego rynku elektrod. "Dzięki nowym urządzeniom i technologiom, wielkość produkcji elektrod

<http://www.belta.by/regions/view/brestskaja-i-hmelnitskaja-oblasti-zainteresovany-v-sozdanii-sovmestnyh-predprijatij-218574-2016/>.

²⁵⁹ Region Rivne [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://eaptc.eu/ru/program/view-belarus-ukraine.html>.

²⁶⁰ Sidorchik, V. Gomel i regiony Winnica podpisały umowę o współpracy / V. Sidorchik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/gomelskaja-i-vinnitskaja-oblasti-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve-57611-2014>.

²⁶¹ Wywiad z Ambasadorem Nadzwyczajnym i Pełnomocnikiem Białorusi na Ukrainie Walentinem Wieliczką w Międzynarodowym Magazynie Bankir (grudzień 2014) [Zasób elektroniczny]. - - 2014. - URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/dcaab6f7f1905d41.html>.

wzrosła w przedsiębiorstwie prawie 50 razy w ciągu 4 lat²⁶². A w 2015 roku ta sama firma z Ukrainy podjęła się założenia w Rogaczowie w obwodzie homelskim produkcji wyrobów z granitu o wielkości inwestycji - około dwóch milionów dolarów - oraz pełnego zakresu prac: projektowania, projektowania, produkcji wyrobów o dowolnej złożoności, układania i instalacji. Zaufania do pomyslniej realizacji tego projektu dodaje fakt, że firma Plasma Tec posiada własną kopalnię granitu na Ukrainie. To oczywiście pomoże rozwiązać problem zaopatrzenia nowej produkcji w surowce. W sumie na terenie regionów dwóch krajów "obecnie istnieje 13 wspólnych produkcji montażowych, z czego 7 na Ukrainie"²⁶³.

Bardzo efektywna interakcja pomiędzy regionami Białorusi i Ukrainy zapowiada się w zakresie alternatywnych źródeł energii. Realizacja wspólnych projektów w tym obszarze jest przewidziana w mapie drogowej współpracy na rzecz poprawy efektywności energetycznej i wykorzystania lokalnych zasobów paliw i energii na lata 2017-2020. Po pierwsze, jest to kwestia wspólnego rozwoju potężnych projektów pilotażowych - klastrów energetycznych w regionach, gdzie przekraczane są granice Ukrainy i Białorusi. Faktem jest, że północne regiony Ukrainy są dobrze przystosowane do uprawy roślin energetycznych, które są cennym surowcem do produkcji biomasy, z powodzeniem wykorzystywanym do produkcji ciepła. W celu zintensyfikowania wspólnych działań w tym zakresie strony planują "podpisanie w najbliższej przyszłości umów o współpracy pomiędzy regionami Białorusi i Ukrainy"²⁶⁴.

Kolejnym obiecującym obszarem białorusko-ukraińskiej współpracy międzyregionalnej jest promocja Programu Wspierania Współpracy Regionalnej Białoruś-Ukraina w ramach inicjatywy Unii Europejskiej Partnerstwo Wschodnie. Został on omówiony już w listopadzie 2013 roku na konferencji w Żytomierzu "Sposób na wzmocnienie współpracy terytorialnej krajów "Partnerstwa Wschodniego": Program Współpracy Terytorialnej Białoruś-Ukraina" - powiedziała na konferencji w Żytomierzu. Przedstawiciele Białorusi i

²⁶² Sidorchik, V.V. Ukraińska spółka inwestuje 2 miliony dolarów w stworzenie w Rogachevie produkcji wyrobów z granitu / V.Sidorchik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/ukrainskaja-kompanija-investiruet-2-mln-v-sozdanie-v-rogacheve-proizvodstva-izdelij-iz-granita-3513-2015>.

²⁶³ Matveev, V. Kontrakty o wartości ponad 40 milionów dolarów zostaną podpisane na białorusko-ukraińskim forum biznesowym / V. Matveev // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/kontrakty-na-summu-bolee-40-mln-budut-podpisany-na-belorussko-ukrainskom-biznes-forume-258116-2017/>.

²⁶⁴ Białoruś i Ukraina zamierzają realizować projekty w zakresie energii alternatywnej [Zasobów Elektronicznych]. - - 2017. - URL: <http://белта.бел/economics/view/belarus-i-ukraina-namereny-realizovyvat-proekty-po-alternativnoj-energetike-254265-2017/>.

Ukrainy podjęli się wówczas zadania opracowania swoich programów operacyjnych w zakresie takich priorytetów tematycznych jak: rozwój społeczno-gospodarczy regionów; rozwiązywanie wspólnych problemów na obszarach przygranicznych; ochrona środowiska; bezrobocie; ochrona zdrowia; kultura, edukacja i sport. "Warunek obowiązkowy: wszystkie projekty powinny być wspólne, białorusko-ukraińskie, a struktury biznesowe nie mają prawa do udziału w nich"²⁶⁵. A dziś jest to już "pierwszy finansowany przez UE program współpracy transgranicznej dla krajów Partnerstwa Wschodniego, w ramach którego współpracują one ze sobą, bez udziału partnerów UE". Sąsiadujące kraje partnerskie mogą określić swoje własne priorytety i wspólnie zająć się problemami obszarów przygranicznych, przyczyniając się w ten sposób do rozwoju gospodarczego i społecznego na poziomie lokalnym"²⁶⁶. Unia Europejska przeznaczyła ponad trzy miliony euro na wzmocnienie współpracy terytorialnej między przygranicznymi regionami Białorusi i Ukrainy. W imieniu Białorusi, obwody brzeski i homelski biorą udział w tym programie "po stronie ukraińskiej - obwody czernigowski, kijowski, żytomierski, rówieński i wołyński"²⁶⁷. W obwodzie brzeskim, w obwodzie beriańskim, brzeskim, drohiczyskim, iwanowskim i maloryckim program jest przedmiotem aktywnego zainteresowania, w obwodzie homelskim - rogaczewskim, budacko-koszkielewskim, wetkowskim, żitkowskim, homelskim i chojnickim. Interesujące jest to, że "wnioskodawcy z obwodu brzeskiego skupiają się na pomysłach projektów w dziedzinie turystyki, kultury, ochrony zdrowia, a z obwodu homelskiego - na ochronie zdrowia, bezpieczeństwie i ochronie środowiska"²⁶⁸. W lutym 2017 roku, na spotkaniu w Czernihowie, członkowie Wspólnego Komitetu Sterującego Programu Współpracy Terytorialnej Białoruś-Ukraina ustalili wstępną listę projektów grantowych. Łącznie partnerzy białoruscy i ukraińscy z regionów obu krajów złożyli 148 wniosków

²⁶⁵ Sidorchik, V. Graniczące ze sobą regiony Białorusi i Ukrainy stworzą wspólne projekty rozwoju terytoriów (w języku rosyjskim) / V. Sidorchik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2013. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/prigranichnye-regiony-belarusi-i-ukrainy-sozdatud-sovmestnye-proekty-po-razvitiu-territorij-30660-2013/>.

²⁶⁶ Chernovolova, A. Chernovolova // [Zasoby elektroniczne]. Ponad 3 mln euro zostanie przeznaczone przez UE na wzmocnienie współpracy transgranicznej między Białorusią a Ukrainą. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/society/view/bolee-3-mln-evro-vydelit-es-na-ukreplenie-prigranichnogo-sotrudnichestva-belarusi-i-ukrainy-179850-2016/>.

²⁶⁷ Sidorchik, V. Regiony Białorusi wykazują zainteresowanie programem współpracy przygranicznej z Ukrainą / V. Sidorchik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/regiony-belarusi-projavljajut-interes-k-programme-prigranichnogo-sotrudnichestva-s-ukrainoj-180186-2016/>.

²⁶⁸ Vechorko, S. Brestchanes dzielili się doświadczeniami współpracy transgranicznej na seminarium w Kijowie / S. Vechorko // [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/brestchane-podelilis-opytom-transgranichnogo-sotrudnichestva-na-seminare-v-kieve-187742-2016/>.

projektowych, z czego "18 zespołów transgranicznych zostało wybranych do otrzymania dofinansowania z Unii Europejskiej na projekty związane ze wspólnym rozwiązywaniem wspólnych problemów w sąsiadujących regionach Białorusi i Ukrainy"²⁶⁹. Kwota jednej dotacji w ramach tego programu może wahać się od 60 do 250 tys. euro.

Należy założyć, że wszystkie te działania, mające na celu wzmocnienie współpracy między regionami Białorusi i Ukrainy, już zaczynają mieć pozytywny wpływ na ogólny stan dwustronnej współpracy międzypaństwowej. Świadczą o tym np. takie liczby: "Obroty handlowe wzrosły w ostatnim okresie o 28% i wynoszą²⁷⁰ 4 mld dolarów. Jest również oczywiste, że ten trend w obecnych stosunkach białorusko-ukraińskich powinien znaleźć odpowiednie odzwierciedlenie w sferze medialnej obu krajów, zwłaszcza na szczeblu regionalnym. Fakt, że co najmniej 30 ukraińskich dziennikarzy reprezentujących krajowe i regionalne kanały telewizyjne oraz media drukowane zorganizowało w lutym 2015 roku wycieczkę prasową do obwodu homelskiego świadczy o tym, że partie mają takie pragnienie. Oprócz przedstawicieli ukraińskich mediów ze stolicy, zwiedzanie prasy objęło "pracowników redakcji gazet we Lwowie, Kirowohradzie, Czerkasach, Połtawie, Doniecku i kilku innych obwodach"²⁷¹. Mogli oni dowiedzieć się o potencjale partnerstwa w południowo-wschodnim regionie Białorusi, który nie został jeszcze w pełni ujawniony. Wydaje się, że takie wizyty prasowe mogłyby stać się regularną praktyką dla dziennikarzy obu krajów, aby podnieść na nowy poziom wsparcie medialne szybko rozwijającego się partnerstwa strategicznego między dwoma krajami braterskimi oraz wypełnić nową treścią realizację Umowy między Rządem Republiki Białoruś a Gabinetem Ministrów Ukrainy o współpracy w dziedzinie informacji, która weszła w życie 4 sierpnia 1999 roku.

²⁶⁹ Lista odbiorców dotacji w ramach Programu Współpracy Terytorialnej Białoruś-Ukraina została ustalona [Zasób elektroniczny]. -- 2017. - URL: <http://eaptc.eu/ru/eaptc-news-events/view-grantees-of-the-belarus-ukraine-territorial-cooperation-programme-identified.html>.

²⁷⁰ Zubko: 7,9 mld dolarów - punkt odniesienia dla obrotów handlowych między Ukrainą a Białorusią [Zasoby elektroniczne]. -- 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/zubko-79-mlrd-orientir-dlja-tovarooborota-mezhdu-ukrainoj-i-belarusiju-257844-2017/>.

²⁷¹ Przedstawiciele ukraińskich mediów spotkają się z kolegami z Homelszczyzny [Zasób elektroniczny]. -- 2015. - URL: <http://mininform.gov.by/pda/ru/news-ru/view/predstaviteli-ukrainskix-smi-vstretjatsja-s-kolegami-iz-gomelskoj-oblasti-165/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś-Mołdawia : współpraca w warunkach przejścia na nowy poziom

Republika Mołdowy należy do tych państw Wspólnoty Niepodległych Państw, z którymi Republika Białorusi w ciągu ostatnich pięciu do sześciu lat odnotowała stały wzrost obrotów handlowych i partnerstwa w wielu dziedzinach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. Co ciekawe, tendencja ta rozwija się na tle oczywistej grawitacji Mołdawii w kierunku integracji z Unią Europejską.

Ten kurs Kiszyniowa był szczególnie wyraźny w połowie 2009 roku, kiedy to do władzy w kraju doszli przedstawiciele partii prawicowych i centroprawicowych, które przystąpiły do Sojuszu na rzecz Integracji Europejskiej. Nowe impulsy dla tego wektora mołdawskiej polityki zagranicznej zostały przekazane przez wydarzenia, które nastąpiły później - Mołdawia parafowała układ o stowarzyszeniu z Unią Europejską pod koniec listopada 2013 roku na szczycie Partnerstwa Wschodniego w Wilnie i podpisała porozumienie z Unią Europejską pod koniec czerwca 2014 roku, przewidujące wejście tego kraju do strefy wolnego handlu z UE i określające wspólnie zatwierdzone priorytety na okres do 2016 roku, w celu przygotowania do wdrożenia układu o stowarzyszeniu z Unią Europejską. Kurs ten w samej Mołdawii tłumaczy się początkową historyczną przynależnością do cywilizacji europejskiej i kultury europejskiej, ponieważ "wybór kierunków regionalnych i partnerów w zagranicznych stosunkach gospodarczych, charakter i skala stosunków z różnymi krajami powinny być zorientowane na efektywne wykorzystanie współpracy międzynarodowej z korzyścią dla rozwoju społeczno-gospodarczego Mołdawii"²⁷².

Jednak w celu integracji ze strukturami europejskimi jako równorzędny partner Kiszyniów musi przede wszystkim zapewnić odpowiedni poziom rozwoju gospodarczego. Dlatego też rosnąca rola dyplomacji gospodarczej jest postrzegana w Mołdawii jako skuteczny sposób promowania interesów gospodarczych tego kraju w dobie globalizacji, pogłębiania integracji gospodarek narodowych i zwiększania konkurencji na rynku światowym. Dlatego jednym z głównych priorytetów mołdawskiej polityki zagranicznej pozostaje "ściśła realizacja umów o przyjaźni i współpracy zawartych przez Mołdawię w ramach

²⁷² Koncepcyjne podstawy polityki zagranicznej państwa mołdawskiego [Zasoby elektroniczne]. - - 2011. - URL: <http://www.moldovenii.md/ru/section/595>.

WNP, w klimacie wzajemnego zaufania i szacunku, utrzymanie korzystnych stosunków w polityce, ekonomii, nauce i technologii, kulturze²⁷³".

W następstwie tego priorytetu Mołdawia ratyfikowała we wrześniu 2012 r. traktat o strefie wolnego handlu WNP, który ma przyczynić się do zwiększenia obrotów handlowych ze Wspólnotą Niepodległych Państw, ponieważ ma on na celu wyeliminowanie barier w handlu w przestrzeni postsowieckiej i stwarza warunki do przyciągania nowych inwestycji. Dla Kiszyniowa jest to szczególnie ważne, gdy, jak pokazują statystyki, "dynamika wzrostu eksportu mołdawskiego do krajów Wspólnoty Narodów przekracza średnią stopę wzrostu całkowitych dostaw towarów mołdawskich. Pomimo wektora integracji europejskiej, wzmocnienie więzi gospodarczych w WNP jest priorytetem polityki zagranicznej kraju"²⁷⁴. Biorąc pod uwagę wszystkie te okoliczności, Mińsk ma nadzieję, że podpisanie przez Mołdawię układu o stowarzyszeniu z Unią Europejską nie wpłynie na jej stosunki z Białorusią. Przynajmniej "różne wektory rozwoju integracji pomiędzy Białorusią i Mołdawią nie powinny kolidować z dwustronną współpracą gospodarczą"²⁷⁵.

Warto wspomnieć, że w czerwcu 2000 roku Białoruś i Mołdawia podpisały szeroko zakrojony traktat o długoterminowej współpracy handlowej i gospodarczej na lata 2000-2008. W 2010 roku strona białoruska zauważyła, że istnieją znaczne perspektywy rozszerzenia współpracy między Białorusią a Mołdawią. Dynamicznemu rozwojowi stosunków między tymi dwoma krajami sprzyja komplementarny charakter gospodarek, brak konkurencji na rynkach zagranicznych oraz fakt, że "w najtrudniejszych czasach Białoruś i Mołdawia były blisko siebie". Białoruś negocjowała z każdą władzą w Mołdawii, ponieważ każda władza zawsze opierała się na interesach narodu"²⁷⁶. Nawet dzisiaj w Mińsku i Kiszyniowie istnieje wyraźne porozumienie, że w obecnym dialogu między stronami, który uwzględnia zobowiązania Białorusi w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej i orientację Mołdawii na Unię Europejską, należy znaleźć dodatkowe sposoby partnerstwa.

²⁷³ Główne priorytety mołdawskiej polityki zagranicznej [zasoby elektroniczne]. - - 2011. - URL: <http://www.moldovenii.md/ru/section/596>.

²⁷⁴ Gusin, A. Mołdawia ratyfikowała Traktat o strefie wolnego handlu w WNP / A. Gusin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2012. - URL: <http://www.cis.minsk.by/news.php?id=893>.

²⁷⁵ Oficjalna wizyta w Republice Mołdowy [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-24-25-sentjabrja-sovershit-ofitsialnyj-vizit-v-respubliku-moldova-9861/.

²⁷⁶ W dniu 25 października Głowa Państwa przyjęła referencje od ambasadorów obcych państw [Zasoby elektroniczne]. - - 2010. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/25-oktjabrja-glava-gosudarstva-prinjal-veritelnye-gramoty-poslov-inostrannyx-gosudarstv-5000/.

We wrześniu 2014 r. powołano wspólną grupę roboczą w tym zakresie, skupiającą się na całym szeregu kwestii dotyczących dwustronnej współpracy gospodarczej Białorusi i Mołdawii "w kontekście podpisania umowy o utworzeniu pogłębionej i kompleksowej strefy wolnego handlu między Mołdawią a Unią Europejską²⁷⁷²⁷⁸o czym świadczą konkretne liczby i fakty.

W 2014 roku obroty handlowe pomiędzy Białorusią i Mołdawią wyniosły 411,8 mln dolarów, co stało się rekordem od czasu nawiązania stosunków dyplomatycznych pomiędzy tymi dwoma krajami 19 listopada 1992 roku. Pięć lat temu ta liczba była 1,6 razy mniejsza. W 2009 roku kryzys gospodarczy miał negatywny wpływ na dynamikę dwustronnego handlu białorusko-mołdawskiego. Jednakże gospodarki obu krajów, jak już wspomniano powyżej, wzajemnie się uzupełniają. Z jednej strony mołdawscy konsumenci dobrze znają białoruski sprzęt gospodarstwa domowego, towary konsumpcyjne, nabiał, preparaty medyczne. Z kolei Białoruś jest liderem w imporcie wyrobów winiarskich z Mołdawii: "Obecnie na Białoruś przypada 35% całego eksportu mołdawskiego wina w ujęciu ilościowym i 27% w ujęciu wartościowym oraz ponad 10% wszystkich dostaw mołdawskich produktów owocowo-warzywnych"²⁷⁹. Ta komplementarność pomogła stronom w podjęciu właściwych decyzji w trudnych dla przewyciężenia kryzysu czasach.

W lutym 2010 roku Mińsk i Kiszyniów podpisały Traktat o współpracy gospodarczej na lata 2010-2013, w którym zadeklarowały zamiar "rozszerzenia współpracy w dziedzinie współpracy przemysłowej²⁸⁰". W niniejszym dokumencie strony zgodziły się przekierować swoje wysiłki w zakresie współpracy z prostych programów "buy-sell", które dominują w stosunkach dwustronnych od prawie dwóch dekad, na tworzenie wspólnych przedsiębiorstw w celu wytwarzania produktów o wysokiej wartości dodanej i ich sprzedaży, w tym na rynkach państw trzecich.

²⁷⁷ Gusin, A. Białoruś i Mołdawia określiły kierunki współpracy w celu zwiększenia eksportu na rynki UE i WNP / A. Gusin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-i-Moldova-opredelili-napravlenija-sotrudnichestva-dlja-uelichenija-eksporta-na-rynki-stran-ES-i-SNG_i_681233.html.

²⁷⁸ Gusin, A. Gusin // [Zasoby elektroniczne] może stać się dobrym przykładem wykorzystania możliwości Mołdawii w zakresie promocji jej produktów na rynkach UE. - - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-mozhet-stat-xoroshim-primerom-ispolzovanija-vozmozhnostej-Moldovy-po-prodvizheniju-produktsii-na-rynki-ES---Lazer_i_681197.html.

²⁷⁹ Gusin, A. Białoruś i Mołdawia zwiększą współpracę handlową i gospodarczą / A. Gusin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-i-Moldova-budut-naraschivat-torgovo-ekonomicheskoe-sotrudnichestvo_i_674023.html.

²⁸⁰ Białoruś i Mołdawia podpisały umowę o współpracy gospodarczej na lata 2010-2013 [Zasoby elektroniczne]. - - 2010. - URL: <http://www.government.by/ru/content/284>.

Biorąc pod uwagę fakt, że gospodarka Mołdawii opiera się na sektorze rolno-przemysłowym, w którym pracuje do połowy ogółu ludności pracującej w kraju, podczas gdy w strukturze produkcji przemysłowej dominują sektory związane z rolnictwem, "pierwszą jaskółką" dla realizacji planowanego kursu był projekt wspólnego montażu ciągników w Mołdawii oparty na dostawie ich zestawów z Białorusi. Już w 2011 roku w Kiszyniowie zmontowano 40 takich maszyn. W kolejnych latach produkcja wzrosła do 50 jednostek. W 2015 roku Mołdawia "otrzyma również 50 zestawów traktorów do przemysłowego montażu traktorów ogrodowych i Vinogrador o wartości około 1,5 mln²⁸¹ dolarów". Odpowiednia umowa została podpisana przez RUE Smorgon Automobile Units Plant i Agrofermotech LLC we wrześniu 2014 roku.

Kolejnym kierunkiem białorusko-mołdawskiej współpracy w zakresie współpracy przemysłowej była odnowa miejskiego pasażerskiego transportu elektrycznego. Pierwszym krokiem w realizacji tych partnerstw było podpisanie w listopadzie 2010 r., w następstwie międzynarodowego przetargu pomiędzy JSC "Belkommunmash" a Departamentem Transportu Elektrycznego Kiszyniowa na dostawę 102 trolejbusów do stolicy Mołdawii, który został pomyślnie przeprowadzony w 2011 roku. Ale na tym nie skończyły się partnerskie stosunki między stronami.

W związku z tym, że w Kiszyniowie trzeba było wymienić ponad 150 trolejbusów, ponieważ były one fizycznie i moralnie przestarzałe, latem 2012 roku Białoruś i Mołdawia zgodziły się zrealizować kolejny wspólny projekt - montaż białoruskich trolejbusów w Kiszyniowie z udziałem mińskiego przedsiębiorstwa "Belkommunmash". Pojazdy te zaczęły być montowane na zmodernizowanej linii do naprawy trolejbusów Zarządu Transportu Elektrycznego stolicy Mołdawii przez przeszkolonych w Mińsku pracowników. I tak 17 lipca 2012 roku na ulicach Kiszyniowa pojawił się pierwszy białoruski trolejbus mołdawskiego zgromadzenia. W sumie w tym roku zmontowano 10 sztuk tego sprzętu. W 2013 roku ratusz w Kiszyniowie przeznaczył około trzech milionów euro na montaż 20 trolejbusów, aby w kolejnych latach zwiększyć tę liczbę do 50-60 samochodów.

Strona mołdawska zwróciła uwagę na białoruski sprzęt z kilku powodów. Po pierwsze, mińskie trolejbusy zużywają o 35 procent mniej prądu niż stare samochody. Po drugie, mogą one zwiększyć liczbę przewożonych pasażerów i

²⁸¹ T. Polezhay, T. Białoruś i Mołdawia zawarły kontrakty na 20 milionów dolarów / T. Polezhay // [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-i-Moldova-zakljuchili-kontrakty-na-20-mln-i-681203.html.

zwiększyć dochody z jednego trolejbusu do 22 procent. Po trzecie, "Białoruskie trolejbusy w pełni spełniają wszystkie normy europejskie. Porównują się one korzystnie z rosyjskimi i ukraińskimi poprzez optymalne połączenie ceny i jakości, niezawodności, nowoczesnego wzornictwa, zwiększonego komfortu dla pasażerów i kierowców, efektywności energetycznej, maksymalnego komfortu dla osób niepełnosprawnych"²⁸². Wszystkie te argumenty były podstawą do stwierdzenia przez władze miejskie stolicy Mołdawii, że "realizacja projektu pozwoli na całkowitą modernizację floty transportu elektrycznego w Kiszyniowie i Balti, a w przyszłości nowoczesne trolejbusy "Belkommunmash" produkowane w Kiszyniowie będą z powodzeniem promowane na rynkach europejskich, z uwzględnieniem istniejących preferencji w handlu z Unią Europejską"²⁸³.

Podczas wizyty prezydenta Białorusi w Mołdawii we wrześniu 2014 roku zauważono, że Białoruś rozważa obiecującą współpracę ze stroną mołdawską w zakresie współpracy przemysłowej, aby ostatecznie wejść na rynek państw trzecich i Unii Europejskiej. Wstępne warunki tego rozwoju zostały już stworzone w postaci montażu białoruskich maszyn rolniczych i trolejbusów działających na mołdawskiej ziemi. "Montaż autobusów jest następny w kolejce. 284 < ... > W związku z tym Białoruś i Mołdawia powinny skupić się na zwiększeniu obrotów handlowych do 1 mld dolarów". Wyznaczony cel zintensyfikował poszukiwania w Mińsku i Kiszyniowie oraz innych nowych możliwości i kierunków współpracy przemysłowej.

Jeśli więc mówimy o montażu białoruskich autobusów wyposażonych w silnik Mercedesa, to projekt ten jest szczególnie ważny dla mołdawskiej stolicy: "W chwili obecnej większość pojazdów we flocie autobusowej w Kiszyniowie jest przestarzała moralnie i fizycznie". Około 150 autobusów potrzebuje wymiany"²⁸⁵. Dlatego w ramach wspólnego projektu z Mińskim Zakładem Samochodowym OJSC planuje się otwarcie specjalnej linii montażowej z komponentami i częściami zamiennymi, które będą importowane z Białorusi.

²⁸² Władze Gusin, A. Kiszyniowa są zadowolone ze skuteczności trolejbusów "Belkommunmash" / A. Gusin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2013. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Vlasti-Kishineva-dovolny-effektivnostju-raboty-trolleybusov-Belkommunmash_i_628481.html

²⁸³ Gusin, A. Na trasach w Kiszyniowie do końca roku wyruszy 20 białoruskich trolejbusów zmontowanych w Mołdawii / A. Gusin // [Zasób elektroniczny]. - - 2013. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Na-marshruty-v-Kishineve-do-kontsa-goda-vyjdut-20-beloruskix-trolleybusov-sobrannyx-v-Moldove_i_645401.html.

²⁸⁴ Oficjalna wizyta w Republice Mołdowy [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-24-25-sentjabrja-sovershit-ofitsialnyj-vizit-v-respubliku-moldova-9861/.

²⁸⁵ Gusin, A. W Kiszyniowie planowana jest regulacja montażu autobusów MAZ / A. Gusin // [Zasób elektronów]. - - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/V-Kishineve-planiruetsjanaladit-sborku-avtobusov-MAZ_i_657398.html.

Jeśli chodzi o inne obszary planowanej współpracy, strony już teraz dyskutują nad perspektywami produkcji urządzeń energetycznych zasilanych biopaliwami w Mołdawii z pomocą strony białoruskiej.

Cechą charakterystyczną, biorąc pod uwagę ogólnie pozytywną dynamikę dwustronnego współdziałania, Mińsk i Kiszyniów uważają, że nadal istnieje duży niewykorzystany potencjał współpracy i istnieją dobre perspektywy dla zwiększenia wolumenu wzajemnej wymiany handlowej. W szczególności strona białoruska jest gotowa do dalszego zaspokajania potrzeb partnerów mołdawskich w zakresie wyrobów inżynierskich i petrochemicznych, artykułów przemysłu lekkiego, materiałów budowlanych, sprzętu gospodarstwa domowego, leków i artykułów spożywczych. Jednak być może największy potencjał w zwiększaniu wolumenu białorusko-mołdawskiej współpracy handlowej i gospodarczej obserwuje się w sektorze rolno-przemysłowym.

Przypominamy, że dziś ramy prawne stosunków między Białorusią a Mołdawią "obejmują ponad 100 dwustronnych traktatów międzynarodowych, które obejmują prawie wszystkie obszary współpracy"²⁸⁶. Niemniej jednak latem 2014 r. rząd mołdawski zatwierdził inny dokument - umowę o współpracy gospodarczej, naukowej i technicznej między instytucjami rolnymi stron, która "powinna przyczynić się do zwiększenia wzajemnych dostaw produktów, przyciągnąć inwestycje w sektorze rolno-przemysłowym obu krajów, pobudzić współpracę między instytucjami badawczymi działającymi w sektorze rolno-przemysłowym"²⁸⁷.

Osiągnięte w porozumieniu porozumienia przewidują rozwój współpracy we wszystkich sektorach i kierunkach rolnictwa, wprowadzanie nowoczesnych technologii, wymianę informacji naukowych i technicznych, danych statystycznych i danych o sytuacji rynkowej, wyników badań naukowych, wspieranie udziału białoruskich i mołdawskich środowisk biznesowych w wystawach i targach, seminariach naukowych, sympozjach, wymianie próbek materiału siewnego, nasadzeniowego i biologicznego. Ponadto strony zamierzają zintensyfikować współpracę w zakresie upraw, warzyw, ogrodnictwa, inwentarza żywego, przemysłu spożywczego i mechanizacji rolnictwa. Mówimy również o

²⁸⁶ O. Onyła, O. Białoruś - Mołdawia: wspólny biznes, wspólne interesy / O. Onyła // [Zasoby elektroniczne]. - - - 2014. - - URL: http://www.businessclass.md/%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D0%B3%D0%B8/Belarusi_moldova_obshie_interesi_obshii_biznes/

²⁸⁷ Gusin, A. Umowa o współpracy pomiędzy Ministerstwami Rolnictwa Białorusi i Mołdawii została zatwierdzona w Kiszyniowie / A. Gusin // [Zasób elektroniczny]. - - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Soglashenie-o-sotrudnichestve-mezhdu-Minselxozami-Belarusi-i-Moldovy-odobreno-v-Kishineve_i_671493.html

utworzeniu w Mołdawii nowych podmiotów sieci dystrybucji podległych organizacji Ministerstwa Rolnictwa i Żywności Białorusi.

Do tej pory w tym kraju, przy udziale białoruskiego kapitału, powstały takie struktury sieci dystrybucji, jak dom handlowy MTZ-Leader, Santa Breeze JV, Westil JV, Agrobelmilk JV. "Jednocześnie struktura białoruskiej sieci dystrybucji obejmuje ponad 60 mołdawskich firm, które sprzedają białoruskie produkty na podstawie umów handlowych i bezpośrednich kontraktów²⁸⁸. We wrześniu 2014 roku w Kiszyniowie odbyło się uroczyste otwarcie centrum handlowego sprzedaży płytek ceramicznych i ceramiki sanitarnej czołowego białoruskiego przedsiębiorstwa "Ceramina", które stało się przełomowym wydarzeniem, świadczącym o nawiązaniu współpracy biznesowej między oboma krajami na jakościowo nowym poziomie.

Tak więc strona białoruska ma doświadczenie w tworzeniu nowych form promocji swoich produktów na ziemi mołdawskiej. Dlatego dziś mówimy o wypełnianiu tych form interakcji z nowymi treściami. W rolnictwie dyskutuje się o kilku interesujących pomysłach w tym zakresie. W szczególności "Białoruś planuje uprawiać winogrona na skalę przemysłową i jest zainteresowana mołdawskimi technologiami uprawy tej rośliny"²⁸⁹. Tym bardziej, że niektóre obwody białoruskie już założyły winnice, a nawet otrzymały pierwsze roczniki. Temat "winogrona" nawiązuje również do porozumienia, które zostało podpisane we wrześniu 2014 roku przez TSSC "Mińska Winiarnia Win Winogronowa" i największego producenta materiałów winiarskich w Mołdawii, który posiada rozległe winnice i najnowocześniejszy sprzęt do produkcji wina - JSC "Vinaria din Vale". Oba przedsiębiorstwa, których historia współpracy sięga prawie 15 lat, uzgodniły, że Białoruś zacznie dostarczać materiały winiarskie produkowane z winogron uprawianych na plantacjach w obwodzie kahulskim mołdawskiego południa. Jego specyfika polega na tym, że na powierzchni około 160 hektarów produkowane są tu winogrona, które spełniają wszystkie normy środowiskowe Unii Europejskiej, co jest szczególnie ważne dla Białorusi, która poważnie ucierpiała w wyniku awarii w Czarnobylu.

Biorąc pod uwagę wszystkie te fakty dotyczące stopniowego rozwoju stosunków między Białorusią a Mołdawią, należy położyć szczególny nacisk na działania tak ważnego instrumentu koordynacji partnerstwa, jakim w tym

²⁸⁸ Stosunki handlowe i gospodarcze [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: http://moldova.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/trade_economic/.

²⁸⁹ Białoruś jest zainteresowana mołdawskimi technologiami przemysłowej uprawy winorośli [Zasób elektroniczny]. - - 2012. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics?id=616877.

przypadku jest Międzyrządowa Komisja ds. Założona w połowie lat dziewięćdziesiątych, odegrała znaczącą rolę w latach 2000-2008, kiedy to obroty w handlu dwustronnym między Białorusią a Mołdawią wzrosły prawie pięciokrotnie. Potrzeba aktywnego przejścia na nowe formy organizacji współpracy - dostawy kooperacyjne, tworzenie wspólnych przedsięwzięć i branż, w tym zorientowanych na kraje trzecie - uzmysłowiła rosnący wpływ komisji międzyrządowej w okresie pokryzysowym na przyjęcie odpowiednich decyzji w sprawie opracowania długofalowej strategii korzystnej dla obu krajów współpracy we wszystkich sektorach i sferach gospodarki narodowej.

Dlatego też na 12. posiedzeniu komisji w lutym 2010 r. strony określiły środki służące rozwojowi współpracy w obszarach priorytetowych, stymulowaniu wzrostu wzajemnych obrotów handlowych. Kolejne spotkanie - w październiku 2011 r. - charakteryzowało się wypracowaniem nowych inicjatyw i porozumień dotyczących rozwoju współpracy w zakresie obopólnie korzystnego wykorzystania systemu handlowego w ramach Unii Celnej Białorusi, Rosji i Kazachstanu oraz systemu preferencji handlowych między Mołdawią a Unią Europejską. Jednocześnie wspomniano o "intensyfikacji wspólnej pracy w zakresie selekcji i produkcji nasion roślin rolniczych, reprodukcji bydła różnych ras, hodowanego na Białorusi i w Mołdawi" ²⁹⁰.

Na 14. spotkaniu w listopadzie 2012 roku strony odnotowały początek przejścia od prostego handlu do współpracy i zakładania zakładów montażowych białoruskiego sprzętu na mołdawskiej ziemi, a także skupienie się na nowych obszarach współpracy międzysektorowej i międzyregionalnej. W szczególności, w związku z poważną przebudową swoich linii kolejowych i odnową taboru kolejowego, strona mołdawska zadeklarowała zamiar zakupu wagonów na Białorusi w przyszłości. W dziedzinie ekologii wspólny plan współpracy do 2015 roku został przyjęty przez Ministerstwo Zasobów Naturalnych i Ochrony Środowiska Białorusi oraz Ministerstwo Środowiska Mołdowy. W zakresie kompleksu rolno-przemysłowego strony "uzgodniły strategię dostaw białoruskiego cukru do Mołdawi, a także dostaw materiałów winiarskich do Białorusi" ²⁹¹.

Konsolidacja więzi między regionami, plany i programy wspólnych działań na lata 2013-2014 zostały następnie zatwierdzone przez Mińską Radę

²⁹⁰ Na 13. posiedzeniu Białorusko-Mołdawskiej Komisji ds. Współpracy Handlowej i Gospodarczej [Zasoby elektroniczne]. - - 2011. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/c5e2ac51a65082b5.html.

²⁹¹ Białoruś i Mołdawiya zgodziły się rozwijać współpracę [Zasoby elektroniczne]. - - 2012. - URL: <http://www.government.by/ru/content/4717>.

Wykonawczą oraz Urząd Miasta Kiszyniów, Połocka i Balti, natomiast okręg Frunze w Mińsku i sektor miejski Kiszyniów Botanica podpisały porozumienie o przyjaznych stosunkach i współpracy. Wiosną 2013 r. miasta Orsha i Balti również wzmocniły współpracę międzyregionalną. Mieszkańcy Orshy wyrazili chęć wymiany doświadczeń i współpracy z Balti "w zakresie mieszkalnictwa i usług komunalnych oraz opieki zdrowotnej".^{292a} mołdawska JSC "Incomlac" była zainteresowana organizacją dostaw opakowań, półproduktów i innych produktów używanych w procesie produkcji z Białorusi.

Jesienią 2014 roku Mińsk i Kiszyniów rozszerzyły swój plan wspólnych działań w zakresie współpracy gospodarczej, naukowo-technicznej i społeczno-kulturalnej na lata 2015-2016, udowadniając własnym przykładem wysoką efektywność współdziałania na poziomie stolic i pokazując ogromny potencjał partnerstw regionalnych, które powstały dziś także pomiędzy Mohylewskim obwodem a autonomiczną jednostką terytorialną Gagauzji, Bobrujska i Anenii Noi, obwodu homelskiego i powiatu edynieckiego. Fakty te wymownie świadczą o wzroście interakcji na poziomie poszczególnych regionów i obwodów obu państw, co również tworzy "fundament niezbędny do dalszego rozwoju stosunków dwustronnych między Białorusią a Mołdawią"²⁹³.

Konkretnym rezultatem 15. posiedzenia Międzyrządowej Białorusko-Mołdawskiej Komisji ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej w grudniu 2013 r. było podpisanie "czterech umów na dostawę zestawów i trolejbusów w 2014 r. do Mołdawii w celu ich późniejszego montażu, płytek ceramicznych i wyrobów cukierniczych"²⁹⁴. Wśród nowych obszarów współpracy znalazła się gotowość rządu Białorusi do finansowego udziału w rozwoju takich instrumentów współpracy, jak zakup białoruskich dróg, sprzętu samochodowego, innego taboru w ramach obniżenia oprocentowania pożyczek, a także w tworzeniu "super nowoczesnych technologii dostarczania pasażerów małymi pociągami z centrum do miast obwodowych lub ze stolicy na lotnisko"²⁹⁵.

²⁹² Gusin, A. Twin cities of Orsha and Balti (Moldova) intensify trade and economic co-operation / A. Gusin // [Electronic resource]. - - 2013. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/regions/goroda-pobratimy-orsha-i-beltsy-moldova-aktivizirujut-torgovo-ekonomicheskoe-sotrudnichestvo_i_626012.html.

²⁹³ Białorus i Mołdawia zwiększą obroty handlowe do 500 milionów dolarów [Zasoby elektroniczne]. - - 2012. - URL: http://naviny.by/rubrics/economic/2012/06/29/ic_news_113_396505/

²⁹⁴ Na posiedzeniu białorusko-mołdawskiej komisji ds. współpracy handlowej i gospodarczej [Zasoby elektroniczne]. - - 2013. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/e4346086de71b253.html.

²⁹⁵ Gusin, A. Białorus i Mołdawia przejdą od montażu sprzętu do tworzenia spółek joint venture (w języku rosyjskim) / A. Gusin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2013. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-i-Moldova-perejdu-ot-sborki-texniki-k-sozdaniju-sovmestnyx-predpriyatij_i_654187.html

Jeśli chodzi o rozszerzenie zakresu dostarczanych produktów i włączenie nowych przedsiębiorstw w relacje produkcyjne współpracy, strony zgodziły się pracować w ramach tego spotkania komisji: możliwość udziału RUE "Mogilevliftmash Plant" w programach Mołdawii w zakresie modernizacji urządzeń windowych w miejskim taborze mieszkaniowym; kwestie naprawy i zakupu taboru kolejowego, w tym poprzez realizację programów leasingowych z udziałem "Promagroleasing" JSC, a także kontynuację "remontu kapitałowego samochodów w "Mińskim Zakładzie Naprawy Wagonów" JSC parku magazynowego Państwowego Przedsiębiorstwa "Koleje Mołdawskie"²⁹⁶. W 2014 roku, w celu rozwoju tych obszarów współpracy, strona mołdawska przedstawiła białoruskim partnerom możliwości współpracy w zakresie budowy maszyn na platformie parków przemysłowych i wolnych stref ekonomicznych, co wzbudziło w Mińsku duże zainteresowanie "rozwojem potencjału w tej dziedzinie przemysłu, otwarciem w przyszłości zakładu w Mołdawii"²⁹⁷.

Świadczy o tym również szybkie tempo rozwoju współpracy biznesowej między tymi dwoma krajami, nawet w dzisiejszych trudnych warunkach. We wrześniu 2014 roku w Kiszyniowie odbyło się białorusko-mołdawskie forum biznesowe, którego uczestnicy podpisali umowy na kwotę 20 milionów dolarów. W szczególności JSC "Keramin" i JV TC "Keramin-Kishinev" uzgodniły, że w 2015 roku dostarczą do Mołdawii płytki ceramiczne o wartości 10 milionów dolarów. Społeczeństwo Otwarte "Stadler-Mińsk" i miejskie przedsiębiorstwo "Dyrekcja elektrycznego transportu miejskiego" Kiszyniowa podpisały umowę w wysokości 8 milionów dolarów na eksport do stolicy Mołdawii w latach 2015-2018 80 zestawów samochodowych trolejbusów. Brzeska gorzelnia "Belalco" i tyraspolska fabryka wina i koniaku "Quint" również uzgodniły długoterminowe dostawy alkoholu z Białorusi.

Jak widać, nawet w warunkach wielokierunkowej integracji z dużymi blokami regionalnymi, Białorusią i Mołdawią, widać jednak niezwykle pragmatyczne i konkretne podejście do realizacji planowanych dwustronnych obiecujących planów, przyczyniające się do realizacji znacznego potencjału

²⁹⁶ Gusin, A. Białoruś i Mołdawia pogłębią współpracę przemysłową i inwestycyjną / A. Gusin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2013. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-i-Moldova-uglubjat-promyshlennuju-kooperatsiju-i-investitsionnoe-sotrudnichestvo_i_654464.html.

²⁹⁷ Gusin, A. Mołdawia zamierza wykluczyć wszelkie bariery w stosunkach handlowych i gospodarczych z Białorusią / A. Gusin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Moldova-namerena-iskljuchit-vse-barjery-v-torgovo-ekonomicheskix-otnoshenijax-s-Belarusju_i_675772.html.

wzajemnie korzystnej współpracy, "której podstawą są tradycyjnie przyjazne stosunki między naszymi krajami"²⁹⁸.

FOR AUTHOR USE ONLY

²⁹⁸ Gratulacje dla prezydenta Republiki Mołdowy, Nicolae'a Timofti'ego [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-prezidentu-respubliki-moldova-nikolaju-timofti-10497/.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś-Mołdawia: dobre wykorzystanie potencjału partnerstwa

Białoruś i Mołdawia to dwie byłe republiki radzieckie, które dziś skłaniają się ku różnym stowarzyszeniom integracyjnym. Mołdawia ma umowę o wolnym handlu z Unią Europejską, a Białoruś jest członkiem Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. Jednocześnie strona białoruska nie dramatyzuje szczególnie sytuacji z orientacją Mołdawii na Unię Europejską, uważając, że w każdym przypadku należy szukać możliwości wykorzystania tej sytuacji z korzyścią dla obu krajów, ponieważ "zrównoważone i wyważone podejście może nie tylko zminimalizować ryzyko dwustronnej wymiany handlowej, lecz również wykorzystać zalety wielokierunkowej integracji, stając się swego rodzaju pomostem między obiema strukturami integracyjnymi"²⁹⁹.

Jak takie podejście jest stosowane w praktyce, mówi fakt dostarczania na mołdawski rynek popytu na białoruski eksport - ciągniki samochodowe, kompleksy produktów petrochemicznych, leki, lodówki, piece gazowe, wyroby przemysłu lekkiego, produkty mleczarskie. W 2014 r. ich wolumen przekroczył 260 mln dolarów, a łączny obrót wyniósł ponad 410 mln dolarów. W tym samym czasie kontynuowaliśmy prace nad dostawą nowych rodzajów towarów - urządzeń do suszenia i nawadniania zbóż oraz samochodów BelG. Współpraca ta jest również korzystna dla producentów z Mołdawii. Przecież w tym samym 2014 roku 42 procent eksportu mołdawskiego wina i około 25 procent produktów owocowo-warzywnych pochodziło z Białorusi. Oczywiście, wizyta białoruskiego przywódcy w Mołdawii we wrześniu 2014 roku, po znacznym wzmocnieniu dwustronnego dialogu politycznego między Mińskiem a Kiszyniowem, dała wymierny impuls nie tylko białorusko-mołdawskiej współpracy handlowej i gospodarczej, lecz również samej idei "integracji" od Pacyfiku do Oceanu Atlantyckiego, która została wyrażona w stolicy Białorusi kilka lat temu.

Ostatnie doświadczenia pokazują, że strony nadal z dużym powodzeniem rozwijają dwustronną współpracę. Tak więc "w okresie styczeń-lipiec 2016 r. nastąpił wzrost obrotów handlowych, które wzrosły o 9,5 procent w porównaniu

²⁹⁹ Oficjalna wizyta prezydenta Mołdawii Nicolaja Timofti na Białorusi [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/prezident-moldovy-nikolaj-timofti-poseit-belarus-s-ofitsialnym-vizitom-11774/.

z tym samym okresem w 2015 r. i wyniosły 137,4 mln dolarów³⁰⁰. Taka dynamika współpracy urzeczywistniła zadanie, które strony wyraziły na początku października 2016 roku podczas wizyty premiera Białorusi A. Kobyakowa w Mołdawii, - w najbliższym czasie wrócić do poziomu z 2014 roku, kiedy obroty handlowe białorusko-mołdawskie wyniosły 411,8 mln dolarów. Jednocześnie zarówno w Mińsku, jak i Kiszyniowie nadal uważają, że przynależność do różnych platform integracyjnych w planie dwustronnym jest nie tyle przeszkodą, co obiecującym potencjałem, ponieważ "jeśli podejdziesz do tego potencjału i właściwie go wykorzystasz, będzie to współpraca³⁰¹ korzystna dla obu stron". Dlatego też głównym celem stron jest obecnie "znalezienie nowych punktów wzrostu w celu znacznego wzmocnienia handlu i interakcji gospodarczych³⁰²". Takie punkty zarówno na Białorusi, jak i w Mołdawii widać przede wszystkim w realizacji wspólnych projektów współpracy, a także w rozwoju współpracy międzyregionalnej i więzi twinningowych pomiędzy poszczególnymi terytoriami obu krajów.

O tym, że współdziałanie na poziomie konkretnych obszarów i regionów obu krajów jest podstawą konieczną do dalszego rozwoju stosunków dwustronnych między Białorusią a Mołdawią, świadczy na przykład ten fakt: Do 2016 roku nawiązane zostały stosunki współpracy między powiatami Bobruisk i Anenii Noi, Homel i Edyniec, Swietłogorsk i Kałasz, Wołkowyski, Borysów i Straszen, Słonim i Telenesti, Kobrin i Cahul, Mołodeczno i Floresti, Kletnie i Kuszany, Dzierżyński i Roszkan, Gantsewicki i Leowa, Baranowiczki i Głodeni, Grodno i Orhei, Reczica i Oknica, Bychowski i Ceadyr-Lunga, Soligorski i Ceadyr-Lunga, Bychów i wieś Kopczak. Nawiązano również międzyregionalne stosunki partnerskie "między głównymi miastami i jednostkami administracyjnymi obu krajów: Mińska z Kiszyniowem i Tyraspolem; Witebska, Połocka, Orszy, Reczycy z Bałti, Mohylewskiego obwodu z Gagauzją"³⁰³. Rozważana jest kwestia nawiązania stosunków partnerskich pomiędzy okresem Taraclia w Mołdawii i jednym z obwodów Białorusi w celu zintensyfikowania współpracy, "w tym wzajemnych dostaw produktów rolnych, wykorzystania białoruskich centrów handlowo-logistycznych, organizacji kontrdostaw

³⁰⁰ Materiały z briefingu D. Mironczyka, szefa działu informacji - sekretarza prasowego Ministerstwa Spraw Zagranicznych Białorusi, który odbył się dla przedstawicieli mediów 29 września 2016 roku. [Zasoby elektroniczne] - - 2016. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/b6ac03c2e46a93ec.html

³⁰¹ Andriej Kobiakow jest z oficjalną wizytą w Mołdawii [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.government.by/ru/content/6711>.

³⁰² Zakończyła się oficjalna wizyta Andrieja Kobyakowa w Mołdawii [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.government.by/ru/content/6712>

³⁰³ O współpracy międzyregionalnej między Białorusią a Mołdawią [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: http://moldova.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/region/

towarów³⁰⁴. Ogólnie rzecz biorąc, interakcje między regionami Białorusi i Mołdawii opierają się na solidnych ramach prawnych i umownych. Zawarto już ponad 20 umów o współpracy między miastami i okręgami obu krajów, co wskazuje na duże zainteresowanie stron efektywnym wykorzystaniem tego formatu partnerstwa. I "konieczne jest jedynie osiągnięcie konkretnej pracy i praktycznych korzyści ze współpracy regionalnej"³⁰⁵.

Jak potencjał tych punktów wzrostu jest realizowany w praktyce, można zobaczyć na przykładzie rozwoju partnerstwa pomiędzy Białorusią a Gagauzią - autonomiczną jednostką terytorialną na południu Mołdawii. W 2015 roku obroty handlowe białorusko-gagauzkie przekroczyły cztery miliony dolarów. Opierała się ona na dostawach z Białorusi wyrobów przemysłu maszynowego, produktów rafinacji ropy naftowej, wyrobów z tworzyw sztucznych, drewna, dzianin, chemii gospodarczej i kosmetyków. W strukturze gagauzińskiego eksportu na rynek białoruski dominowały wyroby alkoholowe i soki, owoce i nasiona słonecznika.

Nową stroną współpracy międzyregionalnej między stroną białoruską a Gagauzią otworzyło porozumienie o współpracy, podpisane w listopadzie 2015 roku podczas I Międzynarodowego Forum Inwestycyjnego w Comrat między gagauowską firmą Budzhakagrotehservice a bobruiskim zakładem części i zespołów ciągnikowych, w ramach którego strony w ciągu kolejnych miesięcy uzgodniły i opracowały techniczne, technologiczne i logistyczne kwestie produkcji zespołów, który "znajduje się na obszarach produkcyjnych obwodu mohylewskiego".³⁰⁶ Zebrano również pierwsze próbki ciągników, które pomyślnie przeszły testy standartowe i produkcyjne. W związku z tym w październiku 2016 r. w tej autonomicznej jednostce terytorialnej na południu Mołdawii uruchomiono produkcję montażową małych ciągników "Białoruś", które cieszą się popytem w sektorze rolnym, mieszkaniowym i usług komunalnych nie tylko w Gagauzji, ale w całej Mołdawii. Partnerzy planują znaczne zwiększenie wielkości produkcji - do 45 jednostek rocznie.

Fakt ten bardzo elokwentnie ilustruje potencjał współpracy pomiędzy partnerami białoruskimi i gagauzowskimi w zakresie poszerzenia współpracy

³⁰⁴ Gusin, A. Białoruś intensyfikuje współpracę z regionem Taraclia w Mołdawii / A. Gusin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-aktiviziruetsotrudnichestvo-s-taraklijskim-rajonom-moldovy-182226-2016/>.

³⁰⁵ Rozmowa z Ambasadorem Nadzwyczajnym i Pełnomocnikiem Republiki Białoruś do Mołdawii Sergiejem Cichukiem do Białoruskiej Agencji Telegraficznej (15 lipca 2015 roku) [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/fcc57590610a6099.html>.

³⁰⁶ S.Kulyagin, S.W Mołdawii uruchomiono montaż produkcji małych ciągników "Białoruś" / S.Kulyagin // [Surowiec elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/v-moldove-otkrylos-sborochnoe-proizvodstvo-malogabaritnyh-tractorov-belarus-213107-2016/>.

handlowej i gospodarczej oraz realizacji nowych projektów inwestycyjnych, już teraz omawiając na szczeblu regionalnym obiecujące projekty w przemyśle spożywczym, budownictwie mieszkaniowym, energetyce, rafinacji ropy naftowej, informatyce z wykorzystaniem istniejących możliwości "strefy wolnej przedsiębiorczości w Wolkanesti, parków przemysłowych i inkubatora przedsiębiorczości, deiji" oraz "strefy wolnej przedsiębiorczości w Wolkanesti".³⁰⁷

Należy założyć, że realizacja planu działań na lata 2017-2019, przyjętego w październiku 2016 roku, mającego na celu rozszerzenie współpracy między Obwodowym Komitetem Wykonawczym w Mińsku a Komitetem Wykonawczym ATU Gagauzia, który został podpisany w październiku 2016 roku, przyczyni się również do powstania skarzonki międzyregionalnej współpracy między Białorusią a Mołdawią.

Kontynuując poszukiwanie nowych punktów wzrostu w interakcji białorusko-mołdawskiej, przypominamy, że z prawie 150 milionami dolarów w pierwszych siedmiu miesiącach 2016 roku Mołdawią zajmuje czwarte miejsce w ogólnym obrocie handlowym między Białorusią a krajami WNP. Już sam ten fakt świadczy o tym, że interakcja białorusko-mołdawska opiera się nie tylko na tradycyjnych, przyjaznych historycznie stosunkach między Mińskiem i Kiszyniowem, lecz charakteryzuje się również "aktywnym dążeniem obu państw do pogłębienia wszechstronnych więzi"³⁰⁸.

W oparciu o poważne ramy prawne stosunków dwustronnych - około 80 dokumentów w różnych dziedzinach - oraz działając w warunkach wolnego handlu bez wyjątków i ograniczeń, strony planują obecnie kurs na ostrą aktualizację powiązań produkcyjnych i operacyjnych. Sprawa została omówiona na 16. sesji Międzyrządowej Białorusko-Mołdawskiej Komisji ds. Współpracy Handlowej i Gospodarczej, która odbyła się w Mińsku w lipcu 2015 roku. Rozpatrując prawie całe spektrum dwustronnych interakcji, w tym stosunki handlowe i gospodarcze, międzyregionalne, współpracę w dziedzinie ochrony zdrowia, kultury, sportu, turystyki, wsparcia mniejszości narodowych obu państw, w sferze gospodarczej strony skupiły się "na rozwoju więzi współpracy między przedsiębiorstwami białoruskimi i mołdawskimi, tworzeniu wspólnych

³⁰⁷ Gusin, A. Gagauzia oferuje Białorusi realizację nowych projektów inwestycyjnych w regionie / A. Gusin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/gagauzija-predlagaet-belarusi-realizovat-novye-investproekty-v-regione-212996-2016/>.

³⁰⁸ Gratulacje dla prezydenta Republiki Mołdowy, Nicolae'a Timofti'ego [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-prezidentu-respubliki-moldova-nikolaju-timofti-14289/.

zakładów produkcyjnych, współpracy w dziedzinie transportu, budownictwa, energetyki".³⁰⁹by w następnym roku lub w następnych dwóch zwiększyć wzajemne obroty do 500 milionów dolarów.

W szczególności strona mołdawska zaprosiła białoruskich partnerów do zorganizowania wspólnej produkcji autobusów niskopodłogowych na paliwo gazowe, do udziału w projektach dotyczących rozwoju infrastruktury kolejowej, budowy obwodnicy wokół Kiszyniowa, a także do utworzenia wspólnego przedsiębiorstwa produkcji sprzętu drogowego, użytkowego i budowlanego z udziałem takich białoruskich przedsiębiorstw jak Mińskie Zakłady Samochodowe, Amkodor, Beldor Technics. Faktem jest, że Mołdawia ma zapotrzebowanie na taki sprzęt w ramach różnych programów rządowych, które są finansowane zarówno przez budżet, jak i organizacje darczyńców. Fakt ten mówi wiele: "Łączna liczba osiedli w Mołdawii przekracza 800 jednostek, dziś są one obsadzone starym, zużytym sprzętem lub nie są w ogóle obsadzone"³¹⁰.

Jeśli chodzi o materiały budowlane, w 2014 roku w mołdawskiej stolicy otwarto centrum handlowe sprzedaży płytek ceramicznych i ceramiki sanitarnej białoruskiego przedsiębiorstwa "Ceramina". Na 16. posiedzeniu komisji międzyrządowej, na którym przygotowano plan wspólnych projektów obu państw na najbliższe lata, zadanie dla białoruskich eksporterów brzmiało szerzej - dostarczyć meble do łazienek i urządzeń sanitarnych. A na potrzeby rolnictwa "Białoruś będzie dostarczać Mołdawii na zamówienie nowe formy nawozów mineralnych"³¹¹.

Mińskie Zakłady Ciągnikowe, które dostarczają do tego kraju prawie całą gamę swoich maszyn o mocy od 80 do 200 koni mechanicznych, posiadają zakład montażowy z dużym domem montażowo-handlowym "MTZ-Leader". W lipcu 2015 roku kierownictwo spółki postawiło sobie za cel "przywrócenie wielkości dostaw maszyn do Mołdawii i sprowadzenie ich do 500 sztuk rocznie"³¹².

³⁰⁹ Michaił Rusyi wziął udział w posiedzeniu Międzyrządowej Białorusko-Mołdawskiej Komisji Współpracy Handlowej i Gospodarczej [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.government.by/ru/content/5955>.

³¹⁰ Ogneva, Yu. Moldova oferuje Białorusi zorganizowanie wspólnego przedsięwzięcia maszyn drogowych, komunalnych i budowlanych / Yu. Ogneva // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/moldova-predlagaet-belarusi-organizovat-sp-dorozhnoj-kommunalnoj-i-stroitelnoj-tehniki-150156-2015/>.

³¹¹ Lisatowicz, T. Białoruś i Mołdawia przygotowali plan wspólnych projektów do końca 2015 roku i na kolejne lata / T. Lisatowicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-moldova-podgotovili-plan-sovmestnyh-proektov-do-kontsa-2015-go-i-na-posledujuschie-gody-150077-2015/>.

³¹² Mihovich, S. MTZ planuje przywrócić wielkość dostaw technicznych do Mołdawii (w języku rosyjskim) / S. Mihovich // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL:

Statystyki podają, że rynek mołdawski zużywa rocznie od 400 do 700 ciągników "Białoruś", które tradycyjnie wykorzystywane są tu w winnicach i sadach. Jednocześnie około 65% lokalnego rynku ciągników stanowią białoruskie maszyny, z czego 95% to ciągniki o mocy od 80 do 100 koni mechanicznych. Dom handlowy "MTZ-Leader", który obecnie ma 14 oddziałów na terenie całego kraju i roczny obrót około dziesięciu milionów dolarów, został tu otwarty w 2004 roku. Od ponad dziesięciu lat stawia tu około czterech tysięcy białoruskich samochodów. Obecnie głównym zadaniem tej struktury jest zastąpienie zakresu zdolności produkcyjnych maszyn, ponieważ gospodarstwa rolne w Mołdawii są powiększane. Dlatego perspektywą jest sprzedaż ciągników o większej mocy. I pierwsze kroki w tym kierunku zostały poczynione: "Jeśli przed sprzedażą jednego lub dwóch ciągników o mocy 130 KM rocznie, w ubiegłym roku [2014] sprzedano już 30 sztuk"³¹³. Ponadto na mołdawski rynek weszły ciągniki o mocy 220 KM.

Nie mniej znaczące były wyniki 17. posiedzenia Białorusko-Mołdawskiej Komisji Współpracy Handlowej i Gospodarczej oraz Białorusko-Mołdawskiego Forum Gospodarczego, które na początku października 2016 roku zgromadziło w Kiszyniowie "ponad 70 mołdawskich i 34 białoruskie przedsiębiorstwa"³¹⁴. Wśród nowo przyjętych dokumentów, które poszerzają podstawy prawne stosunków białorusko-mołdawskich, jest Porozumienie między Ministerstwem Przemysłu Republiki Białoruś i Ministerstwem Gospodarki Republiki Mołdawii w sprawie realizacji wspólnego projektu renowacji floty transportu pasażerskiego na terytorium Mołdawii.

W związku z tym bardzo obiecująco wygląda realizacja wspólnego projektu dotyczącego odnowienia mołdawskiej floty autobusowej. Projekt przewiduje montaż autobusów Mińskiej Fabryki Samochodów w Kiszyniowie, wyposażonych w nowoczesne silniki, które spełniają normę środowiskową Euro-4. Pilność tej kwestii dla strony mołdawskiej jest oczywista: tylko "na bilansie Kiszyniowskiej Floty Autobusów Miejskich jest ponad 130 autobusów, z czego prawie 12% nie jest wykorzystywanych z powodu zbyt długiego okresu

<http://www.belta.by/economics/view/mtz-planiruet-vosstanovit-objemy-postavok-tehniki-v-moldovu-152299-2015>.

³¹³ Mihovici, S. Moldova jest zainteresowany wykorzystaniem nowych modeli techniki MTZ w rolnictwie / S. Mihovici // [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/moldova-zainteresovana-v-ispolzovanii-novyh-modelej-tehniki-mtz-v-selskom-hozajstve-152293-2015>.

³¹⁴ O posiedzeniu białorusko-mołdawskiej komisji ds. współpracy handlowej i gospodarczej oraz zorganizowaniu białorusko-mołdawskiego forum gospodarczego [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://moldova.mfa.gov.by/ru/embassy/news/a61ac74e8c0a5d61.html>.

eksploatacji (22-25 lat)³¹⁵. Jednocześnie modernizacja taboru autobusowego pozwoli na obniżenie kosztów utrzymania kiszyniowskiego parku samochodowego o 200 tys. euro rocznie kosztem części zamiennych i materiałów, zwiększenie liczby przewożonych pasażerów o prawie trzy miliony osób, stworzenie nowych miejsc pracy. Jednocześnie "koszt wyposażonego w Kiszyniowie autobusu będzie o 10 tysięcy euro niższy od kosztu zakupu u białoruskiego producenta"³¹⁶.

Przypomnijmy również, że Mołdawia już uruchomiła udaną produkcję białoruskich trolejbusów. Na podstawie umowy o współpracy pomiędzy miejskim przedsiębiorstwem "Miejski Zarząd Transportu Elektrycznego Kiszyniowa" a białoruskim przedsiębiorstwem "Belkommunmash" wcześniej dostarczono do mołdawskiej stolicy 102 nowe trolejbusy, a tutaj zmontowano kolejne 92. Ważny szczegół: na realizację tego wspólnego projektu od 2012 roku z budżetu mołdawskiej stolicy przeznaczono około dziesięciu milionów euro. Ponadto w 2015 roku zmontowano 30 nowych białoruskich trolejbusów, czyli o połowę mniej niż w 2014 roku. Oczekuje się, że w przyszłości w Kiszyniowie będzie produkowanych do 50 takich pojazdów rocznie. Realizacja tego projektu "pozwoli na całkowitą modernizację floty transportu elektrycznego w Kiszyniowie i Balti, a w przyszłości planowana jest produkcja nowoczesnych trolejbusów "Belkommunmash", które z powodzeniem będą promowane na rynkach europejskich, z uwzględnieniem preferencji w handlu z Unią Europejską"³¹⁷.

Teraz mówimy również o montażu w Mołdawii białoruskich trolejbusów bezprzewodowych z autonomicznym źródłem zasilania, wyposażonych w akumulatory, które pozwalają przejechać do 60 kilometrów bez podłączenia do sieci elektrycznej. Pierwszy samochód tego typu został już wyprodukowany na ulicach mołdawskiej stolicy. Kolejne pięć ma zapewnić otwarcie nowej, eksperymentalnej, ekologicznej trasy do końca 2016 roku. Oczekuje się, że korzystanie z tych urządzeń "ułatwi mieszkańcom miasta dostęp do wysokiej

³¹⁵ Gusin, A. Białoruś i Mołdawia planują stworzyć nowe JV-y (w języku rosyjskim) / A. Gusin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-moldova-planirujut-sozdavat-novye-sp-182224-2016/>.

³¹⁶ Gusin, A. Gusin, Rząd Mołdawii zatwierdził projekt umowy z Białorusią w sprawie montażu autobusów MAZ w Kiszyniowie // [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/pravitelstvo-moldovy-odobrilo-proekt-soglashenija-s-belarusiju-po-sborke-avtobusov-maz-v-kishineve-179376-2016/>.

³¹⁷ Gusin, A. W Kiszyniowie liczba trolejbusów "Belkommunmash" zebranych w 2015 roku wzrosła o 50% / A. Gusin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/v-kishineve-kolichestvo-sobrannyh-v-2015-godu-trolejbusov-belkommunmash-uvelichilos-na-50-172921-2015/>.

jakości transportu publicznego, zapewni ochronę środowiska i nie będzie wymagało znacznych nakładów finansowych na budowę elektrycznych linii trolejbusowych³¹⁸. Rzeczywiście, statystyki tego obiecującego projektu są bardzo atrakcyjne. Koszt jednego bezprzewodowego trolejbusu to około 200 tys. euro, a budowa jednego kilometra zwykłej linii trolejbusowej to około 30 tys. euro. Dlatego w 2017 roku planuje się zamontowanie w Kiszyniowie kolejnych 20 takich samochodów z autonomicznym źródłem zasilania.

Kontynuacją tematu transportu we współpracy biznesowej obu krajów był Protokół zamiarów podpisany w ramach Białorusko-Mołdawskiego Forum Gospodarczego pomiędzy OJSC "Mińskie Zakłady Samochodowe", spółką "CBS Motors" SRL i Stowarzyszeniem Biur Prezydenta Mołdawii w sprawie wspólnych prac nad dostawą i sprzedażą autobusów i wyposażenia miejskiego mińskich zakładów samochodowych. Zarówno niniejszy dokument, jak i szereg innych dokumentów przyjętych na forum gospodarczym w Kiszyniowie świadczą o wysokim zaangażowaniu stron w osiągnięcie konkretnego, korzystnego dla obu stron wyniku końcowego.

W związku z tym, Smorgon Auto Aggregate Plant, który produkuje maszyny rolnicze i części zamienne do nich, zawarł porozumienie z firmą Agrofermteh, która sprzedaje maszyny rolnicze i części zamienne, opony i oleje, na dostawę 30 zestawów maszyn do przemysłowego montażu ciągników ogrodniczych i winogronowych w 2017 roku. Podpisanie umów na dostawę 500 ciągników do Mołdawii przez Mińskie Zakłady Ciągnikowe w 2017 r. było przełomowym wydarzeniem. W 2017 roku białoruski producent materiałów budowlanych i urządzeń do ulepszania placów zabaw Żilkomplekt wyśle tysiąc kontenerów do wywozu śmieci do swojego mołdawskiego partnera Energoplat. A białoruska spółka akcyjna "Ceramina" dostarczy swojemu partnerowi handlowemu w Kiszyniowie ponad milion metrów kwadratowych płytek ceramicznych. Przedmiotem umowy pomiędzy białoruskim "Homelmaszem" a mołdawskim przedsiębiorstwem "Emteh-Agro" jest eksport 10 sztuk sprzętu do zbioru zboża z Homela o przeciętnej wydajności w 2017 roku.

Dokument, który daje możliwość zintensyfikowania współpracy "w dziedzinie projektowania i budowy mieszkań, w szczególności dla grup w trudnej

³¹⁸ Gusin, A. W Kiszyniowie pierwszy odebrany w Mołdawii bezprzewodowy trolejbus "Belkommunmash" jest wydany na linii / A. Gusin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/v-kishineve-vypuschen-na-liniju-pervyj-sobrannyj-v-moldove-besprovodnoj-trolejbus-belkommunmash-213005-2016/>.

sytuacji społecznej".³¹⁹ zatwierdzone jesienią 2016 roku przez Ministerstwo Architektury i Budownictwa Białorusi oraz Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i Budownictwa Mołdawy. Jednocześnie Mińsk jest zainteresowany zorganizowaniem wspólnego przetwórstwa mołdawskich produktów owocowo-warzywnych w oparciu o białoruskie cukrownie w celu ich dalszego dostarczenia na rynek Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. Przecież w ciągu ostatnich dwóch lat tylko "import winogron z Mołdawii wzrósł 2,5 razy i w 2015 roku wyniósł 20,6 tys. ton, czyli prawie 46% całkowitego importu tego plonu na Białoruś".³²⁰ Dlatego pomysł ustanowienia wspólnej produkcji win "musujących" i "cichych" na Białorusi ma dobre podstawy. Jak również nowych projektów inwestycyjnych proponowanych obecnie do dyskusji w zakresie unieszkodliwiania odpadów, rozwoju odnawialnych źródeł energii i biomasy. Wszystkie te fakty świadczą o szerokich możliwościach rozwoju nowych etapów współpracy przemysłowej między Białorusią i Mołdawią w zakresie rozwoju istniejących rezerw na szybkie zwiększenie obrotów handlowych nie tylko do wymaganych 500 milionów dolarów, lecz również kilkukrotnie więcej niż planowano.

FOR AUTHOR USE ONLY

³¹⁹ Gusin, A. Białoruś i Mołdawia rozszerzą współpracę w zakresie budownictwa mieszkaniowego (w języku rosyjskim) / A. Gusin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/society/view/belarus-i-moldova-rasshirjat-sotrudnichestvo-v-oblasti-stroitelstva-zhilija-212980-2016/>.

³²⁰ Białoruś i Mołdawia rozważają możliwość utworzenia JV w dziedzinie produkcji żywności [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-moldova-rassmatrivajut-vozmozhnost-sozdaniya-sp-v-sfere-pishevego-proizvodstva-203987-2016/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś-Kazachstan: aktualne tematy medialne w ramach współpracy dwustronnej

Umowa o współpracy w dziedzinie prasy i informacji została podpisana przez Białoruś i Kazachstan już w 2000 roku. W niniejszym dokumencie strony zgodziły się na utrzymanie i promowanie partnerstwa między redakcjami medialnymi i agencjami informacyjnymi w celu promowania "tworzenia jednej lub wspólnej przestrzeni informacyjnej i wzmacniania przyjaznych stosunków między dwoma narodami braterskimi - białoruskim i kazachskim"³²¹. W kwietniu 2014 roku ramy prawne stosunków białorusko-kazachskich w sferze medialnej uzupełniono o kolejny dokument - umowę między Białoruską Agencją Telegraficzną a agencją "Kazinform", która "zakłada współpracę w zakresie wymiany informacji, materiałów zdjęciowych i innych treści medialnych, a ponadto strony uzgodniły szkolenie dziennikarzy"³²². A w listopadzie 2017 roku przyjęto nową wersję porozumienia międzyrządowego, w preambule której stwierdza się, że strony przywiązują "szczególną wagę do zacieśniania współpracy w dziedzinie mediów między dwoma państwami"³²³. Odzwierciedla to obecny etap rozwoju przestrzeni informacyjnej Białorusi i Kazachstanu, a także stwarza poważne podstawy prawne do rozszerzenia współpracy pomiędzy agencjami i organizacjami obu krajów w kierunku wzajemnej obecności w przestrzeni medialnej.

Pojawienie się nowej umowy o współpracy w dziedzinie środków masowego przekazu jest znaczące, ponieważ nastąpiło w roku 25 lat od nawiązania stosunków dyplomatycznych białorusko-kazachskich - w listopadzie 2017 roku, kiedy to prezydenci Białorusi i Kazachstanu podpisali umowę o współpracy społeczno-gospodarczej do 2026 roku z programem konkretnych działań w celu jej realizacji na ten sam okres. "Niniejszy dokument programowy ma na celu skonsolidowanie perspektywicznych stosunków obu krajów i

³²¹ Zaleskiy, B.L. Białoruskie dziennikarstwo międzynarodowe: cechy, tendencje, perspektywy / B.L. Zaleskiy. - Mińsk, BSU, 2014. - - C. 186.

³²² BelTA i Kazinform zgodziły się na współpracę [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: <http://bsj.by/2014/04/belta-i-kazinform-dogovorilis-o-sotrudnichestve/>.

³²³ Umowa między Rządem Republiki Kazachstanu a Rządem Republiki Białorusi o współpracy w dziedzinie środków masowego przekazu [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: http://egov.kz/wps/portal!/ut/p/b0/04_Sj9CPyKssy0xPLMnMz0vMAfIjc7PyChKtUvKTS3NT80r0w_Wj9KNgPM8U_cgAQzMDEDAzMQBJ5STmpZcmpqfqRxaV6hfk5lqUOyoqAahz7G/#z6.

stworzenie nowych możliwości rozwoju wszechstronnej współpracy".³²⁴ Strony doszły do wniosku, że podstawa dwustronnego partnerstwa ustanowionego od 1992 roku pozwala dziś Mińskowi i Astanie przejść na nowy poziom technologicznej interakcji z naciskiem na innowacje i zaawansowaną technologię. Tym bardziej, że w trzech kwartałach 2017 roku obroty handlowe pomiędzy krajami wzrosły od razu o prawie 65% i wyniosły około 500 milionów dolarów. Ale, zdaniem szefów państw, nawet ta pozytywna dynamika nie odpowiada jeszcze potencjałowi współpracy integracyjnej pomiędzy Białorusią i Kazachstanem. Dlatego też rządy obu krajów mają napięte zadanie - doprowadzić wielkość wzajemnych obrotów handlowych do miliarda dolarów w ciągu najbliższych dwóch lub trzech lat poprzez realizację obiecujących projektów w różnych dziedzinach: petrochemii, rolnictwa, energii, transportu, logistyki i nowych technologii. Jednocześnie głównym motorem dwustronnej współpracy gospodarczej pozostanie współpraca przemysłowa, w ramach której strona białoruska zadeklarowała gotowość do zwiększenia poziomu lokalizacji wspólnie produkowanych towarów w Kazachstanie, co stworzy tam dodatkowe miejsca pracy. A propos³²⁵, "dzisiaj w Kazachstanie pracuje 260 białoruskich przedsiębiorstw. Właściwie dokument ten określa dziś kierunek działań białoruskich i kazachstańskich środków masowego przekazu w zakresie informowania o tematyce współpracy dwustronnej, która w nadchodzących latach powinna ulec silnemu rozwojowi.

Konkretne sposoby rozwiązania zadania zwiększenia wolumenu białorusko-kazachskiej wymiany handlowej zostały szczegółowo rozpatrzone przez strony na forum biznesowym, które odbyło się w Mińsku w listopadzie 2017 roku, największym w historii współpracy Białorusi z Kazachstanem, w którym wzięto udział około 400 przedstawicieli środowisk biznesowych obu krajów, a na wystawie, która działała równolegle, 55 białoruskich przedsiębiorstw zaprezentowało ponad 100 zaawansowanych wydarzeń, z których każde zasługuje na uwagę przedstawicieli sfery medialnej.

Istnieją duże perspektywy zwiększenia dostaw białoruskich do Kazachstanu, na przykład w przemyśle drzewnym. Wystarczy powiedzieć, że w okresie od stycznia do września 2017 roku przedsiębiorstwa białoruskiego koncernu "Bellesbumprom" zwiększyły eksport swoich produktów na rynek

³²⁴ Oficjalne rozmowy z prezydentem Kazachstanu Nursultanem Nazarbajewem [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/ofitsialnye-peregovory-s-prezidentom-kazaxstana-nursultanom-nazarbaevym-17546/.

³²⁵ Stosunki między Białorusią a Kazachstanem osiągnęły wysoki poziom strategiczny - Nazarbajew [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/otnoshenija-belarusi-i-kazaxstana-vyshli-na-vysokij-strategicheskij-uroven-nazarbaev-278130-2017/>.

Kazachstanu o 42,3%, czyli do 18,3 mln dolarów. Warto zauważyć, że "przedsiębiorstwa koncernu dostarczają do Kazachstanu prawie wszystkie rodzaje wyrobów z drewna, głównie meble, które stanowią ponad 60% całego eksportu". Na drugim miejscu pod względem wielkości sprzedaży znajduje się płyta wiórowa³²⁶. Dalej idą deski z włókna drzewnego, sklejką, tarcica, drzwi, okna, tapety, papier, karton, zapałki. I praktycznie każda z tych pozycji eksportowych na rynku kazachstańskim wykazuje systematyczny wzrost ilościowy.

Ciężarówki i maszyny rolnicze to kolejna solidna pozycja eksportowa z Białorusi do Kazachstanu. I tak, w ramach już nazwanego Białorusko-Kazachskiego forum biznesowego, Białoruski Zakład Samochodowy i AstanaBelAZService LLP podpisały umowę na dostawę 25 wywrotek o wartości prawie 25 milionów dolarów do tego środkowozjatyckiego kraju. Ponadto, zgodnie z podpisanym memorandum pomiędzy Mińską Fabryką Samochodów a Hyundai Trans Auto Company, w 2018 roku planowane jest dostarczenie do Kazachstanu 100 zestawów wywrotek i sprzętu komunalnego. Wreszcie w tym samym roku 2018 Miński Zakład Ciągników wysłał dwa tysiące swoich maszyn do Białoruskiego Domu Handlowego Ciągników LLP, a Gomselmash wysłał 500 zestawów maszyn do kazachskiej spółki "AgromashHolding". Ważne jest również to, że homelscy pracownicy zapewnili swoim partnerom - JSC "Agromashholding" - wyłączne prawo do sprzedaży całego asortymentu swoich produktów w Kazachstanie, co pozwoli im na poważne poszerzenie asortymentu eksportowanych kombajnów. W szczególności chodzi o "dostarczenie sprzętu do zbioru ryżu do południowej części Kazachstanu"³²⁷. Gomselmash posiada taką maszynę, która jest obecnie przygotowywana do wprowadzenia do masowej produkcji.

Białoruś i Kazachstan mają również ambitne plany współpracy w zakresie rozwoju cyfrowych korytarzy transportowych do Europy Zachodniej i Północnej, co jest bardzo ważne ze względu na położenie geograficzne obu krajów wzdłuż pasa gospodarczego Jedwabnego Szlaku. Celem strategicznym jest tu podwojenie wolumenu tranzytu kontenerów, aby do 2020 r. transportować "1 milion

³²⁶ Przedsiębiorstwa z Bellesbumprom zwiększyły eksport do Kazachstanu o 42,3% w okresie styczeń-wrzesień [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/predpriyatija-bellesbumproma-v-janvare-sentjabre-uvelichili-eksport-v-kazahstan-na-423-278065-2017/>.

³²⁷ Dylenok, Yu. Wyłącznym dealerem "Gomselmash" w Kazachstanie został JSC "Agromashholding" / Yu.Dylenok // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/ekskluzivnym-dilerom-gomselmasha-v-kazahstane-stalo-ao-agromashholding-278165-2017/>.

kontenerów rocznie i 2 miliony do 2025 r."³²⁸. Jednocześnie ważne jest, aby średnio w ciągu dwóch tygodni kontener z Azji Środkowej dotarł do Europy Zachodniej. Strony zamierzają poradzić sobie z tym zadaniem poprzez skoordynowaną pracę z kolegami z Chin i Rosji. Oznacza to, że temat tworzenia cyfrowych korytarzy transportowych staje się od wielu lat aktualny nie tylko dla międzynarodowych dziennikarzy na Białorusi i w Kazachstanie, ale także dla ich kolegów w Rosji i Chinach.

Traktat o współpracy społeczno-gospodarczej między Białorusią a Kazachstanem, podpisany w listopadzie 2017 roku, do 2026 roku, miał na celu "wdrożenie jakościowo nowego etapu w stosunkach dwustronnych, obejmującego wzajemne przenikanie kapitału z naciskiem na innowacje i wysokie technologie".³²⁹ Jak wspomniano powyżej, oznacza to, że strategiczne białorusko-kazachskie partnerstwo nadal będzie lokomotywą projektów, które pozwalają na tworzenie wspólnych produktów o wysokiej wartości dodanej i zapewniają zatrudnienie. Przypomnijmy, że pod koniec 2017 roku w Kazachstanie istniało osiem wspólnych zakładów montażowych, w których "założono montaż kamieniołomu, kopalni, specjalnego sprzętu użytkowego i przeciwpożarowego, ciągników, kombajnów, silników, pras, sprzętu medycznego"³³⁰. Należy od razu zauważyć, że specyficzne doświadczenia każdego z nich mogą i powinny pozostać w centrum uwagi mediów w obu krajach, zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym. Ale, niestety, nie zostało to jeszcze zaobserwowane. Ale jest tu coś do powiedzenia naszym czytelnikom, widzom i słuchaczom.

Tak więc jednym z oczywistych białoruskich liderów obecności na rynku Kazachstanu jest Miński Zakład Samochodowy, który w 2010 roku otworzył w Astanie "Dom Handlowy MAZ - Kazachstan" LLP i do tej pory stworzył własną sieć dystrybucji w tym kraju, w skład której wchodzi dziewięciu dilerów, a także sieć 12 autoryzowanych stacji obsługi serwisowej białoruskich samochodów. Logiczną kontynuacją tej współpracy było otwarcie w czerwcu 2017 r. w Ałmaty

³²⁸ Dylenok, Yu. Białorusi i Kazachstan intensyfikują współpracę w zakresie rozwoju cyfrowych korytarzy transportowych (w języku rosyjskim) / Yu. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-kazahstan-aktivizirujut-sotrudnichestvo-v-razvitii-tsifrovyyh-transportnyh-koridorov-278213-2017/>.

³²⁹ Przegląd wyników polityki zagranicznej Republiki Białorusi i działalności Ministerstwa Spraw Zagranicznych w 2017 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <http://mfa.gov.by/publication/reports/a8a5169b6e487b3b.html>.

³³⁰ Matwiejewa, N. Stosunki między Białorusią i Kazachstanem nabrały charakteru sojuszniczego i strategicznego - Bulegenow / N. Matwiejewa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/otnosheniya-belarusi-i-kazahstana-priobreli-sojuznicheskij-i-strategicheskij-harakter-bulegenov-266564-2017/>.

w zakładzie montażu samochodów Hyundai Trans Auto, należącym do Astana Motors Group, produkcji ciężkich wywrotek MAZ 5516X5 i MAZ 6501N9 "o pojemności 20 ton. W tym przypadku wykonywany jest pełny cykl spawania, montażu i malowania"³³¹.

Następny przykład. Jeszcze wcześniej - w 2007 roku - rozpoczęła się współpraca między białoruskim Gomselmash OJSC a kazachskim Holdingiem Agromash. W ciągu dziesięciu lat białorusko-kazachski wspólny zakład montażowy, który znajduje się w mieście Kostanai na bazie JSC "AgromashHolding", zdołał zebrać ponad trzy tysiące kombajnów zbożowych. A to pod warunkiem, że zdolność produkcyjna rynku kazachskiego w zakresie tego sprzętu wynosi tysiąc nowych maszyn rocznie. W 2018 r. spółka joint venture opanuje produkcję jeszcze dwóch nowych modeli maszyn rolniczych. W tym przypadku mówimy o modelach KZS-575 i KZS-10. "Maszyny te poszerzą ofertę kombajnów zbożowych produkowanych w Kostanai, co pozwoli na bardziej elastyczne reagowanie na potrzeby lokalnego rynku"³³².

Innym dobrym przykładem rozwoju obustronnie korzystnej współpracy białorusko-kazachskiej było uruchomienie w 2016 roku pierwszego etapu projektu utworzenia Kazachstańsko-Białoruskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego Urządzeń Rolniczych i Komunalnych. Realizacja tego dużego projektu inwestycyjnego rozpoczęła się w 2012 roku - w celu zorganizowania w mieście Kościetau w obwodzie akmolskim na licencji kilku białoruskich zakładów "pełnego cyklu linii produkcyjnej do montażu przyczep, pras, osprzętu dodatkowego, narzędzi walcowych i paszowych, koparek, ładowarek różnych rozmiarów i modyfikacji"³³³. Pierwszy etap projektu to prawie 10 tysięcy metrów kwadratowych powierzchni. "Po uruchomieniu drugiej fazy i pełnym obciążeniu przedsiębiorstwa powstanie około 230 nowych miejsc pracy"³³⁴. Strony są przekonane, że pomyślna realizacja tego projektu pozwoli na stworzenie silnego klastra białorusko-kazachskiej budowy maszyn w Kościele, a także posłuży jako

³³¹ W Kazachstanie uruchomiono produkcję sprzętu samochodowego MAZ [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/v-kazahstane-zapuscheno-proizvodstvo-avtotehniki-maz-256106-2017/>.

³³² Sidorchyk, W.W. Dwa nowe modele kombajnów zbożowych zostaną opanowane w 2018 roku w białorusko-kazachskiej spółce joint venture (w języku rosyjskim) / W.Sidorchyk // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/newscompany/view/dve-novyye-modeli-zernouborochnyh-kombajnov-osvojat-na-belorusko-kazahstanskom-sp-v-2018-godu-278818-2017/>.

³³³ . W jaki sposób wychowuje się gospodarkę Kazachstanu w dziedzinie [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL:

https://forbes.kz/process/economy/kak_v_polevyih_usloviyah_podnimayut_ekonomiku_kazahstana
³³⁴ Akaszin, W.Mińsk - Kokshetau: projekt korzystny dla obu stron (w języku rosyjskim) / W.Akaszin // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://apgazeta.kz/2016/10/01/minsk-kokshetau-vzaimovgodnyj-proekt/>.

dobry przykład rozszerzenia tego pozytywnego doświadczenia współpracy przemysłowej na inne obszary współdziałania. W szczególności "planuje się stworzenie podobnych parków do produkcji autobusów pasażerskich, sprzętu dla kamieniołomów i kopalń, maszyn³³⁵ do budowy dróg". Realizacja tych planów to kolejny obszar tematyczny publikacji w prasie białoruskiej i kazachskiej.

W sumie w najbliższych latach planuje się realizację kilkudziesięciu wspólnych projektów naukowo-technicznych z szerokim wykorzystaniem białoruskich technologii, innowacji i osiągnięć naukowych. W szczególności, planuje się ustanowienie projektu "ustanowienia wspólnej produkcji bezzałogowych kompleksów lotniczych"³³⁶ z organizacją ich produkcji w Kazachstanie. Wspólne projekty współpracy w sektorze naftowym, w tym poszukiwania geologiczne, eksploatacja odwiertów, wprowadzenie różnych metod intensyfikacji wydobycia i zwiększenia wydobycia ropy, omówione na spotkaniu szefów rządów obu państw A. Kobyakowa i B. Kobyakowa, mogą stać się również nowymi obszarami udanej pracy białoruskich firm z kazachstańskimi partnerami. Sagintaev w sierpniu 2017 roku w Astanie. Ogólnie rzecz biorąc, w Kazachstanie istnieje sześć wspólnych obiektów montażowych, które są jeszcze "w aktywnej fazie tworzenia".³³⁷ Świadczy to o bardzo wysokiej gotowości stron do kontynuowania aktywnego poszukiwania nowych form współpracy produkcyjnej. Jednocześnie wiele będzie zależało od zdolności regionów obu krajów do realizacji potencjału współpracy. W związku z tym rola prasy regionalnej obu krajów w zapewnianiu wsparcia medialnego dla realizacji tych perspektyw współpracy wielokrotnie wzrasta.

Przypomnijmy, że w roku 2016 obroty handlowe między Białorusią a Kazachstanem wyniosły około 420 milionów dolarów. Dlatego na początku 2017 roku zarówno w Mińsku, jak i w Astanie wyznaczono ambitny cel - powrót do rekordowego poziomu białorusko-kazachskiego handlu wymiennego w 2014 roku, kiedy jego wielkość wyrażono w wysokości 966,8 milionów dolarów. Jednocześnie zidentyfikowano jedno ze skutecznych narzędzi realizacji tego zadania - intensyfikację interakcji pomiędzy regionami obu krajów, co jest ważnym warunkiem ich dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz

³³⁵ Wywiad z Anatolijem Mikołajem Mikołajem, Ambasadorem Nadzwyczajnym i Pełnomocnikiem Republiki Białorusi w kazachskiej agencji informacyjnej Chabar (11 czerwca 2014 roku) [Zasób elektroniczny]. - URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/d8d30fc5ce4d68be.html>

³³⁶ Białoruś i Kazachstan planują projekt stworzenia wspólnej produkcji samolotów bezzałogowych [Zasóbów Elektronicznych]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-kazahstan-namechajut-proekt-po-sozdaniju-sovmestnogo-proizvodstva-bespilotnikov-278212-2017/>.

³³⁷ Dwustronna współpraca handlowa i gospodarcza [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: http://kazakhstan.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/trade_economic/.

czynnikiem zapewniającym promocję stosunków handlowych i gospodarczych w ramach swobodnego przepływu towarów, usług, kapitału, technologii, pracy oraz tworzenia wspólnych przedsięwzięć, zadeklarowanych w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. Wniosek jest taki, że "obwody Białorusi i Kazachstanu mają wiele obiecujących obszarów dla obustronnie korzystnej współpracy gospodarczej".³³⁸ Przybyli również uczestnicy międzyregionalnego spotkania przedstawicieli kazachstańskiego obwodu pawłodarskiego i homelskiego z kwietnia 2017 roku.

Należy zauważyć, że region Pawłodar znajduje się wśród tych regionów Kazachstanu, gdzie interesy biznesowe "rozwijają się w ramach jednego z głównych kierunków polityki gospodarczej Kazachstanu, Rosji i Białorusi - Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej". Dla naszego regionu współpraca ta jest priorytetowym kierunkiem w zagranicznej działalności gospodarczej"³³⁹. O powadze zamiarów wypełnienia partnerstwa z białoruskimi regionami konkretną treścią gospodarczą świadczy przynajmniej ten fakt. Porozumienie o współpracy z Komitetem Wykonawczym Obwodu Homelskiego zostało podpisane przez akimat obwodu pawłodarskiego w listopadzie 2016 roku. I jeśli w całym 2016 roku wolumen wzajemnej wymiany handlowej między mieszkańcami Homelu i Pawłodaru został odnotowany na poziomie dwóch i pół miliona dolarów, to tylko "w okresie styczeń-luty 2017 roku obroty handlowe między regionami wyniosły 1,4 miliona dolarów (stopa wzrostu - 393,8%), w tym eksport - 0,9 miliona dolarów (256,1%). Główne pozycje eksportu to: mleko skondensowane i śmietana, wyposażenie torów kolejowych, naczynia metalowe, zastawa stołowa i kuchenna wykonana z porcelany. Importowany z obwodu Pawłodarskiego żelazokrzemu"³⁴⁰ na potrzeby Białoruskich Zakładów Stalowych.

Spotkanie międzyregionalne w Homelu pokazało, że strony zamierzają znacznie przyspieszyć ramy zaangażowania międzyregionalnego. Na przykład mieszkańcy Pawłodaru byli bardzo zainteresowani białoruskim doświadczeniem w upiększaniu osiedli, w tym małych miast. W związku z tym strona kazachska zaproponowała nawet, aby zaprosić na chwilę do Pawłodaru homelskich

³³⁸ Sidorczik, V. Obwody Białorusi i Kazachstanu mają wiele perspektywicznych kierunków współpracy - Władimir Dwornik / V. Sidorczik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/u-regionov-belarusi-i-kazahstana-est-mnogo-perspektivnyh-napraavljenij-dlja-sotrudnichestva-vladimir-243748-2017/>.

³³⁹ Bozumbajew, K. Wzajemne oddziaływanie regionów odgrywa ważną rolę w rozwoju i wzmacnianiu integracji / K. Bozumbajew // Euroazjatycka Unia Gospodarcza: aspekt regionalny: projekt / es. inform.-integracja, ankiet. B. Zalessky, M. Valkovsky, A. Mostovoy. - Mińsk: Biznesoftet, 2014. - - C. 177-178.

³⁴⁰ Sidorczik, V. Delegacja obwodu Pawłodarskiego w Kazachstanie odwiedzi obwód homelski w dniach 19-20 kwietnia / V. Sidorczik // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/delegatsija-pavlodarskoj-oblasti-kazahstana-posetit-gomelskij-region-19-20-aprelja-243412-2017/>.

architektów i pracowników mieszkalnictwa i służb komunalnych, przekazując im swoje doświadczenia. Kolejnym obiecującym obszarem współpracy jest zakup maszyn rolniczych "Gomselmash": "Mówimy o kombajnie KZS-5, przeznaczonym do pracy na polach o małej powierzchni, głównie w gospodarstwach rolnych³⁴¹. Te obiecujące obszary współpracy między obwodem białoruskim i kazachskim mogą być uzupełnione planowanymi zakupami młodego bydła w obwodzie homelskim w celu rozwoju hodowli bydła mlecznego w Kazachstanie i zwiększenia dostaw białoruskich mebli w tym kraju. Istnieje również interakcja wolnych stref ekonomicznych zlokalizowanych w regionach, której porozumienie zostało podpisane w Homlu podczas spotkania międzyregionalnego i które może okazać się bardzo owocne. Faktem jest, że wolne strefy ekonomiczne Regionu Pawłodarskiego zapraszają zainteresowanych partnerów do udziału w projektach dotyczących wspólnego wykorzystania zasobów mineralnych na jego terytorium. W szczególności, teraz w tym regionie Kazachstanu "tworzy się klastery aluminiowy z udziałem dużych firm z Niemiec, Polski i Turcji".³⁴² w którym mogliby uczestniczyć również białoruscy przedstawiciele tego segmentu rynku.

Należy zauważyć, że interesy obwodu Pawłodarskiego w rozwijaniu stosunków partnerskich na Białorusi nie ograniczają się tylko do obwodu homelskiego. Tak więc, w obwodzie mińskim, strona kazachska wykazała duże zainteresowanie współpracą przy budowie kompleksów mleczarskich. Przekazując mieszkańcom Pawłodaru pakiet standardowych projektów obiektów rolniczych, przedstawiciele obwodu stołecznego Białorusi wyrazili gotowość nie tylko do doradzania im w tym temacie, lecz również do budowy kompleksów mleczarskich na wzajemnie korzystnych warunkach. Miasto Ekibastuz, znajdujące się w obwodzie Pawłodarskim, oraz Partizański Okręg Mińsk, które w kwietniu 2017 roku podpisały porozumienie, które przewiduje "rozszerzenie współpracy handlowej i gospodarczej, pomoc w nawiązywaniu kontaktów pomiędzy podmiotami gospodarczymi, organizowanie wystaw, targów, forów biznesowych, a także rozwój współpracy w dziedzinie edukacji, kultury, sportu i

³⁴¹ Naczelnik obwodu Pawłodarskiego interesował się białoruskimi doświadczeniami poprawy miasta / W.Sidorczik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/glavu-pavlodarskoj-oblasti-zainteresoval-belorusskij-opyt-blagoustrojstva-gorodov-243790-2017/>.

³⁴² Obwody Pawłodarski i Miński są wzajemnie zainteresowane rozwojem współpracy w rolnictwie [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/pavlodarskaja-i-minskaja-oblasti-projavljajut-vzaimnyj-interes-k-razvitiju-sotrudnichestva-v-selskom-243719-2017/>.

turystyki", zamierzają przyczynić się do rozszerzenia więzi pomiędzy regionami obu krajów³⁴³.

Rzeczywista kwestia aktywizacji interakcji z obwodami Kazachstanu dotyczy również obwodu mohylewskiego, który zawarł "umowy o współpracy ze wschodnim Kazachstanem (2009) i południowym Kazachstanem (2003)"³⁴⁴. Wiele przedsiębiorstw w obwodzie mohylewskim stało się od tego czasu eksporterami swoich produktów na rynek Kazachstanu: JSC "Belshina", JSC "Mogoteks", JSC "Bobruisk Machine-Building Plant", RUE "Mogilev Plant" Strommashina ", JSC "Osipovich Dairy Plant ", JSC "Bykhovmoloko ", KUP "Legpromrazvitie ", JLLC " JOO "Jokey-Plastic", JLLC "Stell-Extrusion", firma "Babcia Krynka ". Prawie wszyscy z nich są gotowi jedynie zwiększyć swoje dostawy do regionów Kazachstanu. Przedstawiciele międzynarodowego segmentu mediów obwodu mohylewskiego, którzy mają twórcze kontakty ze swoimi kazachstańskimi odpowiednikami, mogliby w znacznym stopniu pomóc im w reklamie i medialnej promocji produktów eksportowych.

Jeszcze ³⁴⁵w 2014 r. regiony Akmola i Grodno spotkały się w celu nawiązania ścisłego partnerstwa. Podpisały wówczas memorandum o współpracy w rolnictwie i odnotowały duże rezerwy współdziałania "w zakresie inwestycji, handlu towarami i usługami". Przykłady takich zamiarów mogą być kontynuowane. Chodzi o to, że nie zawsze są one odpowiednio odzwierciedlone w sferze medialnej. Ma to następnie wpływ na zmniejszenie zainteresowania partnerów i na dalszą współpracę w ogóle. Aby temu zapobiec, musimy założyć, że Mińsk i Astana zaktualizowały porozumienie o współpracy w dziedzinie środków masowego przekazu, przyjęte jeszcze w 2000 roku.

³⁴³ Dzielnica Partyzancka w Mińsku podpisała umowę o współpracy z kazachskim miastem Ekibastuz [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/partyzanskiy-rajon-minska-podpisal-soglashenie-o-sotrudnichestve-s-kazahstanskim-gorodom-ekibastuzom-243437-2017/>.

³⁴⁴ Tkaczewa, O. Kazachstan jest zainteresowany aktywizacją współpracy międzyregionalnej z obwodem mohylewskim / O. Tkaczewa // [Zasób elektroniczny]. - - 2013. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/kazahstan-zainteresovan-v-aktivizatsii-mezhregionalnogo-sotrudnichestva-s-mogilevskoj-oblastju-31160-2013>.

³⁴⁵ Stasiukewicz, obwód E. Akmola w Kazachstanie jest zainteresowany przyjęciem doświadczenia rolniczego obwodu grodzieńskiego (w języku rosyjskim) / E. Stasiukewicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/akmolinskaja-oblast-kazahstana-zainteresovana-perenjat-selskhozajstvennyj-opyt-grodnenskoj-oblasti-38047-2014>.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Tadżykistan: współpraca oparta na szacunku, wzajemnym wsparciu i uwzględnieniu interesów

W marcu 2016 roku minie 20 lat od nawiązania stosunków dyplomatycznych między Białorusią a Tadżykiem. Dziś w Mińsku Tadżykistan jest uważany za ważnego i wiarygodnego partnera w Azji Środkowej, z którym współdziałanie opiera się na wzajemnym zaufaniu, szacunku i przyjaznym wsparciu, realizacja umów, z którymi "poważnie zwiększy dynamikę wieloaspektowego partnerstwa³⁴⁶".

Przypomnijmy, że w latach 90. ubiegłego wieku ta była republika radziecka, której ponad 90% terytorium jest okupowane przez góry, po upadku Związku Radzieckiego musiała przejść pięcioletnią wojnę domową, która pochłonęła życie ponad 100 tysięcy osób, a także trudny okres odbudowy gospodarki narodowej. Jednak dzięki zrównoważonemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu w kolejnych latach Tadżykistan zdołał znacząco wzmocnić swoją pozycję i autorytet w społeczności światowej, rozszerzyć produktywną współpracę z wieloma krajami i autorytatywnymi organizacjami międzynarodowymi. Obecnie jest uznawany przez 147 krajów i utrzymuje stosunki dyplomatyczne ze 128 krajami.

Realizując politykę "otwartych drzwi", która tworzy skuteczne środki łączenia interesów krajowych z międzynarodowymi, Tadżykistan wykazał się zaangażowaniem w rozwój współpracy regionalnej w ramach istniejących organizacji międzynarodowych, które przyczyniają się do rozwiązywania problemów czysto krajowych. Tak więc w bardzo krótkim czasie Organizacja Narodów Zjednoczonych zatwierdziła już trzy inicjatywy tego kraju: deklarację z 2003 r. jako Międzynarodowego Roku Czystej Wody, przyjęcie lat 2005-2015 jako Dekady Działania "Woda dla Życia" oraz deklarację z 2013 r. jako Międzynarodowego Roku Współpracy w dziedzinie Wody.

Wkład Tadżykistanu we wzmocnienie Wspólnoty Niepodległych Państw jest również znaczący, o czym świadczą konkretne fakty. W szczególności na szczycie w Duszanbe w 2007 r. szefowie państw zatwierdzili Koncepcję dalszego rozwoju WNP, która sformułowała natychmiastowe i przyszłe cele tej formacji w przestrzeni postradzieckiej, a także konkretne sposoby ich osiągnięcia. Ponadto,

³⁴⁶ Gratulacje dla prezydenta Republiki Tadżykistanu Emomali Rahmona [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-prezidentu-respubliki-tadzhikistan-emomali-raxmonu-9755/.

"pod egidą Prezydencji Tadżykistanu we Wspólnocie Narodów w 2011 roku przyjęto podstawowe dokumenty, w tym umowę o strefie wolnego handlu, międzypaństwowy program innowacyjnej współpracy, koncepcję strategicznego rozwoju transportu kolejowego, program ramowy "Współpraca Atom-CIS", koncepcję współpracy w dziedzinie kultury³⁴⁷.

Mówiąc o przestrzeni WNP, prezydent Tadżykistanu E. Rahmon zauważył, że Duszanbe "określił specyfikę i korzystne aspekty współpracy z państwami członkowskimi, tj. z tradycyjnymi partnerami, i będzie promował rozwój i poprawę procesów integracyjnych w przestrzeni WNP w celu wykorzystania ich twórczego potencjału i rozwinięcia wzajemnie korzystnej współpracy³⁴⁸. Strona tadżycka widzi w Republice Białoruś tak specyficznych partnerów w przestrzeni postradzieckiej, którzy mają znaczny potencjał twórczy i są w stanie skutecznie wykorzystać go w realizacji procesów integracyjnych.

Pierwszymi impulsami do aktywizacji dwustronnych stosunków białorusko-tadżyckich były wizyty głów dwóch państw w Duszanbe i Mińsku odpowiednio w kwietniu 2000 roku i lipcu 2001 roku. W wyniku tego dialogu na najwyższym szczeblu powstał podstawowy dokument - Traktat o przyjaźni i współpracy, który "określił podstawowe zasady stosunków dwustronnych - wzajemny szacunek dla niezależności i suwerenności państwowej drugiej strony, równość, nieingerencja w wewnętrzne sprawy drugiej strony oraz wzajemne pragnienie ustanowienia wzajemnie korzystnych partnerskich więzi gospodarczych³⁴⁹".

Jeszcze wcześniej, w 1999 roku, powołano Międzyrządową Komisję Współpracy Handlowo-Gospodarczej Białoruś-Tajik, której zakres zainteresowań obejmuje takie priorytetowe obszary, jak: dostawy wyrobów maszynowo-budowlanych w oparciu o nowe systemy leasingu, współpraca w dziedzinie rolnictwa i energetyki, udział we wspólnych projektach gospodarczych, tworzenie sieci wspólnych przedsiębiorstw produkcyjnych w obu krajach. Jednak prawdziwie nową kartę w stosunkach między Białorusią a Tadżykistanem otworzyła wizyta prezydenta Białorusi w Duszanbe w

³⁴⁷ Garkun, V. Tadżykistan wnosi znaczący wkład we wzmocnienie i poprawę działalności WNP / V. Garkun // [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/person/opinions/Vladimir-Garkun_i_514987.html.

³⁴⁸ Przemówienie na spotkaniu z przedstawicielami dyplomatycznymi kraju z okazji otwarcia nowego budynku Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Tadżykistanu [Zasób elektroniczny]. - - 2013. - URL: <http://www.prezident.tj/ru/node/4114>.

³⁴⁹ Współpraca Republiki Tadżykistanu z Republiką Białorusi [Zasoby elektroniczne]. - - 2012. - URL: <http://khovar.tj/rus/foreign-policy/30297-sotrudnichestvo-respubliki-tadzhikistan-s-respublikoy-belarus.html>.

październiku 2011 roku, podczas której strona białoruska wyraziła zainteresowanie aktywnym rozwojem wzajemnie korzystnej współpracy z Tadżykistanem we wszystkich dziedzinach, od rolnictwa i przemysłu po bezpieczeństwo i współpracę w ramach organizacji międzynarodowych. Z kolei strona tadżycka zauważyła, że "stosunki z Białorusią zajmują jedną z czołowych pozycji w polityce zagranicznej i zagranicznej strategii gospodarczej Tadżykistanu". Jesteśmy zainteresowani ich stopniowym rozwojem"³⁵⁰.

W wyniku tych rozmów podpisano szereg dwustronnych dokumentów białorusko-tadżyckich, które określiły charakter stosunków między oboma krajami w perspektywie krótko- i długoterminowej. Po pierwsze, szefowie Białorusi i Tadżykistanu przyjęli wspólne oświadczenie, w którym poinstruowali rządy, aby skupiły się na priorytetowych obszarach interakcji gospodarczych, naukowych, technologicznych i humanitarnych. Po drugie, podpisano Traktat o Długoterminowej Współpracy na lata 2011 - 2020, na mocy którego strony postanowiły "promować tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju stosunków handlowych i gospodarczych, wzmacnianie stosunków międzybankowych, tworzenie indywidualnych projektów i programów, wspólne struktury produkcyjne oraz realizację działań inwestycyjnych"³⁵¹.

Po trzecie, zatwierdzono program współpracy międzypaństwowej na lata 2011-2020, w którym strony wskazały dziewięć głównych obszarów współpracy białorusko-tadżyckiej jako priorytety w perspektywie długoterminowej:

- 1) współpraca w rolnictwie, budowie maszyn, przemyśle petrochemicznym, spożywczym i lekkim;
- 2) dostawy białoruskich maszyn górniczych i drogowych, ciężkich wywozów na potrzeby Republiki Tadżykistanu, dalszy rozwój systemu serwisu i napraw gwarancyjnych;
- 3) tworzenie obiektów do montażu wyrobów przemysłowych, w tym ciągników i innych maszyn rolniczych;
- 4) dostawa maszyn rolniczych, w tym korzystanie z systemów leasingu;

³⁵⁰ Aleksander Łukaszenko składa oficjalną wizytę w Tadżykistanie [Zasoby elektroniczne]. -- 2011. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-sovershaet-ofitsialnyj-vizit-v-tadzhikistan-5173/.

³⁵¹ Traktat między Republiką Białorusi a Republiką Tadżykistanu o współpracy długoterminowej na lata 2011-2020 [Zasoby elektroniczne]. -- 2011. - URL: <http://www.tajembassy.by/files/dpb-2.pdf>.

5) dostawy włókien bawełnianych, owoców i warzyw oraz innych produktów z Tadżykistanu;

6) rozwój współpracy regionalnej i współdziałania poprzez izby przemysłowo-handlowe;

7) zaangażowanie przedsiębiorstw białoruskich w zagospodarowanie złóż mineralnych w Republice Tadżykistanu;

8) współpracę wojskową i techniczną;

9) współpraca w dziedzinie transportu towarowego³⁵².

Jednocześnie izby handlowo-przemysłowe obu krajów powołały tadżycko-białoruską Radę Biznesu, której głównym celem jest rozszerzanie i rozwój kontaktów biznesowych oraz wzajemnie korzystnej współpracy między przedsiębiorcami, promocja biznesu na rynkach obu krajów oraz przyciąganie wzajemnych inwestycji na Białorusi i w Tadżykistanie. Już na 8. posiedzeniu międzyrządowej białorusko-tadżyckiej komisji ds. handlu i współpracy gospodarczej, które odbyło się w kwietniu 2013 roku w Duszanbe, strony omawiały konkretne możliwości rozszerzenia dwustronnych obrotów handlowych, ram prawnych i partnerstwa między regionami obu krajów, a także współpracy w dziedzinie rolnictwa, Obejmuje to "utworzenie spółek joint venture w zakresie przetwarzania produktów rolnych, produkcję montażową ciągników RUE "MTZ" w Tadżykistanie, dostawę sprzętu do kamieniołomów dla JSC "BelAZ" w latach 2013-2014 oraz organizację jego serwisu i konserwacji"³⁵³.

Terminowość podjętych działań była oczywista, ponieważ w 2012 roku obroty handlowe białorusko-tadżyckie spadły o 20,6% do 57,7 mln dolarów, a po stronie białoruskiej nadwyżka wyniosła 39 mln dolarów. Podstawą białoruskiego eksportu był wówczas "cukier, metale żelazne, opony, meble, maszyny, urządzenia, leki, pojazdy, drewno i jego wyroby, produkty nieorganiczne"^{354,355}. Ten sygnał alarmowy był głównym tematem dyskusji na 9. posiedzeniu komisji międzyrządowej, które odbyło się w Mińsku na początku maja 2014 roku. W

³⁵² Międzypaństwowy Program Współpracy pomiędzy Republiką Białorusi a Republiką Tadżykistanu na lata 2011-2020 [Zasób elektroniczny]. - - 2011. - URL: <http://www.tajembassy.by/files/dpb-2.pdf>.

³⁵³ O regularnym posiedzeniu międzyrządowej białorusko-tadżyckiej komisji ds. handlu i współpracy gospodarczej [zasoby elektroniczne]. - - 2013. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/be5f2ec75d7008b2.html.

³⁵⁴ Na posiedzeniu Międzyrządowej Komisji Białoruś-Tajik [Zasoby elektroniczne]. - - 2013. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/a6bf2f8f586c159a.html.

³⁵⁵ O współpracy handlowej i gospodarczej między Białorusią a Tadżykistanem w 2013 r. [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: <http://tajikistan.mfa.gov.by/ru/embassy/news/ab80403d8ea1de2f.html>.

ramach tego formatu interakcji strony, zwracając uwagę na spadek dynamiki wzrostu obrotów handlowych, stwierdziły konieczność "intensyfikacji współpracy handlowej i gospodarczej w dziedzinie rolnictwa, przemysłu spożywczego i lekkiego, budowy maszyn i pomocy humanitarnej"³⁵⁶.

Temat ten został jeszcze bardziej pogłębiony przez obie głowy państw podczas wizyty tadżyckiego przywódcy E. Rahmona na Białorusi pod koniec maja 2014 roku. Po stronie białoruskiej wyrażono wówczas bardzo konkretne stanowisko: "Musimy nie tylko przywrócić stosunki gospodarcze, które kiedyś były, ale również znacznie je przewyższyć, mimo że w ubiegłym roku mieliśmy do czynienia z pewnym spadkiem obrotów handlowych"³⁵⁷. W celu rozwiązania tego problemu oficjalny Mińsk wystąpił z szeregiem konkretnych inicjatyw.

W szczególności partnerom tadżyckim zaoferowano dostawy białoruskich towarów w ramach systemów leasingu, jak również preferencyjne pożyczki, w tym z udziałem banków tadżyckich. Biorąc pod uwagę fakt, że obecnie priorytetowym zadaniem w Tadżykistanie jest odnowienie parku maszynowego i utworzenie centrów serwisowych dla jego utrzymania, strona białoruska wyraziła chęć pełnego zaspokojenia tego zapotrzebowania zarówno na sprzęt, jak i kompleksowe wsparcie serwisowe. W tym celu, wraz ze stroną tadżycką, można by stworzyć sieć stacji maszyn i ciągników, a także wspólne montownie maszyn rolniczych. W tym kontekście za obiecujący uznano pomysł stworzenia na tadżyckiej ziemi zakładu produkcji osprzętu rolniczego i przyczep.

W związku z tym strony przyjęły solidny pakiet dokumentów rozszerzających współpracę białorusko-tadżycką w wielu dziedzinach. W sektorze budowlanym współpraca została uzgodniona przez Ministerstwo Architektury i Budownictwa Białorusi oraz Komitet ds. Architektury i Budownictwa przy rządzie Tadżykistanu; w sektorze sportowym przez Krajowe Komitety Olimpijskie obu państw; w sektorze medialnym przez Krajową Państwową Kompanię Telewizyjno-Radiową Białorusi oraz Komitet ds. Telewizji i Radia przy rządzie Tadżykistanu; w sektorze przemysłowym przez koncern Bellegprom oraz Ministerstwo Przemysłu i Nowych Technologii Tadżykistanu; a w dziedzinie edukacji przez obwód grodzieński. O znaczącej

³⁵⁶ Białoruś i Tadżykistan zamierzają zintensyfikować współpracę w rolnictwie, przemyśle spożywczym i lekkim [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Belarus-i-Tadzhikistan-namereny-aktivizirovat-sotrudnichestvo-v-selskom-xozjajstve-pischevoj-i-legkoj-promyshlennosti-i-667853.html.

³⁵⁷ Aleksander Łukaszenko spotkał się z prezydentem Tadżykistanu Emomalim Rahmonem [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/aleksandr-lukashenko-vstretilsja-s-prezidentom-tadzhikistana-emomali-raxmonom-8846/.

intensyfikacji dwustronnej współpracy międzyregionalnej świadczą umowy o współpracy handlowej, gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej, podpisane na szczycie w obwodzie mińskim i sugestii, w obwodzie uzdeńskim i jawańskim, w miastach Mohylew i Chujand.

Mówiąc o potrzebie bardziej aktywnego wykorzystania potencjału współpracy regionalnej, obie strony zwróciły uwagę na potrzebę zaangażowania we wspólne prace małych i średnich przedsiębiorstw, a także stowarzyszeń przedsiębiorców obu krajów. W tym względzie należy zauważyć, że w Tadżykistanie "zwiększenie skuteczności wykorzystania bogactwa narodowego, zwłaszcza potencjału ludzkiego i środków trwałych"³⁵⁸ jest uważane za jeden z priorytetów w długoterminowych strategiach i programach państwowych do 2030 roku. W końcu ludność tego niewielkiego kraju Azji Środkowej liczy dziś ponad osiem milionów osób, co wskazuje na znaczną nadwyżkę siły roboczej. Dlatego, realizując politykę "otwartych drzwi", ludzie tutaj myślą przede wszystkim o współpracy produkcyjnej z partnerami zagranicznymi, o tworzeniu nowych miejsc pracy: "Jest to szansa na stworzenie małych przedsiębiorstw w wolnych strefach ekonomicznych Tadżykistanu, na wykorzystanie korzyści transportowych i komunikacyjnych do nawiązania współpracy między różnymi przedsiębiorstwami działającymi w sferze biznesu"³⁵⁹.

Z tego powodu strona tadżycka jest poważnie zainteresowana utworzeniem na swoim terytorium spółek joint venture z Białorusią, w tym spółek skoncentrowanych na wywozie do Afganistanu, Pakistanu i Indii, które mogłyby zostać utworzone na bazie istniejących przedsiębiorstw w Tadżykistanie poprzez zwiększenie ich zdolności produkcyjnych. "Mówimy o przedsiębiorstwach, które będą wykorzystywać półprodukty białoruskiej produkcji, a także białoruskie technologie, inwestycje i oprogramowanie"³⁶⁰.

Prace nad stworzeniem takich przedsiębiorstw prowadzone są obecnie w szczególności na terenie wolnej strefy ekonomicznej "Danghara" w obwodzie daghalskim, gdzie planuje się zorganizować montaż białoruskich ciągników. W sumie w Tadżykistanie powstały cztery FEZ-y - Sughd, Panj i Ishkashim. Typ FEZ "Dangara" jest przemysłowy, który "ma na celu stymulowanie rozwoju

³⁵⁸ Wiadomość od prezydenta Tadżykistanu Emomaliego Rahmona Majlisi Oli z Republiki Tadżykistanu [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: <http://www.prezident.tj/ru/node/8137>.

³⁵⁹ Koimodov, K. Tadżykistan: drzwi do współpracy są otwarte / K. Koimodov // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://www.kurier.lt/tadzhikistan-dveri-dlya-sotrudnichestva-otkryty/>.

³⁶⁰ S. Savko, S. Tadżykistan oferuje Białorusi możliwość tworzenia wieloprofilowych spółek joint venture w branży budowlanej (w języku rosyjskim) / S. Savko // [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/economics/Tadzhikistan-predlagaet-Belarusi-sozdat-mnogoprofilnye-SP-v-stroitelnoj-otrasli_i_670360.html.

przemysłowego na okolicznych terenach poprzez efektywne wykorzystanie lokalnych zasobów". W pobliżu FEZ "Dangara" przebiega linia kolejowa, kontynuowana jest budowa mostu drogowego do Afganistanu, co sprzyja rozwojowi usług logistycznych i transportowych³⁶¹. A w tadżyckim okręgu Gissar spodziewana jest produkcja montażowa osprzętu i przyciep dla Bobruiskagromashu.

Ciekawe perspektywy otwierają się we współpracy białorusko-tadżyckiej oraz w wielu innych dziedzinach współpracy. Na przykład w dziedzinie ochrony zdrowia oczekuje się, że strony skupią swoje wysiłki na "rozwiązaniu kwestii związanych ze zwiększeniem dostaw białoruskich leków i sprzętu medycznego do Tadżykistanu, świadczeniem usług edukacyjnych, a także wymianą doświadczeń w dziedzinie transplantologii"³⁶². Szczególną uwagę partnerów tadżyckich zwraca się na możliwość współpracy z Białorusią w zakresie kształcenia podyplomowego i szkolenia tadżyckich lekarzy w białoruskich zakładach opieki zdrowotnej.

Przypomnijmy, że przemawiając w maju 2014 roku na Białoruskim Uniwersytecie Państwowym, prezydent Tadżykistanu E. Rahmon zauważył, że jego kraj potrzebuje dziś wykwalifikowanych specjalistów w wielu dziedzinach, w tym w dziedzinie stosunków międzynarodowych, 363inżynierii, medycyny. Z tego powodu "Białoruś i Tadżykistan zamierzają aktywnie <...> rozwijać nowe projekty w dziedzinie edukacji, zwłaszcza w zakresie szkolnictwa wyższego oraz w dziedzinie odbierania i doskonalenia edukacji" .

Wcześniej, w dniu 31 maja 2013 r., strony podpisały międzyrządowe porozumienie o współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego i podyplomowego, tworząc ramy prawne dla wzmocnienia współpracy w tej dziedzinie. A teraz każda ze stron ma możliwość corocznego przyjęcia "pełnego toku studiów: na pierwszy stopień studiów pięciu studentów; na drugi stopień studiów wyższych (magisterskich) dwóch studentów; na stopień kandydata nauk ścisłych jednego studenta"³⁶⁴. W rezultacie, w roku akademickim 2013/2014 "245

³⁶¹ Karimova, M.T. Rola wolnych stref ekonomicznych w rozwoju przemysłu w Tadżykistanie / M.T. Karimova // Rzeczywiste problemy gospodarki i zarządzania: Proc. of II International scientific conf. (Moskwa, październik 2013). - Moskwa: Buki-Vedi, 2013. -- C. 123.

³⁶² Na spotkaniu ambasadora O. Gavruka z ministrem zdrowia Tadżykistanu [Zasoby elektroniczne]. - - 2013. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/a96995adef720ff7.html.

³⁶³ Dyplom BSU otwiera przed studentami tadżyckich bram do przyszłości - Rakhmon [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/society/Diplom-BGU-otkryvaet-dlja-studentov-Tadzhikistana-vorota-v-budushee---Raxmon_i_670351.html.

³⁶⁴ Stosunki tadżycko-białoruskie [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: <http://www.tajembassy.by/politicheskie/>.

obywateli Tadżykistanu studiowało w białoruskich instytucjach edukacyjnych, czyli dwa razy więcej niż w poprzednim roku akademickim³⁶⁵.

Ciekawe jest również to, że od 2012 roku Wydział Inżynierjno-Techniczny Tadżyckiego Uniwersytetu Technicznego imienia M.S. Osimi działa wspólnie z Białoruskim Narodowym Uniwersytem Technicznym. Szkolenie odbywa się w dwóch etapach w języku rosyjskim według zintegrowanych programów nauczania opracowanych przez białoruskich nauczycieli. W pierwszym etapie studenci, którzy nie znają rosyjskiego, uczą się w Tadżykistanie na kursach przygotowawczych, natomiast ci, którzy nie znają rosyjskiego, uczą się w pierwszym i drugim roku. W drugim etapie na Białorusi odbywają się od trzech do pięciu kierunków studiów z ochroną projektu dyplomowego i przyznaniem odpowiednich kwalifikacji. "Pierwsze zakończenie studiów studentów, którzy dostali się na ten wydział, odbędzie się w 2017 roku. Główne profile kształcenia - budownictwo i architektura, energetyka, budowa maszyn i hutnictwo, transport drogowy, informatyka, ekonomia"³⁶⁶. Opierając się w dużej mierze na tym już istniejącym doświadczeniu, białoruskie Ministerstwo Edukacji podjęło w 2014 roku inicjatywę "utworzenia wspólnej średniej szkoły zawodowej w Tadżykistanie"³⁶⁷. W najbliższej przyszłości strony zamierzają zwiększyć zarówno liczbę studentów i listę specjalności, jak i szkolenia oraz wymianę stażystów i młodych specjalistów.

Działania zmierzające do zacieśnienia współpracy białorusko-tadżyckiej, zaplanowane na maj 2014 roku na najwyższym poziomie, przyniosły efekty już jesienią. W ciągu pierwszych 10 miesięcy bieżącego roku wielkość dostaw z Białorusi do Tadżykistanu wzrosła o 11,1 procent, a zakres białoruskiego eksportu obejmował 140 pozycji towarowych, z czego 37 jest nowych. Największe dostawy nowych pozycji to "mrożona wołowina, silniki do naprawy ciężarówek, piece gazowe, tarcica wzdłużna, pręty stalowe walcowane na gorąco"³⁶⁸.

³⁶⁵ Griszkiwicz, A. Białoruś i Tadżykistan mają wspólne podejście do rozwiązywania rzeczywistych problemów nowoczesności (w języku rosyjskim) / A. Griszkiwicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://www.belta.by/ru/all_news/politics/Belarus-i-Tadzhikistan-imejut-obschie-podxody-k-resheniju-aktualnyx-problem-sovremennosti_i_679524.html.

³⁶⁶ Wspólny wydział BNTU i tadżyckiego Uniwersytetu Technicznego zostanie otwarty 11 września w Duszanbe [Zasoby elektroniczne]. - - 2012. - URL: <http://www.moyby.com/news/92466/>.

³⁶⁷ Na spotkaniu ambasadora O. Gavruka z Ministrem Pracy, Migracji i Zatrudnienia Tadżykistanu [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/c6a6e78ca4f82.html.

³⁶⁸ O współpracy handlowej i gospodarczej między Białorusią a Tadżykistanem na 10 miesięcy 2014 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2014. - URL: http://tajikistan.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/trade_economic/statistics/c3e89aa71e790a80.html.

Fakty te wyraźnie wskazują na rosnące zainteresowanie dwóch byłych republik radzieckich owocną współpracą w wielu dziedzinach. Tak więc nowoczesne wysoko wydajne maszyny i urządzenia wyprodukowane na Białorusi mogą znaleźć skuteczne zastosowanie w Tadżykistanie nie tylko w wyżej wymienionych dziedzinach, "nie tylko w budowie konstrukcji hydraulicznych, lecz również w rozwoju złóż mineralnych tego kraju - wydobywaniu tadżyckiego złota, srebra, metali rzadkich, rud polimetalicznych, uranu, kamieni szlachetnych³⁶⁹". Dlatego też istnieją wszelkie powody, aby sądzić, że podejmowane dziś przez strony prace nad kompleksowym rozwojem istniejącego potencjału dwustronnych stosunków białorusko-tadżyckich wkrótce doprowadzą je do jakościowo nowego poziomu.

FOR AUTHOR USE ONLY

³⁶⁹ Białoruś - Tadżykistan: Unia Celna jako zachęta do wzajemnie korzystnej współpracy [Zasoby elektroniczne]. - - - 2010. - URL: http://export.by/resources/izdaniya_i_publicacii/belarus_%E2%80%94_tadzhikistan_tamozhennii_soy_uz_kak_sti.html.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Uzbekistan: cel - miliard dolarów

W czerwcu 2019 roku w Mińsku odbyło się siódme posiedzenie białorusko-uzbeckiej komisji międzyrządowej ds. współpracy dwustronnej, w ramach którego strony omówiły priorytetowe obszary współpracy, w tym kompleks rolno-przemysłowy, przemysł maszynowy, spożywczy i farmaceutyczny, przemysł lekki, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii **współpracy przemysłowej**. Faktem jest, że już we wrześniu 2018 roku podczas rozmów głów państw A. Łukaszenki i S. Merziewa zauważono, że "państwa mają potencjał do zwiększenia obrotów handlowych do 1 mld dolarów"³⁷⁰. Planowane jest rozwiązanie tego zadania w ciągu trzech lub czterech lat, aktualizując wszystkie możliwe obszary współpracy. Ale priorytetowym kierunkiem współpracy "powinno być rozszerzenie współpracy przemysłowej w zakresie budowy maszyn, kompleksu rolno-przemysłowego, transportu i przemysłu farmaceutycznego, sfery technologii informacyjnych"³⁷¹. Nieco później, w listopadzie 2018 r., na szczepku szefów rządów obu państw stwierdzono, że strony "będą pracować nad stworzeniem wspólnej produkcji mleka, leków, sprzętu medycznego, mini ciągników i osprzętu dodatkowego, a także rowerów, wspólnego przedsiębiorstwa transportowego i logistycznego"³⁷².

Należy przypomnieć, że do czasu podpisania mapy drogowej dotyczącej współpracy między Białorusią a Uzbekistanem na ziemi uzbeckiej działały już trzy zakłady montażowe białoruskiego sprzętu. W szczególności spółka joint venture "Amkodor-Agrotehmash" produkuje maszyny do budowy dróg. "UzBelAgromash" produkuje szereg maszyn: przyczepy ciągnikowe, mieszalniki pasz i kosiarki. Ponadto, ciągniki MTZ są montowane w zakładzie maszyn rolniczych w Taszkencie. Współpraca pomiędzy przedsiębiorstwami została rozpoczęta w 2016 roku"³⁷³. Jeśli chodzi o Mińskie Zakłady Ciągnikowe, to we

³⁷⁰ _Matiyyevsky, M. Łukaszenko i Merziew uważają za możliwe podniesienie poziomu obrotów handlowych do 1 miliarda dolarów / Matiyyevsky // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: https://www.belta.by/president/view/lukaszenko-i-mirzиеev-schitajut-vozmozhnym-podnjat-uroven-tovarooborota-do-1-mlrd-317697-2018/?utm_source=belta&utm_medium=news&utm_campaign=accent.

³⁷¹ _Negocjacje z prezydentem Uzbekistanu Shavkatem Merzиеvem [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/peregovory-s-prezidentom-uzbekistana-shavkatom-mirzиеvym-19489.

³⁷² _Podpisanie mapy drogowej rozwoju współpracy pomiędzy Białorusią a Uzbekistanem [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <http://www.government.by/ru/content/8364>.

³⁷³ _M. Matievskiy, M. Białoruś i Uzbekistan planują utworzenie wspólnych przedsięwzięć w dziedzinie farmacji, budowy maszyn i rolnictwa / M. Matievskiy // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL:

wrześniu 2018 roku na białorusko-uzbeckim forum biznesowym w Taszkencie kierownictwo przedsiębiorstwa wyraziło plany otwarcia kolejnego zakładu montażowego w Uzbekistanie - tym razem gąsienicowego i ogrodniczego. "Nowe przedsiębiorstwo, którego siedziba została uzgodniona w Karakalpakstanie, będzie produkować około 200 maszyn rolniczych rocznie³⁷⁴.

Rozważa możliwości stworzenia wspólnych produkcji montażowych wyrobów technicznych na terytorium Uzbekistanu i gospodarstwo "Gomselmash", które eksperci spędzili w lutym 2019 r. negocjacje "z przedstawicielami chojszczyzny obszaru Taszkientu, kierownictwo JSC "Uzagroteksanoatholding", JSC "Technolog", odwiedzili centrum handlowe "SN INVEST" Ltd³⁷⁵". Ciekawe perspektywy rozwoju współpracy przemysłowej z uzbeckimi partnerami otwierają się dziś przed innymi podmiotami gospodarczymi w regionie homelskim. Należą do nich Homelska Obwodowa Rolnicza Stacja Doświadczalna, fabryka słodczy "Spartak", a także "Svetlogorsk Khimvolokno" OJSC, której produkty cieszą się dużym zainteresowaniem w tym środkowoazjatyckim kraju. Z tego powodu "uzbecy inwestorzy są gotowi zainwestować swój kapitał w rozwój przedsiębiorstwa"³⁷⁶.

Obwód grodzieński planuje również przyczynić się do rozwoju białorusko-uzbeckiej współpracy produkcyjnej. I tak, w ramach międzynarodowego forum biznesowego "Euroregion "Niemen-2018", które odbyło się we wrześniu 2018 roku w Grodnie, ogłoszono o rozpoczęciu budowy z udziałem kapitału uzbeckiego zakładu przetwórstwa bawełny w Smorgonie. "Wielkość inwestycji wyniesie około 30 milionów euro". < ... > Zakład zatrudniać będzie około 1,2 tys. pracowników". I oczekuje się, że nowe przedsiębiorstwo zostanie oddane do użytku w ciągu dwóch lat. Ważny szczegół: zakład zostanie wybudowany przez mieszkańca Grodnoinvest Free Economic Zone - Uzbek Europlastics Invest LLC. Produkty przedsiębiorstwa będą eksportowane na rynki krajów Unii Europejskiej - Polski, Francji i Niemiec. W tym samym czasie, we wrześniu 2018 r., baranowickie stowarzyszenie producentów bawełny weszło do uzbeckiego grona

<https://www.belta.by/special/economics/view/belarus-i-uzbekistan-planirujut-sozdat-sovmestnye-predpriyatija-v-farmatsevtike-mashinostroenii-i-apk-317534-2018/>.

³⁷⁴ MTW otworzy w Uzbekistanie zakład montażowy maszyn gąsienicowych i ogrodniczych [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mtz-otkroet-sborochnoe-proizvodstvo-gusenichnoj-i-sadovoj-tehniki-v-uzbekistane-318069-2018/>.

³⁷⁵ "Gomselmash planuje utworzenie wspólnych zakładów montażowych w Uzbekistanie [Zasoby elektroniczne]". - - 2019. - URL: <https://belta.by/economics/view/gomelmash-planiruet-sozdat-sovmestnye-sborochnye-proizvodstva-v-uzbekistane-338356-2019/>.

³⁷⁶ Uzbekistan jest zainteresowany współpracą przemysłową z regionem homelskim [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://belta.by/regions/view/uzbekistan-zainteresovan-v-promyshlennoj-kooperatsii-s-gomelskoj-oblastju-327270-2018/>

producentów bawełny. Istotą tej interakcji jest uprawa bawełny na uzbeckiej ziemi, przetwarzanie jej i "pobieranie materiału na przędzę, nici, które są niezbędne < ... > w młynie. To jest tańsze i bardziej odpowiednie"³⁷⁷.

Ponadto spółka Motovelozavod LLC, która w sierpniu 2018 roku podpisała porozumienie intencyjne z chojszczyzną regionu Andiżan w celu uruchomienia produkcji sprzętu rowerowego w regionie, planuje zostać aktywnym uczestnikiem współpracy produkcyjnej z uzbeckimi partnerami. Strony uzgodniły "ustanowienie długoterminowej i obopólnie korzystnej współpracy, jak również przyznanie przywilejów i przywilejów spółkom joint venture utworzonym na potrzeby innych wspólnych przedsięwzięć z udziałem inwestycji zagranicznych w Uzbekistanie"³⁷⁸. Od 2018 roku na uzbeckiej ziemi działa przedsiębiorstwo obywatelskie UzShoes, założone przez białoruski holding Marco. Należy również zaznaczyć, że "we wrześniu 2018 roku w Taszkencie prezydenci Białorusi i Uzbekistanu otworzyli nowy zakład montażu sprzętu"³⁷⁹ Amkodor. Wreszcie, Białoruś i Uzbekistan zamierzają rozwijać wzajemnie korzystną współpracę w branży cukierniczej, gdzie "chodzi o stworzenie licencjonowanej produkcji". Po stronie białoruskiej w projekcie bierze udział Fabryka Cukiernictwa Kommunarka.

W ramach siódmego posiedzenia komisji międzyrządowej strona białoruska zaproponowała realizację nowych projektów na dużą skalę w dziedzinie budowy **maszyn w celu** uruchomienia produkcji samochodów ciężarowych, specjalnych i przyczep, autobusów na paliwo NGV. Tym bardziej, że Mińskie Zakłady Samochodowe są już "gotowe do wzięcia udziału w tworzeniu takich branż o wysokim stopniu lokalizacji"³⁸¹. Jeśli chodzi o współpracę w dziedzinie **rolnictwa**, strony osiągnęły porozumienie w sprawie utworzenia kompleksów mleczarskich w Uzbekistanie "kosztem strony uzbeckiej, przy udziale białoruskich organizacji projektowo-budowlanych,

³⁷⁷ Kombatn Matijewskiego, M. Baranowiczego został włączony do uzbeckiego grona producentów bawełny / M. Matijewskiego // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/baranovichskij-kombinat-voshel-v-uzbekskij-klaster-proizvoditelej-hlopka-317839-2018/>.

³⁷⁸ Zakład Motoryzacyjny utworzy JV w Uzbekistanie [Zasoby Elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/motovelozavod-sozdast-sp-v-uzbekistane-314017-2018/>.

³⁷⁹ Białoruś - Uzbekistan [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://mfa.gov.by/bilateral/cis/uzbekistan/>.

³⁸⁰ Białoruś i Uzbekistan planują stworzyć wspólną produkcję wyrobów cukierniczych [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-uzbekistan-planirujut-sozdat-sovmestnoe-proizvodstvo-konditerskih-izdelij-306531-2018/>.

³⁸¹ Władimir Dwornik wziął udział w posiedzeniu międzyrządowej komisji ds. współpracy dwustronnej Białorusi i Uzbekistanu [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://government.gov.by/ru/content/8847>.

dostaw białoruskiego sprzętu, dostaw bydła białoruskiej selekcji³⁸²". A my już podjęliśmy konkretne kroki w tym kierunku. W szczególności już w kwietniu 2019 r. w Taszkencie powstało wspólne przedsiębiorstwo "Zdravushka Taszkent", które zbuduje zakład przetwórstwa mleka i produktów mlecznych dla tysiąca sztuk bydła.

Mówiąc o perspektywach współpracy w **przemśle lekkim**, należy zauważyć, że w pierwszym kwartale 2019 roku obroty handlowe przedsiębiorstw Bellegpromu z Uzbekistanem przekroczyły cztery i pół miliona dolarów. Z Białorusi na rynek uzbecki zaopatrywano się w tkaniny Mogotex, Kamvol, Belfa pile, gorsety Milavitsa. Podstawą przywozu była przędza bawełniana, dzianiny i włókna bawełniane. Niemniej jednak koncern Bellegprom rozważa dodatkowe możliwości współpracy i rozwoju więzi kooperacyjnych z uzbeckimi partnerami. Mówimy o wspólnej pracy "nad dostarczaniem pożądaných produktów - przędzy z włókien syntetycznych, tkanin, płócien runowych, gorseciarstwa i pończoch, przędzy bawełnianej"³⁸³.

Nowe możliwości współpracy białorusko-uzbeckiej w **przemśle farmaceutycznym** otwiera porozumienie o współpracy w sferze inwestycyjnej i informacyjnej, podpisane w czerwcu 2019 roku przez administrację wolnych stref ekonomicznych "Witebsk" i "Kosonsoj-Pharm" w Namangańskim obwodzie Uzbekistanu. Założony w maju 2017 roku FEZ "Kosonsoj-Pharm" specjalizuje się w rozwoju przedsiębiorstw przemysłu farmaceutycznego, w których działa również kilku mieszkańców FEZ "Witebsk". Dlaczego "przyciąganie inwestycji w projekty dotyczące tworzenia produkcji leków i wyrobów medycznych jest jednym z najbardziej perspektywicznych kierunków współpracy pomiędzy administracjami dwóch SSE"³⁸⁴.

Jesienią 2018 roku Białoruś i Uzbekistan podpisały również umowę międzyrządową o współpracy społeczno-gospodarczej na lata 2019-2023, w której znalazły odzwierciedlenie kluczowe umowy na najwyższym szczeblu, służące rozwojowi stosunków białorusko-uzbeckich i wprowadzeniu ich na nowy

³⁸² Rząd Białorusi oferuje Uzbekistanowi duże projekty w zakresie produkcji sprzętu [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/pravitelstvo-belarusi-predlagaet-uzbekistanu-masshtabnye-proekty-po-proizvodstvu-tehniki-113-2019/>.

³⁸³ "Bellegprom planuje rozszerzyć współpracę z Uzbekistanem [Zasoby elektroniczne]". - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/bellegprom-planiruet-rasshirit-sotrudnichestvo-s-uzbekistanom-333-2019/>.

³⁸⁴ FEZ "Witebsk" i uzbecki "Kosonsoj-Pharm" będą rozwijać współpracę inwestycyjną [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/sez-witebsk-i-uzbekskaja-kosonsoj-farm-budut-razvivat-investitsionnoe-sotrudnichestvo-352766-2019/>.

jakościowo poziom, w tym w dziedzinie **385nauki i techniki**. Jednocześnie Państwowy Komitet Nauki i Technologii Białorusi i Ministerstwo Rozwoju Innowacji Uzbekistanu osiągnęły porozumienie o współpracy w dziedzinie nauki i technologii, które przewiduje rozwój i wzmocnienie długotrwałej współpracy naukowo-technicznej w takich priorytetowych dziedzinach jak: energetyka, medycyna, nanotechnologia, biotechnologia, technologie informacyjno-komunikacyjne, robotyka, technologie rolno-przemysłowe, a także porozumienie "o realizacji wspólnych projektów naukowo-technicznych w dziedzinie nauki i technologii". W celu koordynacji tej współpracy strony powołały wspólną komisję ds. współpracy naukowo-technicznej, której pierwsze spotkanie odbyło się w kwietniu 2019 roku w Mińsku i podpisały program wykonawczy współpracy naukowo-technicznej i innowacyjnej na lata 2019-2020.

Zgodnie z tym dokumentem, dwie byłe republiki radzieckie zgodziły się rozwijać współpracę naukowo-techniczną w zakresie zaawansowanych technologii, realizować wspólne projekty naukowo-techniczne, współpracować w zakresie wymiany informacji naukowo-technicznych oraz prowadzić badania i rozwój we wspólnym interesie. Są to projekty z zakresu inżynierii mechanicznej, rolnictwa i technologii rolno-przemysłowych, medycyny i farmacji, nowych materiałów, technologii informacyjnych i komunikacyjnych, genetyki biotechnologii, wybrane "w wyniku konkursu wspólnych projektów naukowo-technicznych na lata 2019-2021, który odbył się w priorytetowych obszarach współpracy dwustronnej <...>. Ponadto, strony planują utworzenie co najmniej dwóch wspólnych laboratoriów badawczych na Białorusi i w Uzbekistanie"³⁸⁶. W sumie uzgodniono listę 15 wspólnych projektów w różnych obszarach do współfinansowania. Podjęto już szereg konkretnych kroków w celu rozwoju tej dziedziny współpracy.

I tak w lutym 2019 roku Białoruski Narodowy Uniwersytet Techniczny i Państwowy Uniwersytet Techniczny im. Islamu Karimowa Taszkienta uzgodniły utworzenie wspólnego parku naukowo-technologicznego, który będzie pierwszym uniwersyteckim obiektem infrastruktury innowacyjnej w Uzbekistanie. Jako współzałożyciel tego projektu będzie uczestniczył Park Naukowo-Technologiczny BNTU "Politechnika", który "zintegruje potencjał naukowy i innowacyjny BNTU i Taszkientu Państwowego Uniwersytetu

³⁸⁵ Białoruś i Uzbekistan podpisały umowę o współpracy w dziedzinie nauki i techniki [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-uzbekistan-podpisali-soglashenie-o-sotrudnichestve-v-oblasti-nauki-i-tehnologii-317747-2018/>.

³⁸⁶ Białoruś i Uzbekistan realizują 15 wspólnych projektów naukowych i technicznych [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-i-uzbekistan-realizujut-15-sovmestnyh-nauchno-tehnicheskikh-proektov-343295-2019/>.

Technicznego, zwiększy doświadczenie Białoruskiego Uniwersytetu w inkubacji projektów z zakresu zaawansowanych technologii, wspólnie z udziałem studentów, magistrów i doktorantów obu uczelni będzie rozwijał produkcję opartą na nauce na poziomie międzynarodowym³⁸⁷". Pierwszym wspólnym projektem innowacyjnym w technoparku będzie rozwój i produkcja wyrobów medycznych.

W kwietniu 2019 roku stało się wiadomo, że te same uczelnie - Białoruski Narodowy Uniwersytet Techniczny i Państwowy Uniwersytet Techniczny w Taszkencie - będą założycielami Białorusko-Uzbekistańskiego Międzybranżowego Instytutu Kwalifikacji Technicznych Stosowanych, gdzie głównym kierunkiem pracy będzie "szkolenie, przekwalifikowanie, staże i rozwój zawodowy personelu w strategicznie ważnych dla Uzbekistanu dziedzinach na podstawie wspólnych programów edukacyjnych, a także realizacja działań naukowych, innowacyjnych i 388komercyjnych". Szkolenia w nowym instytucie będą prowadzone w języku rosyjskim w takich dziedzinach, jak inteligentne urządzenia, maszyny i produkcja, mechatronika komputerowa, urządzenia i systemy biotechnologiczne i medyczne, zarządzanie innowacyjnymi projektami przedsiębiorstw przemysłowych. Ważny szczegół: absolwenci otrzymają dyplom białoruskiego uniwersytetu, który w tym środkowoazjatyckim kraju jest uznawany za dokument szkolnictwa wyższego.

Również Białoruski Uniwersytet Państwowy jest poważnie zaangażowany we współpracę z uzbeckimi partnerami. Zakres tematyczny potencjalnej współpracy w sferze innowacji wyraźnie pokazała ekspozycja na wystawie białoruskich producentów Made in Belarus, która odbyła się we wrześniu 2018 roku w Taszkencie, gdzie zaprezentowano ponad 30 osiągnięć naukowych i technicznych w rolnictwie, medycynie i farmacji, przemyśle spożywczym, a także przyrządy pomiarowe, urządzenia do produkcji wyrobów z pianki poliuretanowej, technologie nakładania powłok funkcjonalnych, tworzenia żaroodpornych materiałów do oczyszczania wody. Wystawcy i goście wystawy wykazali również duże zainteresowanie stoiskiem BSU "Tumodex", "Prospidelong" i "Zisplatzel". Powodują one śmierć komórek nowotworowych, zapobiegają przerzutom, przyczyniają się do zmniejszenia obciążenia toksycznego organizmu³⁸⁹. Należy

³⁸⁷ W Uzbekistanie z udziałem BNTU powstaje pierwszy uniwersytecki technopark [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/society/view/v-uzbekistane-pri-uchastii-bntu-sozdaetsja-pervyj-universitetskij-tehnopark-335511-2019/>.

³⁸⁸ W Taszkencie powstanie białorusko-uzbecki instytut stosowanych kwalifikacji technicznych [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belorusko-uzbekskej-institut-prikladnyh-tehnicheskikh-kvalifikatsij-sozdatut-v-tashkente-345862-2019/>.

³⁸⁹ Ponad 30 osiągnięć naukowych i technicznych zostanie zaprezentowanych przez BSU na wystawie w Taszkencie [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/society/view/bolee-30-nauchno-tehnicheskikh-razrabotok-predstavit-bgu-na-vystavke-v-tashkente-317246-2018/>.

zauważyć, że temat ten jest ważny dla Białorusi i Uzbekistanu w zakresie współpracy przemysłowej. Przecież "strony planują założyć dwa przedsiębiorstwa farmaceutyczne. Jeden będzie się specjalizował w produkcji leków onkologicznych, drugi w produkcji leków opracowanych na bazie ziół rosnących w Uzbekistanie"³⁹⁰. W sumie na tej wystawie w Taszkencie zaprezentowano ponad sto osiągnięć naukowych i technicznych Ministerstwa Edukacji i Narodowej Akademii Nauk Białorusi.

Białoruski Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. M. Tanka również aktywnie współpracuje z uzbeckimi partnerami, co we wrześniu 2018 roku ułatwiło otwarcie białorusko-uzbeckiego centrum edukacyjnego na bazie Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Nizamięgo Taszkienta, który strony uważają za "platformę rozwoju i wzmocnienia białorusko-uzbeckiej współpracy w dziedzinie edukacji i kultury"³⁹¹. Ponadto uczelnie te realizują obecnie wspólnie program edukacyjny w zakresie logopedii oraz projekt w ramach programu na drugim poziomie szkolnictwa wyższego w sieciowej formie współpracy w zakresie edukacji integracyjnej i pedagogiki korekcyjnej.

Jak widać, dokumenty przyjęte jesienią 2018 roku na szczelbu szefów państw i rządów Białorusi i Uzbekistanu dość szybko zaczęły przynosić realne rezultaty. Wystarczy powiedzieć, że już po wynikach z 2018 r. "obróć w handlu wzajemnym wzrósł 2,5 raza"³⁹². I wszystko wskazuje na to, że jeśli zachowana zostanie dotychczasowa dynamika rozszerzania współpracy białorusko-uzbeckiej, to zadanie postawione przez prezydentów obu państw w celu osiągnięcia w najbliższych latach wzajemnych obrotów handlowych na poziomie miliarda dolarów zostanie pomyślnie zrealizowane.

³⁹⁰ M. Matievskiy, M. Białorusi i Uzbekistan planują utworzenie wspólnych przedsięwzięć w dziedzinie farmacji, budowy maszyn i rolnictwa / M. Matievskiy // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/belarus-i-uzbekistan-planirujut-sozdat-sovmestnye-predpriyatija-v-farmatsevtike-mashinostroenii-i-apk-317534-2018/>.

³⁹¹ A. Gryszkiewicz, A. Białorusko-Uzbeckie Centrum Edukacyjne zostało otwarte w Taszkienckim Pedagogicznym Uniwersytecie / A. Gryszkiewicz/ [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belorusko-uzbekskij-obrazovatelnyj-tsentr-otkrylja-v-tashkentskom-peduniversitete-318451-2018/>.

³⁹² Wzrost obrotów handlowych i nowe projekty - Ambasador Uzbekistanu o dynamice stosunków z Białorusią [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://belta.by/economics/view/rost-tovarooborota-i-novye-proekty-posol-uzbekistana-o-dinamike-otnoshenij-s-belarusju-333099-2019/>

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Gruzja: nowe inicjatywy i obszary współpracy

Gruzja jest jednym z tych krajów położonych w przestrzeni postradzieckiej, z którymi Republika Białorusi buduje stosunki na zasadach przyjaźni, wzajemnego zrozumienia i równego dialogu. Być może również z tego powodu "więzi białorusko-gruzińskie zacieśniają się z każdym rokiem, wypełniając nowe inicjatywy i obszary współpracy"³⁹³. Doświadczenia z lat 2017 - początek 2018 pokazują, że takie więzi można przypisać przede wszystkim Białorusi:

- 1) rozwój **dyplomacji parlamentarnej**;
- 2) wzmocnienie **interakcji między regionami** obu krajów;
- 3) poprawa skuteczności Międzyrządowej Białorusko-Gruzińskiej **Komisji Współpracy Gospodarczej**.

W listopadzie 2017 roku w Mińsku odbyła się pierwsza w historii stosunków białorusko-gruzińskich **wizyta parlamentarna** delegacji wysokiego szczebla pod przewodnictwem przewodniczącego parlamentu Gruzji I. Kobakhidze, która może dać nowe impulsy do rozwoju całego kompleksu stosunków między dwoma państwami. Przecież w Mińsku wychodzą oni ze zrozumienia, że dyplomacja publiczna i "wzmocnienie stosunków międzyparlamentarnych stwarzają bardzo dobre podstawy do budowania tych samych stosunków handlowych i gospodarczych". Jest to dobra podstawa i bez niej nie da się stworzyć bardzo głębokich, długoterminowych stosunków między krajami"³⁹⁴. Szczególnie ważne jest, aby wziąć ten czynnik pod uwagę, kiedy mówimy o Gruzji, gdzie parlament odgrywa decydującą rolę w życiu państwa, a wpływ posłów na społeczeństwo gruzińskie jest bardzo duży.

Wizyta parlamentarzystów gruzińskich na Białorusi odbyła się w czasie, gdy współpraca handlowa i gospodarcza pomiędzy dwoma krajami zaczęła wykazywać pozytywną dynamikę. I tak, "na koniec 2016 roku obroty handlowe

³⁹³ Gratulacje dla prezydenta Gruzji Giorgi Margvelashvili [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-prezidentu-gruzii-georgiju-margvelashvili-16270/.

³⁹⁴ Spotkanie z przewodniczącym gruzińskiego parlamentu Irakli Kobakhidze [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-predsedatelem-parlamenta-gruzii-irakliem-kobaxidze-17492/.

między Białorusią i Gruzją wzrosły o 63% i wyniosły 73,2 mln dolarów"³⁹⁵. W tym samym czasie białoruski eksport wzrósł 2,5-krotnie. Taka dynamika interakcji pokazała realne możliwości zwiększenia wolumenu wzajemnego handlu białorusko-gruzińskiego do 100 milionów dolarów do końca 2017 roku, a w średnim okresie - do 200 milionów dolarów. Rozwiązanie tak wielkiego zadania jest wykonalne, również pod warunkiem, że "stosunki między organami ustawodawczymi Białorusi i Gruzji powinny osiągnąć nowy poziom".³⁹⁶ w którym parlamentarzyści obu krajów będą w ramach swoich kompetencji nie tylko wspierać rządy w ulepszaniu ram prawnych i umownych oraz dążyć do rozwijania konstruktywnego dialogu na temat działań legislacyjnych, ale także promować kontakty międzyregionalne i budować ich potencjał w obiecujących dziedzinach, a także pomagać w tworzeniu bezpośrednich powiązań między podmiotami gospodarczymi. Faktycznie, w tym celu - znacznej intensyfikacji stosunków partnerskich - marszałkowie Zgromadzenia Narodowego Republiki Białoruś i parlamentu Gruzji w ramach wizyty I. Kobakhidze i podpisali wspólne oświadczenie, w którym nakreślili główną istotę współpracy między parlamentarzystami - "promować pogłębianie dwustronnej współpracy w zakresie handlu i gospodarki, inwestycji, nauki i techniki, kultury, polityki młodzieżowej, edukacji, turystyki, technologii informacyjnych, logistyki, komunikacji i informatyzacji"³⁹⁷.

Należy zauważyć, że intensyfikacja białorusko-gruzińskich kontaktów międzyparlamentarnych rozpoczęła się w ostatnich latach, kiedy to w parlamentach obu krajów utworzono grupy przyjaźni. Już dziś postawiono przed nimi nowe zadanie: "W celu merytorycznej interakcji liderzy grup przyjaźni z obu stron mogliby sporządzić mapy drogowe i zaplanować pracę z uwzględnieniem określonych w nich aspektów"³⁹⁸. Te mapy drogowe mają opierać się na jednym lub kilku dużych projektach, wokół których można by pogłębić nie tylko parlamentarny wymiar współpracy białorusko-gruzińskiej, lecz również wymiar produkcyjno-kooperacyjny, mający na celu stworzenie centrów biznesowych,

³⁹⁵ Białoruś i Gruzja zacieśniają współpracę w zakresie realizacji polityki konkurencji [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://belta.by/economics/view/belarus-i-gruzija-aktivizirujut-sotrudnichestvo-v-oblasti-realizatsii-konkurentnoj-politiki-276796-2017/>.

³⁹⁶ Stosunki między organami ustawodawczymi Białorusi i Gruzji powinny osiągnąć nowy poziom - Kobakhidze [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/otnoshenija-zakonodatelnih-organov-belarusi-i-gruzii-dolzhen-vyjti-na-novyy-uroven-kobakhidze-276669-2017/>.

³⁹⁷ Prelegenci białoruskiego i gruzińskiego parlamentu podpisali wspólne oświadczenie w sprawie współpracy [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/spikery-belorusskogo-i-gruzinskogo-parlamentov-podpisali-sovmestnoe-zajavlenie-o-sotrudnichestve-276782-2017/>.

³⁹⁸ Białoruscy posłowie są zdeterminowani do współpracy z parlamentem Gruzji - Andrejczenką [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/belorusskie-deputaty-nastroeny-na-predmetnuju-rabotu-s-parlamentom-gruzii-andrejchenko-276707-2017/>.

które organizowałyby pracę przedsiębiorstw o wspólnych kompetencjach i zainteresowaniach. W rzeczywistości już dziś mówimy o ponownym uruchomieniu prac grup przyjaźni parlamentarnych, które "powinny nie tylko prowadzić działania, które zostały nakreślone przez szefów parlamentów, ale także prowadzić dość aktywną, niezależną pracę³⁹⁹". I pod tym względem działalność parlamentarnych grup przyjaźni w zakresie tworzenia warunków dla owocnej współpracy regionalnej, gospodarczej i rozwoju kontaktów pomiędzy środowiskami biznesowymi wygląda bardzo obiecująco. Tym bardziej, że Białoruś i Gruzja mają już przydatne doświadczenia w zakresie współpracy międzyregionalnej.

W styczniu 2018 roku w Mińsku odbyło się czwarte posiedzenie Międzyrządowej Białorusko-Gruzińskiej Komisji Współpracy Gospodarczej, na którym strony zadeklarowały zamiar zwiększenia wolumenu dwustronnej wymiany handlowej do 200 milionów dolarów do 2020 roku. Jednym ze skutecznych sposobów rozwiązania tego problemu jest rozwój białorusko-gruzińskiej **współpracy międzyregionalnej**, której potencjał jest "ogromny i powinien być w pełni wykorzystany⁴⁰⁰". Program na lata 2018-2019, podpisany na czwartej sesji komisji międzyrządowej do realizacji porozumienia między Komitetem Wykonawczym Obwodu Mińskiego a administracją komisarza państwowego - gubernatora Kachetii w sprawie współpracy handlowej, gospodarczej, społecznej i kulturalnej, był konkretnym krokiem w kierunku dalszej realizacji możliwości partnerstwa między regionami obu krajów. Dokument ten po raz kolejny podkreśla fakt, że dziś Mińsk i Kachetija mają wiele wspólnego. Wystarczy powiedzieć, że w trzech przedsiębiorstwach górniczych Gruzji - JSC "RMG Cooper", JSC "Rustavi MK" i LLC "Sakcementi" - obecnie "eksploatuje 41 wywrotek" BELAZ "o ładowności 45-55 ton"⁴⁰¹, produkowanych w obwodzie mińskim. Oczywiście, przytoczony przykład rozwoju partnerstwa między regionami obu młynów nie jest jedyny. W całości "w zakresie porozumień/umów o współpracy regionalnej i braterskiej zostały podpisane między Mińskiem a Tbilisi, <...> Brześciem a Batumi, Połockiem a Tskaltubo,

³⁹⁹ Białoruś uważa Gruzję za jednego ze swoich strategicznych partnerów - Mjasnikowicz [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/belarus-schitaet-gruziju-odnim-iz-strategicheskikh-partnerov-mjasnikovich-276652-2017/>.

⁴⁰⁰ Na początku 2018 roku w Mińsku ma się odbyć Regionalne Forum Zrównoważonego Rozwoju [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/politics/view/regionalnyj-forum-po-ustojchivomu-razvitiiju-planiruetsja-provesti-v-minske-v-nachale-2018-goda-264868-2017/>.

⁴⁰¹ W ramach obchodów 80-lecia obwodu mińskiego, BELAZ OJSC odwiedził delegację gruzińskiego Kraju Kachetii [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: http://www.belaz.by/press/news/2018/oao_belaz_v_ramkah_prazdnowani/.

Homlem a Kutaisi, Mohylewskim obwodem a Autonomiczną Republiką Adżarii".

Niewątpliwie sztandarowym elementem tego partnerstwa jest interakcja między obiema stolicami, która rozpoczęła się w 1994 roku, a we wrześniu 2015 roku Mińsk i Tbilisi podpisały porozumienie o stosunkach partnerskich w celu "promowania nawiązywania i rozszerzania stosunków dwustronnych w sferze gospodarczej, naukowej, technologicznej, kulturalnej, rozwoju działalności inwestycyjnej i innowacyjnej, współpracy w zakresie ochrony zdrowia, edukacji, kultury i sportu, wymiany informacji o rozwoju miast, z uwzględnieniem organizacji samorządu terytorial⁴⁰²nego". A w ciągu zaledwie jednego roku eksport białoruskich towarów i usług do gruzińskiej stolicy podwoił się. "Lekarstwa, sprzęt rolniczy i komunalny, artykuły spożywcze produkowane na Białorusi cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród naszych braci"⁴⁰³. W związku z tym obecnie kontakty handlowe i gospodarcze pomiędzy przedsiębiorstwami stolicy są już stabilne, stale się rozwijają, a "w Tbilisi białoruskie wyroby mięsne i mleczarskie cieszą się dużą popularnością, na Białorusi - gruzińskie wina i wody mineralne, owoce i warzywa"⁴⁰⁴. Ten fakt również wiele mówi. Pierwszy sklep z białoruskimi produktami pojawił się w Tbilisi we wrześniu 2016 roku, drugi - w listopadzie tego samego roku. Obecnie w stolicy Gruzji istnieje już sześć sklepów spożywczych, w których sprzedawane są białoruskie produkty. Zakres produktów jest dość szeroki. "Produkty mleczarskie są szczególnie popularne wśród mieszkańców - masło, mleko, kwaśna śmietana, ser, twarożek, jogurt". Ponadto w ciągu ostatnich dwóch lat znacznie wzrosła wielkość sprzedaży. Gruzini dilerzy mogą rozwinąć sieć do 25 sklepów"⁴⁰⁵.

W tym samym roku 2015 Brześć i Batumi przyjęły umowę bratnią, której celem jest nawiązanie stałych, przyjaznych stosunków, aby zapoznać się z życiem, historią i kulturą miast partnerskich, a także rozwijać współpracę we wszystkich dziedzinach, w tym wymianę doświadczeń w zarządzaniu miastem. "Planuje się, że w pierwszej fazie, miasta bliźniacze skoncentrują się na branży

⁴⁰² Mińsk i Tbilisi stały się miastami bliźniaczymi [Zasób elektroniczny]. - - 2015. - URL: <http://mamuli.by/minsk-i-tbilisi-stali-gorodami-pobratimiami/>.

⁴⁰³ Żdanowicz, V. Twins. Mińsk i Tbilisi / W. Żdanowicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <https://minsknews.by/pobratimyi-minsk-i-tbilisi/>.

⁴⁰⁴ Na spotkaniu Ambasadora Białorusi w Gruzji M. Myatlikowa z Przewodniczącym Tbilisi Sakrebulo G. Tkemaladze [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://georgia.mfa.gov.by/ru/embassy/news/c2a863c0c016dd7f.html>.

⁴⁰⁵ Białoruskie produkty żywnościowe cieszą się dużym popytem w Gruzji [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/beloruskie-produkty-pitanija-polzujutsja-bolshim-sprosom-v-gruzii-276694-2017/>.

turystycznej, która powinna pociągnąć za sobą gospodarkę⁴⁰⁶. Dwa lata później strony doszły do wniosku, że nadszedł czas, aby stosunki przenieść na wyższy poziom, tak aby "nie tylko Brześć i Batumi miały powiązania, ale aby nawiązać bliższe kontakty między obwodem brzeskim a Autonomiczną Republiką Adżarii"⁴⁰⁷. W Batumi planuje się otworzyć białoruskie centrum handlowe, w którym będą prezentowane wyroby wytwarzane w przedsiębiorstwach obwodu brzeskiego. Tutaj należy przypomnieć, że "Adżara jest najbardziej rozwiniętym regionem nie tylko w Gruzji, ale również na wybrzeżu. Republika wnosi ponad 1 miliard dolarów do PKB kraju"⁴⁰⁸. Już w 2015 roku strona białoruska zaoferowała temu gruzińskiemu regionowi najwyższy poziom współpracy w dziedzinie inżynierii, budownictwa i turystyki. Jak widzimy, plany te zaczynają być stopniowo wdrażane.

A w Homlu, który podpisał porozumienie o przyjaźni i współpracy z Kutaisi w 2016 roku, priorytetem we współpracy międzyregionalnej są stosunki handlowe i gospodarcze. W końcu dopiero w 2015 roku "obroty handlowe między Homelem a Gruzją osiągnęły 1,1 mln dolarów", Eksport towarów wyniósł 0,8 mln dolarów, import - 0,3 mln dolarów"⁴⁰⁹. Eksporterami swoich produktów na rynek gruziński były otwarte spółki akcyjne "Homelskie Zakłady Chemiczne", "Gomeldrew", "Homelskie Zakłady Elektrotechniczne", "GZIP", "Gomelsteklo", a także PUE "Gomeloboi", IPUE "Alkopak", ALC "Vimala", LLC "Antech", CJSC "Belplastchim".

Jeśli chodzi o współpracę między miastami Połockiem i Tskaltubo, to w czerwcu 2015 r. nawiązały one partnerstwo, a w lutym 2017 r. podpisały umowę o współpracy w celu aktywnego rozwoju partnerstwa w przemyśle, przedsiębiorczości, małych i średnich przedsiębiorstwach, handlu, rolnictwie, nauce, edukacji, ochronie zdrowia, środowisku i turystyce. Motywem tego dokumentu był fakt, że wiele firm w Połocku miało już w tym czasie doświadczenie w kontaktach biznesowych z gruzińskimi partnerami. W

⁴⁰⁶ Nedashkovskaya, M. Brest i Batumi stali się bliźniakami / M. Nedashkovskaya // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://mamuli.by/brest-i-batumi-stali-pobratimami/>.

⁴⁰⁷ W Batumi planowane jest otwarcie Białoruskiego Centrum Handlowego [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/beloruskij-torgovij-tsentr-planirujtsja-otkryt-v-batumi-259344-2017/>.

⁴⁰⁸ Oficjalna wizyta w Gruzji [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/ofitsialnyj-vizit-v-gruziju-11241/.

⁴⁰⁹ Baidan, E. Umowa o przyjaźni i współpracy między Homelem a Kutaisi zostaje podpisana / E. Baidan // [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://newsgomel.by/news/mezhdu-gomelem-i-kutaisi-podpisano-soglashenie-o-druzhe-i-sotrudnichestve>.

szczególności "mleczarze dostarczali do Gruzji mleko, mąkę dostarczano z mąki żytniej, architekci i budowniczowie budowali domy zgodnie z ich projektami"⁴¹⁰.

Ponadto, we wrześniu 2016 roku, w ramach trzeciego posiedzenia białorusko-gruzińskiej komisji międzyrządowej ds. współpracy gospodarczej, które odbyło się w Tbilisi, obwodzie mohylewskim i Autonomicznej Republice Adżarii, podpisano memorandum o współpracy. Powiatorecki i gmina Chashura, Bobruisk wraz z miastami Kobuleti i Batumi oraz Mohylewski oddział Białoruskiej Izby Przemysłowo-Handlowej i Izby Przemysłowo-Handlowej Ajara przyjęły również szereg dokumentów dotyczących współpracy. Już we wrześniu 2017 roku Mohylew i Batumi ogłosili nawiązanie przyjaznych stosunków. W podpisanym memorandum zgodzili się oni na "rozwijanie obopólnie korzystnej współpracy we wszystkich sferach". Pierwszym krokiem będzie opracowanie programu wspólnych działań na następny rok, a także przygotowanie konkretnych projektów do dalszej realizacji"⁴¹¹. W tym samym czasie podpisali memorandum o współpracy pomiędzy Mohylewską Agencją Rozwoju Regionalnego i Ministerstwem Finansów i Gospodarki Adżarii, a także umowę na dostawę produktów pomiędzy "Bakaleją Mohylewską" OJSC i firmą "Adżara Wine House". Białoruska Państwowa Akademia Rolnicza w Gorkach, obwód mohylewski, zgodziła się na współpracę z Batumskim Uniwersytetem Państwowym imienia Szoty Rustaveli. Oczywiście, zaangażowanie parlamentarzystów w te projekty może tylko przyspieszyć ich realizację.

Czwarta sesja Międzyrządowej Białorusko-Gruzińskiej **Komisji Współpracy Gospodarczej, która została** już omówiona powyżej, również pokazała rosnący wpływ tej formacji na rozwój całego kompleksu stosunków między dwoma byłymi republikami radzieckimi, które w ostatnim czasie stały się stabilne. I to pomimo faktu, że "jeszcze niedawno, zaledwie 5-7 lat temu, w ogóle nie wiedzieliśmy jak zbudować logistykę w handlu z Gruzją"⁴¹². Należy przypomnieć, że na trzeciej sesji komisji międzyrządowej uwaga stron skupiła się na tym, że "rządy Białorusi i Gruzji powinny usunąć bariery uniemożliwiające działalność gospodarczą"⁴¹³. I już na czwartej sesji stwierdzono, że

⁴¹⁰ Shuia, O. Heart jest otwarty na przyjaźń. / O. Shuia. // [Zasoby elektroniczne] - - 2017. - URL: <http://belsmi.by/archive/article/73054>.

⁴¹¹ Kulyagin, S. Mogilev i Batumi podpisali memorandum o nawiązaniu przyjaznych stosunków / S. Kulyagin // [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/mogilev-i-batumi-podpisali-memorandum-ob-ustanovlenii-druzhestvennyh-svjazej-265669-2017/>.

⁴¹² Prezentacja referencji przez ambasadorów obcych państw [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vruchenie-veritelnyx-gramot-poslami-zarubezhnyx-gosudarstv-17869/.

⁴¹³ Ognewa, Yu. Russy: rządy Białorusi i Gruzji powinny usunąć bariery uniemożliwiające działalność gospodarczą (w języku rosyjskim) / Yu.Ognewa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL:

"wypracowano poważne podejścia we wszystkich kierunkach - od handlu po tworzenie wspólnych produkcji i miejsc pracy w takich dziedzinach jak budowa maszyn, produkcja urządzeń podnośnikowych"⁴¹⁴. Jednocześnie na pierwszy plan wysunął się zamiar rozwijania przez strony korzystnej dla obu stron współpracy, przede wszystkim w takich dziedzinach, jak współpraca handlowa i przemysłowa.

Jeśli chodzi o **handel**, to w 2016 roku nomenklatura białoruskiego eksportu na rynek gruziński wynosiła 318 pozycji, z których głównymi były "wagony kolejowe, ciężarówki, wyroby mleczarskie, nici syntetyczne, leki, meble, wyroby włókiennicze, cukier, sól, wyroby"⁴¹⁵ drzewne". W dostawach z Gruzji na Białoruś dominowały wody mineralne, wina, alkohole, orzechy, żelazostopy, przyprawy, warzywa, owoce i herbata.

Jedno z głównych i skutecznych narzędzi promowania eksportu do gruzińskich konsumentów, strona białoruska zdecydowała się na udział w dużych wystawach i targach w Gruzji. W szczególności, na początku września 2016 roku ponad 140 białoruskich firm wzięło udział w pierwszej Krajowej Wystawie Białorusi, zorganizowanej w Tbilisi. Opierały się one na "eksporterach produktów, towarów i usług z zakresu budowy maszyn, urządzeń przemysłowych, rolnictwa, dóbr konsumpcyjnych, żywności, materiałów budowlanych, przemysłu petrochemicznego, ochrony zdrowia, sportu, turystyki, transportu, logistyki, nauki, usług edukacyjnych, informatyki, telekomunikacji"⁴¹⁶. Owoce uczestnictwa w tym forum biznesowym pojawiły się dość szybko. Już w marcu 2017 roku strona białoruska i gruzińska podpisały umowę na dostawę 90 białoruskich traktorów i podjęły się zadania "zorganizowania wspólnego montażu traktorów małej klasy"⁴¹⁷. Jednocześnie rozmawialiśmy o dodatkowych dostawach ciężkiego sprzętu białoruskich zakładów samochodowych, a "spółka" Stadler "wysłała pierwszą partię pociągów do Gruzji, zamierza nadal uczestniczyć w projekcie rozwoju komunikacji

<http://www.belta.by/economics/view/rusyj-prawitelstva-belarusi-i-gruzii-dolznyj-snjat-barjery-kotorye-meshajut-biznesu-robotat-208221-2016/>.

⁴¹⁴ Michaił Rusyj wziął udział w posiedzeniu Międzyrządowej Białorusko-Gruzjińskiej Komisji Współpracy Gospodarczej [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://www.government.by/ru/content/7814>.

⁴¹⁵ Białoruś i Gruzja dyskutują na temat realizacji umów o handlu i współpracy [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-gruzija-obszudajut-realizatsiju-dogovorennostej-po-razvitiju-torgovli-i-kooperatsii-273506-2017/>.

⁴¹⁶ Michaił Rusyj wziął udział w otwarciu Krajowej Wystawy Białorusi w Gruzji [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.government.by/ru/content/6663>.

⁴¹⁷ Matveev, V. Belarus planuje zwiększyć obroty handlowe z Gruzją prawie trzykrotnie w ciągu dwóch lat - Rusy / V. Matveev // [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-za-dva-goda-planiruet-uvlechit-torgovij-oborot-s-gruziej-pochti-v-tri-raza-rusyj-235499-2017/>.

kolejowej między Tbilisi i Batumi⁴¹⁸". Zgodnie z wynikami z 2016 r. ponad jedna trzecia dostaw jej produktów do Gruzji została zwiększona przez przedsiębiorstwa koncernu Bellesbumprom. W tym samym czasie "dostawy płyt wiórowych i papieru gazetowego wzrosły 6-krotnie, a sklejki - 2,3-krotnie. Wysyłka tapety wzrosła o 30%, zapalki - o 35%"⁴¹⁹. A holding Pinskdev wygrał nawet przetarg na dostawę mebli do gruzińskich hoteli. W związku z tym Gruzja stała się jednym z najbardziej obiecujących rynków dla przedsiębiorstw koncernu.

Udział białoruskich eksporterów stał się również bardzo efektywny w ekspozycji Made in Belarus, zorganizowanej w ramach międzynarodowej wystawy rolnictwa i przemysłu spożywczego Agro Food Drink Expo, która odbyła się w Tbilisi w listopadzie 2017 roku, gdzie oprócz Białorusi zaprezentowano szeroki asortyment produktów rolnych: maszyny, rośliny uprawne, zwierzęta gospodarskie, urządzenia do przetwórstwa i przechowywania żywności, opakowania produktów z Ukrainy, Rosji, Wielkiej Brytanii i Holandii. Szczególnie duży popyt ze strony gruzińskich klientów spowodowały produkty białoruskiej firmy OJSC "Red Foodstuff" - pianki i marmolady. W tej ekspozycji uczestniczył również Piński Zakład Przetwórstwa Mięsa, który wszedł na rynek gruziński w czerwcu 2017 roku i sprzedaje tu prawie całą swoją linię eksportową - produkty gotowane, wędzone, surowe wędzone i surowe suszone. "W⁴²⁰sumie, do Gruzji dostarczanych jest 150 rodzajów produktów. Ponadto duża ilość słoju do produkcji piwa w tym kraju jest dostarczana przez Belsolod. Cóż, i taki fakt: "Dziś co piąty karton mleka produkowanego w Gruzji jest produkowany z odtłuszczonego mleka w proszku z Białorusi"⁴²¹.

Ogólnie rzecz biorąc, pod koniec 2017 r. przedsiębiorstwa Ministerstwa Rolnictwa i Żywności Białorusi 2,9 razy zwiększyły eksport swoich produktów do Gruzji. Wynikało to również z otwarcia białoruskiej sieci specjalistycznych sklepów w tym kraju, w których sprzedaje się wyłącznie białoruskie wyroby: wyroby mięsne i mleczarskie, spożywcze, cukiernicze, alkoholowe. Do połowy lutego 2018 roku w Gruzji było już dziewięć takich sklepów. "Ten kierunek

⁴¹⁸ W Gruzji zostanie rozbudowana sieć sklepów z białoruskimi produktami - Ambasador [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/v-gruzii-rasshirsitsja-set-magazinov-s-belorusskoj-produktsiej-posol-225439-2016/>.

⁴¹⁹ Przedsiębiorstwa "Bellesbumprom" w 2016 roku zwiększyły eksport do Gruzji o 35,4% [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/predpriyatija-bellesbumproma-v-2016-godu-uvlechili-eksport-v-gruziju-na-354-235514-2017/>.

⁴²⁰ Białoruskie produkty żywnościowe cieszą się dużym popytem w Gruzji [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belorusskie-produkty-pitanija-polzujutsja-bolshim-sprosom-v-gruzii-276694-2017/>.

⁴²¹ Białoruś i Gruzja pracują nad alternatywnymi drogami dostaw produktów [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-i-gruzija-prorabatyvajut-alternativnye-marshruty-dlja-postavok-produktsii-287901-2018/>.

rozwija się nie tylko w stolicy, ale także w regionach kraju" ⁴²². A strona białoruska planuje rozszerzyć asortyment dostarczanych produktów rolnych, zwiększyć liczbę wyspecjalizowanych sklepów, wejść do lokalnych sieci handlowych.

Mówiąc o perspektywach rozwoju białorusko-gruzińskich **więzi współpracy, należy przypomnieć**, że podczas oficjalnej wizyty białoruskiego prezydenta w Gruzji w kwietniu 2015 roku osiągnięto na najwyższym szczeblu porozumienie, że "współpraca przemysłowa będzie miała zasadnicze znaczenie w stosunkach dwustronnych"⁴²³. Jednocześnie strony zgodziły się na realizację projektów pilotażowych w celu uruchomienia w Gruzji produkcji montażowej białoruskich wind i ciągników o różnych modyfikacjach. Już w sierpniu 2017 roku w Tbilisi z udziałem białoruskiego konsorcjum "Mohylewliftmash" OJSC "Georgian Elevator", w ramach którego planowano "zorganizować montaż białoruskich wind na bazie Gruzjińskiego Uniwersytetu Technicznego"⁴²⁴. A do końca tego samego roku zainstalowano już 22 windy. Zadania na przyszłość są o wiele bardziej ambitne: w 2018 roku zmontować ponad 200 jednostek tego sprzętu, jako "próg awaryjny farmy windowej" - około 250 jednostek rocznie. ⁴²⁵a następnie "zorganizować produkcję do 2 tysięcy wind na terenie Gruzji"⁴²⁶.

W związku z montażem białoruskiego sprzętu ciągnikowego na gruzińskiej ziemi, zakład montażowy na bazie gruzińskiej firmy "World Technik" został utworzony "zgodnie z memorandumem podpisanym w 2015 roku pomiędzy gruzińską firmą a "Mińskim Zakładem Ciągników" OJSC. ⁴²⁷Pierwszym rezultatem jego pracy były modele "Białoruś-320,4" i "Białoruś-622" zmontowane przez JSC "Bobrujska fabryka części i zespołów ciągnikowych", zaprezentowane na wspomnianej już pierwszej Krajowej Wystawie Białorusi w

⁴²² Przedsiębiorstwa z Ministerstwa Rolnictwa zwiększyły eksport do Gruzji 2,9 raza w 2017 roku [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/predpriyatija-minselhozproda-v-2017-godu-narastili-eksport-produktsij-v-gruziju-v-29-raza-290507-2018/>.

⁴²³ Oficjalna wizyta w Gruzji [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/ofitsialnyj-vizit-v-gruziju-11241/.

⁴²⁴ Zapis przemówienia ministra spraw zagranicznych Białorusi W. Makieja do środków masowego przekazu po rozmowach z wicepremierem - ministrem spraw zagranicznych Gruzji (4 września 2017 roku, Mińsk) [Zasób elektroniczny]. - - 2017. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/d71a81478f220672.html.

⁴²⁵ Spotkanie z Pierwszym Wicepremierem Gruzji [Zasoby Elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://www.government.by/ru/content/7812>.

⁴²⁶ Michaił Rusyi wziął udział w posiedzeniu Międzyrządowej Białorusko-Gruzjińskiej Komisji Współpracy Gospodarczej [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://www.government.by/ru/content/7814>.

⁴²⁷ Kulyagin, S. Pierwsze ciągniki białorusko-gruzińskiego zespołu są prezentowane w Tbilisi / S. Kulyagin // [Zasób elektroniczny]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/perweye-traktory-belorusko-gruzinskoy-sborki-predstavleny-v-tbilisi-208304-2016/>.

Tbilisi jesienią 2016 roku. Rozwój więzi kooperacyjnych w kompleksie rolno-przemysłowym jest kontynuacją planów, wyrażonych na trzecim posiedzeniu międzyrządowej komisji ds. współpracy gospodarczej, dotyczących budowy gospodarstwa mleczarskiego dla 500 zwierząt przez białoruskich specjalistów na gruzińskiej ziemi w celu "przeniesienia technologii hodowli bydła mlecznego do Gruzji".⁴²⁸ a także zamiary stron dotyczące realizacji wspólnych projektów w zakresie tworzenia ośrodków hodowlanych i plemiennych dla hodowli zwierząt. Wszystkie te fakty pokazują, że Białoruś naprawdę postrzega Gruzję jako ważnego i obiecującego partnera na Zakaukaziu i zamierza jedynie zintensyfikować dwustronne kontakty w dziedzinie przemysłu, rolnictwa, petrochemii, farmacji i pomocy humanitarnej.

FOR AUTHOR USE ONLY

⁴²⁸ Ognewa, Yu. Białoruś zbuduje w Gruzji farmę mleczną na 500 głów (w języku rosyjskim) / Yu. Ognewa // [Zasoby elektroniczne]. - - 2016. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/belarus-postroit-v-gruzii-molochnuju-fermu-na-500-golov-208213-2016/>.

Białoruś-Gruzja: komplementarność daje wyniki

Wiadomo, że dwustronne stosunki białorusko-gruzińskie w ciągu ostatnich lat stały się stabilne. Dynamiczny rozwój współpracy między oboma krajami wynika w dużej mierze z komplementarności ich gospodarek, ponieważ "Białoruś jest zainteresowana dostawami gruzińskich produktów owocowo-warzywnych, Gruzja jest zainteresowana dostawami białoruskich produktów przemysłu maszynowego, farmaceutycznego, drzewnego, nawozów mineralnych i produktów spożywczych"⁴²⁹. Dało to stronom powód, by kilka lat temu zadeklarować chęć osiągnięcia do 2020 r. obrotów w wysokości 200 milionów dolarów. I muszę powiedzieć, że ostatnio podjęto szereg konkretnych kroków w tym kierunku. I tak, w 2017 roku wielkość białorusko-gruzińskiego handlu zagranicznego towarami i usługami wyniosła 112 milionów dolarów. Jednocześnie znacznie poszerzył się asortyment towarów dostarczanych z Białorusi do Gruzji. A dziś jest on reprezentowany w prawie wszystkich sektorach gruzińskiej gospodarki. "W szczególności produkty rolne - od sadzeniaków ziemniaków po produkty żywnościowe, maszyny rolnicze i ciężarówki". Leki są dobrze reprezentowane, mają dobre wskaźniki wejścia i rejestracji na rynku gruzińskim. Istnieją również produkty petrochemiczne - opony, nici syntetyczne, kable. Meble białoruskie są dostarczane"⁴³⁰. Osobno mówi się o białoruskich produktach spożywczych, które sprzedawane są w dziesiątkach sklepów dwóch sieci handlowych w Gruzji w bardzo szerokim asortymencie, od chleba po likiery i wyroby z wódki. W rezultacie "udział produktów białoruskich w całkowitym imporcie Gruzji wynosi 15%, masła - 12%, sera - około 9%, kiełbasy i wyrobów mięsnych - 20%"⁴³¹.

W marcu 2019 r. w Tbilisi odbyło się piąte posiedzenie międzyrządowej białorusko-gruzińskiej komisji ds. współpracy gospodarczej, na którym omówiono sposoby realizacji konkretnych projektów w takich dziedzinach, jak współpraca przemysłowa, transport i logistyka, nauka i technologia, rozwój więzi międzyregionalnych.

⁴²⁹ Białoruś i Gruzja: przyszła współpraca [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://export.by/news/belarus-i-gruziya-perspektivnoe-sotrudnichestvo>.

⁴³⁰ Wywiad z M. Myatlikowem, Ambasadorem Nadzwyczajnym i Pełnomocnikiem Republiki Białorusi w Gruzji, agencja informacyjna BelTA (21 marca 2018 r.) [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/aaeb2c722e229f16.html>.

⁴³¹ To jest to samo miejsce.

Skupienie się na **współpracy przemysłowej** jest w tym przypadku całkiem zrozumiałe, ponieważ "Białoruś jest zainteresowana uruchomieniem w Gruzji wspólnej gruzińsko-białoruskiej produkcji w celu zbierania traktorów, a strona gruzińska - otwarciem magazynu gruzińskich produktów rolnych na Białorusi"⁴³². Plany te uformowały się podczas piątego posiedzenia komisji międzyrządowej, w wyniku którego "osiągnięto porozumienie w sprawie dalszego rozwoju produkcji montażowej elewatorów "Mohylewskiego Windmaszu" w Gruzji, otwarcia produkcji montażowej białoruskich ciągników małej mocy w Batumi, kontynuowania współpracy w dziedzinie hodowli bydła, wzajemnych dostaw produktów"⁴³³ rolnych".

Przypominamy, że w Gruzji realizowany jest już projekt utworzenia zakładu montażu wind. Faktem jest, że w tym kraju "około 25 tysięcy elewatorów, w tym co najmniej 50 procent białoruskiej produkcji ("Mohylewliftmash"), dostarczonych w okresie radzieckim, wymaga całkowitej wymiany". Dlatego też projekt ten jest skierowany przede wszystkim na rynek gruziński, w takich miastach jak Tbilisi, Batumi i Kutaisi. <...> Jest to projekt, który umożliwia wykonanie JV z niezbędnym poziomem lokalizacji". Kuszące są również plany rozwoju powiązań produkcyjnych i kooperacyjnych w dziedzinie farmacji. Z tego powodu planuje się "otworzyć białoruskie przedsiębiorstwo farmaceutyczne w Gruzji w 2020 roku". Obecnie eksport tej grupy towarów ma znaczący udział w ogólnych obrotach obu krajów"⁴³⁴. Wystarczy powiedzieć, że podczas białorusko-gruzińskiej Rady Biznesu, która odbyła się w Tbilisi w marcu 2019 roku, osiem z piętnastu podpisanych umów dotyczyło dostaw produktów farmaceutycznych.

Strony mają również ciekawe plany współpracy w zakresie **transportu i logistyki**, gdzie obecnie istnieje pozytywna tendencja wzrostu ruchu towarowego między Białorusią a Gruzją. W szczególności "w 2018 roku łączny wolumen przewozów wyniósł 94 tys. ton, czyli o 10,6% więcej niż w 2017 roku. Wolumen handlu zagranicznego usługami transportowymi również wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim - o 27,6% do 16,4 mln dolarów"⁴³⁵. I to pomimo faktu, że

⁴³² Białoruś i Gruzja planują uruchomienie wspólnej produkcji w zakresie zbierania ciągników [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-gruzija-i-planirujut-zapustit-sovmestnoe-proizvodstvo-po-sboru-tractorov-340718-2019/>.

⁴³³ Mikhail Rusyi złożył wizytę w Gruzji [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.rzad.by/ru/content/8695>

⁴³⁴ Białoruś i Gruzja rozszerzają obszary współpracy [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://belarus24.by/news/economics/belarus-i-gruziya-rasshiryayut-sfery-sotrudnichestva/>.

⁴³⁵ Białoruś, Gruzja i Azerbejdżan omówią możliwość transportu kontenerów koleją pomiędzy swoimi stolicami [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://belta.by/special/economics/view/belarus-gruzija-i-azerbajdzhan-obsudjat-vozmozhnost-kontejnernih-perevozok-po-zhd-mezhdu-ih-stolitsami-341087-2019/>.

jedynym sposobem na dostarczenie produktów do Gruzji jest obecnie Gruzjińska Droga Wojskowa, przejście przez Grzbiet Kaukaski. Na piątej sesji komisji międzyrządowej rozważano kilka bardziej obiecujących projektów w tej dziedzinie. Przede wszystkim postanowiono rozpracować kwestię utworzenia jednorazowej partii statków z Białorusi w celu dostarczenia ich do Gruzji transportem wodnym w bezpośredniej komunikacji. Dotyczy to rozwoju usług promowych i tranzytu białoruskich ładunków do Gruzji przez Ukrainę. Po drugie, omówiono możliwość zorganizowania kolejowych przewozów kontenerowych na trasie Tbilisi-Baku-Mińsk, biorąc pod uwagę istniejące już doświadczenia tego typu przewozów w komunikacji Tbilisi-Baku-Tbilisi.

Wreszcie, interakcje pomiędzy Białorusią i Gruzją w dziedzinie **nauki i technologii** mogą być bardzo skuteczne. Świadczą o tym w szczególności wyniki pierwszego posiedzenia białorusko-gruzińskiej Komisji Współpracy Naukowo-Technicznej, które odbyło się w marcu 2019 roku w Tbilisi. W ramach tej nowej formy koordynacji partnerstwa strony zgodziły się na przeprowadzenie konkursu wspólnych projektów naukowych i technicznych w aktualnych obszarach współpracy dwustronnej, w tym w dziedzinie rolnictwa, medycyny i farmacji, nanotechnologii i nanotechnologii.

Przypomnijmy, że w 2016 roku strony podpisały w Mińsku porozumienie o współpracy w dziedzinie nauki i technologii. "Obecnie gruzińscy i białoruscy uczeni wspólnie uczestniczą w sześciu projektach w Unii Europejskiej, w szczególności w grafenie, nowych narzędziach genetycznych do oceny biologicznej ekosystemów wodnych w Europie, poprawiających przestrzeń życiową w pomieszczeniach zamkniętych: inteligentne życie⁴³⁶". Ponadto jednym z priorytetów współpracy naukowej i technicznej z partnerami gruzińskimi, oprócz projektów dwustronnych, jest wspólne składanie wniosków do programów Unii Europejskiej, w tym programu "Horyzont 2020". Ponadto Białoruś i Gruzja uczestniczą w inicjatywie programowej Partnerstwa Wschodniego, która realizuje projekt EaP Connect mający na celu wspieranie powiązań między naukowcami i studentami.

O wielkim potencjale współpracy w dziedzinie nauki i techniki świadczy również fakt, że na wystawie Made in Belarus, która odbyła się w Tbilisi w marcu 2019 roku, strona białoruska zaprezentowała 125 osiągnięć naukowych, technicznych i innowacyjnych Ministerstwa Edukacji Republiki Białoruś i

⁴³⁶ Białoruś i Gruzja przeprowadzą konkurs na wspólne projekty naukowe i techniczne [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://belta.by/society/view/belarus-i-gruzija-provedut-konkurs-sovmestnyh-nauchno-tehnicheskikh-proektov-340739-2019/>.

Narodowej Akademii Białorusi. W ramach wystawy Centralny Ogród Botaniczny Narodowej Akademii Nauk Białorusi podpisał dwie nowe umowy o współpracy naukowej - z Instytutem Fitopatologii i Bioróżnorodności Batumskiego Uniwersytetu Państwowego oraz z Instytutem Botanicznym Ilijskiego Uniwersytetu Państwowego. Ogólnie rzecz biorąc, wystawa była okazją do zapoznania się z najbardziej innowacyjnymi i obiecującymi projektami w różnych dziedzinach - od nowych materiałów i biotechnologii po ziemniaki i innowacyjne technologie w dziedzinie palenia kawy.

Jeśli chodzi o rozwój **stosunków międzyregionalnych**, już w marcu 2018 r. na najwyższym szczeblu podpisano Traktat o Podstawowych Zasadach Współpracy między Białorusią a Gruzją, w którym strony wyraziły zamiar promowania rozwoju współpracy międzyregionalnej. Konkretnie fakty pokazują, że stolice obu państw, Mińsk i Tbilisi, są bardzo wymowną ilustracją realizacji tego zobowiązania w praktyce.

Mińsk i Tbilisi stały się miastami siostrzanymi we wrześniu 2015 roku, zgodziwszy się wtedy na promocję działań inwestycyjnych i innowacyjnych, współpracę w zakresie ochrony zdrowia i edukacji, sportu, kultury, wymianę doświadczeń w organizowaniu samorządu lokalnego. Te stosunki twinningowe stały się dobrym impulsem do intensyfikacji białorusko-gruzińskiej współpracy w różnych dziedzinach w najbliższych latach. Wystarczy powiedzieć, że "na koniec 2017 roku obroty handlowe między przedsiębiorstwami Mińska i Gruzji wzrosły o 13,5% do 18,8 mln dolarów, eksport towarów o 7,9 mln dolarów, import o 10,9 mln dolarów. W Mińsku zarejestrowano 14 przedsiębiorstw z kapitałem gruzińskim (w tym 5 spółek joint venture i 9 zagranicznych)"⁴³⁷.

W marcu 2018 roku w stolicy Gruzji odbyły się Dni Mińska, podczas których strony starały się jak najlepiej wykorzystać takie narzędzia, jak białorusko-gruzińskie forum biznesu i wystawa towarów mińskich producentów, w celu wzmocnienia partnerstwa i relacji partnerskich. Forma tych wydarzeń pozwoliła mieszkańcom Mińska szczerze podzielić się z kolegami z Tbilisi swoimi doświadczeniami we wdrażaniu systemu "Inteligentne Miasto", pokazać możliwości i wygody podróżowania z mapą gości stolicy Białorusi, pokazać osobliwości projektowania i budowy metra, innowacje w transporcie pasażerskim, nowe technologie w przemyśle spożywczym. Gruzini biznesmeni mieli okazję zapoznać się z produktami takich białoruskich eksporterów, jak

⁴³⁷ Białorusko-gruzińskie forum biznesowe odbędzie się podczas Dni Mińska w Tbilisi [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <http://www.belta.by/regions/view/belorussko-gruzinskij-biznes-forum-projdet-vo-vremja-dnej-minska-v-tbilisi-293959-2018/>.

Kommunarka OJSC, Słodych Fabryka Cukiernicza OJSC, Mińsk Kryształowy OJSC, Mińsk Chlebprom, Belita JV, Modum - Nasze Kosmetyki OJSC, Mińskie Zakłady Samochodowe OJSC, Amkodor OJSC, Mińskie Zakłady Ciągnikowe OJSC.

Oficjalna część Dni Mińska w Tbilisi również została nasycona. Przede wszystkim strony podpisały Program Współpracy Handlowej i Gospodarczej na lata 2018-2020, w którym określiły obszary partnerstwa w gospodarce, turystyce, kulturze, edukacji, transporcie i mieszkalnictwie. W szczególności "miasta zamierzają dzielić się doświadczeniami w zakresie świadczenia usług dla ludności, utrzymania i remontów zasobów mieszkaniowych, oszczędności energii, wysokich technologii i innowacji, a także propozycji inwestycyjnych, reklamy i materiałów informacyjnych"⁴³⁸. Po drugie, na wyżej wspomnianym forum biznesowym uzgodniono szereg dokumentów dotyczących interakcji mińskich przedsiębiorstw z gruzińskimi partnerami. I tak, "w ramach sekcji "Nowoczesny Mińsk i Tbilisi" zostało podpisane memorandum pomiędzy Kommunarką i Bel Trade Ltd oraz umowa pomiędzy centrum informacyjno-turystycznym "Mińsk" i LLC Resistorgeo.⁴³⁹ a także umowa pomiędzy LLC "Mińsk City Technopark" i Technoparkiem Tbilisi. Ponadto, w ramach przyjętej umowy z Gruzijną LLC "Profauto" Mińskie Zakłady Samochodowe przyznały spółce wyłączne prawa do sprzedaży sprzętu samochodowego na gruzińskiej ziemi i dostarczą do Gruzji 20 wywrotek za ponad milion dolarów, a także opracowały ewentualne umowy na dostawę sprzętu przeciwpożarowego dla Ministerstwa Sytuacji Nadzwyczajnych Gruzji i omówiły "możliwość dostawy autobusów pasażerskich do Tbilisi"⁴⁴⁰. Miński Zakład Ciągników podpisał umowę z gruzińskim dostawcą maszyn rolniczych Hermes LLC na dostawę 50 zestawów i otwiera w Batumi zakład montażowy dla białoruskich ciągników. Kierownictwo białoruskiego przedsiębiorstwa jest przekonane, że "lata 2018-2020 będą najbardziej udanymi latami dla fabryki traktorów na rynku gruzińskim"⁴⁴¹. Zakłada się, że co najmniej dwieście do trzystu ciągników będzie

⁴³⁸ Mińsk i Tbilisi określają program współpracy na lata 2018-2020 [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/minsk-i-tbilisi-opredeljat-programmu-sotrudnichestva-na-2018-2020-gody-293935-2018/>.

⁴³⁹ Matveev, V. Około 30 dokumentów zostało podpisanych na gruzińsko-białoruskim forum w Tbilisi (w języku rosyjskim) / V. Matveev // [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/okolo-30-dokumentov-podpisano-na-gruzińsko-beloruskom-biznes-forume-v-tbilisi-295186-2018/>.

⁴⁴⁰ Matveev, V. MAZ dostarczy do Gruzji wywrotki za 1 milion dolarów / V. Matveev // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/maz-postavit-v-gruziju-samosvaly-na-1-mln-295227-2018/>.

⁴⁴¹ Matveev, V. Montaż produkcji białoruskich traktorów zostaje otwarty w Batumi (w języku rosyjskim) / V. Matveev // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL:

montowanych tutaj rocznie, ponieważ w Gruzji istnieje zapotrzebowanie na różne urządzenia do ciągników - od małej mocy po nasyczone energią.

Wreszcie, otwierają się interesujące perspektywy na rynku gruzińskim, gdzie nie tylko Tbilisi ma potrzebę odnowienia floty transportu publicznego i zainteresowanie wykorzystaniem autobusów elektrycznych, dla mińskiego przedsiębiorstwa "Belkommunmash". Podobne zainteresowanie wyraziły również trzy inne duże miasta gruzińskie. Dlatego twórcy białoruskich elektrycznych autobusów już pomyśleli o ewentualnej lokalizacji produkcji swoich przyjaznych dla środowiska samochodów na gruzińskiej ziemi. W szczególności ⁴⁴²w Tbilisi można stworzyć produkcję białoruskich autobusów elektrycznych". Tymczasem w ciągu kilku najbliższych miesięcy mieszkańcy Mińska w stolicy gruzińskiej postawią na próbę jeden autobus elektryczny, a nieco później - szczegółową koncepcję i biznesplan projektu współpracy przemysłowej.

Tendencję do poszerzenia białorusko-gruzińskiej współpracy międzyregionalnej wspierało Porozumienie o współpracy w dziedzinie społeczno-gospodarczej, naukowo-technicznej, kulturalnej i humanitarnej, podpisane w lipcu 2018 roku przez Obwodowy Komitet Wykonawczy obwodu witebskiego Głubokoe i gminę Telava. W praktyce strony współpracują od 2014 roku, ale do niedawna - głównie w dziedzinie kultury. Podpisując umowę, Głubokoe i Telavi ogłosiły realne plany poszerzenia obszarów partnerstwa. W szczególności strona gruzińska wyraziła gotowość do współpracy "w dziedzinie medycyny, rolnictwa i sportu" ⁴⁴³.

Kolejnym bardzo skutecznym kierunkiem rozwoju stosunków handlowych i gospodarczych między Białorusią a Gruzją jest intensyfikacja kontaktów **wystawienniczych i targowych**. Doświadczenie ostatnich kilku lat pokazuje, że "coroczne organizowanie białoruskich wystaw w Gruzji stało się dobrą tradycją i odzwierciedla aktywny rozwój współpracy między dwoma krajami: rozszerza się asortyment dostarczanych produktów, otwierane są sklepy z towarami

<http://www.belta.by/economics/view/sborochnoe-proizvodstvo-belorusskih-tractorov-otkryvaetsja-v-batumi-295203-2018/>.

⁴⁴² Matwiejew, W. Produkcja białoruskich autobusów elektrycznych może powstać w Tbilisi (w języku rosyjskim) / W. Matwiejew // [Zasoby elektryczne]. - - 2018. - URL: <http://www.belta.by/economics/view/proizvodstvo-belorusskih-elektrobusov-mozhet-byt-sozdano-v-tbilisi-295211-2018/>.

⁴⁴³ Shcherbitskiy, A. Głubokoe będzie współpracował z gruzińskim miastem Telavi / A. Shcherbitskiy // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/glubokoe-budet-sotrudnichat-s-gruzińskim-gorodom-telavi-311294-2018/>.

narodowymi w Tbilisi i Mińsku"⁴⁴⁴. Przypomnijmy, że wystawa narodowa Białorusi odbyła się w stolicy Gruzji już w 2016 roku. W 2017 i 2018 roku w Tbilisi w ramach międzynarodowej wystawy "AgroFood" odbyły się pokazy dużych białoruskich ekspozycji. A w marcu 2019 roku w centralnym pawilonie centrum wystawienniczego Expo Georgia odbyła się już wystawa białoruskich producentów Made in Belarus, gdzie ponad 70 firm z prawie wszystkich regionów Białorusi zaprezentowało swoje najlepsze produkty. I na koniec którego podpisano 13 umów na dostawę białoruskich produktów do Gruzji.

I tak Miński Zakład Ciągników pokazał "maszyny rolnicze w gruzińskim montażu: ciągniki do terenów górskich, sadów i winnic "Białoruś 322.1", "Białoruś 321", "Białoruś 311", "Białoruś 311", "Białoruś 320.4" i "Białoruś 622"⁴⁴⁵. Kolejne stołeczne przedsiębiorstwo - "Belkommunmash" - zademonstrowało innowacyjny rodzaj transportu - autobus elektryczny, który po 6-minutowym ładowaniu na specjalnych stanowiskach ładowania może zapewnić ruch na trasie o długości do 25 kilometrów. A największy producent materiałów wykończeniowych i płytek na Białorusi - "Keramin" - wniósł do stolicy Gruzji ponad dwadzieścia nowoczesnych kolekcji na pokaz. W Mińsku mieści się również Republikańskie Centrum Naukowo-Praktyczne Kardiologii, które w Tbilisi zaprezentowało innowacyjne rozwiązania w zakresie przeszczepu serca - unikalną operację prowadzoną przez białoruskich chirurgów od 2009 roku. W ciągu ostatnich 10 lat ośrodek wykonał ponad 300 operacji dla pacjentów wszystkich kategorii wiekowych.

Wśród kombajnów pastewnych i zbożowych oraz sprzętu uprawowego pod marką "Palesse", zaprezentowanych przez "Gomselmash", zwrócono uwagę na małą koparko-ładowarkę do ziemniaków KMP-1,5, która we wrześniu 2018 roku pomyślnie przeszła testy na polach gruzińskich. Inne przedsiębiorstwa z Homelszczyzny, które wzięły udział w wystawie, to Homelskie Zakłady Chemiczne i Rafineria Ropy Mozyr. Innowacyjne kompleksowe rozwiązania w zakresie automatyzacji torów kolejowych, umożliwiające komfortową i bezpieczną podróż pociągiem, stały się podstawą ekspozycji Brzeskich Zakładów Elektrotechnicznych. Mohylewski obwód był reprezentowany na wystawie przez zakłady "Strommashina" i Mohylewskie Zakłady Metalurgiczne, Witebsk -

⁴⁴⁴ Premier Gruzji zapoznał się z białoruskimi produktami na wystawie w Tbilisi [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://belta.by/economics/view/premjer-ministr-gruzii-oznakomilsja-s-belorusskoj-produktsiej-na-vystavke-v-tbilisi-340835-2019/>.

⁴⁴⁵ Najlepsze marki Białorusi zostaną zaprezentowane na dużej wystawie w Tbilisi [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/luchshie-brendy-belarusi-budut-predstavleny-na-masshtabnoj-vystavke-v-tbilisi-340191-2019/>.

"Połock - Włókno szklane" i "Naftan" oraz Mińsk - Zakład Wosku Górskiego ze Swisłocza.

Aby wziąć udział w światowym programie rozwoju infrastruktury "Gruzja 2020" koncern "Belneftekhim", który zrzesza największe białoruskie przedsiębiorstwa petrochemiczne, zaprezentował w Tbilisi opony gumowe, szybko schnące farby do dowolnych powierzchni, a także farby do oznakowania dróg. Tradycyjnie białoruskie produkty spożywcze, których wysoka jakość i naturalne składniki są już dobrze znane w Gruzji, były szeroko reprezentowane na wystawie. Należy założyć, że próbki wyrobów mięsnych i mleczarskich oraz słodczy, a także napojów alkoholowych i bezalkoholowych takich producentów jak "Kommunarka", "Krinitsa", "Mińsk Kryształ", "Spartak", "Zdravushka Milk", Pińsk i Oszmiansk, pokazane na wystawie, wkrótce będą dostępne w znacznie większych ilościach w gruzińskich sklepach.

Wreszcie, ta wystawa "Made in Belarus" jest również interesująca, ponieważ po raz pierwszy w praktyce takich wydarzeń strona białoruska użyła nowego logo, którym jest "kwiat lnu, namalowany w kolorach flagi narodowej i wpisany w pięciokątną figurę, przypominającą państwowy znak jakości Płatki kwiatów są pokazane jako osoby, które wzięły broń, co odzwierciedla ideę jedności narodowej i wspólnej pracy na rzecz wzmocnienia białoruskiej niezależności, tożsamości i dobrobytu⁴⁴⁶.

⁴⁴⁶ Premier Gruzji zapoznał się z białoruskimi produktami na wystawie w Tbilisi [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://belta.by/economics/view/premjer-ministr-gruzii-oznakomilsja-s-belorusskoj-produktsiej-na-vystavke-v-tbilisi-340835-2019/>.

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

**More
Books!**

yes
I want morebooks!

Buy your books fast and straightforward online - at one of world's fastest growing online book stores! Environmentally sound due to Print-on-Demand technologies.

Buy your books online at
www.morebooks.shop

Kaufen Sie Ihre Bücher schnell und unkompliziert online – auf einer der am schnellsten wachsenden Buchhandelsplattformen weltweit! Dank Print-On-Demand umwelt- und ressourcenschonend produziert.

Bücher schneller online kaufen
www.morebooks.shop

KS OmniScriptum Publishing
Brivibas gatve 197
LV-1039 Riga, Latvia
Telefax: +371 686 20455

info@omniscryptum.com
www.omniscryptum.com

OMNIScriptum

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY